WINDOWS

WINDOWS

počítač pro každého

základní kurz • návody • rady

Windows 95 na první pohled

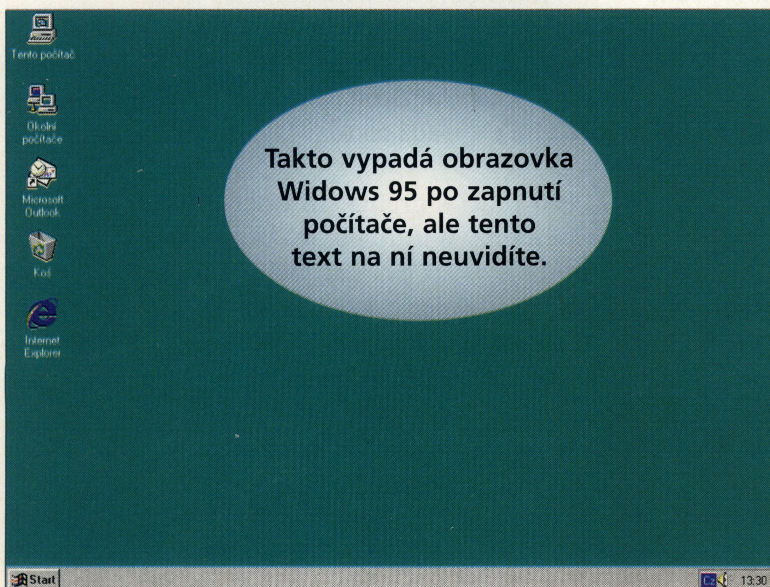

Naším úkolem bude říci si pár slov o operačním systému Windows 95, který je dnes na počítačích třídy PC nejpoužívanější a nejrozšířenější. Ale dříve než začneme s konkrétním popisem tohoto systému, položme si otázku, co to operační systém vlastně je a k čemu jej uživatel počítače potřebuje.

Pokud by vás někdo posadil před počítač bez instalovaného operačního systému, brzy zjistíte, že je to jen zdroj nepříjemného hluku a tepla. Jeho možnosti jsou pro vás zcela nedostupné, tak jako i pro většinu dalších uživatelů, kteří nejsou specialisty v oboru výpočetní techniky, a nedokážou tedy počítač oslovit jemu srozumitelnou řečí nul a jedniček. Aby tedy možnosti počítače byly dostupné i pro nás ostatní, potřebujeme k tomu příslušné aplikační programy, tzv. softwarové vybavení. To nám teprve uživatelsky příjemným způsobem zpřístupňuje výpočetní výkon a další možnosti počítače. Ale aby to nebylo zas tak jednoduché, není to ještě úplně vše; ani aplikační programy zpravidla neumí přímo pracovat se všemi zařízeními počítače a využívat jejich možností. A zde je místo právě pro operační systém - ten tvoří rozhraní mezi počítačem a jeho zařízeními a aplikačními programy a slouží uživateli jako prostředek pro základní práci s počítačem. Uživatel, stejně jako aplikační program, jej může využít k takovým úkonům, jakými jsou např. zapisování dat na pevný disk, čtení dat z mechaniky CD-ROM, zobrazení grafiky na monitoru, poslech hudby apod. Vždyť vlastně i tak prosté úkony, jakými je zadávání znaků z klávesnice a jejich zobrazení na obrazovce, zprostředkovává operační systém.

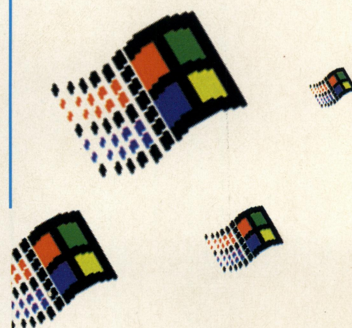

Postupným vývojem, tak jak rostly nároky uživatele, možnosti počítačů a složitost aplikačních programů, měnila se také tvář operačních systémů. Jejich vývoj dospěl k dnes nejrozšířenějšímu systému - Windows 95 - a právě jím se budeme zabývat v našem dalším popisu. Windows 95 jsou grafickým operačním systémem, a pokud si dnes pořídíte počítač třídy PC, s velkou pravděpodobností jej budete mít už předem instalován. Windows 95 jsou produktem americké společnosti Microsoft, takže ve své originální podobě hovoří anglicky. Pro zvýšení jejich použitelnosti a pro větší rozšíření při-

CO JE TO OPERAČNÍ SYSTÉM

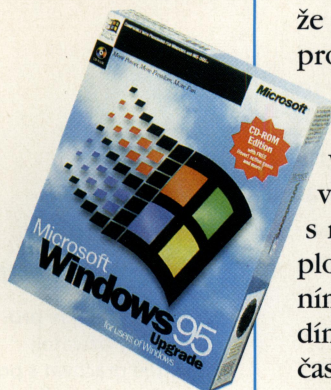
Operační systém je program, který uživateli umožňuje pracovat s počítačem a využívat jeho možností. Je také základem pro provoz aplikačních programů.

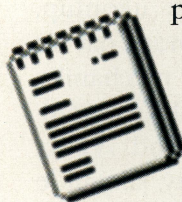

CO JE TO OKNO

Jeden ze základních prvků Windows se nazývá okno. Jde o obdélníkovou plochu s měnitelnou velikostí, která tvoří pracovní plochu spuštěného programu. Na obrazovce může být několik oken současně.

stoupil Microsoft k jejich lokalizaci, takže dnes se nejspíše setkáte i s Windows, které mají kompletně české prostředí včetně nápovědy. Windows zpřístupňují práci s počítačem prostřednictvím grafických prvků a symbolů, které mají vždy svůj konkrétní význam. Je dobré se se všemi těmito prvky naučit pracovat, protože časem, až přejdete k aplikačním programům v prostředí operačního systému Windows, zjistíte, že jejich ovládací prvky jsou v mnoha případech stejné. A to vám samozřejmě usnadní práci s nimi a jejich poznávání. Pracovní plocha Windows 95 je pro vás moderním počítačovým pracovním prostředím, na které si můžete umístit nejčastěji používané programy a soubory; grafické pozadí mohou tvořit fotografie vašich nejmilejších apod. To bychom už ale poněkud předbíhali, takže pěkně popořadě.

Pokud byste se podívali na význam anglického slovíčka Windows, zjistíte, že v překladu to jsou okna. Brzy pochopíte, proč tomu tak je, jelikož okno tvoří jeden ze základních prostředků operačního systému. V okně se zobrazuje průzkumník - nástroj pro práci se soubory a adresáři, ovládací panely - seznam prostředků pro nastavení různých zařízení počítače, kalkulačka - prostředek pro jednoduché výpočty apod. Oken můžete mít otevřeno samozřejmě více a různě je při své práci střídat.

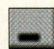

Podívejme se nyní, jak takové okno vypadá a jaké jsou jeho základní prvky:

Ikona pro ukončení činnosti. Pokud jsme už dokončili činnost v zobrazeném okně a jeho existence by byla nadále zbytečná, ukončíme ji kliknutím na tuto ikonu.

Ikona pro minimalizaci okna. Pokud právě nepotřebujeme zobrazené okno ke své činnosti a při práci by nám překáželo, můžeme jej

pomocí této ikony minimalizovat. Okno z pracovní plochy zmizí, ale stále existuje. Chceme-li se tedy k práci s ním vrátit, klikneme na ikonu, která jej reprezentuje na hlavním panelu, a okno se zobrazí ve své původní velikosti.

Ikona pro maximalizaci okna. Nestačí-li nám velikost okna pro zobrazení všech informací, které obsahuje (např. textu), můžeme jej pomocí této ikony maximalizovat. Okno se zvětší a zobrazí se ve velikosti pracovní plochy; tím zakryje všechny její ostatní prvky, které plocha obsahuje.

Chceme-li později maximalizované okno zmenšit do jeho původní velikosti, klikneme opět na tuto ikonu, která však mezitím změnila svou podobu a vypadá takto:

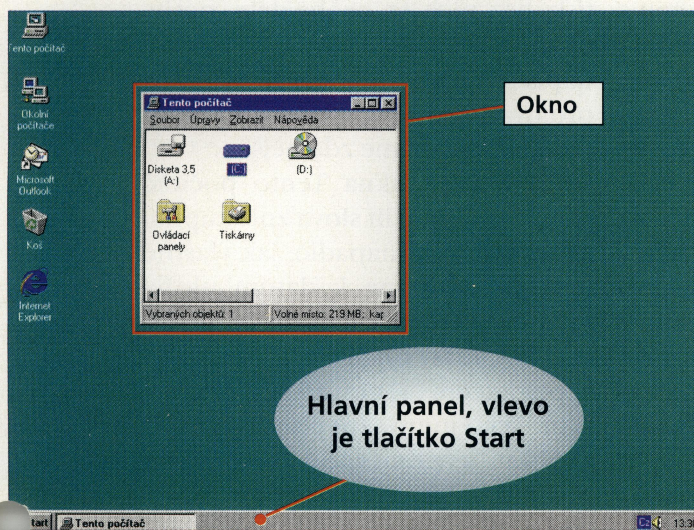

Pro práci s grafickým operačním systémem Windows je nezbytně nutné, aby váš počítač byl vybaven myší - vstupním ukazovacím zařízením; bez něho by práce se systémem byla v podstatě nemožná. V případě nouze lze samozřejmě Windows ovládat i prostřednictvím klávesnice, ovšem tento režim práce považujte

pouze za nouzový a používejte jej jen v těch nejnutnějších případech. K tomu účelu jsou okna vybavena systémovou nabídkou - seznamem základních operací, které lze s vlastním oknem provádět. Ty odpovídají významu výše popsaných ikon. Nabídka se spustí kombinací kláves Alt + mezerník a v jejích zobrazených položkách se pohybujeme prostřednictvím kurzorových kláves. Kromě systémové nabídky obsahují okna i aplikační nabídky, které se mohou lišit podle druhu aplikace, jíž příslušné okno náleží. Vzhledem k různorodosti a množství se jimi nebudeme dále zabývat.

Pracovní plocha Windows

se skládá z několika základních prvků, které si postupně vyjmenujeme a stručně popíšeme. Pozadí pra-

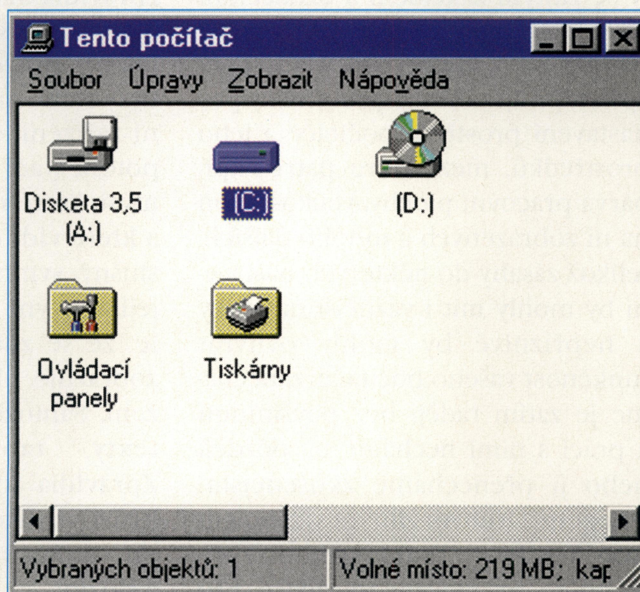

covní plochy má stejný význam jako pracovní stůl. Najdete na ní různé ikony - malé grafické obrázky, reprezentující pracovní nástroje operačního systému, dále aplikační programy aj. Některé z nich mohou vypadat stejně - jsou to žluté ikony ve tvaru kancelářské složky. A skutečně, složkami se také nazývají, obsahují totiž další programy, textové dokumenty, grafické soubory atd. Na pracovní plochu si také můžete zmíněné prvky odkládat, abyste je měli vždy po ruce. Na pracovní ploše se vám také zobrazují okna, která jsme si popsali už výše.

Pracovní plocha obsahuje také hlavní panel, který se zpravidla zobrazuje v její spodní části. Jeho hlavní součástí je tlačítko Start. Po kliknutí na něj se zobrazí nabídka s hlavními příkazy a součástmi Windows 95. Na hlavním panelu se zobrazují také ikony reprezentující právě běžící úlohy a v pravé části najdeme stavovou lištu - zobrazuje např. aktuální čas.

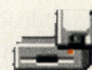
Tento počítač

Podívejme se nyní na jednu ze základních součástí prostředí Windows, která je také umístěna na pracovní ploše a která se nazývá Tento počítač.
Jde o účelové okno, které uživatelům zpřístupňuje práci se základními nástroji a diskovými zařízeními počítače. Po jeho aktivaci se všechny tyto prostředky, dostupné na našem počítači, zobrazí prostřednictvím ikon. Pokud se na ikony zadíváme pozorněji, zjistíme, že se liší a napovídají svým vzhledem typ zařízení nebo nástroje, který reprezentují. Tak např. symbol s malou disketou znázorňuje disketovou mechaniku

IKONY

Podoba jednotlivých ikon napovídá, co se za ikonou skrývá.

Disketa 3,5 (A:)

Ovládací panely

(C:)
Pevný disk

Tiskárny

(D:)
Mechanika CD-ROM

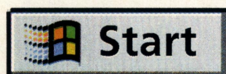

Prázdný odpadkový koš

Plný odpadkový koš znamená, že jste vymazali nějaké soubory nebo jiné objekty, a dokud koš „nevysypete", můžete je ještě obnovit.

TLAČÍTKO START

Nejdůležitější tlačítko na hlavním panelu WINDOWS 95. Většinu akcí začínáme právě kliknutím na toto tlačítko.

VYPÍNÁNÍ POČÍTAČE

Po ukončení práce s počítačem jej vypneme následujícím způsobem. Ukazatelem myši najedeme na tlačítko Start v hlavním panelu a klikneme levým tlačítkem myši. V zobrazené nabídce klikneme na položku Vypnout. Zobrazí se okno s volbou několika možností – klikneme na Vypnout počítač a chvilku počkáme. Poté, co se na obrazovce objeví nápis Nyní můžete počítač bez obav vypnout, nejprve vypneme síťovým vypínačem počítač (najdeme jej zpravidla na čelním panelu skříně) a poté vypneme monitor.

počítače, symbol s barevným kotoučem CD-ROM mechaniku, symbol s písmenným označením pevný disk, symbol s písmenným označením a znázorněným připojením síťový disk apod. Tyto symboly mají přece jen něco společného - jejich základem je znázornění zařízení, které je ještě nějakým vylepšením blíže specifikováno. Tyto ikony tedy zpřístupňují paměťové zdroje počítače, na které si můžeme ukládat (nebo z nich můžeme číst) svá data, dokumenty, aplikace atd.

Kromě těchto symbolů v okně Tento počítač objevíme také symboly se žlutým základem a označením Ovládací panely a Tiskárny. Ovládací panely se zobrazeným kladívkem zpřístupňují základní prostředky pro nastavení prostředí počítače a jeho prostředků, mezi které patří např. barva pracovní plochy, velikost ikon na ní zobrazených a mnoho dalších. Jelikož zásahy do některých nastavení by mohly mít i vážnější následky a nepříznivě by mohly ovlivnit funkčnost vašeho počítače, zanecháme je zatím raději bez povšimnutí a práci s nimi necháme na později nebo ji přenecháme zkušenějším kolegům. Druhým žlutým symbolem jsou Tiskárny. Tento symbol zpřístupňuje instalované ovladače pro tisk; bez nich se neobejdete, potřebujete-li např. vytisknout napsaný dopis. O práci s nimi platí totéž co pro práci s ovládací panely: to zatím raději přenecháme zdatnějším.

Při popisu okna Tento počítač jsme často použili slova zpřístupňuje a vás možná napadlo, jak vlastně tedy přistoupíme k datům uloženým na svém pevném disku, disketě... Pokud si nechcete svou práci s počítačem a grafickým operačním systémem znechutit už od začátku, je poměrně výhodné mít počítač vybaven myší - polohovacím a ukazovacím zařízením, které zpravidla disponuje dvěma tlačítky. Máte-li ji (a vřele vám to doporučujeme), práce s Windows se vám brzy stane hračkou. Pro zpřístupnění zařízení, o kterém jsme mluvili, potom stačí jen najet ukazovátkem myši, které má zpravidla tvar šipky a které vidíte na obrazovce, na příslušný symbol a dvakrát kliknout jejím levým tlačítkem. Rázem zjistíte, že se zobrazilo další okno, jež zobrazuje obsah příslušného zařízení. Samozřejmě neuvidíte žádné texty, tabulky ani obrázky. Zpravidla to bude seznam názvů s různými ikonkami, reprezentujícími uložené dokumenty, aplikace a složky.

Příslušenství

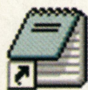
Pozvolným vývojem, kdy se jednoduché textové operační systémy postupně přerodily v grafické a poměrně složitější, došli jejich tvůrci k závěru, že je vybaví ku prospěchu uživatele ještě základním příslušenstvím - jednoduchými aplikacemi, které uživatel může využít při své běžné práci. Podívejme se, jaké příslušenství máme tedy k dispozici, používáme-li Windows 95.

Kalkulačka

Tu většina z nás zná už ze základních škol, čtenáři narození dříve potom určitě prostřednictvím svých ratolestí. Kalkulačku spustíme kliknutím na ikonu Start na hlavním panelu a postupným klikáním na položky Programy\Příslušenství\Kalkulačka. Kalkulačku můžeme ovládat dvěma způsoby: buď myší prostřednictvím jejích tlačítek, nebo numerickou částí klávesnice - tato část se nachází v její pravé části. Náročnější matematici, kterým nestačí základní podoba kalkulačky, mohou zvolit kalkulačku vědeckou - stačí kliknout myší na aplikační nabídku Zobrazit\Vědecká.

Poznámkový blok

Jde o jednoduchou analogii papírového bloku v elektronické podobě. Poznámkový blok je okno, které slouží k rychlému psaní textových poznámek.

Malování

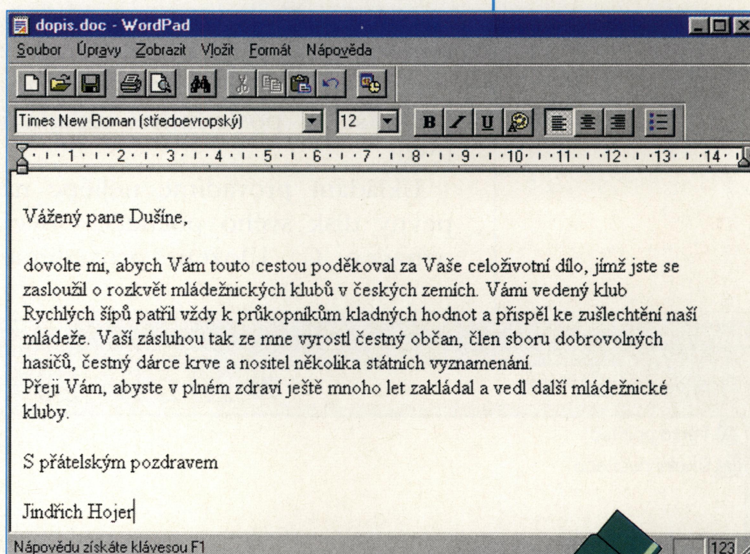

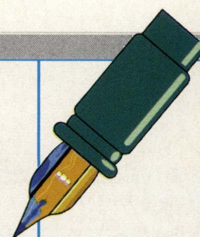
Tento prográmek slouží pro tvorbu a prohlížení jednoduchých obrázků. Disponuje různými malovacími nástroji, paletou barev a jednoduchými funkcemi, které vám pomůžou při vašem malování.

WordPad

U této aplikace, jež je také součástí příslušenství, se nyní trochu pozastavíme. WordPad už je totiž poněkud složitější a svými možnostmi se blíží textovému editoru - prostředku pro psaní složitějších textových dokumentů. WordPad spustíme kliknutím levým tlačítkem myši na pole Start a dalším postupem Programy\Příslušenství\WordPad. Zobrazí se okno, které nás možná překvapí dvěma řadami s různými symboly ve své horní části. Těmto řadám se říká nástrojové lišty a jednotlivé ikony, které je tvoří, zpřístupňují jednotlivé nástroje a funkce, které máme při práci s WordPadem k dispozici. Mezi základní možnosti WordPadu patří změna typu použitého písma - v počítačové hantýrce tzv. fontu. Zkuste

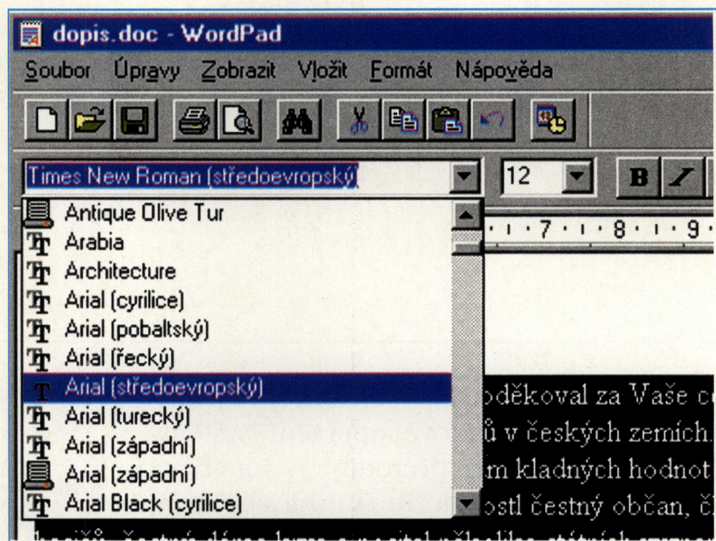

zapsat do textového pole několik slov, některá označit myší (umístěte ukazatel myši na začátek slova, které chcete označit, klikněte levým tlačítkem myši, ponechte je stisknuté a přesouvejte ukazatel myši na jinou pozici

WordPad

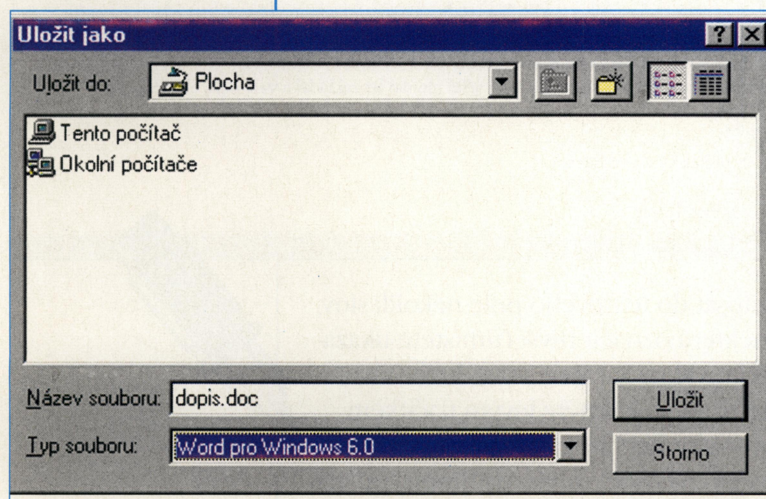
Je program, který se hodně podobá programu Word a dobře poslouží pro základní psaní textů. Neumí toho tolik co Word, ale má jednu velikou výhodu - dostanete ho v rámci Windows zadarmo.

textu - tím dojde k označení určité části textu, označená část se graficky zvýrazní) a poté v textovém poli s výběrem názvů písem zvolit jiný typ písma. Uvidíte, že jednotlivá písmena skutečně budou vypadat jinak. Obdobným způsobem lze provádět i další úpravy textu, ke kterým patří např. volba podtrženého písma, kurzivy, tučného písma, jejich vzájemné kombinace atd. Text je také možné barevně odlišit.

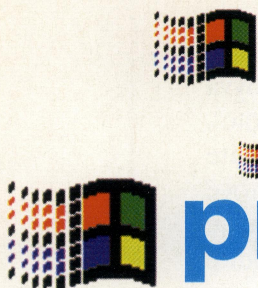

Pokud jste vytvořili potřebný textový dokument, např. dopis, je nanejvýš vhodné jej uložit na nějaké paměťové médium. Provádějte ukládání průběžně při práci, protože se může velmi snadno přihodit nějaká nepředvídaná událost. Např. dojde k výpadku dodávky elektrické energie, a váš monitor rázem pohasne a počítač utichne. Pokud jste neprováděli průběžné ukládání svého dokumentu, právě jste přišli o svou dosavadní práci a nezbývá nic jiného než po obnovení dodávky vše napsat znovu. Pokud jste ovšem průběžně ukládali, můžete se po opětovném spuštění počítače vrátit k naposledy uložené verzi; přijdete tedy jen o ty změny, ke kterým došlo od okamžiku vašeho posledního ukládání textu.

Ukládání provádíme nejlépe na pevný disk svého počítače - bývá označen C:. Uložení provedeme následujícím postupem: myší klikneme na nabídku Soubor a zvolíme Uložit. Zobrazí se další okno, které nabízí prostředky pro uložení textového dokumentu. Pomocí textového pole s výběrem v horní části zobrazeného pole zvolíme cílové zařízení: může to být pevný disk našeho počítače (C:) nebo disketové zařízení (A:) (nezapomeneme však zkontrolovat, zda jsme předtím vložili i příslušnou disketu). Další dvě textová pole, která se nacházejí ve spodní části okna, slouží k zadání jména, pod nímž bude náš textový dokument uložen, a ke zvolení jeho typu. *Zvolení typu dokumentu je důležité pro možnost jeho použití v jiných textových editorech. Různí tvůrci aplikačních programů, mezi které textové editory samozřejmě v hojné míře patří, používají různé formáty svých textových dokumentů. Pokud byste tedy uložili svůj text jako typ dokumentu Word pro Windows 6.0, mohlo by se stát, že jiný textový editor, který používá váš kolega, jej nebude umět otevřít. Zvolený typ je tedy důležitý z hlediska přenositelnosti a možnosti zpracování vašeho textu jinými programy. Tuto volbu raději zatím ponechte svým zkušenějším kolegům.*

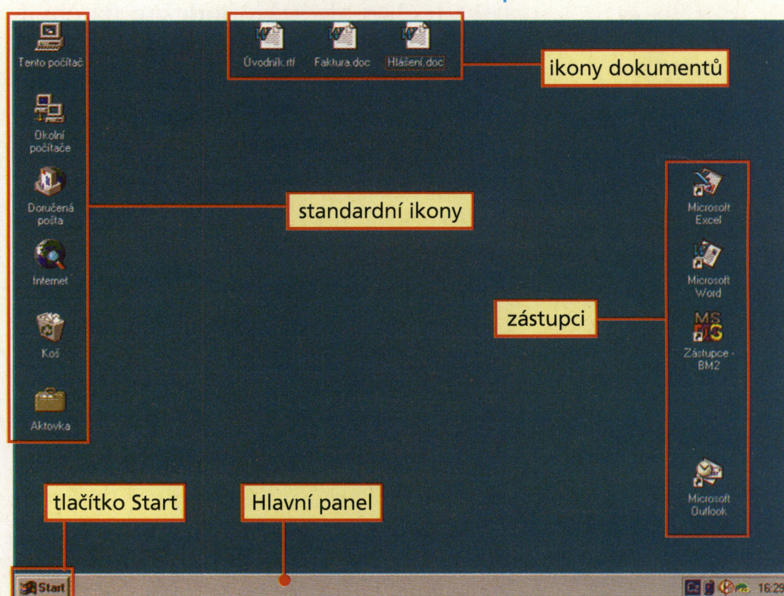

Je-li k vašemu počítači připojena tiskárna a máte-li správně instalován odpovídající ovladač, můžete si svůj vytvořený text také vytisknout (kliknete na ikonu znázorňující tiskárnu).

Malý průvodce pracovní plochou

Konečně se splnily vaše představy a pořídili jste si počítač. Jistě jste si už přečetli veškeré materiály, které vám s počítačem přišly, a víte tedy, „s kým máte tu čest". Většina dnešních osobních počítačů se dodává s operačním systémem Windows 95, a proto je pravděpodobné, že se vám po spuštění počítače objeví obrázek velice podobný tomu, který vidíte na této stránce. V následujících řádcích se dozvíte, co vlastně všechno vidíte a k čemu vám jednotlivé obrázky mohou být užitečné.

Pracovní plocha

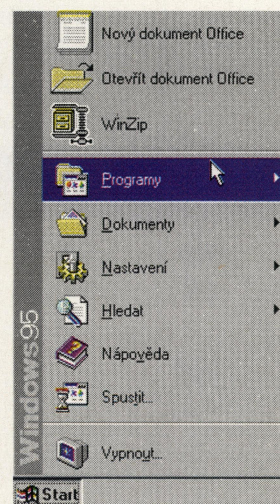
Základem Windows 95 je pracovní plocha. Sám název napovídá, že jde vlastně o počítačovou variantu plochy pracovního stolu. Když se podíváte na hlavní obrázek, můžete si představit, že zelená plocha představuje jakýsi ubrus, na němž jsou uloženy různé pomůcky, nástroje a knihy. Můžete s nimi dokonce pohybovat za pomoci myši, stejně jako můžete přemisťovat předměty na svém stole. Vyzkoušejte si to; možná že si uděláte na pracovní ploše nepořádek, ale procvičíte si při tom práci s myší.

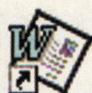
Na pracovní ploše najdete řadu důležitých oddílů. Nyní se budeme věnovat tomu, co jednotlivé části pracovní plochy znamenají a k čemu je můžeme využít.

Hlavní panel

Pravděpodobně to je nejdůležitější součást pracovní plochy; věnujte mu proto okamžitě svou pozornost. Ve většině případů jej uvidíte na první pohled, ale někdy se může stát, že je hlavní panel „schovaný". V takovém případě jej musíte najít. Není to nic těžkého, neboť hlavní panel je vždy umístěn u okraje obrazovky. Stačí přemístit ukazatel myši k některému ze čtyř okrajů obrazovky a nechat jej tam vteřinku nebo dvě stát; pokud je hlavní panel u tohoto okraje umístěn, sám se ukáže.

Nejdůležitější součástí hlavního panelu je tlačítko Start. Když na něj kliknete, objeví se nabídka činností, které s počítačem můžete provádět. Důležité jsou zejména tři položky: Vypnout (význam je zřejmý z názvu), Programy (zde se ukáže nabídka programů, které jsou na počítači instalovány) a Spustit (zde můžete sami počítači zadávat příkazy). Až se s Windows naučíte pracovat, jistě budete využívat také položku Nastavení (zde mů-žete přizpůsobit Windows svým potřebám). Všimněte si, že některé polož-

ZÁSTUPCI

Ikony zástupců, které si dáte na pracovní plochu, vám usnadní dostat se k programům a souborům, které často používáte. Aniž byste museli procházet systémem nabídek, dvojím kliknutím na ikonu na pracovní ploše můžete otevřít soubor nebo i spustit program.

ADRESÁŘE NA STOLE

Když adresáře, které často používáte, přenesete na stůl, můžete si uspořádat své pracovní prostředí. K dokumentům v takových adresářích se dostanete rychleji.

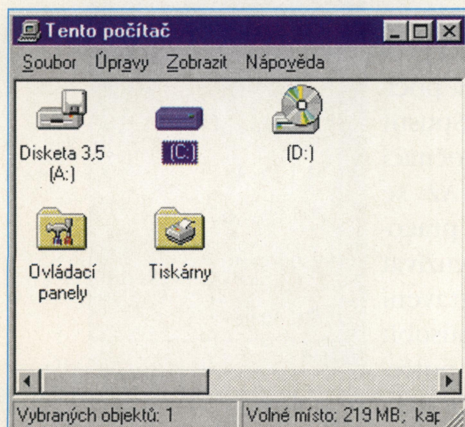
ky v nabídce jsou doplněny o symbol šipky; to znamená, že obsahují další nabídku. Stačí, když na této položce chvilku podržíte ukazatel myši, a skrytá nabídka se vám sama rozvine.

Kromě tlačítka Start obsahuje hlavní panel další důležité součásti. Podívejte se na opačnou stranu panelu – uvidíte několik malých obrázků. Když nad některým z těchto obrázků podržíte na chvilku ukazatel myši, ukáže se vám stručný popisek. Upozorňujeme zejména na ukazatel času (počítač má v sobě vlastní hodiny) a na nastavení klávesnice (obvykle se přepíná mezi českou a anglickou variantou).

Mezi tlačítkem Start a touto „obrázkovou škatulkou" je místo pro tlačítka spuštěných programů. Když si ve Windows spustíte nějakou aplikaci, objeví se na hlavním panelu její tlačítko. Windows umožňují spustit více programů najednou; v takovém případě můžete využít hlavní panel, neboť tlačítko, na které kliknete myší, vás automaticky přivede k příslušné aplikaci.

Standardní ikony

Obrázkům, které jsou rozmístěny na pracovní ploše, se říká ikony. Nemá to nic společného s pravoslavným náboženstvím, toto slovo se prostě programátorům zalíbilo. Ikonu označíte tak, že na ni kliknete levým tlačítkem myši. Označenou ikonu můžete například myší přesunout na jiné místo na pracovní ploše. Dvojitým kliknutím na ikonu otevřete její obsah. To znamená, že je-li to ikona dokumentu, otevřete tento dokument ke zpracování. Je-li to ikona programu, spustíte tento program. Na pracovní ploše může být libovolné množství ikon; vždy tam však najdete několik nejdůležitějších položek.

Tento počítač

Ikona se symbolem počítače bývá obvykle nazvána „Tento počítač". Zde najdete prostředky, které máte k dispozici (pevné disky, disketové mechaniky, tiskárny apod.). Pokud je váš počítač připojen k síti, uvidíte ještě ikonu Okolní počítače – ta vás navede k okolním počítačům.

Odpadkový koš

Velmi důležitý je „odpadkový koš". Jistě se vám často stává, že omylem vyhodíte důležitou věc. Pokud ji včas vylovíte z koše, není nic ztraceno. Ke stejnému účelu slouží ikona Koš; obsahuje informace, které byly smazány, ale dají se ještě obnovit. Zkuste na tuto ikonu dvakrát kliknout – objeví se vám okno se seznamem souborů, které ještě můžete „zachránit". Odpadkový koš (podle obrázku můžete poznat, zda je plný, či prázdný) nemusíte „vynášet", o to se stará sám počítač.

Zástupci

Některé ikony jsou označeny symbolem zakroucené šipky. Takovýmto ikonám se říká zástupci. Jsou to jakési směrovky, které ukazují ke skutečným objektům; když na tyto směrovky dvakrát kliknete, dovedou vás k žádanému cíli. Používají se k urychlení práce (zkratka se vždycky hodí, že?). Důležité je především to, že pokud smažete zástupce, samotný objekt (program, dokument nebo adresář) zůstane nedotčený.

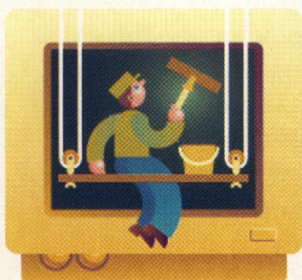
Adresáře (složky)

Ikony s tímto symbolem neoznačují programy, ale skupiny objektů. Připomínají kancelářské „šanony" a jejich funkce je obdobná – uspořádat informace.

Dokumenty

Na hlavní plochu si můžete odkládat také dokumenty. Podoba ikony napovídá, o jaký druh dokumentu jde (text, obrázek apod.). Nejčastějším druhem dokumentu bývá text; obvykle jej poznáte podle symbolu W (písmeno označuje nejpoužívanější textový editor – Micrososft Word).

Vyměňte si ubrus!

V předchozí části jste si mohli přečíst, že pracovní plocha vlastně napodobuje desku pracovního stolu. Lidé mají rádi hezké věci, a proto na stoly kladou ubrusy. Tuto možnost nabízí i počítač – svou pracovní plochu můžete zpestřit hezkým grafickým prvkem. Namísto nudné zelené plochy (psychologové tvrdí, že zelená barva působí uklidňujícím dojmem) můžete svou pracovní plochu okrášlit výraznější barvou, popřípadě na ni umístit fotografii někoho z vašich blízkých. Počítač nabízí netušené možnosti – nemusíte se omezovat na fotografii na pracovním stole, ale svůj zamilovaný obrázek můžete maximálně zviditelnit, aby vám připomínala hezké okamžiky vašeho života. Konzervativnější povahy si pak mohou namísto jednotvárné a jednobarevné plochy vybrat vzorek, který nejlépe vyhovuje jejich estetickému cítění.

Ubrus, nebo tapeta?

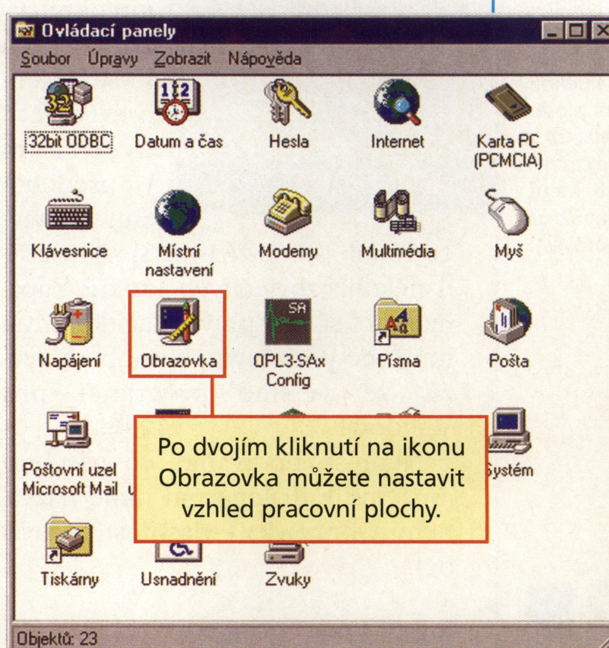
Překladatelé, kteří převáděli systém Windows do češtiny, se bohužel drželi anglického originálu. Slovo wallpaper totiž vskutku označuje tapetu. Svým významem je však „tapeta" spíše ubrusem, neboť nastavuje pozadí vaší pracovní plochy, která odpovídá spíše stolu než stěně.

Jak nastavit obrazovku?

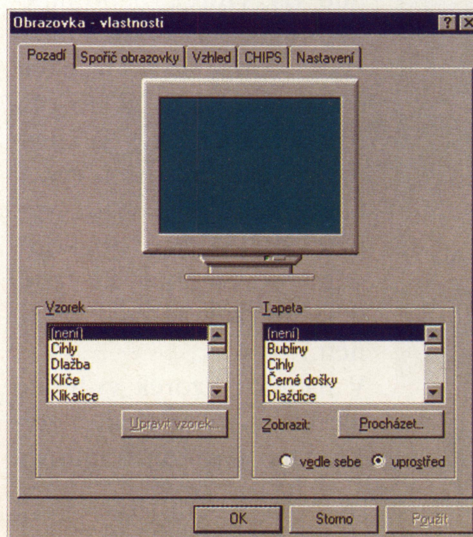
Nastavení obrazovky je poměrně jednoduché. Uvedeme si dva způsoby, jak toho dosáhnout; obě cesty si zapamatujte, neboť se přitom naučíte, jak používat ovládací panely (první způsob) a pravé tlačítko myši (druhý způsob).

Cesta první – ovládací panely

Klikněte na tlačítko Start a zvolte položku Nastavení/Ovládací panely. Objeví se následující okno:

Tyto tzv. ovládací panely slouží ke změně různých nastavení Windows. Nás v tomto případě zajímá položka Obrazovka. Pokud na ni dvakrát klikneme, vyvoláme následné dialogové okno vlastností obrazovky.

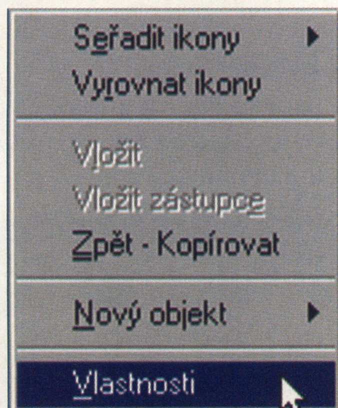

SPOŘIČ OBRAZOVKY

Počítačový monitor je háklivý; pokud je na obrazovce nějaký obrázek příliš dlouho, může dojít k jejímu poškození. Proto se používají tzv. spořiče obrazovky. Jsou to programy sledující, zda se obrázek na monitoru hýbe. Pokud počítač zjistí, že je obraz delší dobu stejný (například když jste si odskočili na oběd), začne obrázek na monitoru postupně překreslovat, aby se obrazovka nepoškodila. Když se vám to stane, není důvod k panice – stačí jen pohnout myší nebo stisknout libovolnou klávesu, a obrázek na monitoru se opět vrátí do původní podoby.

Cesta druhá – myš

Pravé tlačítko myši slouží k vyvolání specifických nabídek. Jeho funkci si můžeme vyzkoušet na příkladě nastavení obrazovky. Pokud klikneme pravým tlačítkem myši na pracovní plochu (kamkoliv mimo ikony), objeví se tzv. kontextová nabídka. Její součástí bývá téměř vždy položka Vlastnosti; pokud ji v tomto případě zvolíme, dostaneme se ke stejnému dialogovému oknu, jaké bychom vyvolali postupem uvedeným v předchozím odstavci. Všimli jste si, že jsme si tak ušetřili několik zbytečných kroků? Zapamatujte si, že pravé tlačítko myši můžeme podobným způsobem využít ve většině programů pro Windows.

KONTEXTOVÁ NABÍDKA

Tuto nabídku vyvoláte kliknutím pravým tlačítkem myši kdekoli na pracovní ploše. Položky této nabídky představují nejčastější činnosti, které v tomto okamžiku můžete provést.

Nyní se podíváme, co všechno můžeme v dialogovém okně nazvaném „Obrazovka – vlastnosti" provádět.

Nastavení pozadí

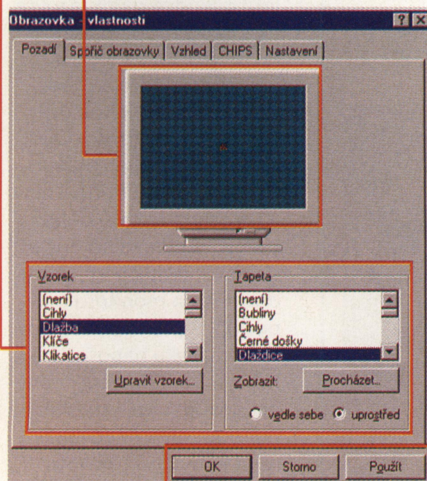
Pomocí záložky Pozadí můžete splnit přání uvedené v titulku této kapitoly – vyměnit „ubrus". Záložka totiž nastavuje podobu „tapety" neboli pozadí pracovní plochy. Ve dvou souběžných nabídkách můžete nastavit buď tzv. vzorek, nebo tapetu. Jste přitom bohužel omezeni – nemůžete nastavit obojí současně. Lze to přirovnat k situaci, kdy zařizujete byt – buď místnosti vymalujete, nebo je necháte vytapetovat. (Můžete pochopitelně provést obojí, ale výsledek tím nebude nijak ovlivněn.)

V nabídce Vzorek vy-bíráte jakýsi „váleček" – volíte z řady vzorků, kte-ré vám sys-tém Windows nabízí. Všimnete si, že barevné odstíny v tomto případě nijak neovlivňujete. Obvykle je barva pozadí Windows tmavě zelená.

NASTAVENÍ POZADÍ A TAPETY

Ze seznamů si vyberte vzorek nebo tapetu

Ukázka výsledku

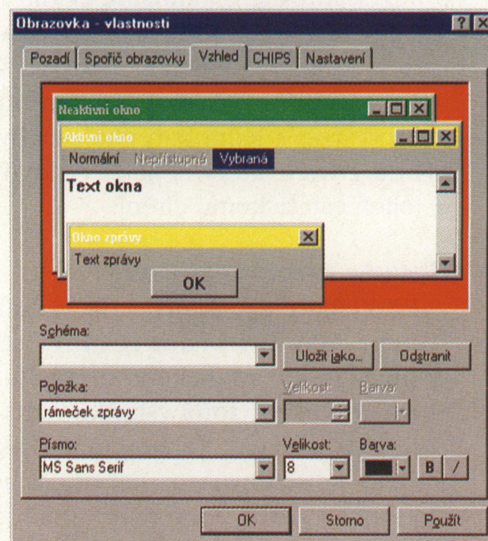
Když jste s výsledkem spokojeni, klikněte na tlačítko Použít a okno zavřete kliknutím na OK.

Tapeta

Pokud vám nevyhovují „válečky", můžete si pracovní plochu „vytapetovat". V takovém případě si vybíráte vzorek tapety, přičemž barevné ladění plně závisí na podobě tapety. Systém Windows vám v tomto případě nabízí dvě možnosti – buď si můžete tapetu umístit na pracovní plochu jako obrázek (tapeta je umístěna do středu pracovní plochy a zbytek zůstane v původní barvě), nebo si můžete plochu vytapetovat celou (plocha je zcela pokryta zvolenými obrázky).

Další možnosti

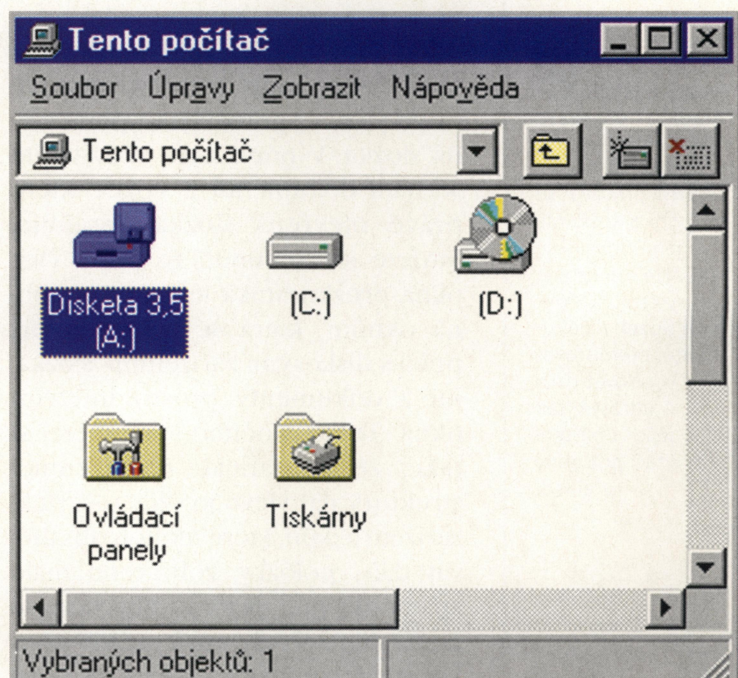
Pokud se vám nelíbí barevné ladění Windows (zelené pozadí, modré zvýraznění oken apod.), můžete si s barvami trochu pohrát. Na záložce Vzhled k tomu máte dostatek příležitostí. Systém vám nabídne několik barevných schémat, ale barvy si můžete definovat dle libosti.

To však není všechno. Jako pozadí pracovní plochy si můžete nastavit libovolný obrázek (pokud je uložen ve správném formátu). K tomu slouží tlačítko Procházet. Až se naučíte pracovat s obrazovými soubory (není to nic těžkého), můžete se svými Windows provádět hotové divy.

Tento počítač, nebo průzkumník?

Většina z nás má ve své práci určitý systém a pracovní prostředí si přizpůsobuje tak, aby co nejvíce vyhovovalo našim potřebám. Různé pomůcky a pracovní nástroje mají svá místa, a běda, pokud nenajdeme vše tam, kde to vždy bývá. Stejné je to i při práci s počítačem. Pracovní prostředí si určitě také každý přizpůsobí svým požadavkům a v uspořádání dokumentů zavede svůj systém, který se bude snažit dodržovat. A ono se to časem vyplatí. Nebudete muset ztrácet zbytečný čas hledáním zatoulaných dat a zdržovat se zbytečnými problémy. A protože počítač je už systém poměrně složitý, je k tomu účelu vybaven odpovídajícími nástroji.

Tento počítač

Tento počítač

Jedním ze základních nástrojů pro práci s počítačem a jeho prostředky je Tento počítač, se kterým už jsme vás seznámili. Jeho prostřednictvím máte možnost pracovat se všemi prostředky, kterými váš počítač disponuje. Umožňuje přístup k disketové mechanice, pevnému disku, mechanice CD-ROM, ovládacím panelům, tiskárnám atd. Jde o centrálu, která vám umožní pracovat se zdroji a zařízeními svého počítače a provádět různá nastavení, kterými ovlivňujete jeho činnost.

Průzkumník

Druhým nástrojem pro práci s počítačem a jeho pracovním prostředím je průzkumník. Jeho koncepce je poněkud odlišná od nástroje Tento počítač. Okno průzkumníka je rozděleno na dvě části. V levé můžeme sledovat stromové uspořádání pracovního prostředí a počítačových dat na paměťových zařízeních, v pravé části se zobrazuje obsah právě otevřené složky. Hierarchicky nejvýše ve stromové architektuře zobrazení průzkumníka je pracovní plocha Windows.

TENTO POČÍTAČ

Tento počítač je centrum, které obsahuje nástroje pro práci s prostředky vašeho počítače a jejich nastavení. Prostřednictvím tohoto centra můžeme pracovat s paměťovými zařízeními počítače, ale také provádět nastavení pracovního prostředí nebo instalaci nových programů.

PRŮZKUMNÍK

Průzkumník je program, který vám umožní pracovat se soubory a složkami. S jeho pomocí se můžete orientovat v systému uložených složek a dokumentů, přemisťovat a kopírovat data a udržet si tak o jejich umístění v počítači potřebný přehled.

Pokud na její ikonu kliknete myší, zobrazí se seznam všech nástrojů, které jsou umístěny na pracovní ploše - zkuste porovnat. Postupným klikáním na jednotlivé ikony reprezentující disková zařízení nebo složky s dokumenty se pohybujete ve stromové struktuře počítače. Pohledem na levou část okna průzkumníka vždy zjistíte, na jaké úrovni se nacházíte a kterou složku máte právě otevřenou. Tato složka má totiž trochu jinou ikonu než ty ostatní – vypadá opravdu jako pootevřená složka. V pravé části vždy vidíte seznam dokumentů a složek, které právě otevřená složka obsahuje. Můžete si všimnout, že pravá část okna průzkumníka je velmi podobná oknům, která se zobrazují při práci s diskovými zařízeními, složkami a dokumenty prostřednictvím okna Tento počítač. Všimněte si také, že v grafické reprezentaci struktury dat vlevo je vždy u složek, zařízení a ikon, které mohou obsahovat další položky, zobrazeno malé znaménko plus. K tomu, abychom se podívali na obsah, můžeme kliknout kromě vlastní ikony také na toto znaménko – po zobrazení obsahu se

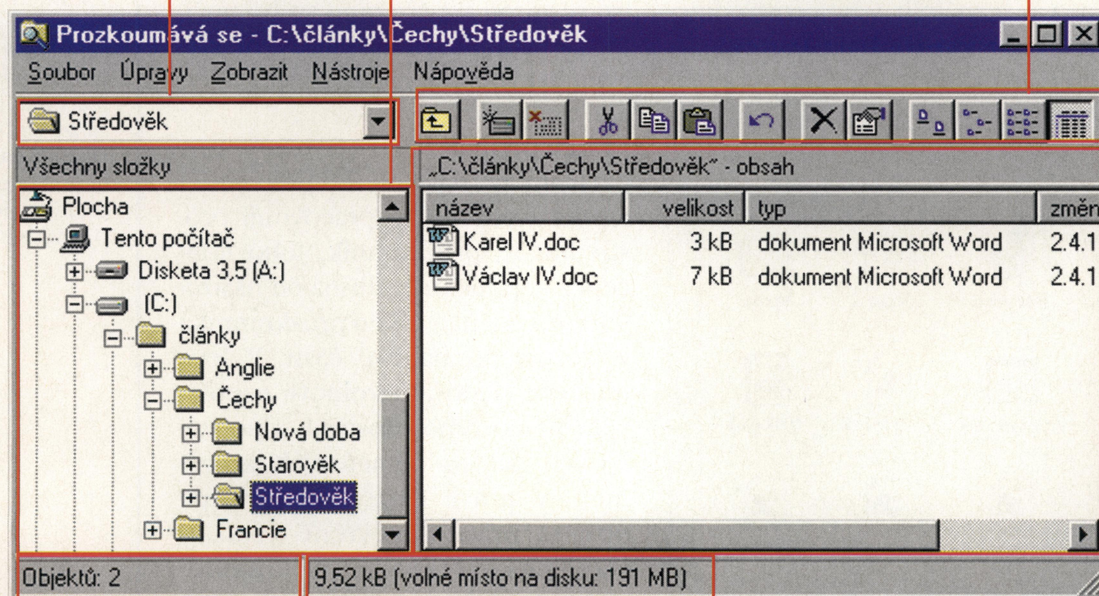
změní na minus. Chceme-li zobrazenou „větev“ opět skrýt, klikneme na znaménko minus. Zkuste si chvíli takto prohlížet obsah svého počítače a uvidíte, že díky grafické reprezentaci celý systém brzy pochopíte. Nebojte se; pokud nebudete jednat zbrkle, nemůže dojít k narušení nějakých dat neodborným zásahem. Všechny operace se složkami a dokumenty, mezi které patří kopírování, mazání, přesouvání, změna jména atd., musíte potvrdit odpovědí na kontrolní dotaz. Takže při troše pozornosti nemusíte mít žádný strach.

V pravém okně jsou zobrazeny všechny objekty obsažené ve vybrané složce

Panel nástrojů obsahuje tlačítka, která slouží k práci se soubory, k pohybu mezi adresáři nebo ke změně způsobu zobrazení informací o souborech

Jméno složky, která je zrovna otevřena, a jejíž obsah vidíte v pravém okně průzkumníka

V levém okně průzkumníka je zobrazena stromová struktura pracovního prostředí vašeho počítače

Údaj v levé části tohoto řádku informuje o počtu objektů (složek nebo souborů), které obsahuje vybraná složka

Tato čísla udávají celkovou velikost všech souborů, které obsahuje vybraná složka, a velikost volného místa na disku

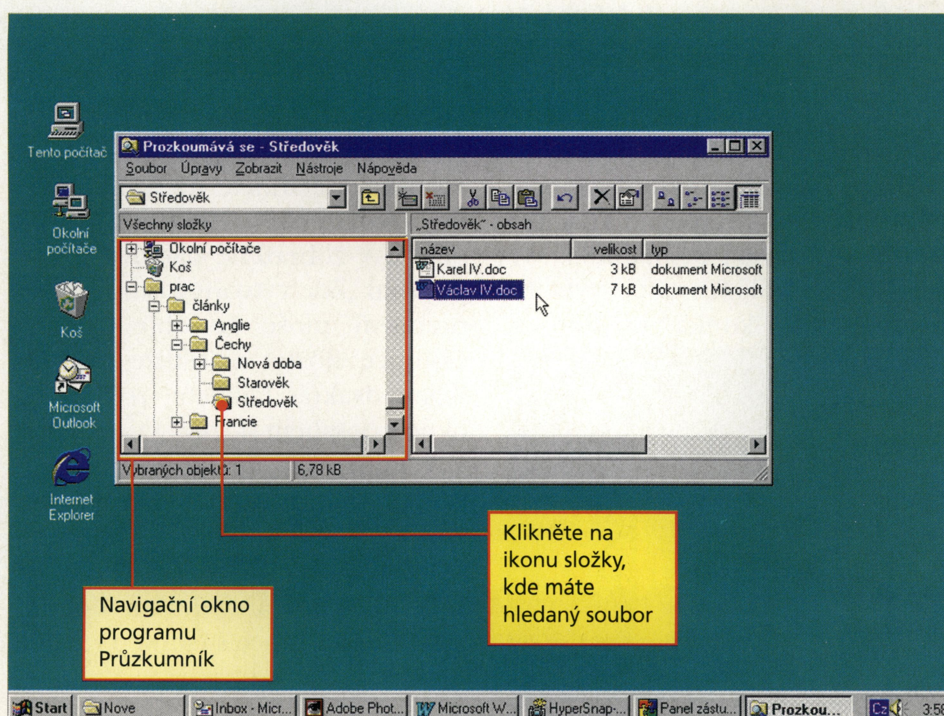
Zástupci

Často pracujete se stejnými dokumenty nebo aplikacemi a chcete při jejich hledání ušetřit čas? Využijte zástupce.

Předměty, které používáte často při své práci, mají určitě své pevné místo na vašem pracovním stole. Při jejich potřebě nemusíte ztrácet čas jejich neustálým hledáním a vše je pěkně při ruce. Telefon, psací potřeby, kalendář - vždy víte kam sáhnout, a váš zrak po čase už automaticky padá na ta místa, kde očekává odpovídající informaci. Každý si své pracoviště přizpůsobí vlastním potřebám a tak, aby mu co nejvíce vyhovovalo.

A stejné je to i v případě práce s počítačem. Windows 95 dnes nabízejí prostředky, jejichž využitím si počítačové pracovní prostředí můžete přizpůsobit tak, aby v maximální míře vyhovovalo vašim požadavkům. Už jsme si řekli, že základem pracovního prostředí je pracovní plocha. Ta má mnoho společného s deskou pracovního stolu, a tak si na ni můžete umístit nejen pomůcky a prostředky, které při své práci používáte nejčastěji. Lze si na ni odložit také částečné výsledky své práce, abyste je později nemuseli opět hledat a vzpomínat, kam jste je vlastně uložili.

Jedním z nástrojů, které můžete pro ulehčení své práce používat, jsou zástupci. Už jsme si řekli o existenci dokumentů a počítačových souborů, o jejich ukládání na pevný disk a o jejich opětovném otevírání. Zástupci jsou určeni k usnadnění přístupu k počítačovým souborům.

1.

CO JE VLASTNĚ DOKUMENT?

Pod tímto pojmem si možná představíte list papíru s úředním razítkem. V počítači však dokumentem rozumíme každý soubor dat, který jsme vytvořili v nějakém programu – například textový dokument v textovém editoru nebo obrázek v kreslicím programu.

Zástupce - Photoshp.exe

Zástupce - Pm65.exe

Zástupce - T602.exe

Zástupci programů

Zástupce - pocitac3

Zástupce složky

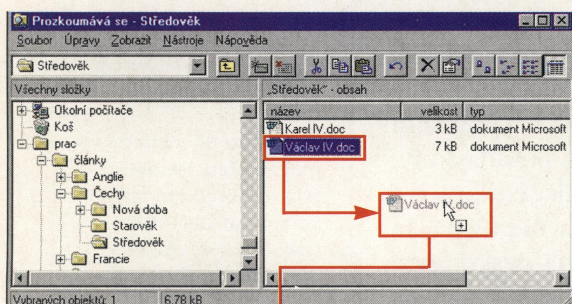

Zástupce - dopis.doc

Zástupce dokumentu

Jde o ikony, které jsou pouhými ukazateli na dokumenty nebo na aplikace. Můžete jich vytvořit, kolik vás napadne, a to kdekoliv včetně pracovní plochy. Chcete-li potom spustit nějakou aplikaci nebo otevřít dokument, nemusíte k tomu používat průzkumníka, případně procházet nabídkami tlačítka Start. Stačí dvakrát kliknout levým tlačítkem myši na zástupce, a vše potřebné se provede automaticky. Vzhledem k tomu, že zástupci jsou pouhými ukazateli na potřebné aplikace nebo dokumenty, neprovádí se zbytečné kopírování počítačových souborů a tím nepřicházíte o drahocenné místo na pevném disku.

2.

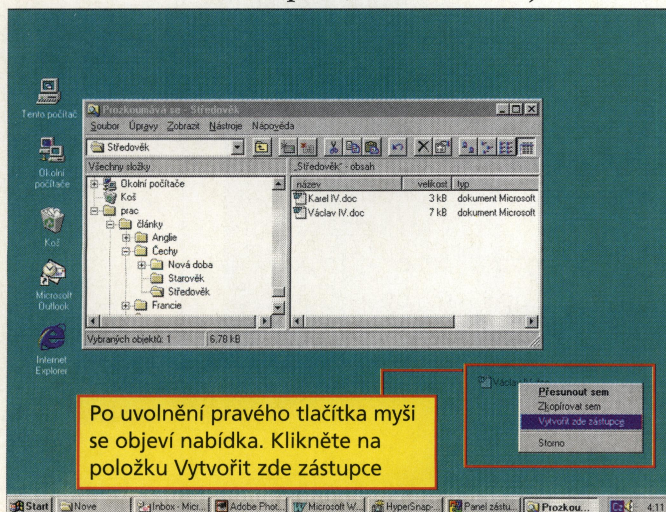
Vybraný soubor přetáhněte myší se stisknutým pravým tlačítkem

Nejlepším způsobem, jak si usnadnit přístup k často používaným dokumentům a aplikacím, je vytvořit si jejich zástupce na pracovní ploše. Tak je budete mít vždy pěkně po ruce a práci s nimi můžete zahájit pouhým dvojím kliknutím na potřebnou ikonu.

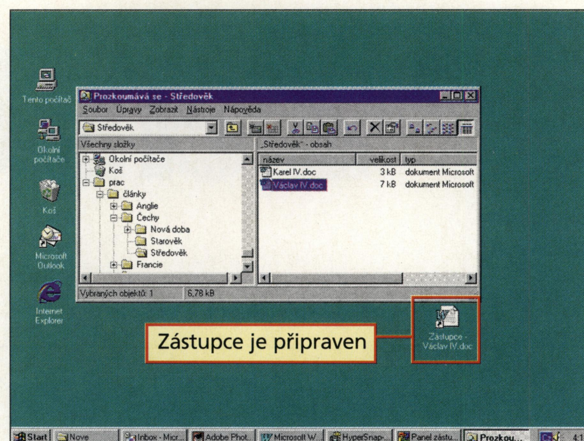
Nejjednodušší postup, kterým můžete vytvořit zástupce na pracovní ploše, spočívá v použití pravého tlačítka myši.

Prostřednictvím průzkumníka najděte ve svém počítači dokument nebo aplikaci, ke které chcete vytvořit zástupce na pracovní ploše. Najeďte na něj ukazatelem myši, stiskněte pravé tlačítko a podržte je stisknuté. Pohybem myši přetáhněte soubor na pracovní plochu a tlačítko uvolněte. Zobrazí se nabídka, ve které zvolte položku „Zde vytvořit zástupce", a ikonka je hotova.

3.

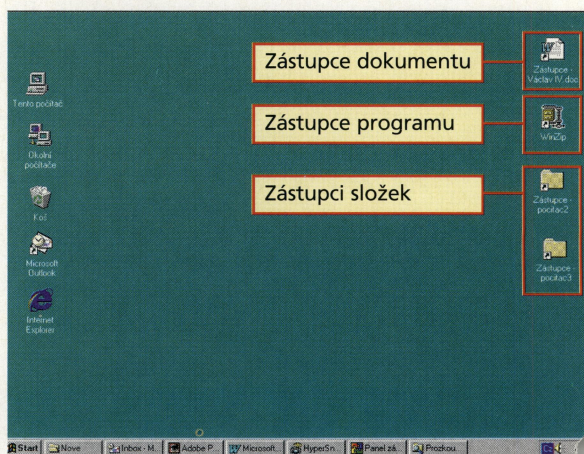

4.

Zástupce se objeví na pracovní ploše a můžete jej začít používat.

Kromě zástupců jednotlivých dokumentů a aplikací si můžete na pracovní ploše vytvořit také zástupce složek (adresářů). Usnadníte si tak přístup k dokumentům, které adresář obsahuje. Postup při vytváření zástupce složky je opět velmi prostý. V prostředí průzkumníka najděte složku, k níž chcete vytvořit

zástupce, a klikněte na ni pravým tlačítkem myši. Tlačítko držte stisknuté a složku přetáhněte na volné místo na pracovní ploše. Pak tlačítko uvolněte a v zobrazené nabídce zvolte položku „Zde vytvořit zástupce". Na pracovní ploše se objeví ikona zástupce složky, a jestliže na tuto ikonu dvakrát kliknete, zobrazí se okno s obsahem složky.

Všimněte si, že ikony zástupců jsou pro názornost odlišeny od ikon vlastních dokumentů a aplikací. Odlišují se malým bílým čtvercem s černou šipkou v levém dolním rohu. Tak zástupce snadno poznáte.

Spořiče obrazovky

Kdo šetří, má ...

Možná jste někdy viděli obrazovku počítače, na které se bez zásahu uživatele střídaly nejrůznější obrazce, nebo třeba vypadala jako akvárium s plovoucími rybičkami, případně se na ní odehrávaly krátké kreslené příběhy trosečníka na pustém ostrůvku. To byl výsledek práce některého z programů, kterým říkáme spořiče obrazovky. Co to je a k čemu je to dobré? Jak už jsme se zmínili v článku Vyměňte si ubrus, obrazovka je citlivé zařízení. Vadí jí, když obraz dlouho zůstává stejný. Obrazovka se pak totiž nerovnoměrně opotřebuje (světlé body více a tmavé méně). Aby k takovým situacím nedocházelo, existují právě takzvané spořiče obrazovky. Spořič obrazovky je program, který hlídá, zda se na obrazovce něco děje. Když zjistí, že se obraz dlouho nemění, začne ho měnit sám. Stane se to třeba tehdy, když na několik minut či na delší dobu odejdete od svého počítače, který necháte zapnutý. Většinou to vypadá tak, že obrazovka zčerná a objevují se na ní barevné pohyblivé obrazce. Pak stačí pohnout myší nebo stisknout libovolnou klávesu na klávesnici, a na obrazovce se obnoví obraz přesně v té podobě, jakou měl předtím. Vy pak můžete pokračovat ve své práci tam, kde jste přestali, než jste odešli na oběd nebo na poradu. Spořič obrazovky je tedy program, který především prodlužuje životnost vašeho monitoru.

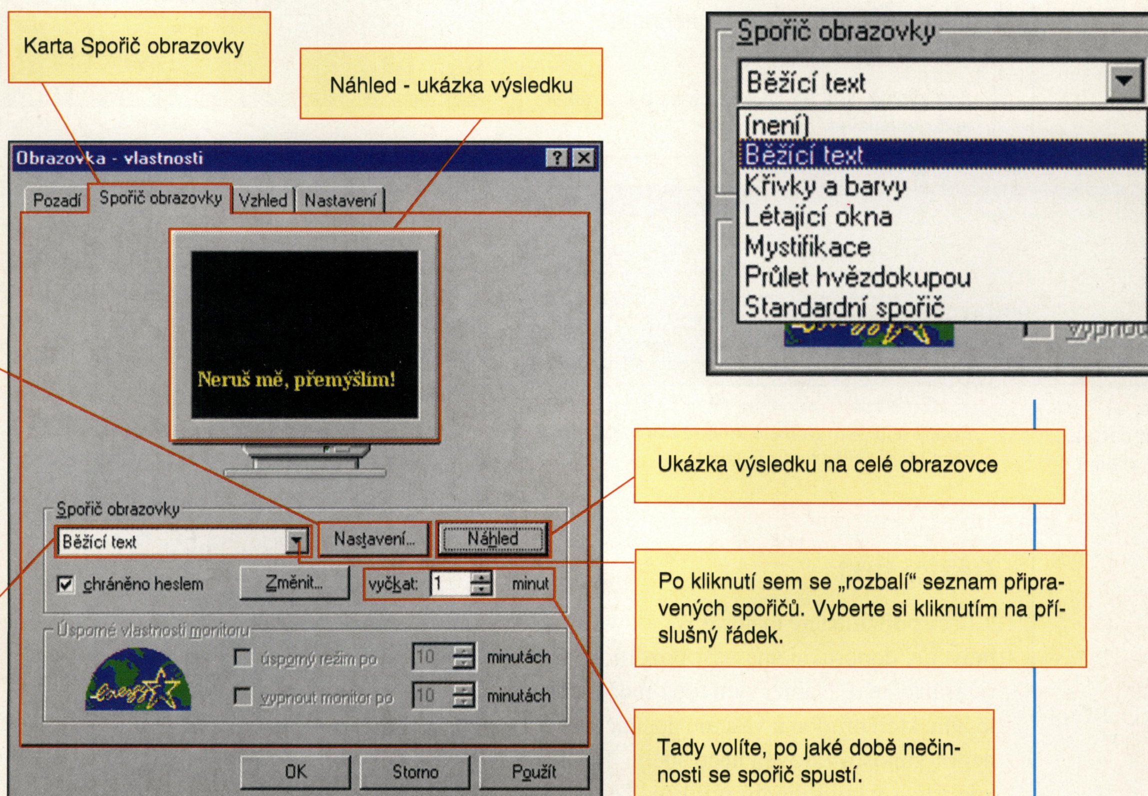
Spořič obrazovky je třeba nastavit

Tuto službu je třeba nejdříve uvést do chodu. Naštěstí to však není nic složitého. Nastavení provedete snadno v dialogovém okně Obrazovka – vlastnosti. Je to stejné okno, ve kterém jsme v článku Vyměňte si ubrus nastavovali vzhled pracovní plochy. Tentokrát v něm však klikněte na záložku s názvem Spořič obrazovky. Na této záložce je několik voleb nastavení spořiče obrazovky.

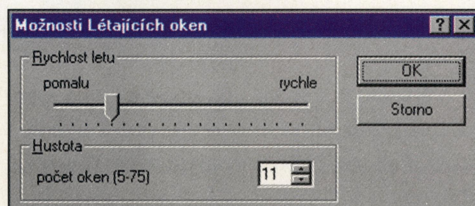
SPOŘIČE VE WINDOWS

Přímo ve Windows 95 máte připraveny tyto spořiče:

Běžící text
Křivky a barvy
Létající okna
Mystifikace
Průlet hvězdokupou

Z nabízeného seznamu máte možnost zvolit některý z připravených spořičů. Po kliknutí na tlačítko Nastavení... pak můžete měnit některé vlastnosti vybraného spořiče. Například u „létajících oken" volíte hustotu, tedy počet současně zobrazených oken (symbolů Windows), a rychlost jejich pohybu.

Zároveň na zmenšené obrazovce můžete sledovat, jak bude vybraný spořič s tímto nastavením vypadat. Nestačí-li vám tato zmenšená ukázka, klikněte na tlačítko Náhled a výsledek uvidíte na celé obrazovce. Náhled opustíte stejně, jako později ukončíte spořič – stačí pohnout myší nebo stisknout libovolnou klávesu na klávesnici.

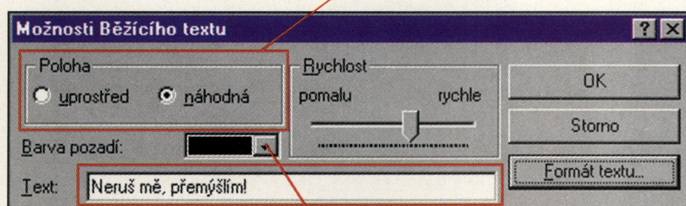
Důležitou volbou je doba, po které se spořič uvede v činnost. Když například zadáte dvě minuty, obrazovka se začne překreslovat dvě minuty potom, co jste naposledy provedli nějakou akci – pohnuli myší nebo stiskli některou klávesu na klávesnici.

Políčko „chráněno heslem" a tlačítko Změnit... dávají možnost chránit ve vaší nepřítomnosti obrazovku před pohledem nepovolaných. O těchto volbách se dočtete v dalším článku – Řekni heslo, nebo nehraju!

DALŠÍ SPOŘIČE

Kromě spořičů, které jste dostali s Windows 95, existuje velké množství jiných spořičů. Můžete je získat buď jako přídavek k nějakému programu, který si koupíte, nebo zcela samostatně. Tyto spořiče je pak třeba do počítače instalovat jako každý jiný program. Po správné instalaci (tu raději svěřte někomu zkušenějšímu) se nový spořič objeví v seznamu mezi ostatními.

Zde zvolíte, kde na obrazovce se bude řádek textu objevovat.

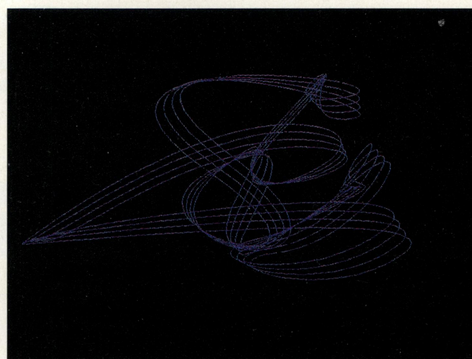

Sem napište svůj vlastní text.

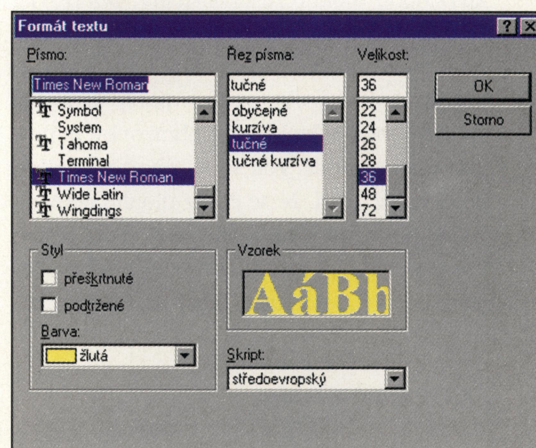
Po kliknutí sem můžete změnit barvu pozadí, přes které bude text přejíždět.

Běžící text

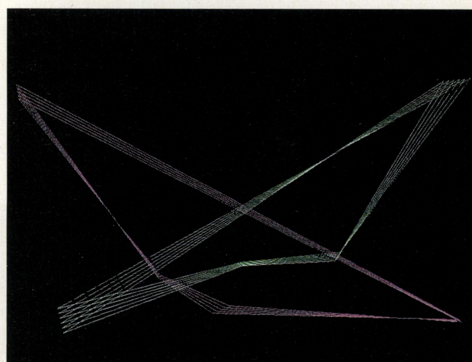
Ze spořičů, které máte ve Windows 95 připravené, doporučujeme vaší pozornosti spořič Běžící text. Nabízí vám totiž možnost kolegům, kteří přijdou k vašemu počítači ve vaší nepřítomnosti, zároveň něco sdělit. Třeba to, kde jste a v kolik hodin přijdete. Tento spořič totiž zobrazuje řádek vámi zadaného textu, který opakovaně „přebíhá" po obrazovce.

Po vybrání položky Běžící text ze seznamu spořičů klikněte na tlačítko Nastavení... V dialogovém okně, které se zobrazí, můžete nastavit barvu pozadí a umístění běžícího řádku textu a hlavně zadat text, který chcete, aby se zobrazoval. Text může být dlouhý až 254 znaků (včetně mezer), což je dostatečný prostor na většinu vzkazů.

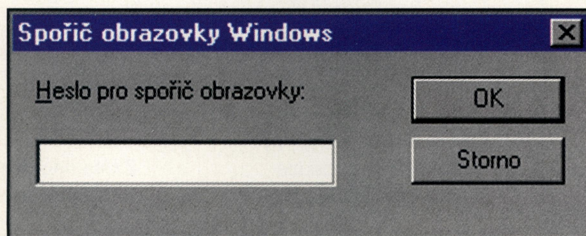
Když kliknete na tlačítko Formát textu..., otevře se další okno. V něm můžete nastavit barvu písma a jeho typ, řez a velikost. Všechny tyto volby potvrďte kliknutím na tlačítko OK a v okně Obrazovka – vlastnosti uvidíte zmenšený náhled výsledku. Jste-li s ním spokojeni, klikněte na tlačítko Použít a okno zavřete kliknutím na OK.

Řekni heslo, nebo nehraju!

Občas se vám stane, že narychlo odejdete od počítače, kde máte zrovna rozepsaný důležitý dokument, který by neměl vidět nikdo kromě vás. Pro tento případ je vhodné mít nějakou pojistku proti tomu, aby někdo, kdo přijde k vašemu počítači v době vaší nepřítomnosti, mohl prohlížet, na čem zrovna pracujete (a třeba si dokument hned vytisknout). Spořiče obrazovky ve Windows 95 vám dovolují chránit obrazovku před všetečnými pohledy náhodných hostí. Je tu totiž možnost nastavit heslo.

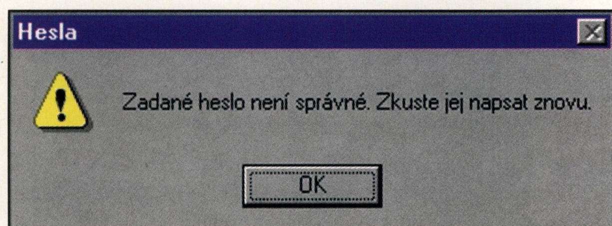
Spořič s nastavenou ochranou heslem pracuje úplně stejně jako bez hesla. Když přestanete počítači myší nebo z klávesnice zadávat příkazy, počká zvolenou dobu a pak začne překreslovat obrazovku. Rozdíl je v tom, že když se po přestávce vrátíte k práci

Výzva k zadání hesla

s počítačem, neobnoví se původní obraz hned. Pohnete-li myší nebo stisknete klávesu, spořič nejprve zobrazí výzvu k zadání hesla.

Až když zadáte správné heslo, můžete pokračovat v práci. Pokud jste heslo zapomněli, nezbude vám nic jiného než vypnout a znovu zapnout počítač. Všechna práce, kterou jste měli rozdělanou a kterou jste si neuložili před přestávkou, bude ztracena.

Heslo zásadně nezapomínáme!

Tímto způsobem sice nezabráníte nezvanému návštěvníkovi vniknout do vašeho počítače, ale nemůže to udělat nepozorovaně. Toho, že vám někdo vypnul počítač, si rozhodně všimnete.

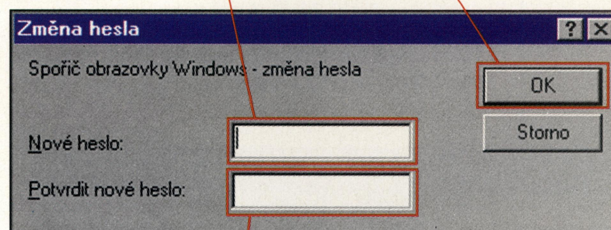
Jak nastavit ochranu heslem?

V okně nastavení vlastností obrazovky na kartě Spořič obrazovky kliknutím „zaškrtněte" políčko „chráněno heslem". V dalším kroku je potřeba zvolit heslo, které bude spořič vyžadovat. Klikněte na tlačítko Změnit... Objeví se okno Změna hesla. V něm v řádku Nové heslo napište vámi zvolené heslo a o řádek níže ho napište ještě jednou.

To je důležitá kontrola, zda jste v prvním řádku neudělali chybu, protože místo znaků, které zadáváte, na obrazovce vidíte hvězdičky (je to proto, aby si vaše heslo nepřečetl někdo, kdo by vám při jeho zadávání nahlédl přes rameno).

1. Sem napište zvolené heslo.

3. Změnu hesla potvrďte kliknutím na OK.

2. Sem napište zvolené heslo ještě jednou.

Nezadávejte příliš dlouhé či složité heslo. Psaní delšího hesla vás bude zdržovat.

Když jste zadali heslo, ochrana je nastavena a zbývá už jen potvrdit volby kliknutím na tlačítko Použít a okno zavřít kliknutím na tlačítko OK.

HESLO NEZAPOMEŇTE

Zadané heslo si dobře zapamatujte. Určitě není vhodné napsat si ho na lístek, který necháte ležet na stole. Také nevolte jako heslo křestní jméno své jediné ratolesti nebo životního partnera, protože to je první, co váš zvídavý kolega zkusí, když vám bude chtít provést nějakou lumpárnu.

18 Jak upravit nabídku Start

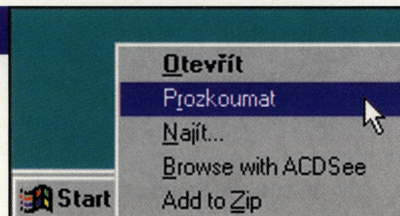
TIP

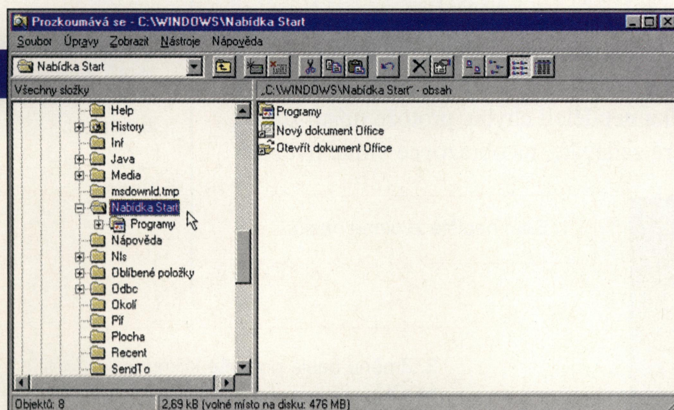
I přesto, že v této liště se programy řadí přehledně automaticky, dbejte na to, aby jejich počet nikdy nepřesáhl deset. Poté by se již výhoda rychlosti a přehlednosti ztratila v množství názvů.

Jak jsme se již zmínili v předchozích dílech, program lze spustit několika způsoby: kliknete-li dvakrát na ikonu na ploše nebo kliknete-li jednou na tlačítko Start / Programy a na příslušný program. V případě, že máte spuštěno několik programů (a tím zakrytou plochu), je první způsob téměř nemožný a druhý způsob zdlouhavý. Naštěstí však můžete ve Windows upravovat přímo nabídku Start. Lze do ní přímo přidávat programy, které pak lze spustit daleko rychleji. Úprava nabídky Start se provádí následujícím způsobem.

1

Klikněte pravým tlačítkem na tlačítko Start a z otevřené nabídky si vyberte Prozkoumat.

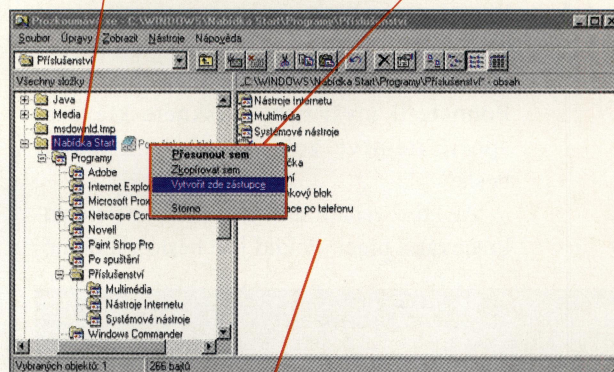

2

Objeví se vám již dobře známé okno průzkumníka, v jehož pravém panelu se nachází nabídka Start. Její obsah si můžete měnit stejně jako obsah kterékoliv jiné složky.

Složka Nabídka Start by měla obsahovat pouze nejvíce používané programy

Z této nabídky si vyberte Vytvořit zde zástupce

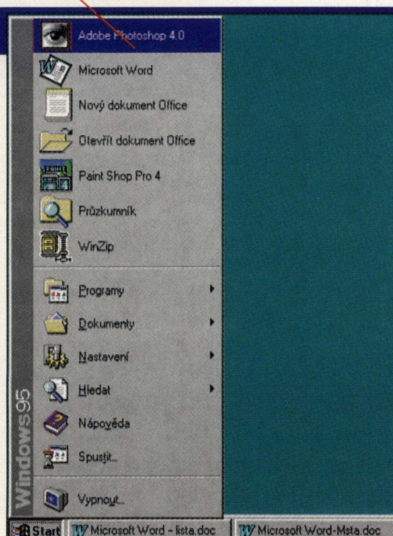

Zde vidíte obsah složky Příslušenství

Takto může vypadat vaše nabídka Start po přidání několika programů

3

Pokud tedy chcete do nabídky přidat program, přesuňte ho do této složky za současného držení pravého tlačítka myši. Po jeho uvolnění se objeví nabídka, ze které si vyberte položku „Vytvořit zde zástupce".

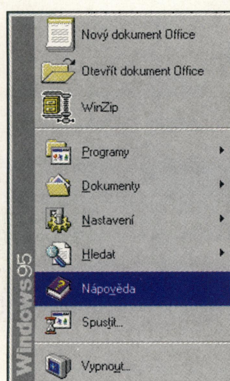

4

Tímto způsobem si můžete do rychle přístupné nabídky Start umístit několik programů, se kterými častěji pracujete. Vaše práce se tím stane ještě rychlejší a snadnější.

Chytrému napověz...

Nápověda ve Windows

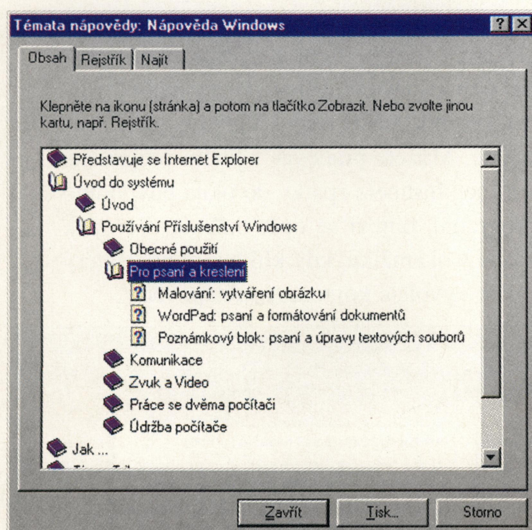

Určitě jste si všimli položky Nápověda, kterou najdete v nabídce Start. Stejná nabídka se objevuje téměř v každém programu běžícím ve Windows. O co jde? Je to přesně to, co byste pod tímto názvem čekali. Nápověda uživatele informuje o právě spuštěném programu a jeho možnostech, dají se v ní najít odpovědi na nejčastější otázky a důležité rady i vysvětlení funkce některých prvků na obrazovce.

Systém nápovědy je ve Windows zpracován s velkou pozorností a tak, aby v něm uživatel opravdu našel konkrétní rady. Najdete tu samozřejmě i rady, jak pracovat se samotnou nápovědou.

Jak se dostat k nápovědě

Nápovědu lze vyvolat několika způsoby. Ten nejrychlejší je stisknout funkční klávesu F1. To funguje téměř ve všech programech běžících pod Windows 95, včetně Windows samých. Otevře se okno s tématy nápovědy k právě aktivnímu programu.

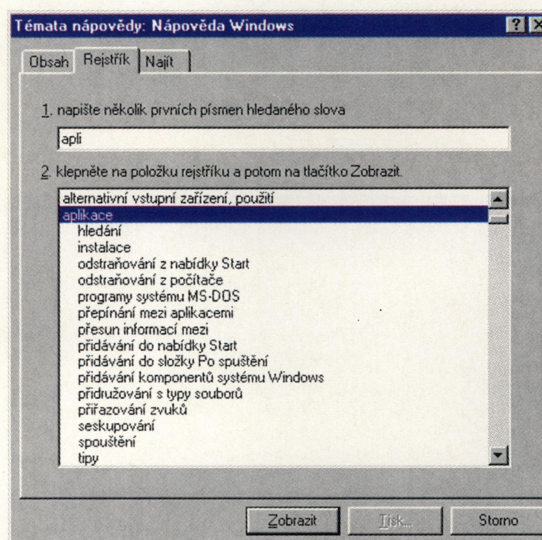

Stejného výsledku dosáhnete volbou příkazu Témata nápovědy z nabídky Nápověda.

V okně témat nápovědy najdete tři karty, které vás dovedou ke stejnému cíli, kterým je nápověda ke konkrétnímu tématu.

Obsah

Na kartě Obsah vidíte témata zařazená do struktury podle kapitol, které jsou znázorněny obrázkem knihy. Když dvakrát kliknete na některou knihu, ta se „otevře" a objeví se její obsah. Další knihy představují podkapitoly a jednotlivá témata pak jsou znázorněna obrázkem stránky s otazníkem. Po dvojím kliknutí na téma se zobrazí okno s nápovědou k tomuto tématu.

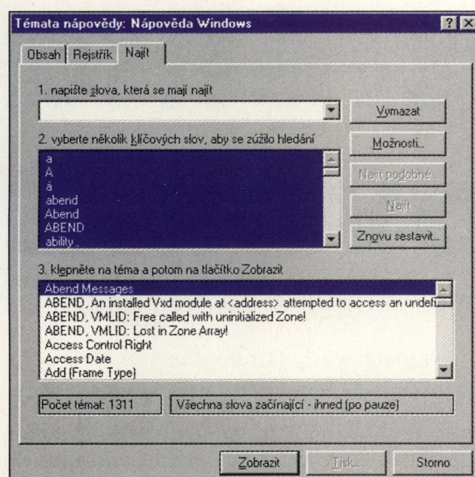
Rejstřík

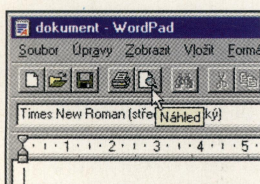
Karta Rejstřík nabízí vyhledávání podle klíčových slov z témat nápovědy, jejichž abecední seznam vidíte v dolní části okna. Do vstupní řádky nahoře napište hledané téma a ze seznamu se vybere příslušná položka rejstříku. Témata vztažená k této položce pak zobrazíte tlačítkem Zobrazit nebo dvojitým kliknutím na položku. Je-li takových témat víc, zobrazí se v samostatném okně jejich seznam. Vyberete jedno z nich a okno nápovědy zobrazíte tlačítkem Zobrazit nebo dvojím kliknutím na téma.

PRVNÍ POMOC

Stisknete-li funkční klávesu F1 během práce s některým programem ve Windows 95, objeví se okno s nápovědou, která se vztahuje k programu, se kterým právě pracujete.

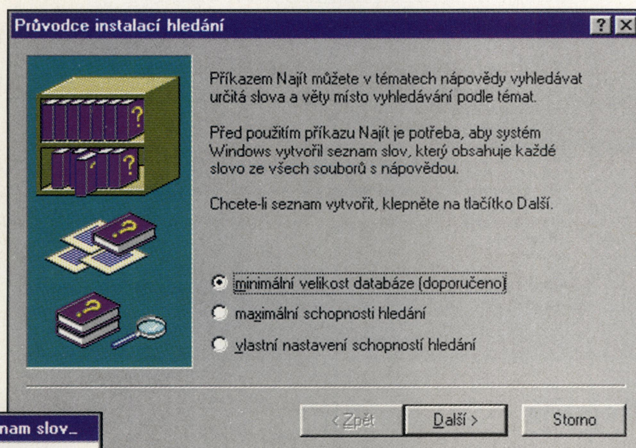

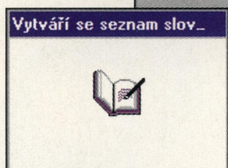

Způsobem nápovědy je také zobrazování názvů tlačítek z panelů nástrojů, když na tlačítkách chvilku podržíte ukazatel myši.

Najít

Na této kartě můžete vyhledávat podle slov z textu nápovědy. Při prvním zvolení karty Najít je třeba vytvořit seznam slov ze všech textů nápovědy. To se stane automaticky poté, co potvrdíte jednu z voleb v okně Průvodce instalací hledání. V okně pak do vstupní řádky zadáváte hledaný výraz (část slova, celá slovo nebo několik slov). V prostředním poli se zobrazí hesla, která odpovídají zadanému výrazu, a v dolním poli témata vztažená k heslům vybraným z prostředního pole. Z dolního pole si vyberte některé z témat a jeho nápovědu zobrazte opět dvojím kliknutím na jeho řádek nebo dvojím kliknutím na tlačítko Zobrazit.

Mějte trpělivost, vytvoření seznamu slov ze všech textů nápovědy bude chvíli trvat.

Okno s nápovědou

Okno s nápovědou k tématu obsahuje kromě textu nápovědy i další prvky. Jsou to především tři tlačítka v horní části.

❖ Tlačítko Témata zavře okno s nápovědou a otevře okno Témata nápovědy,

❖ tlačítko Zpět slouží k návratu k minulému tématu nápovědy (u prvního zobrazeného tématu je nápis na tlačítku šedý a tlačítko „nikam nevede“),

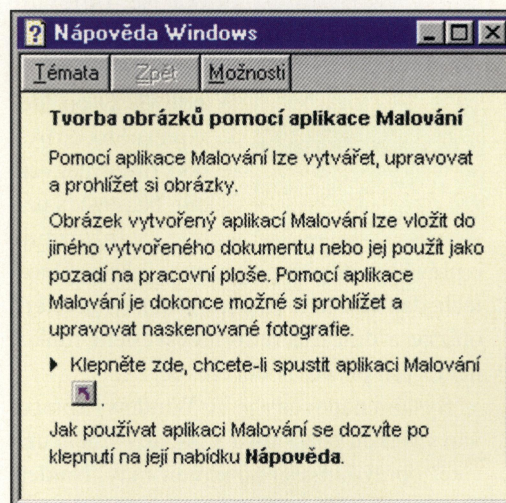
❖ tlačítko Možnosti nabízí volby pro práci s oknem nápovědy a s textem v něm obsaženým. Můžete například text z okna vytisknout nebo zkopírovat do textového dokumentu, který právě píšete.

Uvidíte-li v okně část textu zeleně zobrazenou a čárkovaně podtrženou, můžete na tento pojem kliknout a zobrazí se okénko se stručným vysvětlením pojmu.

Malé tlačítko se šipkou v textu vykoná akci, o které se zrovna píše.

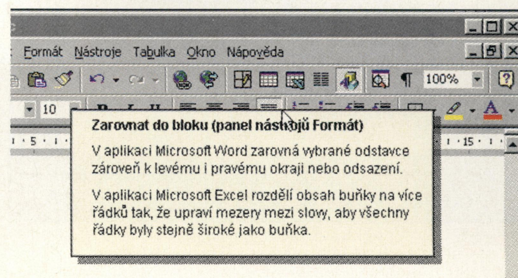
Malé tlačítko bez šipky zobrazí seznam příbuzných témat nápovědy.

V okně může být také animovaná ukázka konkrétního postupu provedení nějaké akce.

Některé programy nabízejí ještě další nápovědu, takzvanou kontextovou. To znamená, že po výběru příkazu Co to je? z nabídky Nápověda se ukazatel myši změní z normální šipky na šipku s otazníkem.

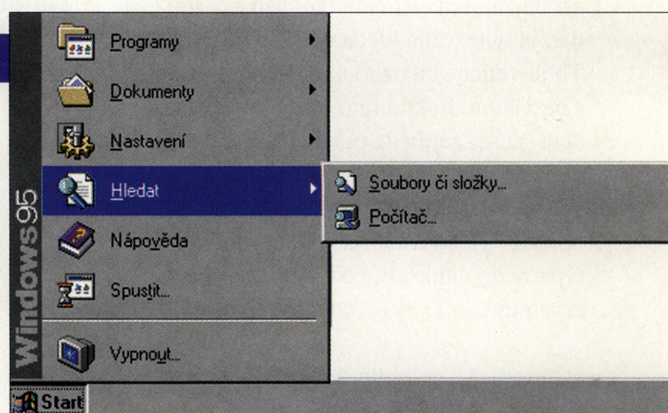
Když potom tímto nástrojem kliknete na některý prvek v okně programu, zobrazí se okénko s nápovědou k tomuto prvku. Všimněte si, že tato nápověda funguje pouze v rámci toho okna programu, ze kterého jste příkaz Co to je? vybrali. Když toto okno opustíte (tzn. ukazatel myši přesunete na jiné místo), otazník zmizí a myš funguje zcela normálně. Můžete pracovat v jiném programu, a až se přesunete zpátky do okna původního programu, objeví se opět otazník. Ten pak zmizí v okamžiku, kdy kliknutím na některý prvek vyvoláte kontextovou nápovědu.

Hledání souborů

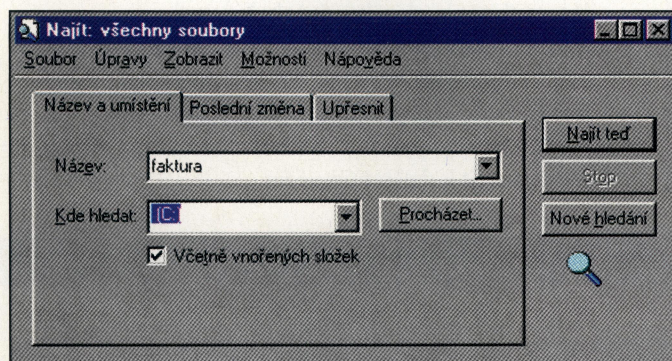
I v počítači je dobré mít pořádek. Je proto lepší si dobře rozmyslet, do kterých adresářů budete ukládat soubory a jaká jména budou vaše adresáře mít. Ale i pokud dodržíte všechny zásady správného ukládání a pojmenovávání souborů, může se vám stát, že hned nenajdete soubor, se kterým chcete pracovat. Pro tento případ najdete ve Windows nabídku, ve které lze hledat „ztracené“ soubory. Jak by řekl policejní detektiv, stačí malá stopa a soubor je „váš“. Vyhledávací možnosti jsou opravdu velké.

1

V nabídce Start/Hledat najdete především dvě položky – Soubory či složky... a Počítač... První vám pomůže najít soubor nebo složku. Druhou nabídku využijete pouze tehdy, pokud jste v kanceláři připojeni na síť a hledáte kolegův počítač. Vyberte proto první položku kliknutím levým tlačítkem.

2

Dialogové okno, které se před vámi otevřelo, má několik částí, jež jsou naskládány na sobě jako karty z kartotéky, a „karty“ se jim také říká. Mají nahoře „záložky“, pomocí kterých přepínáte mezi jednotlivými kartami. V kartách jsou políčka, do kterých budete zadávat požadavky na hledání. Nejdůležitější částí v kartě Název a umístění je políčko Název.

Do něj napište název hledaného souboru, nebo alespoň jeho část. V dalším políčku zvolte místo, kde chcete soubor hledat. Rozbalovací seznam vám nabídne přístupné disky. Můžete prohledávat disketu, pevný disk (nejčastěji C:), CD-ROM nebo i jiné disky v počítačové síti, je-li k ní váš počítač připojen.

Když kliknete na tlačítko Procházet, otevře se okno, ve kterém můžete omezit prohledávání jen na určitý adresář. Tím si můžete ušetřit čas při čekání na výsledky hledání, když například víte, že hledaný soubor je někde ve složce Dokumenty nebo v některé z jejích podsložek. Kliknutím na tlačítko OK výběr potvrďte. Pak už stačí jen kliknout na tlačítko Najít teď a hledání začne.

ZÁSTUPNÉ ZNAKY

Pro zadávání necelého názvu platí několik pravidel. Můžete totiž použít tzv. zástupné neboli žolíkové znaky, které mohou nahradit jeden nebo více znaků.

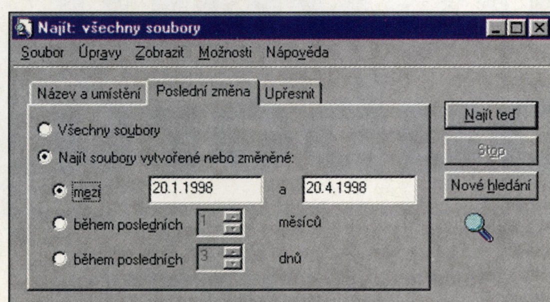
?

Žolíkový znak „?“ (otazník) nahrazuje jeden jediný znak. Pokud tedy hledáte soubory s názvem dopis1 až dopis9, stačí zadat dopis?.

*****

Žolíkový znak „*“ (hvězdička) nahrazuje libovolný počet znaků. Jestliže tedy hledáte soubor, který začíná slovem dopis (dopis5.8.1998.doc, dopis pro ředitele.txt nebo dopis-Jana.doc), pak stačí zadat pouze dopis*.

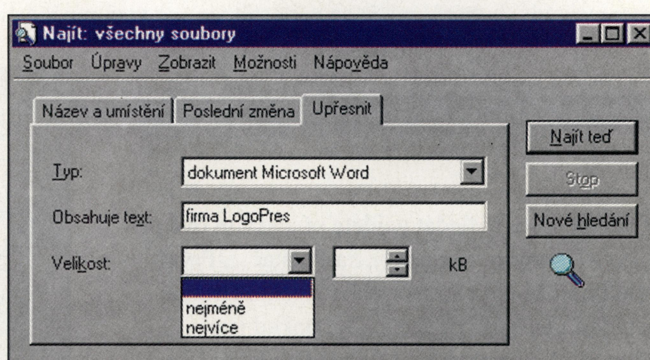
3

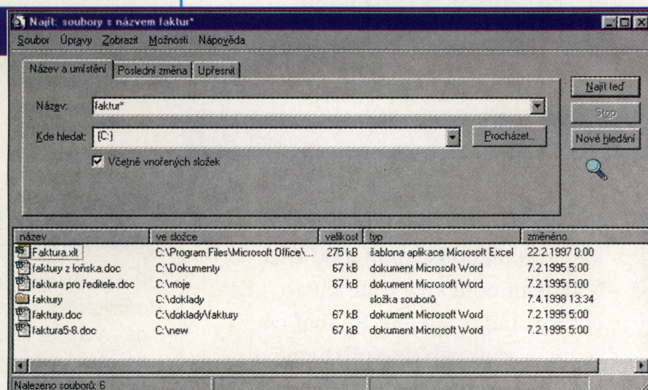
Pokud si nepamatujete název hledaného souboru, ale víte, kdy přibližně jste soubor vytvořili nebo naposledy upravovali, klikněte na kartu „Poslední změna". Zde můžete omezit vyhledávání na soubory naposledy změněné v určitém časovém intervalu. Zadat můžete datum od – do, období posledních několika měsíců nebo posledních několika dní.

4

V poslední kartě s názvem Upřesnit najdete asi nejzajímavější nabídku. Můžete totiž zadat, jaký text má hledaný soubor obsahovat. To je velice silná zbraň, ovšem používejte ji s rozvahou. Pokud tuto volbu využijete, budete muset zejména pomalejší počítač na několik minut „omluvit". Bude totiž mít spoustu práce. Další políčka vám umožňují omezit vyhledávání na soubory určitého typu nebo velikosti, což naopak vyhledávání zrychluje.

5

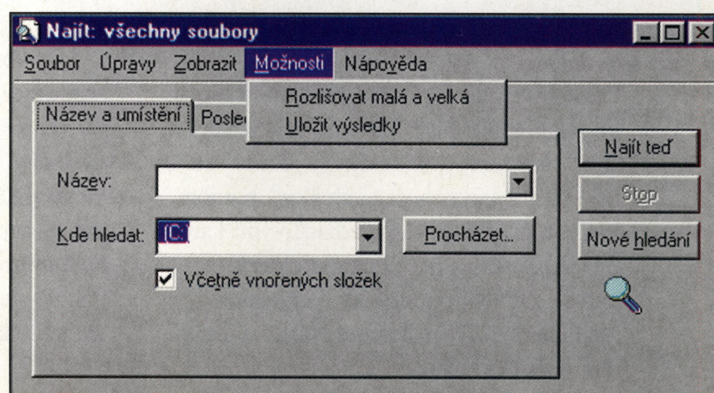

Když kliknete na tlačítko Najít teď a chvilku trpělivě počkáte, objeví se okno s výsledky hledání. V něm můžete najít popis všech nalezených souborů nebo složek. Výsledky si můžete seřadit podle typu, velikosti nebo názvu. S těmito soubory pak můžete pracovat stejně, jako když je vidíte v okně průzkumníka. Můžete je kopírovat či přesouvat, mazat nebo otevřít k dalším úpravám.

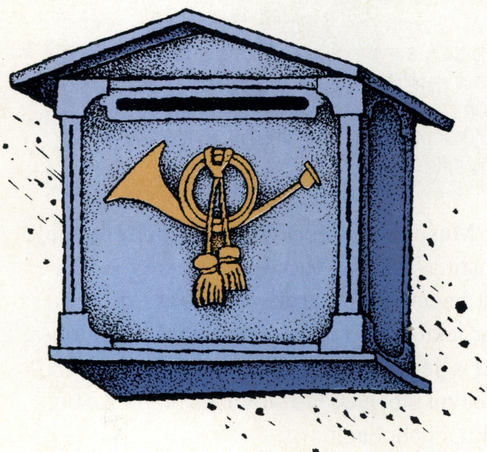
6

Další možnosti, jak ovlivnit vyhledávání, najdete v nabídce Možnosti. Zde můžete zvolit rozlišování malých a velkých písmen. Pokud zvolíte Rozlišovat malá a velká, prohledávač při hledání souboru s názvem „faktury" nenajde soubor s názvem „FAKTURY". Je tu také volba Uložit výsledky. Když ji vyberete (objeví se u ní zaškrtnutí – „fajfka"), příkazem Uložit hledání z nabídky Soubor uložíte kromě vyhledávacích parametrů také výsledky hledání. Až budete příště hledat stejné soubory, nebudete muset všechny volby zadávat znovu ani čekat na prohledání. Stačí otevřít soubor s příponou .fnd, který najdete na pracovní ploše.

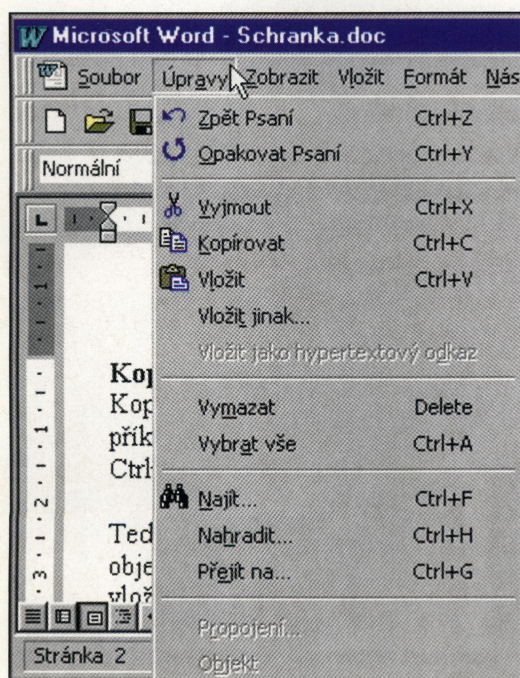
Schránka

Pod pojmem schránka si nejspíše představíte schránku, do které vám pošťák dává dopisy a noviny. Vy pak přijdete z práce a obsah schránky si vyberete. Nebo schránku v úschovně zavazadel na nádraží, kam si odložíte těžké zavazadlo, abyste je nemuseli nosit s sebou, když někde čekáte půl dne na další spoj a jdete se projít po městě. Obecně řečeno, schránka je nějaké zařízení, kam můžete něco uložit a později si to vyzvednout.

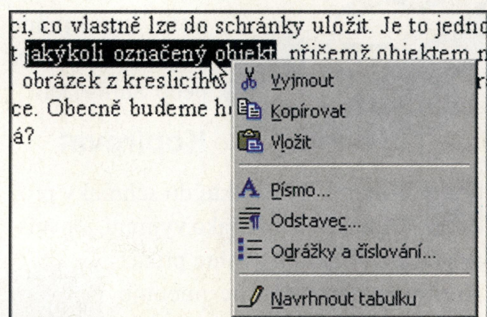
Schránka ve Windows

Schránka ve Windows je také takové zařízení, do kterého můžete ukládat svá data. Má však mnohem širší použití, neboť může sloužit nejen k uchování, ale i k přenášení, a dokonce i ke kopírování (rozmnožování) objektů do ní vložených.

Co se do schránky ukládá?

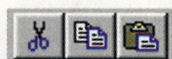
Co vlastně lze do schránky uložit? Odpověď je jednoduchá: skoro všechno, nač si vzpomenete. Může to být jakýkoli označený objekt, přičemž objektem může být soubor, složka, vybraný blok textu v textovém editoru, obrázek z kreslicího programu nebo jeho vybraná část, nebo dokonce obraz, který zrovna vidíte na obrazovce. Obecně budeme hovořit o objektu.

MÍSTNÍ NABÍDKA

Takzvaná místní nabídka se objeví, když na označený objekt kliknete pravým tlačítkem myši. Jsou v ní mimo jiné příkazy Vyjmout, Kopírovat a Vložit.

Jak se do schránky ukládá?

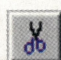

Pro uložení objektu do schránky je několik způsobů. Nejdříve se však musíte rozhodnout, zda chcete objekt do schránky zkopírovat (umístit do schránky jeho kopii, přičemž objekt zůstane na svém původním místě), nebo zda ho chcete do schránky vyjmout (umístit objekt do schránky tak, že z původního místa se objekt vymaže).

Češtinaři prominou?

Slovní spojení „vyjmout do schránky" vypadá nelogicky a češtinaři proti němu právem protestují. Není přece možné něco vyjmout někam, vyjmout se dá jen odněkud.
V „počítačové češtině" je už však zažité podobně jako mnoho dalších nepěkných výrazů, se kterými se asi budeme muset časem smířit. Význam je „vyjmout z původního místa a vložit do schránky", což je vyjádření přesnější, ale neúnosně dlouhé.

Vyjmout

Označený objekt lze do schránky vyjmout hned několika způsoby. Který z nich bude nejlepší, to závisí na druhu objektu a na vaší chuti.

❖ Máte-li označený objekt v nějakém programu, například složku souborů v průzkumníku nebo blok textu v textovém editoru, mů-

žete použít příkaz Vyjmout (v anglických verzích programů se jmenuje Cut) z nabídky Úpravy nebo kliknout na tlačítko s nůžkami (jmenuje se také Vyjmout) na standardním panelu nástrojů.

Tyto možnosti nelze použít třeba tehdy, když chcete do schránky vyjmout objekt umístěný na pracovní ploše, a když tedy uvedená nabídka ani panel nástrojů nejsou k dispozici. Vždy však můžete použít příkaz z místní nabídky nebo klávesovou zkratku.

❖ Když na objekt kliknete pravým tlačítkem myši, objeví se tzv. místní nabídka, ve které zvolte příkaz Vyjmout.

❖ Pokud máte zrovna všechny prsty na klávesnici a nechce se vám přehmatávat na myš, použijte jednu z kombinací kláves – tzv. klávesových zkratek – které také vyvolají příkaz Vložit. Stiskněte kombinace kláves Ctrl+X nebo Shift+Del.

Kopírovat

Kopírování objektu do schránky provedete podobně jako vyjmutí, jen místo příkazu Vyjmout zvolíte příkaz Kopírovat (anglicky se jmenuje Copy). Klávesové zkratky pro kopírování do schránky jsou Ctrl+C nebo Ctrl+Ins.

Nemáte-li označený žádný objekt, jsou příkazy Vyjmout i Kopírovat v nabídkách i odpovídající tlačítka na panelu nástrojů nepřístupné. To znamená, že jejich obrázky i nápisy jsou zobrazeny šedě a po kliknutí na ně se nic nestane (nic není označeno – není co vyjímat ani co kopírovat).

Teď tedy máte objekt uložený ve schránce. Bude tam tak dlouho, dokud do ní nevložíte nějaký jiný objekt nebo dokud nevypnete počítač.

A to bez ohledu na to, zda a kolikrát objekt ze schránky někam vložíte. Obsah schránky můžete také vymazat, ale to si ukážeme později. Teď potřebujete objekt ze schránky někam vložit.

Vložit

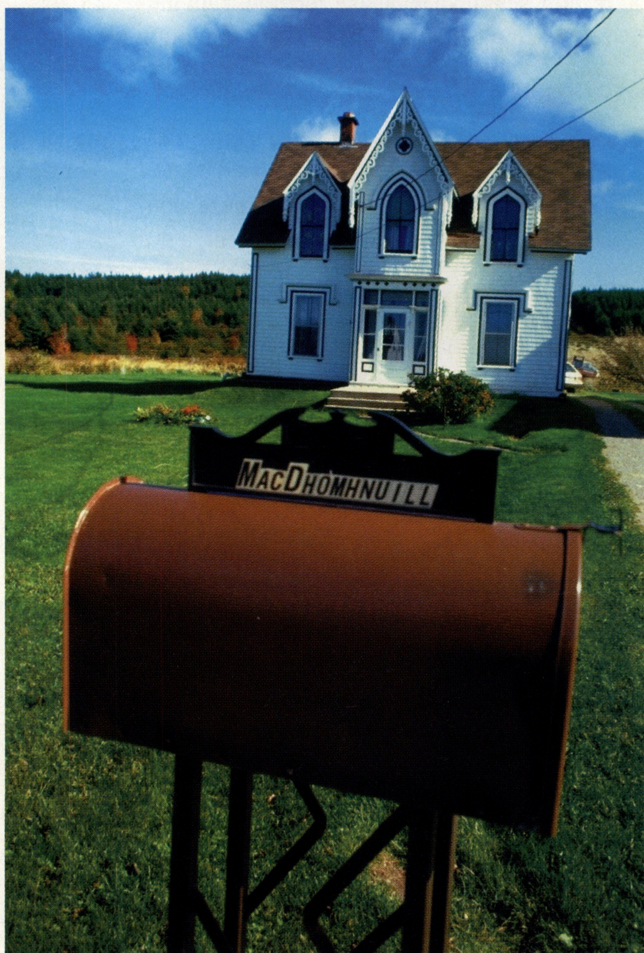

Vložení objektu ze schránky na zvolené místo je hračka. Musíte jen vědět, kam jej potřebujete umístit. Například blok textu z textového editoru budete chtít patrně vložit zase do nějakého textového dokumentu, soubor nebo složku i s jejím obsahem na disketu nebo na pracovní plochu, výřez obrázku do jiného obrázku a podobně.

Stačí tedy kliknout myší tam, kam budete objekt vkládat. Pak máte stejné možnosti jako při vyjímání a kopírování. Odpovídající příkazy z nabídek a tlačítko na panelu nástrojů se jmenují Vložit (anglicky Paste), klávesové zkratky jsou Ctrl+V nebo Shift+Ins.

Je-li schránka prázdná (nic jste do ní neuložili), budou příkazy Vložit v nabídkách i tlačítko Vložit nepřístupné.

Klávesové zkratky

Pro urychlení práce se při vydávání různých příkazů používají tzv. klávesové zkratky. Ještě se k nim vrátíme, ale pro začátek je potřeba vědět, co jejich zápis znamená. Například Ctrl+C znamená, že máte stisknout klávesu Control, a ještě než ji uvolníte, musíte stisknout a uvolnit klávesu C. První z dvojice uvedených kláves tedy musíte stisknout dřív než tu druhou a tu druhou musíte uvolnit dřív, než uvolníte tu první.

POZOR!

Chcete-li vložit text ze schránky do dokumentu v textovém editoru, neměli byste mít označený blok textu. Ten se totiž vkládaným textem nahradí, takže o něj přijdete. Pokud se vám to však stane, můžete naštěstí celou akci vrátit příkazem Zpět z nabídky Úpravy.

Použití schránky

Už jste se dočetli, že schránku ve Windows můžete používat nejen pro dočasnou úschovu, ale především pro dopravu a také pro rozmnožování objektů.

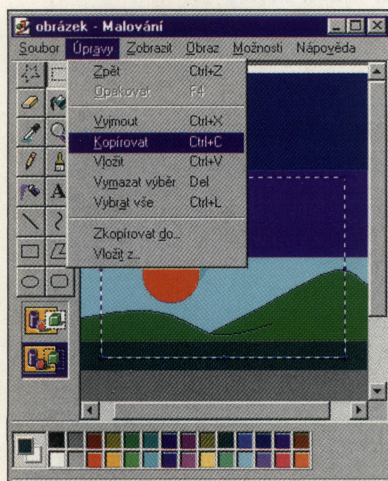
Úschovna

S tou úschovou to není tak jednoduché. Data umístěná ve schránce totiž nejsou zrovna bezpečně uložena, a to především ze dvou příčin.

1. Hrozí totiž nebezpečí, že v zápalu boje zapomenete, že máte ve schránce něco, co ještě budete chtít někam vložit, a zkopírujete do ní něco jiného. Tím se obsah schránky automaticky přepíše a je ztracen. Pozor, při vyjímání nebo kopírování do schránky nedostanete žádnou varovnou zprávu o tom, že se z ní zároveň něco maže. Až budete později chtít někam vložit původní obsah schránky, budete se divit, co to vlastně v té schránce je.

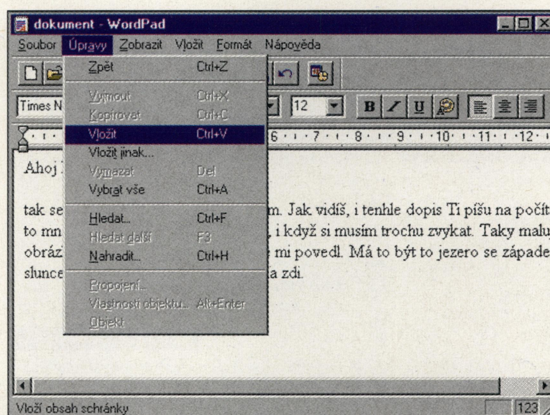
2. Obsah schránky se vymaže vždy, když ukončíte práci ve Windows. To se může stát i nezávisle na vaší vůli, třeba při havárii některého z programů. Když budete nuceni restartovat Windows nebo celý počítač, obsah schránky se ztratí.

Uvedené nevýhody však částečně vyvažuje skutečnost, že data uložená ve schránce máte neustále po ruce, bez ohledu na to, ve kterém programu zrovna pracujete.

Dopravní prostředek

Dopravou dat rozumíme jejich přemisťování z nějakého místa na jiné. Nezáleží na tom, zda přemisťujete soubor z jedné složky do jiné, nebo z pevného disku na disketu, anebo odstavec textu na jiné místo v textovém dokumentu. Je to činnost, ke které se schránka hodí nejlépe, a také se k ní nejčastěji používá. Je to jednoduché. Označený objekt vyjmete nebo zkopírujete do schránky a na jiné místo ho vložíte.

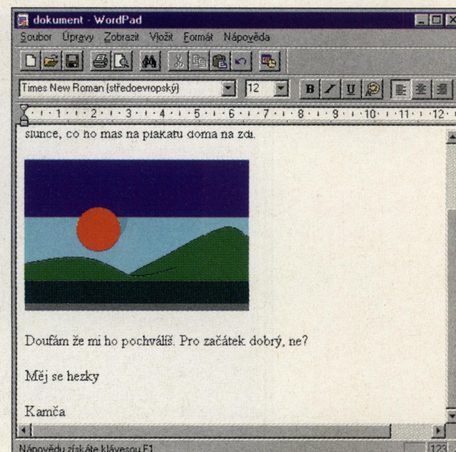
Nejčastěji se uvádí příklad, kdy se obrázek vytvořený v programu pro malování umísťuje do textu napsaného v textovém editoru. V programu Malování jste vytvořili (nebo otevřeli již hotový) obrázek a nějakou jeho část chcete vložit do dopisu. Stačí tedy v programu Malování vybrat požadovaný výřez obrázku a zkopírovat ho do schránky. Pak otevřete okno textového editoru s rozepsaným dopisem, umístěte textový kurzor na místo, kde chcete mít obrázek, a zvolte příkaz Vložit z nabídky Úpravy. Obrázek se zařadí do vašeho textu.

DATA VE SCHRÁNCE

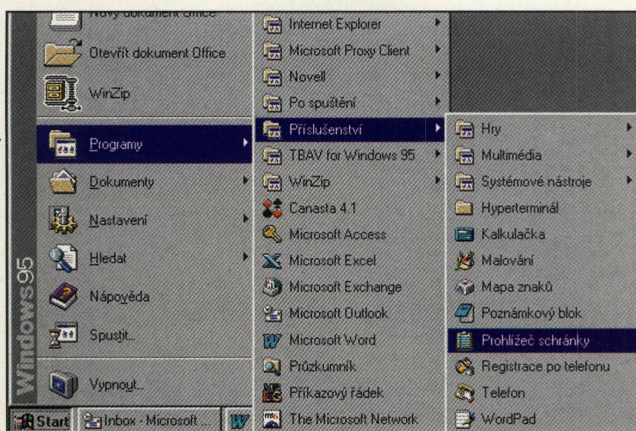
nejsou zcela bezpečně uložena, ale zato jsou vždy po ruce.

Kopírovací stroj

K rozmnožování objektů se s úspěchem využívá té vlastnosti schránky, že její obsah v ní zůstane, i když ho někam vložíte. Tím si můžete ušetřit některé nudné činnosti. Například v případě, když píšete dlouhou zprávu, která bude obsahovat mnohokrát opakované podobné údaje. Pasáž, která se bude s malými obměnami opakovat, napište jen jednou, vyberte ji a zkopírujte ji do schránky. Pak ji ze schránky opakovaně vkládejte zpět do zprávy; můžete upravovat jen ty části, které se v jednotlivých případech liší.

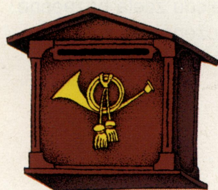

Prohlížeč schránky

Co je zrovna ve schránce?

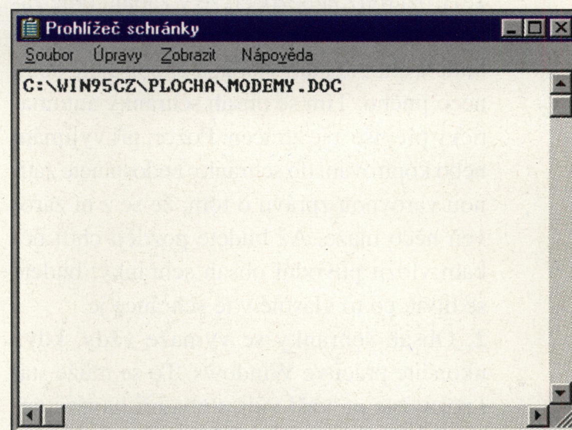
Pokud při práci s počítačem často využíváte schránku, bývá někdy poměrně obtížné udržet si přehled o tom, co jste do ní naposledy uložili. Naštěstí si to nemusíte neustále pamatovat, protože ve Windows máte užitečný nástroj, který vám to na požádání sdělí. Je to aplikace Prohlížeč schránky, kterou najdete mezi příslušenstvím Windows 95, tedy v „základní výbavě" svého počítače.

Aplikaci spustíte z nabídky Start výběrem voleb Programy/Příslušenství a kliknutím na položku Prohlížeč schránky.

Otevře se okno prohlížeče, ve kterém rovnou vidíte momentální obsah schránky. Máte-li ve schránce obrázek, uvidíte v okně prohlížeče tento obrázek. Je-li tam vybraný text, prohlížeč vám ho ukáže. Máte-li však ve schránce uložen celý soubor nebo složku (například když jste do schránky zkopírovali ikonu souboru umístěného na pracovní ploše), neuvidíte v okně prohlížeče obsah souboru, ale „jen" jeho jméno, a to včetně cesty, odkud byl soubor do schránky vložen. Totéž platí pro složku.

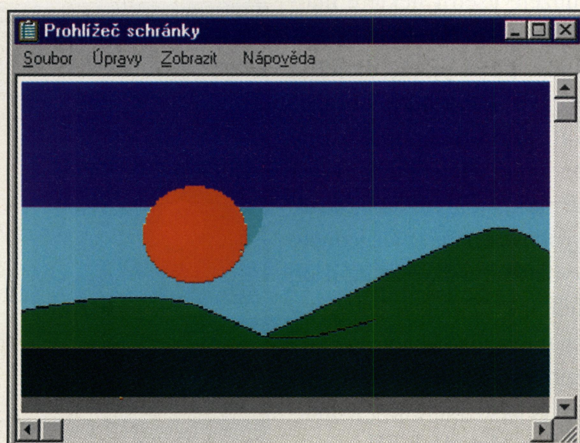
Je to opravdu především prohlížeč. Kdybyste chtěli obsah schránky v jeho okně editovat (třeba opravit chybu v textu), zjistíte, že to nejde.

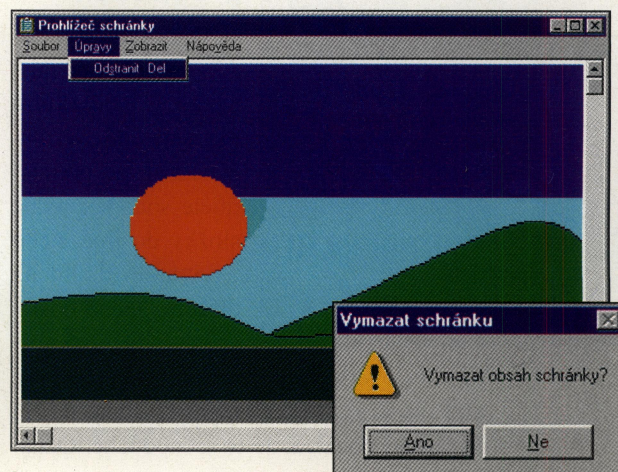

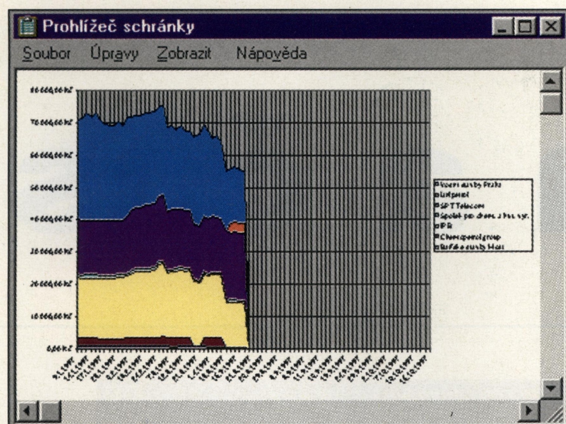
Prohlížeč schránky však přece jenom umí něco víc než jen ukazovat, co je ve schránce. Dokáže totiž schránku vyčistit nebo její obsah uložit na disk.

Vymazání obsahu schránky

Vyprázdnit schránku je jednoduché. Zvolte jediný příkaz Odstranit, který najdete v nabídce Úpravy, nebo prostě stiskněte klávesu

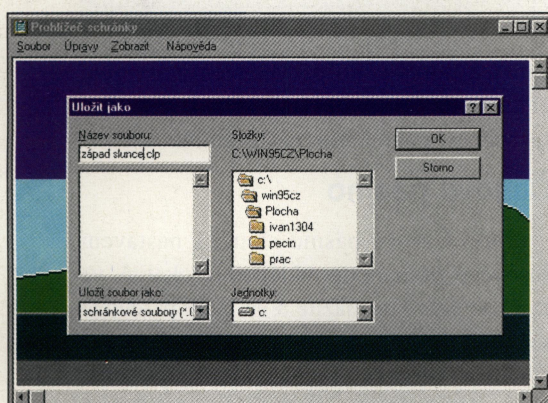

Delete. V dialogu, který se objeví, svůj úmysl potvrďte kliknutím na Ano, a schránka je prázdná.

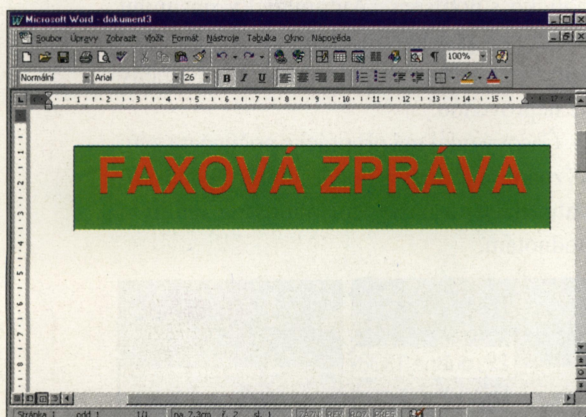
Uložení na disk

Když usoudíte, že by se vám momentální obsah schránky mohl hodit i později, můžete si jej uložit na pevný disk. Jak už víte, obsah

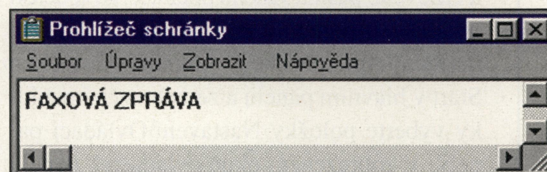
schránky se vymaže uložením nového objektu nebo ukončením Windows, takže dlouhodobější uložení dat ve schránce není možné. Proto je tu možnost obsah schránky uložit do zvláštního souboru kamkoli na disk nebo třeba na disketu.

V nabídce Soubor zvolte příkaz Uložit jako… a v dialogu, který se otevře, zvolte místo a zadejte jméno souboru. Volby potvrďte kliknutím na tlačítko OK. Tím vytvoříte soubor s příponou .CLP, který později budete moci prohlížečem schránky otevřít. Tím dostanete do schránky přesně to, co v ní máte teď.

Různá zobrazení

Objekt umístěný ve schránce většinou může být v okně prohlížeče zobrazen několika způsoby. Příkladem může být formátovaný text z textového dokumentu vložený do schránky z Wordu. Ten můžete zobrazit jako

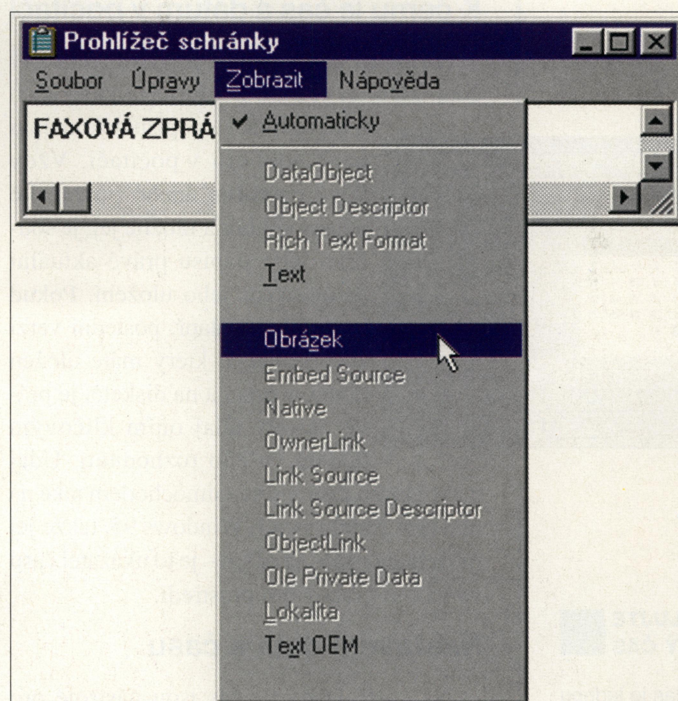

text nebo jako obrázek. V prvním případě vidíte jen „holý“ text, ve druhém případě vidíte v okně prohlížeče objekt přibližně tak, jak jste ho viděli v původním dokumentu (v okně Wordu).

Formát zobrazení však nemá vliv na skutečnou podobu, jakou bude mít objekt po vložení ze schránky na cílové místo.

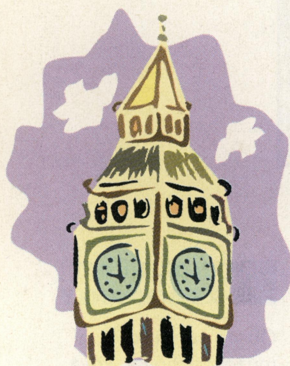
ULOŽENÍ DAT ZE SCHRÁNKY

Obsah schránky si můžete uchovat, když ho uložíte do souboru na disk.

Datum a čas

Datum a čas je centrála, která slouží pro nastavení aktuálního data, přesného času a časového pásma vašeho počítače. Je součástí ovládacích panelů a její aktivaci provedete následujícím způsobem: klikněte na tlačítko Start v hlavním panelu a ze zobrazené nabídky vyberte položky Nastavení\Ovládací panely. V zobrazeném okně ovládacích panelů klikněte na ikonu Datum a čas. Zobrazí se okno Datum a čas – vlastnosti, kde najdete veškeré prostředky nutné k nastavení časových hodnot vašeho počítače. Ty jsou umístěny na dvou kartách s názvy Datum a čas a Časové pásmo. Ještě si řekneme, jak můžete jejich prostřednictvím ovlivnit stávající nastavení; zamysleme se nad tím, k čemu je časový údaj ve vašem počítači vlastně užitečný.

K čemu je čas a datum v počítači

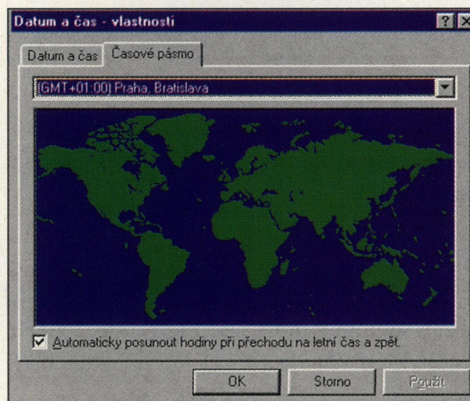
Aktuální čas a datum je velmi důležitý údaj, který je jednou z informací sloužících k identifikaci a popisu dokumentu nebo souboru v počítači. Vždy když vytvoříte anebo pozměníte nějaký soubor a uložíte jej, je součástí jeho popisu právě aktuální datum a čas jeho uložení. Pokud byste hledali např. poslední verzi svého dopisu, který máte uložen doma, v práci a na disketě, je právě časový údaj oním klíčovým bodem vašeho rozhodnutí. Údaj o aktuálním čase vidíte mimochodem také na hlavním panelu svých Windows 95, takže jej můžete mít stále na očích – je to ukazatel času ve vašem pracovním prostředí.

KONTROLUJTE SPRÁVNÝ ČAS

Datum a čas je jednou z důležitých informací, se kterými váš počítač pracuje. Windows 95 používají datum a čas k určení, kdy byly pozměněny nebo vytvořeny soubory.

Nastavení data a času

Na kartě Datum a čas jsou nástroje pro nastavení umístěny ve dvou skupinách: ze skupiny Datum vyberete aktuální den, měsíc a rok; skupina Čas slouží k nastavení aktuálního časového údaje. Čas nastavíte tak, že v poli pod hodinami postupně dvojitým kliknutím označíte hodiny, minuty a sekundy a pomocí tlačítek umístěných vpravo vedle číselného údaje provedete nastavení odpovídajících hodnot. Po provedeném nastavení klikněte na tlačítko Použít, a hodiny se pak rozběhnou s aktuálním nastavením.

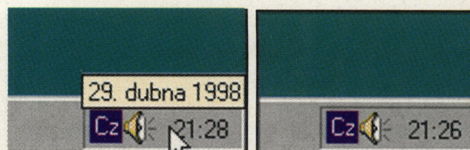

Časové pásmo

Karta Časové pásmo slouží k nastavení časového pásma odpovídajícího lokalitě, ve které se právě nacházíte a ve které pracujete se svým počítačem. Aktuální časové pásmo zvolíte výběrem ze seznamu, který je umístěn nad zobrazením světové mapy. Pokud byste se svým počítačem cestovali a překračovali různá časová pásma, nemusíte vždy provádět změnu nastavení aktuálního času. Stačí, když provedete výběr časového pásma dané lokality, a odpovídající čas se nastaví už automaticky.

Datum a čas za vás také provádí automatické přizpůsobení při přechodu ze zimního času na letní a naopak. K tomu, aby vše proběhlo tak, jak má, musíte však zaškrtnout políčko s popisem „Automaticky posunout hodiny při přechodu na letní čas a zpět". Pokud byste tak neučinili, odpovídající změny se neprovedou.

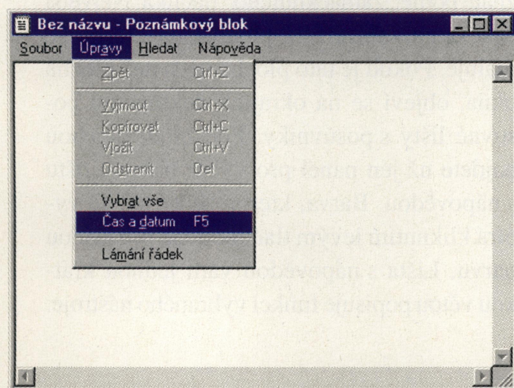
Časový údaj má při práci s počítačem svůj význam, a je tedy vhodné občas zkontrolovat, zda jeho nastavení odpovídá reálným hodnotám.

Poznámkový blok

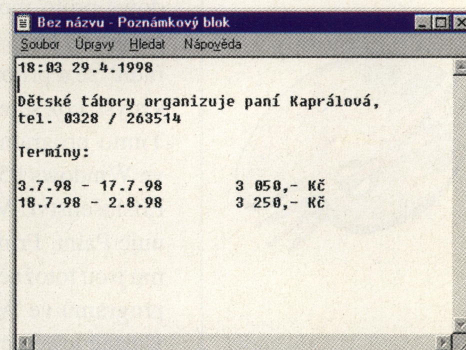
Dnešní operační systémy jsou kvůli stále rostoucím požadavkům uživatelů a se zřetelem k usnadnění jejich práce s počítačem vybaveny také jednoduchými aplikačními nástroji. Jedním z nich je poznámkový blok.

Poznámkový blok spustíte následujícím postupem: klikněte na tlačítko Start a v zobrazené nabídce zvolte položky Programy/Příslušenství/Poznámkový blok. Zobrazí se okno poznámkového bloku. Už svým názvem tato aplikace napovídá, k čemu je určena. Tak jako papírový blok slouží i tento blok elektronický především k rychlému zaznamenání vašich textových poznámek. K tomu

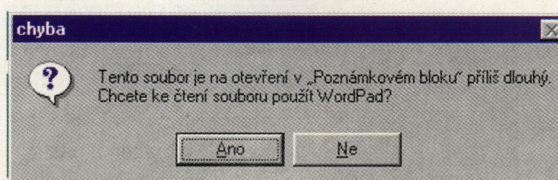
účelu je vybaven velmi jednoduchými funkcemi pro práci s textem, mezi které patří např. volba typu písma, případně jeho řezu (tučné, kurziva, podtržené a jejich kombinace), vyhledávání výskytu zadaného slova nebo jiného řetězce znaků v textu, kopírování, přenášení a vkládání textu atd. Zajímavou funkci objevíte ve standardní nabídce poznámkového bloku po zvolení položky Čas a datum v nabídce Úpravy. Program vloží do textu v okně poznámkového bloku aktuální čas a datum.

Vidíte tedy, že poznámkový blok můžete využít k zapsání aktuální informace, myšlenky, nápadu, prostě textové informace, kterou byste jinak psali na kus papíru či do svého bloku. Poznámkový blok je jeho elektronickou podobou a nahrazuje jej při vaší práci s počítačem. Disponuje také prostředky pro uložení právě zaznamenané poznámky na disk počítače, kde ji kdykoliv poté můžete znovu najít a zobrazit.

Poznámkový blok vám může být také užitečný v případě, kdy si potřebujete prohlédnout obsah nějakého textového dokumentu. K tomu účelu je rychlým a nenáročným prostředkem a je vám vždy k dispozici. Ovšem pozor na jisté omezení. Kvůli své jednoduchosti a svému určení nedisponuje poznámkový blok stejnou kapacitou v oblasti zobrazení rozsáhlejšího textu, jakou mají složitější a vyspělejší textové editory. To může být někdy překážkou. Může se tedy stát, že při pokusu o otevření nějakého textového dokumentu se místo okna poznámkového bloku s obsahem dokumentu objeví pouze okno s následujícím chybovým hlášením: „Tento soubor je na otevření v poznámkovém bloku příliš dlouhý. Chcete ke čtení souboru použít WordPad?“ Není to žádný důvod k panice, a jestliže skutečně toužíte po tom, prohlédnout si obsah textového dokumentu, klikněte na Ano. Dokument se zobrazí v okně WordPadu. WordPad je rovněž součástí příslušenství Windows 95, takže při jeho spuštění a při zobrazování textu v jeho okně by neměly nastat žádné problémy.

Potřebujete-li tedy zapsat jednoduchý text, prohlédnout si anebo pozměnit krátký textový dokument, použijte k tomu poznámkový blok. Je to rychlý a nenáročný prostředek přesně k tomu účelu. Nezapomeňte ovšem na to, že slouží právě a jen k práci s textem. Pokud byste své poznámky chtěli ještě doplnit nějakým obrázkem nebo tabulkou, poznámkový blok to neumožňuje. Potom už je zapotřebí použít některý z textových editorů.

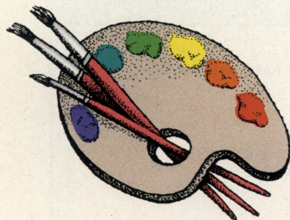

JEDNODUŠE A RYCHLE

Poznamkový blok je rychlý a jednoduchý prostředek pro psaní textových poznámek anebo pro prohlížení a změny krátkých textových dokumentů. Je součástí příslušenství Windows 95.

Malování

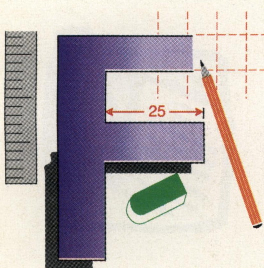

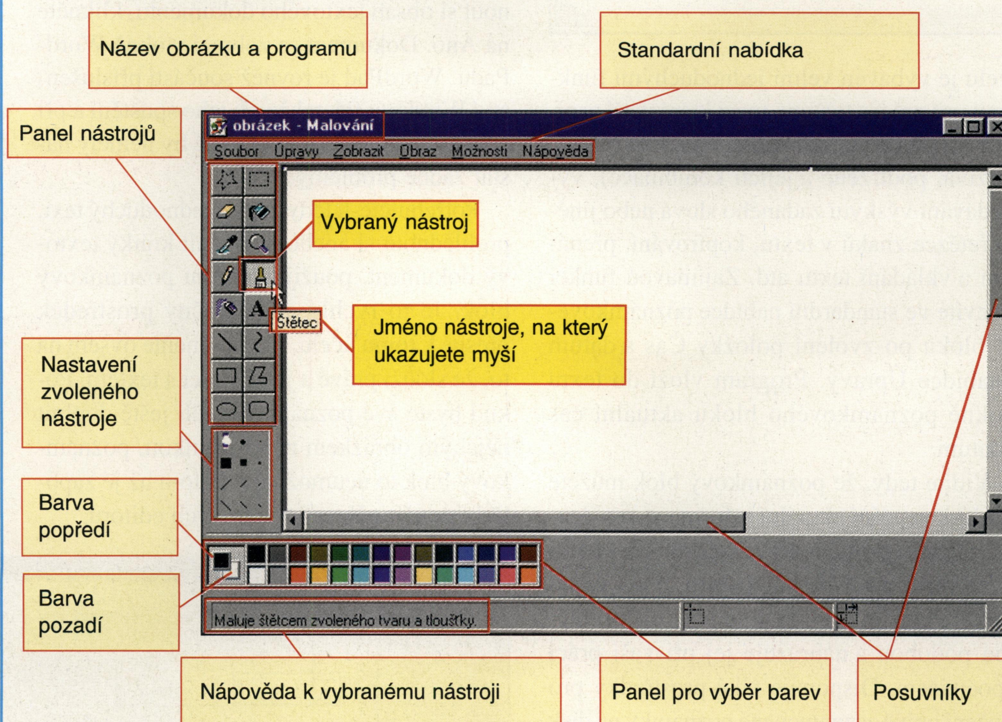
Člověk je tvor hravý a tvořivý. Ve Windows proto můžete kromě her najít i jeden program, který vám poskytne možnost „vyřádit“ se a přitom se výborně naučit pracovat s myší, což se vám bude hodit i ve Windows. Tímto programem je Malování. Najdete ho ve Windows 95 v nabídce Start / Programy / Příslušenství. V anglické verzi se však jmenuje Paint. Principy ovládání tohoto programu jsou totožné s principy ovládání ostatních programů ve Windows, takže se při kreslení vlastně ještě učíte.

Malování vám neumožní dělat s obrazem taková kouzla, jaká lze provádět v profesionálních programech, ale jeho ovládání je mnohem jednodušší. Výhodou je, že cokoliv namalujete, můžete ihned pomocí schránky vložit do jiného programu. Můžete tak vkládat do svých textů obrázky nebo schémata. Program můžeme rozdělit na několik částí. V horní části najdete lištu s názvem programu a obrázku a pod ní standardní nabídku. V první liště najdete vždy po spuštění dvě slova: obrázek – Malování. První určuje název vašeho výtvoru (obrázek je přednastavený název). Pokud obrázek uložíte pod určitým názvem, tento název se objeví v liště. Druhé slovo je název programu. Standardní nabídky obsahují všechny příkazy, které můžete v programu použít. Někdy se jim také říká roletové, protože se po kliknutí (levým tlačítkem) rozbalí jako roleta. V těchto nabídkách najdete jak příkazy pro ukládání a otevírání obrázku, tak i pro manipulaci s nakresleným obrázkem. V levé části programu najdete panel nástrojů, ze kterého si vybíráte pracovní nástroj. Nástroj z tohoto panelu si vybíráte kliknutím levým tlačítkem myši na tlačítko požadovaného nástroje. Vybraný nástroj poznáte podle „zamáčknutého“ tlačítka. Největší část okna zabírá bílá plocha, na kterou se maluje. Pokud je tato plocha větší než plocha okna, objeví se na okrajích dokumentu posuvné lišty s posuvníky. Pod bílou plochou najdete už jen panel pro výběr barev a lištu s nápovědou. Barva, kterou se kreslí, se vybírá kliknutím levým tlačítkem na příslušnou barvu. Lišta s nápovědou vám jednou krátkou větou popisuje funkci vybraného nástroje.

MALOVÁNÍ I UČÍ

Při malování se také učíte dobře ovládat myš.

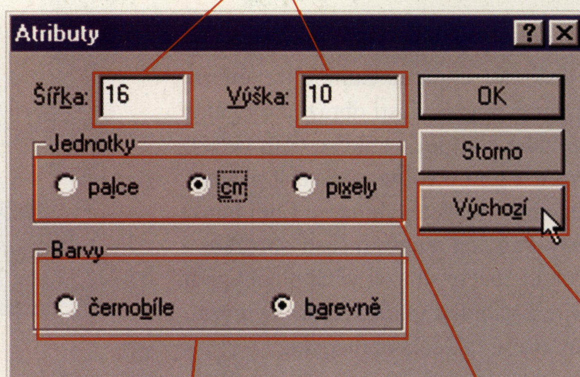

Práce s obrázky

Pokud chcete malovat nový obrázek na nový papír, pak klikněte na nabídku Soubor a z ní vyberte položku Nový. Objeví se čistá plocha, na kterou můžete malovat. Pokud jste měli již něco namalováno, zeptá se vás program, zda chcete obrázek uložit (pokud nechcete nakreslený obrázek uložit, klikněte na NE). A jak lze nastavit velikost této kreslicí plochy? Stačí jen z nabídky Obraz zvolit možnost Atributy. V okně, které se objeví, můžete nastavit rozměry kreslicí plochy. Pak jen potvrďte zadané údaje kliknutím na tlačítko OK a můžete malovat.

Zde se volí rozměry plochy, na kterou budete kreslit.

Zvolte si černobílý nebo barevný obrázek.

Zde se volí, v jakých jednotkách jsou udány rozměry.

Tímto tlačítkem nastavíte zvolenou velikost plochy jako výchozí (tzn. při otevření nové plochy bude mít tyto rozměry).

Jednoduché nástroje

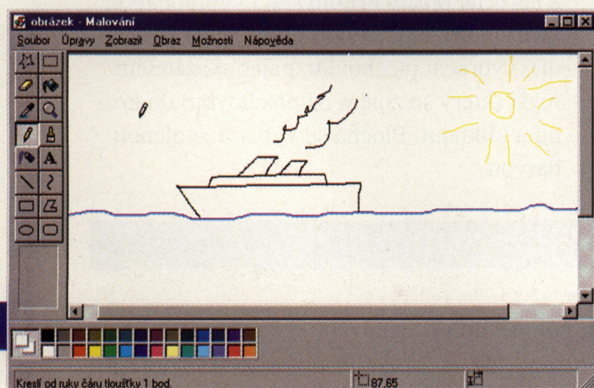
Nejprve si řekneme, jak lze měnit barvy, kterými budete malovat. V levém dolním rohu vedle čtverečků s jednotlivými barvami najdete dvě políčka, která se navzájem překrývají. Horní políčko udává barvu popředí (to je barva, kterou kreslíme) a dolní políčko ukazuje barvu pozadí (to je barva, která se objeví při gumování). Barvu popředí vyberete tak, že kliknete levým tlačítkem myši na příslušné barevné políčko. Pokud kliknete na barevné políčko pravým tlačítkem myši, vybere se tato barva jako barva pozadí.

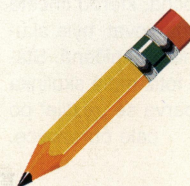

TIP

Vyzkoušejte několik rozměrů plochy na kreslení a ten, který bude nejlepší, označte jako výchozí.

Nyní si ukážeme, jak se pracuje s jednoduchými nástroji pro malování

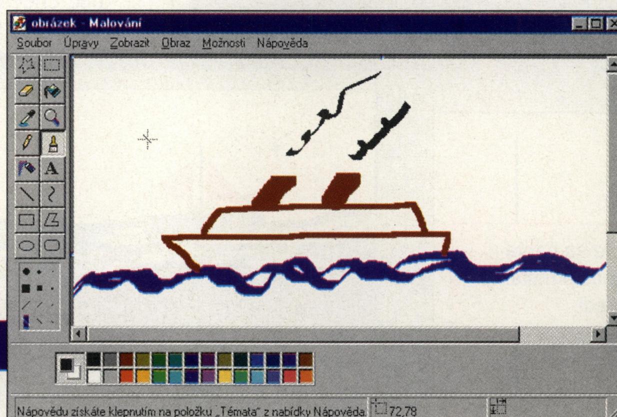

Prvním z nich je nástroj s názvem Tužka. Tou lze „od ruky“ kreslit jednoduché slabé čáry. Nevýhodou je, že pokud vaše ruka nedrží myš pevně, jsou čáry v obrázku rozklepané. Tužkou doporučujeme kreslit do obrázku při větším zvětšení.

Tužka

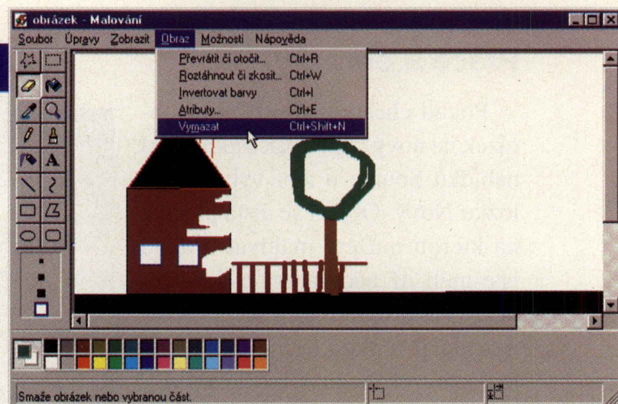
Druhý nástroj má název Štětec. Má podobné vlastnosti jako tužka, ale lze u něj volit několik tvarů, čímž se mění tvar kreslené čáry. To je přímo výzva pro umělecké typy, které tak mohou napodobit kreslení opravdovým štětcem.

Štětec

Guma

Dalším nástrojem, který pravděpodobně využijete, je guma. Gumou lze smazat již namalované části obrázku. U gumy lze také volit její velikost. Čím větší průměr gumy volíte, tím větší plochu najednou mažete. Guma se hodí pouze ke gumování menších částí obrázku. Pokud chcete smazat větší plochy, použijte z nabídky Obraz volbu Vymazat. Smaže se tak celá obrazovka.

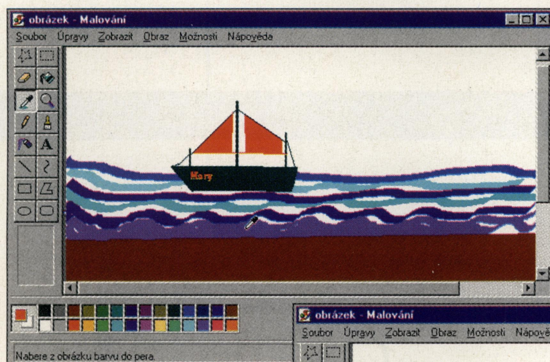
Plechovka

TIP

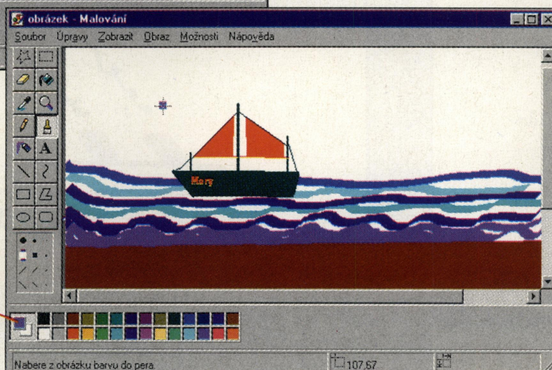
Při používání plechovky dávejte pozor, aby plocha, kterou chcete vybarvovat, byla skutečně ohraničená. Stačí totiž malá skulinka a barva se „rozlije" po celé obrazovce.

Jedním z nejzajímavějších nástrojů je plechovka. Slouží k vyplňování souvisle ohraničených ploch. Pokud tedy máte například namalovaný kruh a chcete ho celý vybarvit, nesnažte se vybarvovat tuto plochu například štětcem. Byla by to velice zdlouhavá a náročná práce. Přitom stačí vybrat barvu, kterou chcete plochu vyplnit (barva popředí), vybrat si plechovku, najet ukazatelem myši (který se změní na plechovku) do kruhu a kliknout. Plocha se vybarví zvolenou barvou.

Kapátko

Zvláštní pomůckou při malování je kapátko. Neslouží totiž k malování, ale je šikovnou pomůckou zvláště při malování obrázků s více barvami. Kreslíte například obrázek moře, ve kterém máte několik odstínů modré. Nakonec chcete namalovat oblohu stejnou barvou, kterou jste malovali první vlnu. Odstín modré, kterou jste vlnu malovali, jen tak neodhadnete, ale s kapátkem je jeho „odhalení" hračkou. Zvolíte nástroj označený jako kapátko a najedete ukazatelem myši (který se změní na kapátko) na vlnu. Pak stačí jen stisknout tlačítko myši a barva se do kapátka „nasaje". Pokud stisknete tlačítko levé, pak jako barva popředí, pokud pravé, pak jako barva pozadí.

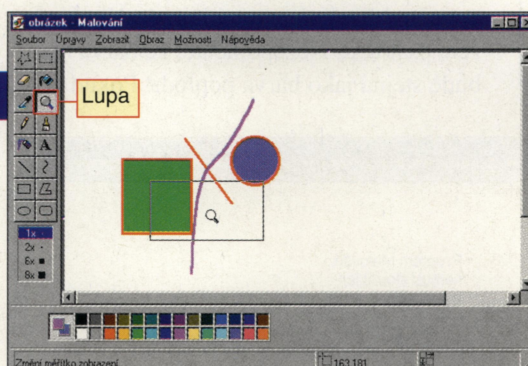

Zde vidíte, že se barva „nasátá" kapátkem stala barvou popředí.

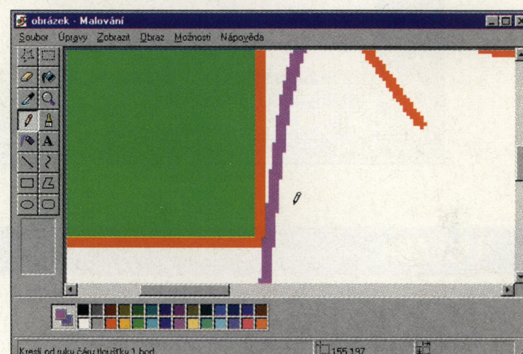
Malování 2

Dalšími jednoduchými nástroji, které je možné při malování použít, jsou lupa a sprej. Pokud chcete do obrázku vložit text, můžete použít nástroj nazvaný Text, který vám nabídne i několik způsobů vložení textů. Úsečka, křivka, obdélník nebo křivka, to jsou jen jedny z mála geometrických útvarů, které je možné v programu Malování během chvíle vytvořit. Také v tomto programu je možné pracovat se schránkou, která vám usnadní spoustu práce.

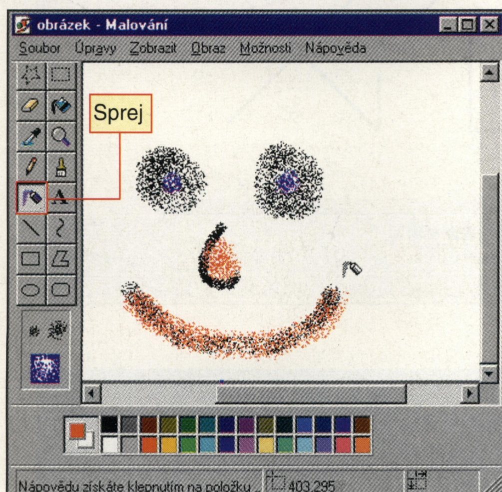
Lupa

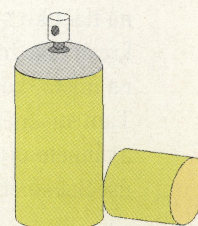
Lupa je pomůckou pro jemnější úpravy obrázku. Pokud chcete zvětšit obrázek, máte dvě možnosti, jak to provést. První možností je kliknout na lupu. Obdélníkem, který se na obrazovce objeví, najeďte na část, kterou chcete zvětšit, a stiskněte pravé tlačítko. Daná část obrázku se zvětší. Druhou možností je po kliknutí na tlačítko lupy kliknout na volbu zvětšení (2x – 8x). Na původní velikost zmenšíte obrázek stejným postupem, ale při volbě zvětšení klikněte na 1x. Pokud byste chtěli obrázek zmenšit ještě víc, máte smůlu; nejde to.

Sprej

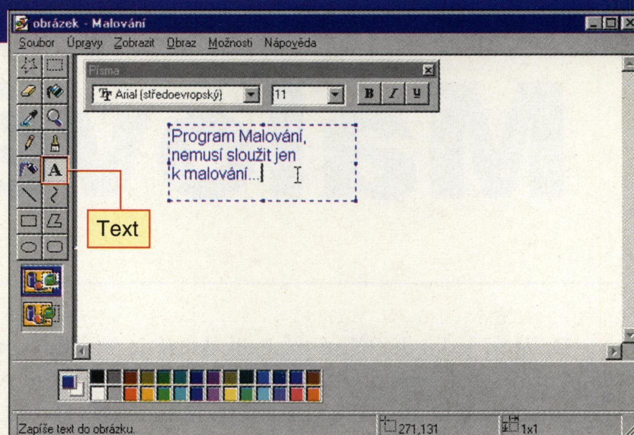
Dalším „uměleckým nástrojem" je sprej. Jeho pomocí můžete vytvářet zajímavé obrazy, které budou vypadat, jako by byly nakresleny opravdovým sprejem. Také v tomto případě můžete zvolit tři různé průměry spreje (nebo spíše řečeno rozptyl spreje).

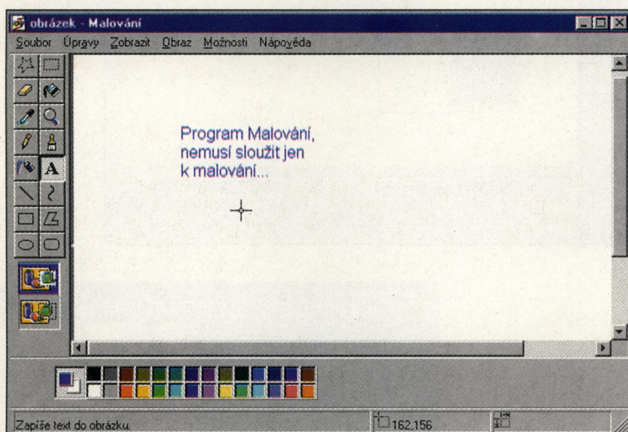
TIP

Pokud chcete kreslit kolmé a vodorovné čáry, použijte tento trik: Než začnete malovat čáru, stiskněte a držte klávesu SHIFT. Poté budete kreslit jen čáry vodorovné, svislé a v úhlu 45˚.

Text

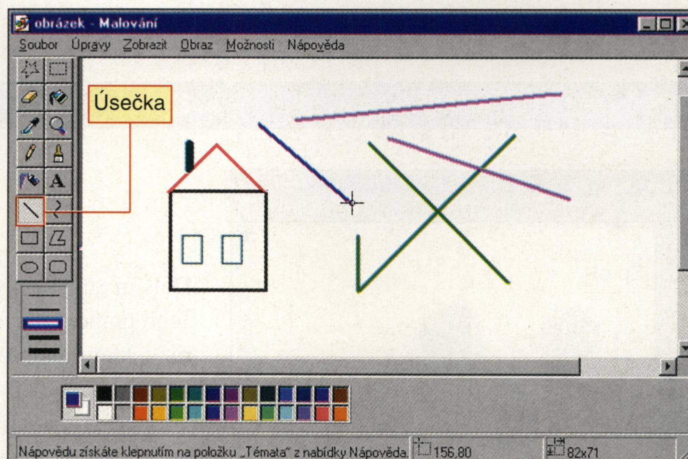

Program Malování není určen jen pro obyčejné malování (jak by se mohlo zdát z jeho názvu), ale lze v něm také psát texty. Nemáte zde sice k dispozici možnosti jako v textových editorech, ale pro jednoduché psaní textů tento program postačí. Chcete-li něco napsat do obrázku, klikněte na tlačítko Text. Pak najeďte ukazatelem myši na místo, kde chcete mít text, a klikněte levým tlačítkem. Na obrazovce se vám objeví rámeček a v něm blikající textový kurzor. Nyní můžete psát text. Nezapomeňte, že barva textu bude stejná jako barva popředí! Pokud potřebujete mít text pouze na přesně určeném místě, pak můžete použít tento postup. Po kliknutí na tlačítko Text najeďte ukazatelem myši na místo, kde bude jeden z rohů textu, a stiskněte a držte levé tlačítko myši. Ukazatelem myši pohybujte ve směru, kde bude okno s textem. Až budete spokojeni s velikostí okna, pusťte tlačítko myši. Na obrazovce bude okno té velikosti, kterou jste si zadali. Do tohoto okna můžete pak už psát text. Psaní textu ukončíte kliknutím myší mimo okno s textovým kurzorem. Všimněte si také dvou voleb v pravé části. Při zvolení té horní volby bude okno s textem zcela zakrývat obrázky za ním. Při zvolení dolní volby bude obrázek překryt pouze textem (zbytek rámečku bude „průhledný“).

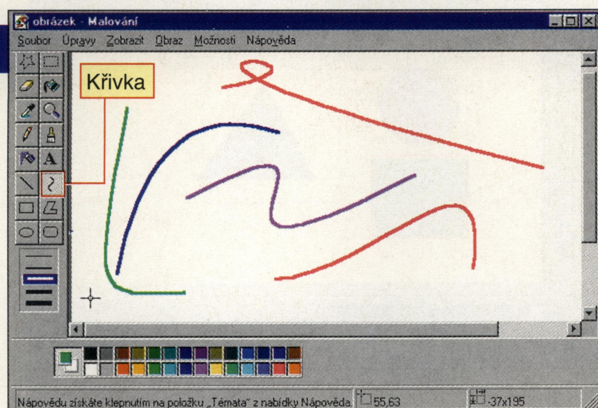
Úsečka

Pokud jste se pokoušeli namalovat rovnou čáru pomocí tužky nebo štětce, určitě jste zjistili, že to není zrovna snadné. Pro kreslení rovných čar naštěstí existuje schopný nástroj, se kterým je vytvoření rovné čáry hračkou. Tento nástroj se jmenuje prozaicky Úsečka. A jak se s ním pracuje? Vyberete si ho kliknutím na tlačítko s kresbou úsečky. Úsečka se kreslí tak, že najedete ukazatelem myši na místo, kde chcete mít počátek úsečky. Tam stiskněte a držte levé tlačítko myši a táhněte myší tím směrem, kterým má úsečka směřovat.

TIP

Pro kreslení většinou nástrojů platí následující pravidlo: pokud chcete kreslit barvou popředí, musíte držet při kreslení stisknuté levé tlačítko; při kreslení barvou pozadí musíte držet pravé tlačítko myši.

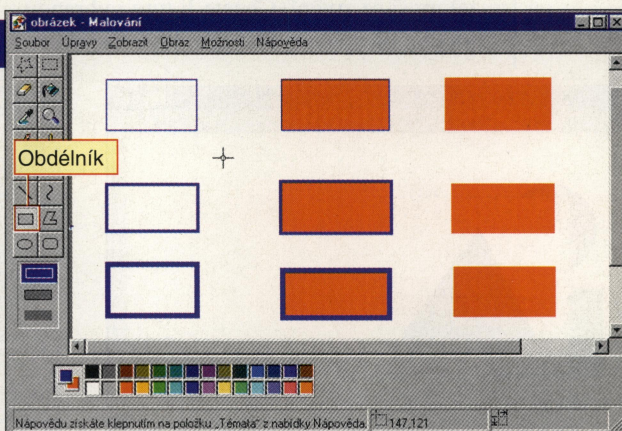

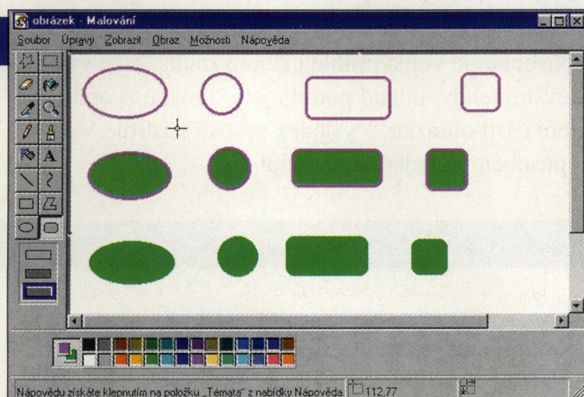
Křivka

Postup při kreslení křivky je podobný kreslení úsečky. Klikněte na tlačítko Křivka na panelu nástrojů. Pak najeďte ukazatelem myši na plochu a tažením nakreslete úsečku. Pak klikněte na bod, kterým má procházet oblouk křivky, a její tvar upřesněte tažením ukazatele myši. Každá křivka musí mít nejméně jeden oblouk a nejvíce dva oblouky. Pokud tedy chcete vytvořit křivku se dvěma oblouky, opakujte předchozí postup i pro druhý oblouk.

Obdélník

Nástroj pro kreslení obdélníků nebo čtverců se jmenuje (zcela pochopitelně) Obdélník. Jeho pomocí lze vytvářet několik typů těchto geometrických útvarů. První typ je obdélník pouze s barevnými okraji, které mají barvu popředí. Tloušťka těchto okrajů závisí na tloušťce čáry, která je nastavena pro kreslení úsečky. Druhým typem je obdélník s okraji v barvě popředí a s výplní v barvě pozadí. Poslední typ obdélníku je tvořen pouze barvou pozadí.

Elipsa a zaoblený obdélník

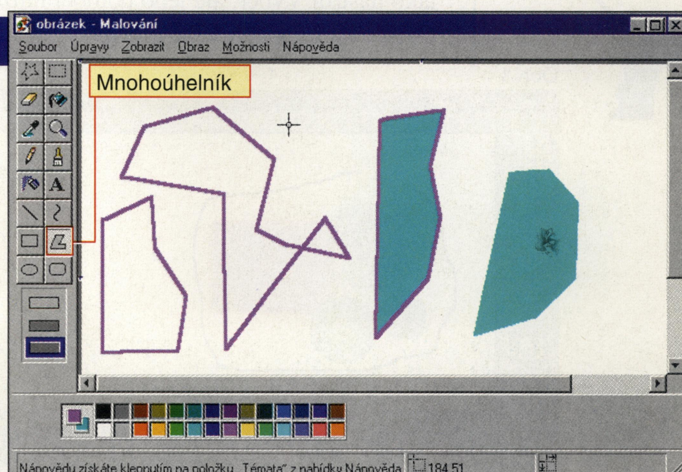
Pomocí těchto nástrojů můžete vytvářet elipsu nebo zaoblené obdélníky. Postup při jejich tvorbě je naprosto stejný jako při kreslení obdélníku, a to včetně tří typů. Důležitou vlastností je možnost vytvoření čtvercového (u obdélníku a zaobleného obdélníku) a kruhového tvaru (u elipsy). Lze ho docílit držením klávesy SHIFT při kreslení.

TIP

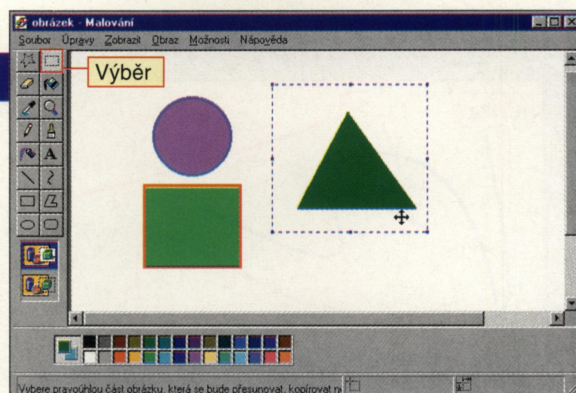
Libovolný krok můžete vrátit kliknutím na volbu Zpět v nabídce Úpravy. Maximálně můžete vrátit zpět poslední tři kroky.

Mnohoúhelník

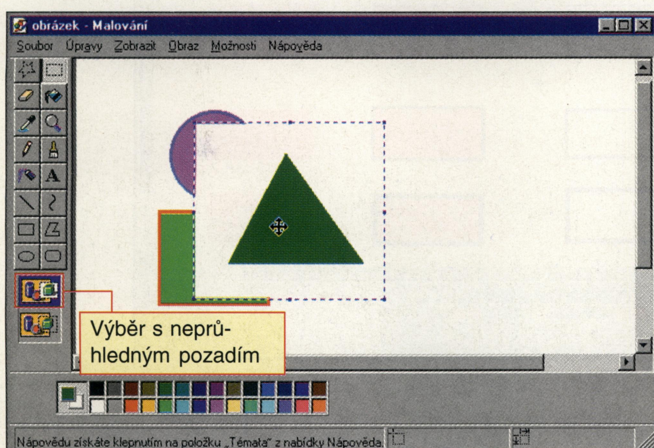
Malovat mnohoúhelníky je možné pomocí nástroje s názvem Mnohoúhelník. Volba třech typů je identická například s obdélníkem. Malování mnohoúhelníku je snadné. Po zvolení nástroje musíte nejprve namalovat první úsečku (postupem jako při kreslení úsečky) a pak už stačí jen klikat levým tlačítkem na body, ve kterých bude mít mnohoúhelník vrcholy. Pokud chcete kreslení tohoto útvaru ukončit, musíte spojit poslední bod nakreslené čáry s prvním. Dosáhnete toho dvojím kliknutím na místo posledního bodu. Program za vás automaticky spojí čarou tento a výchozí bod.

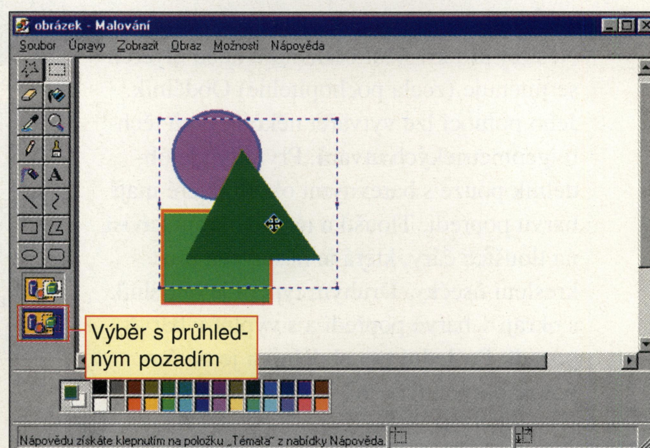
Výběr

Velmi dobrým pomocníkem pro kreslení je nástroj nazvaný Výběr. Jeho pomocí můžete přesouvat a kopírovat namalované části obrázku po celé ploše pro malování. Plochu, se kterou chcete pracovat (kopírovat nebo přesouvat), vyberete následujícím způsobem. Vyberte nástroj Výběr a najeďte ukazatelem myši na obrázek. Stiskněte a držte levé tlačítko myši a tažením vyberte plochu. Objeví se vám obdélník tvořený čárkovanou čarou. Pokud najedete ukazatelem myši do této ohraničené plochy, ukazatel myši se změní. Chcete-li tuto vybranou plochu přesouvat, stiskněte levé tlačítko myši a tahněte vybranou část na požadované místo. Pokud při této operaci máte ještě stisknutou klávesu CTRL, pak místo přesouvání kopírujete. Důležité je, že nástroj Výběr můžete použít dvěma způsoby.

Prvním způsobem je volba neprůhledného pozadí; tu můžete použít tehdy, jestliže chcete kopírovat vybranou část obrázku i s pozadím. Pokud pak přesouváte vybranou část, přesouváte s ní také rámeček, který má barvu pozadí.

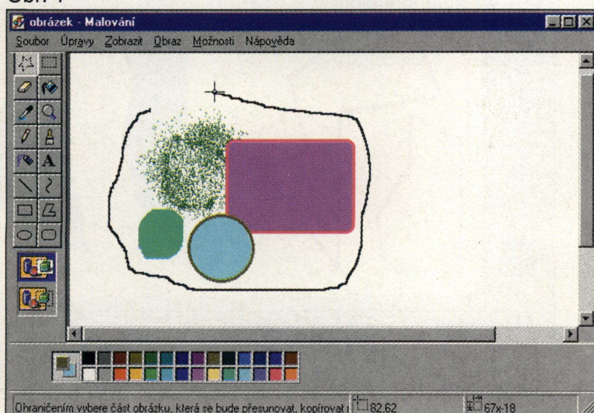

Druhým způsobem je volba průhledného pozadí. Ta se využívá především tehdy, pokud potřebujete šikovně zkombinovat některé části obrázku. Výsledek použití nástroje Výřez tímto způsobem je vidět na obrázku.

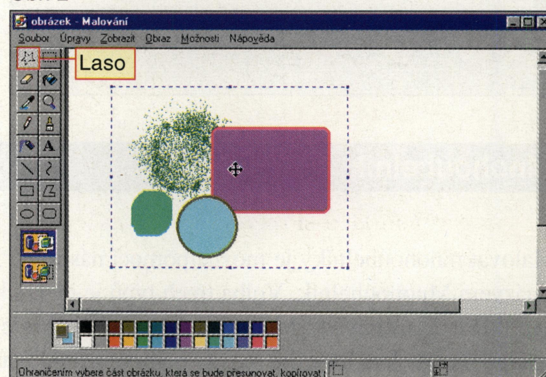
Laso

Posledním nástrojem, který můžete v programu Malování najít, je nástroj nazvaný Laso. Laso má stejný způsob využití jako nástroj Výběr, ale jeho pomocí můžete označovat i nepravidelné plochy.

Obr. 1

Obr. 2

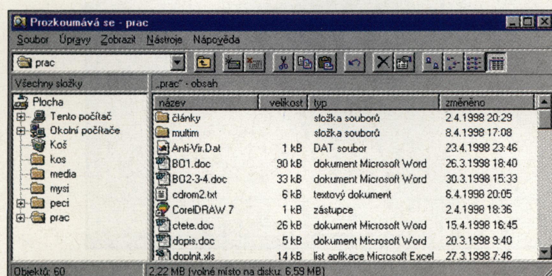
Vyberte si nástroj Laso, najeďte si ukazatelem myši na plochu a za současného držení pravého tlačítka myši „objeďte“ část obrázku, se kterou chcete pracovat. Jakmile tlačítko myši pustíte, objeví se okolo vybrané části obdélníkový rámeček. Pak již můžete s tímto výběrem pracovat.

Mazání souborů

Je přirozené, že při práci s počítačem se nám na pevném disku hromadí data, o která již nemáme zájem. Jakkoliv se vám zdá pevný disk pro vaše data dostatečně velký, po nějaké době jej máte plný a musíte něco odstranit – jednoduše smazat. Některá data dokonce odstranit chcete, protože je považujete za ryze osobní a třeba se i z nějakých důvodů obáváte, aby s nimi nemanipuloval někdo cizí.

Průzkumník

Základem pro mazání dat je průzkumník. Je sice možné podotknout, že existují i jiné nástroje, odborně řečeno nástroje (utility) na správu dat, ale průzkumník je naprosto dostačující. A navíc – je součástí Windows 95, a tudíž jej lze okamžitě použít. Nemusíte se tak shánět po jiných obdobných programech, z nichž některé jsou šířeny zcela nelegálně a jiné obsahují počítačové viry. Měli byste se tedy držet zásady: „Každý je svých dat správcem."

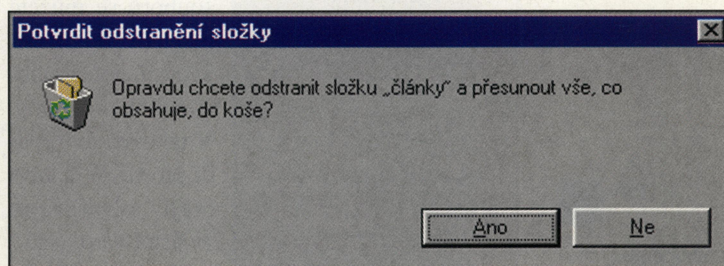
Ikona Průzkumník a otevřené okno Průzkumník.

Data se v okně Průzkumník mohou zobrazovat buď jako složky, nebo jako soubory. Složku si skutečně můžete představit jako veliký pořadač, ve kterém mohou být pořadače menší či ještě menší a v nich jednotlivé papíry – soubory. Vždy, když budete něco mazat, musíte si uvědomit, co všechno chcete doopravdy smazat a o čem si váš počítač myslí, že to smazat má.

Označení objektu

Prvním krokem ke smazání souboru či složky je jejich označení. Můžete přitom označit jak složky v levé části okna (Všechny složky), tak složky v pravé části okna, kde se vám ukazují již i jednotlivé složky a jejich obsah - soubory. Buď je označíte jedním kliknutím levého tlačítka myši, nebo označíte více složek/souborů tak, že podržíte klávesu Ctrl a zároveň postupně kliknete na vše, co označit chcete.

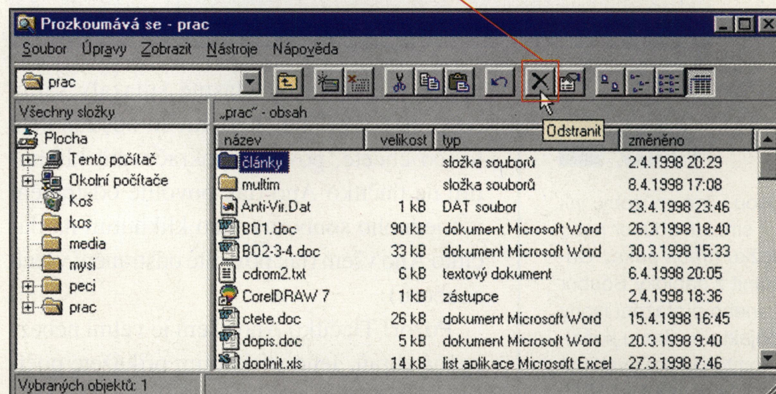
Po označení máte pro odstranění dat hned tři možnosti.

Při označování složek pro mazání si musíte vždy uvědomit, že odstraníte nejen složku samotnou, ale i všechny ostatní složky a soubory, které tato složka obsahuje. I Windows vás na toto výslovně upozorní.

První možností je použití klávesy Delete (Del). Počítač si v tomto případě vyžádá ještě potvrzení, zda váš úmysl odstranit data je naprosto jasný. V dialogovém okně Potvrdit odstranění složky nebo Potvrdit odstranění souboru si Windows vyžádají vaše potvrzení, které spočívá v kliknutí na tlačítko Ano. Vždy můžete tuto akci bez ná-

Tlačítko Odstranit s výmluvným obrázkem najdete na standardním panelu nástrojů.

sledků zastavit volbou Ne. Také můžete zavřít dialogové okno tlačítkem v jeho pravém horním rohu a pokus o odstranění dat ukončit. Vše, co jste měli před stisknutím klávesy Delete označeno, zůstává označeno i nadále.

Tlačítko Odstranit

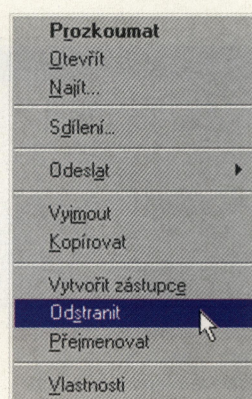
Druhou možností, jak „vyhodit" data do koše, je použít tlačítko Odstranit v panelu nástrojů v okně Průzkumník. Následuje úplně stejný dialog, ve kterém musíte odstranění potvrdit.

Tlačítko Odstranit má stejnou funkci jako klávesa Delete.

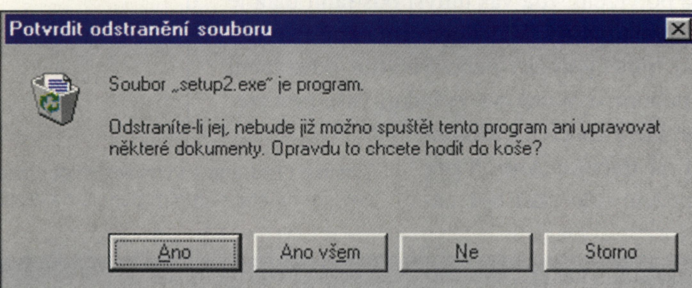
Místní nabídka

Třetí možností je vyvolat kliknutím pravým tlačítkem myši místní nabídku a z ní kliknutím levým tlačítkem zvolit příkaz Odstranit. I po této volbě následuje požadavek na potvrzení.

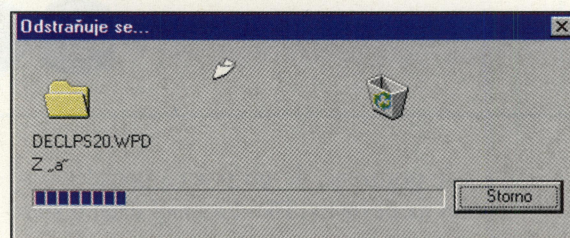
Při odstraňování souborů se můžete pokusit odstranit i spustitelné soubory neboli programy. V takovémto případě pro vás Windows mají připraveno zvláštní varování.

V tomto případě doporučujeme maximální opatrnost. Mohlo by se vám totiž stát, že si průzkumníkem smažete i vlastní soubory Windows, umístěné ve složce Windows (říká se jim systémové soubory). V takovém případě byste s největší pravděpodobností museli zavolat odbornou pomoc,

neboť Windows by vlastně smazaly samy sebe. Jste-li si jisti, že opravdu odstraňujete to, co chcete, povolíte pokračování kliknutím na tlačítko Ano (tak povolíte odstranění jen jednoho souboru) nebo kliknutím na tlačítko Ano všem (tak povolíte odstranění všech souborů).

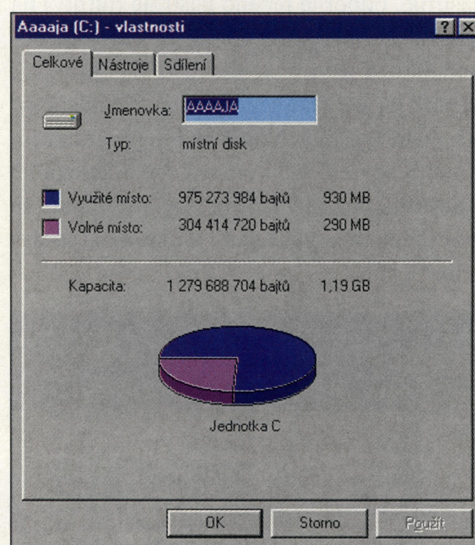
Pozor! Tlačítko Ano všem je velmi nebezpečná zbraň. Jeho stisknutím přikážete počítači, aby už bez ptaní odstranil všechny soubory, na které by se jinak ptal jednotlivě. Raději toto tlačítko nepoužívejte. Vždycky je lepší mít možnost se ještě jednou u každého programu rozmyslet, zda ho skutečně chcete odstranit.

Při odstraňování velkého množství dat z disku vám Windows ještě ukážou dialogové okno s animací (ze složek létají papíry do koše), ve kterém vás informují o prováděné operaci.

Jak je to s volným místem na disku

Pokud odstraňujete soubory proto, že potřebujete více volného místa na disku, budete

možná překvapeni, když zjistíte, že po odstranění souborů se volné místo na disku nezvětšilo. Nezoufejte, není to chyba. Odstraněním souborů totiž ještě nedošlo k jejich vymazání z disku. Počítač je pouze přesunul do jiné složky. Této složce se říká odpadkový koš a dočtete se o ní na dalších stránkách. Aby se místo na disku opravdu uvolnilo, musíte ještě koš vysypat.

TIP

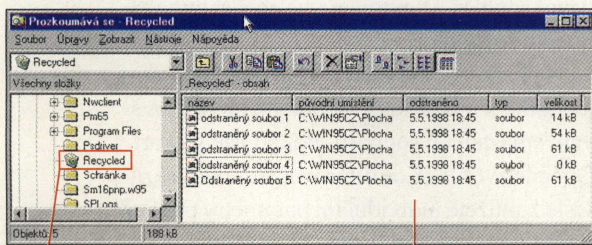
Stejně jako soubor nebo složku můžete odstranit i zástupce z pracovní plochy.

JDE TO I JINAK

Jsou i jiné způsoby, jak smazat soubor nebo složku (třeba příkaz Odstranit z nabídky Soubor nebo přetažení ikony objektu na ikonu koše). V tomto článku uvádíme ty nejpoužívanější.

Odpadkový koš

Soubory, které odstraníte ze svého pevného disku, nezmizí nadobro. Odpadkový koš, o kterém jsme se zmínili, skutečně ve Windows 95 existuje. Můžete si jej představit jako zvláštní složku, do které Windows automaticky přesunou všechny odstraněné soubory. To, o čem jsme hovořili v předchozím článku, totiž odstraňování vybraných souborů, je ve skutečnosti pro Windows jen přesun do složky Koš.

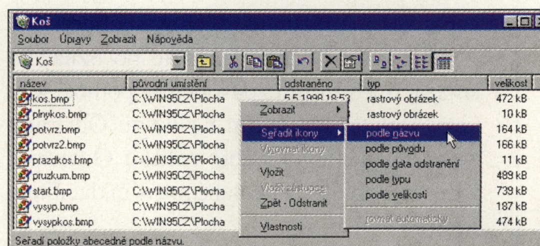

Koš je systémová složka, kterou najdete pod názvem Recycled.

Obsah koše je uložen ve složce Recycled.

Někomu se často stává, že hledá v koši dokument, který předtím omylem vyhodil. Tuto šanci vám ale poskytují i Windows. Význam koše spočívá v možnosti obnovit vše, co je v koši. Koš přitom obnoví nejen soubor ve složce, která existuje, ale i takový soubor, který byl odstraněn spolu se složkou a který vlastně znova vytvoří složky.

Koš můžete otevřít jednak pomocí jeho zástupce na pracovní ploše, jednak v okně Průzkumník kliknutím na ikonu Koš, popřípadě rozbalením vyhledávacího okna z panelu nástrojů. Pokud nemáte zástupce koše na pracovní ploše, můžete jej vytvořit označením koše, kliknutím na pravé tlačítko myši a volbou Vytvořit zástupce.

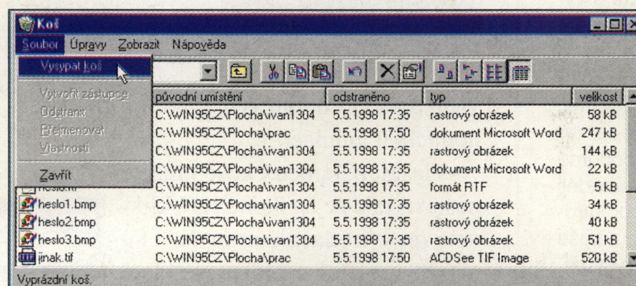

Po otevření okna Koš máte k dispozici hlavní nabídku (Soubory, Úpravy, Zobrazit a Nápověda). Část této nabídky je k dispozici i jako ikony v panelu nástrojů. Dále je zobrazen obsah koše po jednotlivých souborech. V posledním řádku je počet objektů (souborů, složek, zástupců) v koši a jejich celková velikost. Při zobrazení je ještě možné volit mezi setříděním podle názvu, původu, data odstranění, typu a podle velikosti (to lze vybrat z nabídky Zobrazit nebo z místní nabídky).

Koš

Plný koš – uvnitř koše jsou nějaké soubory, které byste eventuálně mohli obnovit, anebo jichž byste se mohli nadobro zbavit.

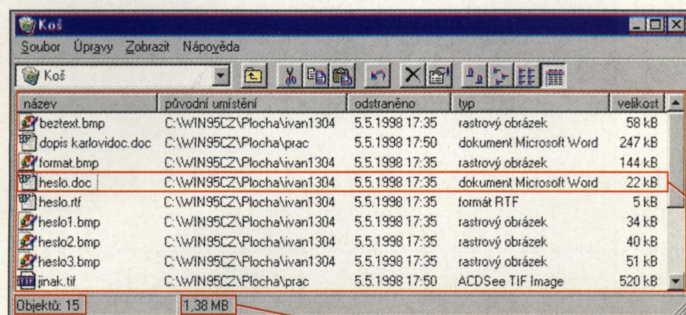

A nyní k vlastnímu „vysypání koše“, tedy k definitivnímu smazání souborů. Definitivní odstranění souboru z Windows znamená odstranit tento soubor z koše. Můžeme si to zjednodušit a říci si, že dokud máme soubory v koši, stále je můžeme obnovit, i když nám zabírají místo na pevném disku. Z vysy-

Koš

Prázdný koš vám říká, že žádné odstraněné soubory nejsou k dispozici.

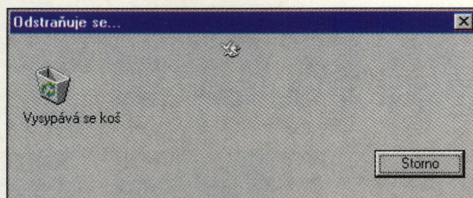

Popis obsahu koše

Informace o odstraněném souboru

Celkový počet objektů v koši

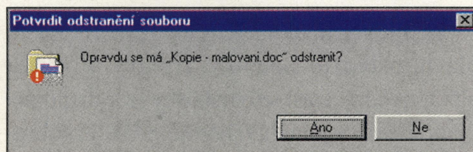
Celková velikost všech objektů v koši

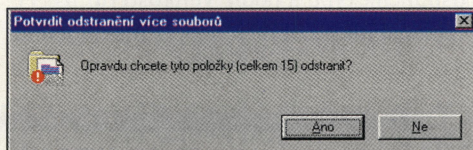
paného (vyprázdněného) koše již nic neobnovíte, ale volné místo na disku se zvýší o velikost obsahu koše. Volbou Soubor/Vysypat koš vyprázdníte všechny soubory.

Jednotlivé soubory můžete po označení smazat hned trojím způsobem – pomocí klávesy Delete, kliknutím na ikonu Odstranit z panelu nástrojů nebo volbou Odstranit z místní nabídky, vyvolané pravým tlačítkem myši.

Při odstranění souborů z koše (v závislosti na nastavení parametrů) si Windows opět vyžádají vaše potvrzení ve zvláštním dialogovém okně. Pokud je odstraňováno souborů

více, opět vás o tom Windows informují jednoduchou animací.

Vlastní parametry koše můžete nastavit tak, že na ikonu Koš kliknete pravým tlačítkem myši. Tím otevřete místní nabídku, ve které zvolíte položku Vlastnosti.

Okno Koš – vlastnosti obsahuje minimálně dvě karty. Vždy je to karta Obecné a karta nastavení parametrů pro první pevný disk C:. Pokud máte instalováno více disků, bude zde pro každý pevný disk samostatná karta.

Na kartě Obecné máte možnost buď vlastnosti jednotlivých košů pro každou jednotku (pevný disk) zvlášť, nebo ponechat jednotné nastavení pro všechny jednotky. Je zde též k dispozici volba Nepřesouvat soubory do koše. V případě, že je tato volba vybrána, fakticky vyřadíte koš z činnosti, a cokoliv smažete, to zmizí; tuto volbu tedy raději nepoužívejte. Kliknete-li levým tlačítkem na vodorovný posuvník, můžete tahem (levé tlačítko držíte stisknuté) nastavit velikost koše.

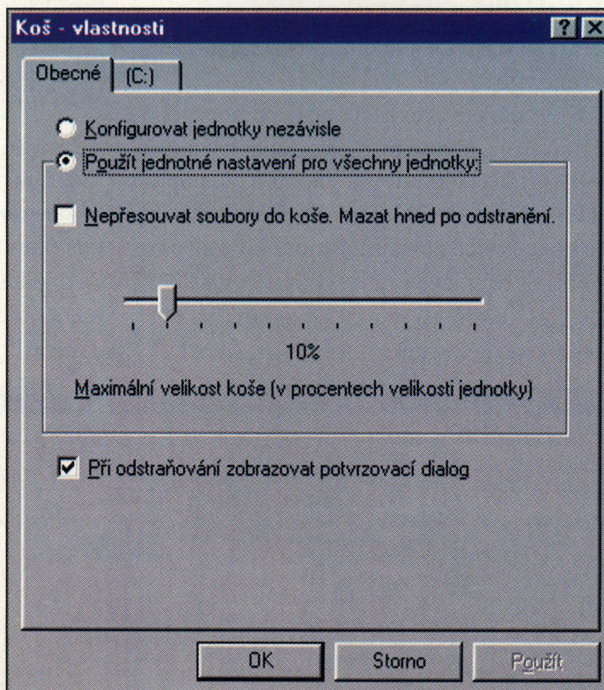

Poslední volbou, kterou na této kartě máte k dispozici, je požadavek, aby si Windows při každém odstraňování souborů z koše vyžádaly váš souhlas. Doporučujeme nechat tuto volbu aktivovanou.

Na kartě (C:) je údaj o velikosti konkrétní jednotky a místo, které je určeno pro uchovávání smazaných souborů. Pokud jste na kartě Obecné zvolili „Konfigurovat jednotky nezávisle", můžete individuální parametry pro koš nastavit na každém disku.

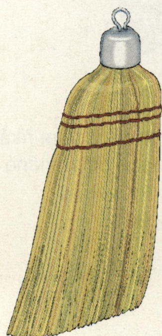
Tlačítkem OK uložíte své změny v nastavení a okno zavřete; tlačítkem Použít pouze uložíte změny a v případě, že si vše rozmyslíte, zvolíte tlačítko Storno.

Je třeba ještě poznamenat, že z diskety mažete soubory přímo, a tedy nepoužíváte koš.

TIP

V některých případech lze soubory, které vysypete z koše, ještě obnovit. Vyžaduje to minimálně trochu štěstí, odbornou pomoc a hodně peněz na zaplacení této odborné pomoci, takže si raději ještě jednou zkontrolujte, co chcete z koše vysypat.

Přehrávač CD

Dnes téměř nejprodávanějším hudebním nosičem jsou kompaktní disky. Stále ještě vládne stará dobrá magnetofonová kazeta, ale výhody CD disků ji pomalu začínají vytlačovat. Pokud tedy ještě váháte, zda kupovat, či nekupovat CD disky, máte reproduktory a v počítači mechaniku CD-ROM, pak vězte, že zvukové CD disky lze kvalitně přehrávat i v ní.

Výhody CD

CD disky jsou výhodnější především proto, že kvalita záznamu neklesá ani při několikanásobném přehrávání; jinak je tomu u magnetofonové kazety (ten, kdo si rád pouští několikrát za sebou jednu písničku z kazety, určitě ví, o čem mluvím). Další výhodou je rychlý přístup ke skladbám. Jestliže si chcete na kazetovém magnetofonu poslechnout poslední skladbu kazety musíte kazetu přetočit. U přehrávače CD jen stačí vybrat číslo skladby a vaše oblíbená skladba může ihned zaznít. Poslední (dnes nezanedbatelnou) výhodou je vysoká odolnost CD vůči vlivu magnetických polí. Nemusíte se tudíž bát, že se s CD diskem něco stane, pokud ho položíte na reproduktor, televizi nebo na hi-fi věž.

Mechaniky CD-ROM

Mechanika CD-ROM se pomalu stává standardem na každém počítači. Cena mechaniky totiž neustále klesá a i ty výkonné lze koupit za cenu nižší než 3000 Kč. Stačí vám jedno- nebo dvojrychlostní mechanika, kterou lze v bazaru pořídit i za pár set korun. Pokud jde o poslouchání hudby, na rychlosti mechaniky nezáleží. Zde je spíše důležité, zda mechanika obsahuje na čelním panelu základní tlačítka pro ovládání funkcí důležitých u zvukového CD disku, jako jsou přehrávání, skok na další skladbu, stop nebo pauza. Tato tlačítka vám zajistí, že nebudete muset používat ovládání v nějakém programu.

Přehrávače CD

Ale ani pokud nemáte na čelním panelu mechaniky tato tlačítka, nemusíte se bát, že byste si přehrávače CD neužili. Existují desítky programů, které vám umožní pohodlně ovládat všechny funkce přehrávače. Tyto programy jsou buďto volně dostupné zdarma, nebo za mírný poplatek na Internetu. Nejen spořivé typy však jistě ocení, že jednoduchý program na ovládání přehrávače CD je přímo ve Windows. Tento přehrávač umožňuje ovládat všechny základní funkce a ještě nabízí několik lahůdek navíc.

Přehrávač ve Windows

Tento přehrávač se skládá z několika částí, jejichž zobrazení lze vypínat a zapínat v nabídce Zobrazit. V horní části najdete standardní nabídky, ve kterých lze najít mnoho zajímavých funkcí. Pod standardní nabídkou je panel nástrojů, ve kterém se nastavují mody hraní a druh informací, které se zobrazí na displeji. Pod panelem nástrojů najdete displej s údaji

o právě přehrávaném disku a ovládací tlačítka. Pod tímto panelem jsou políčka popisující vložený CD disk (pokud ho máte uložen v databázi). V dolní části je stavový řádek, kde jsou informace o celkové délce disku a o délce stopy.

Jak tedy přehrávat hudební CD disk? Stiskněte na čelním panelu tlačítko pro otevírání CD mechaniky. Až se podavač mechaniky vysune, vložte na něj (potiskem nahoru) CD disk. Pak opět stiskněte stejné tlačítko a podavač i s diskem zajede do mechaniky. Po několika sekundách by se vám měl automaticky spustit program s názvem Přehrávač CD. Pokud se nespustí automaticky (pravděpodobně máte toto spouštění vypnuté), pak jej spusťte klikáním na Start / Programy / Příslušenství / Multimédia / Přehrávač CD. Nyní můžete CD disk přehrávat. Nezapomeňte na nápovědu. Jestliže najedete ukazatelem myši na libovolné tlačítko, objeví se nápověda, která vám funkci tohoto tlačítka vysvětlí.

TIP

Jedinou značkou mechanik, do nichž se disky někdy vkládají opačně (tj. popiskem dolů), jsou mechaniky firmy Pioneer. Pokud tedy nemáte na čelním panelu mechaniky nápis Pioneer, můžete bez obav vládat disk do podavače potiskem nahoru.

Přehrávač CD

Disk Zobrazit Možnosti Nápověda

[01] 00:00

Interpret: Nový interpret <D:>

Titul: Nový titul

Stopa: Stopa 1 <01>

Celková doba: 52:02 m:s | Stopa: 04:03 m:s

Standardní nabídka

Odehraný čas stopy

Zbývající čas stopy

Zbylý čas disku

Přehrávat v náhodném pořadí

Hrát nepřetržitě

Hrát ukázky

Tímto tlačítkem spustíte přehrávání

Výběr stop

Pauza pro hrající skladbu (po opětovném stisknutí skladba pokračuje)

Displej zobrazující údaje o disku

Zastavení hrající skladby

Vysunutí podavače mechaniky

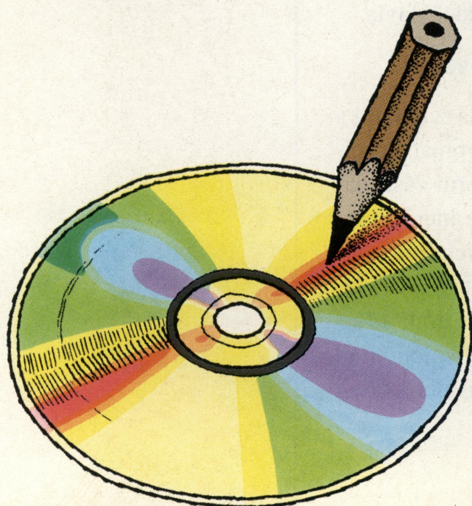
Informace o vloženém CD

Skok na předchozí skladbu

Skok na následující skladbu

Posun skladbou vzad

Posun skladbou vpřed

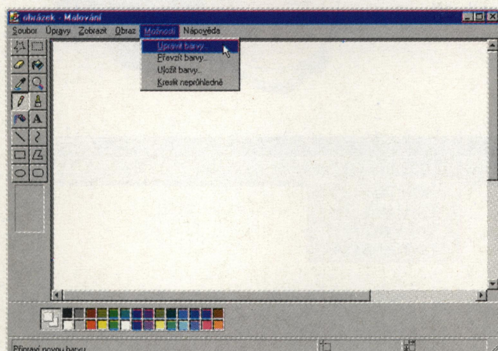

Kouzlíme s Malováním

Program Malování nenabízí jen několik jednoduchých nástrojů a práci s vybranou částí obrázku, ale i několik funkcí, které mohou změnit váš obrázek k nepoznání.

První funkcí je tvorba vlastní palety barev. Může se vám například stát, že vám nevyhovuje paleta barev, která je standardně k dispozici. Pak stačí jen vytvořit si paletu svých vlastních barev, kterou si můžete i uložit a kdykoliv později znovu použít.

Spusťte program Malování a v nabídce Možnosti zvolte položku Upravit barvy. Objeví se před vámi okno s barvami v paletě. Pak klikněte na tlačítko Definovat vlastní barvy.

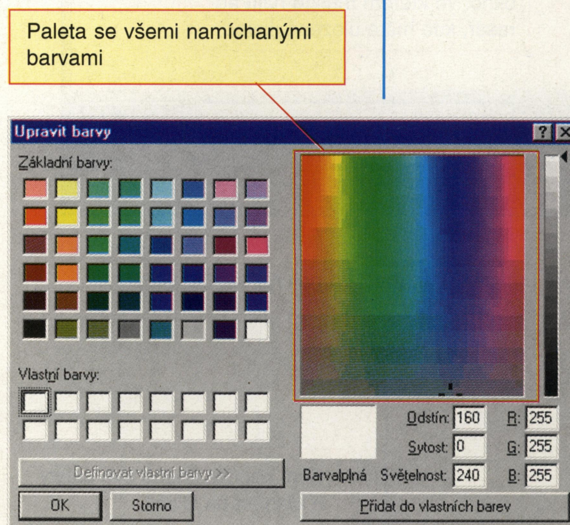
V pravé části okna se otevře paleta se všemi namíchanými barvami. Nejprve si zvolte políčko, do kterého chcete nově namíchanou barvu vložit. Barvu v paletě zvolíte tak, že najedete ukazatelem myši na paletu a se současně stisknutým pravým tlačítkem najedete ukazatelem na požadovanou barvu. Pak podobným způsobem, tedy pomocí myši, nastavte odstín barvy; použijte přitom šipku v pravé části palety. Výsledná barva, kterou jste namíchali, se vám ukazuje v okně pod paletou. Pokud jste s ní spokojeni, klikněte na tlačítko „Přidat do vlastních barev“ a barva se objeví v políčku palety, které jste si na počátku zvolili. Ve chvíli, kdy máte namíchaných barev více a chcete začít malovat, klikněte na barvu, kterou chcete použít, a poté na tlačítko OK. Vaše namíchaná barva se tak stane barvou popředí. Jestliže jste věnovali míchání barev více času a nechcete o tyto barvy přijít (případně je chcete použít i na jiném počítači), vyberte z nabídky Možnosti volbu Uložit barvy. Když tedy budete chtít na jiném počítači nastavit na paletě přesně ty barvy, které jste si vytvořili, musíte tam nahrát soubor s uloženou paletou a z nabídky Možnosti vybrat volbu Převzít barvy.

Toto jsou základní barvy, které jsou v programu Malování standardně dostupné.

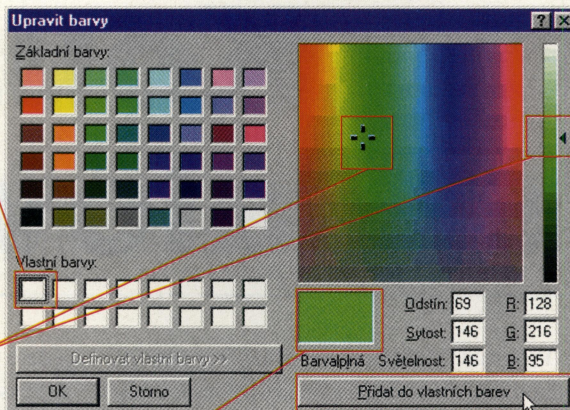
V těchto políčkách budete mít své vlastní namíchané barvy.

Paleta se všemi namíchanými barvami

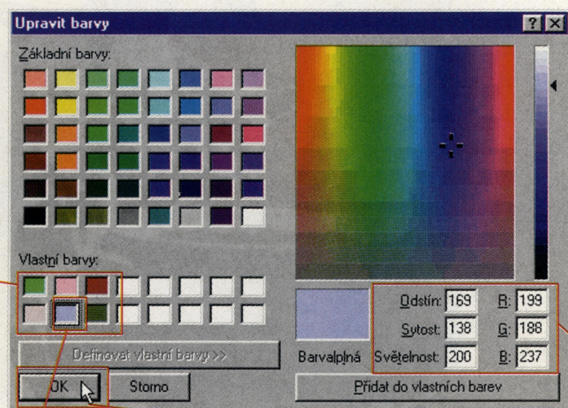
1. Nejprve klikněte na políčko, do kterého budete chtít vložit namíchanou barvu.

2. Pak posouváním těchto ukazatelů (se stisknutým levým tlačítkem myši) volte barvu.

3. Zde se ukazuje namíchaná barva.

4. Když jste s barvou spokojeni, klikněte na toto tlačítko.

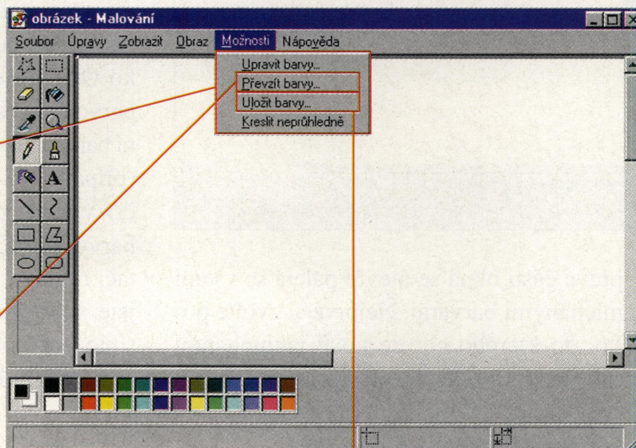
Tady jsou vaše namíchané barvy.

Pokud budete někomu říkat o své namíchané barvě, můžete mu sdělit tyto údaje. Barvu pak snadno vytvoří.

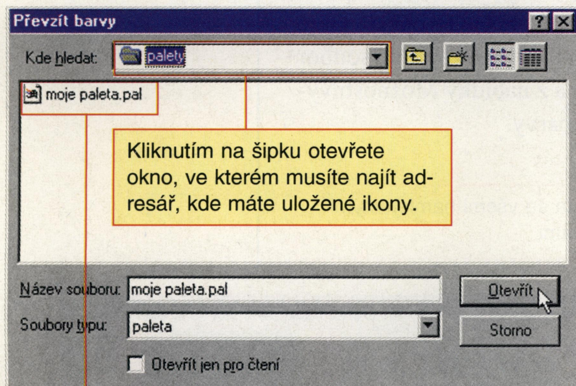
1. Zvolte barvu, kterou chcete malovat.

2. Klikněte na OK.

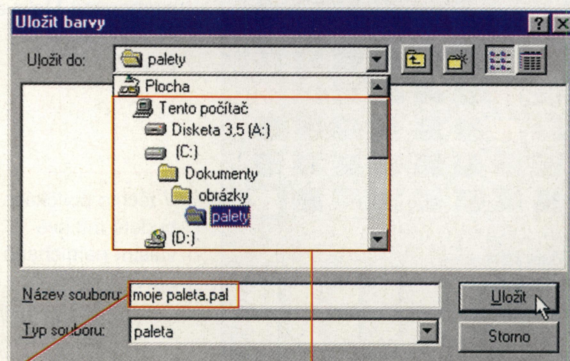

V této nabídce najdete všechny možné příkazy pro práci s paletou.

Kliknutím na šipku otevřete okno, ve kterém musíte najít adresář, kde máte uložené ikony.

Klikněte na jméno své palety a pak na tlačítko Otevřít.

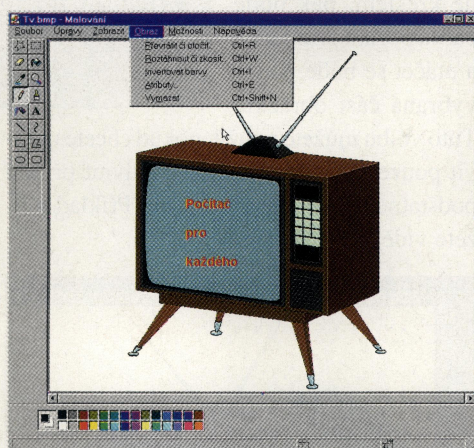
Sem napište jméno své palety a klikněte na Uložit.

Paletu vložte do adresáře C:\Dokumenty\obrázky\palety.

Kouzla s Malováním 2

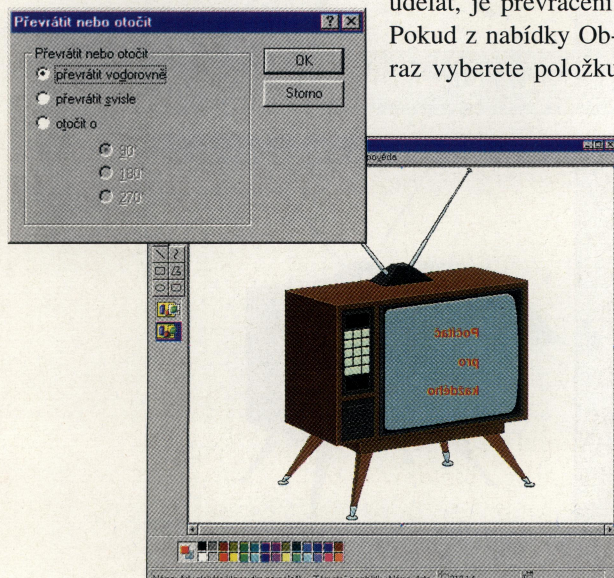
O tom, že program Malování umí víc než jen obvyklé malování několika nástroji, pochybuje jen málokdo. Jeho možnosti jsou dostatečné pouze v oblasti domácího a kancelářského použití, ale ten, kdo není náročný, bude s tímto programem spokojen. V této části uvidíte, že otáčení a úpravy vzhledu jsou hračkou.

Spusťte program klikáním na Nabídku Start / Programy / Příslušenství / Malování. V něm si nakreslete libovolný obrázek, se kterým

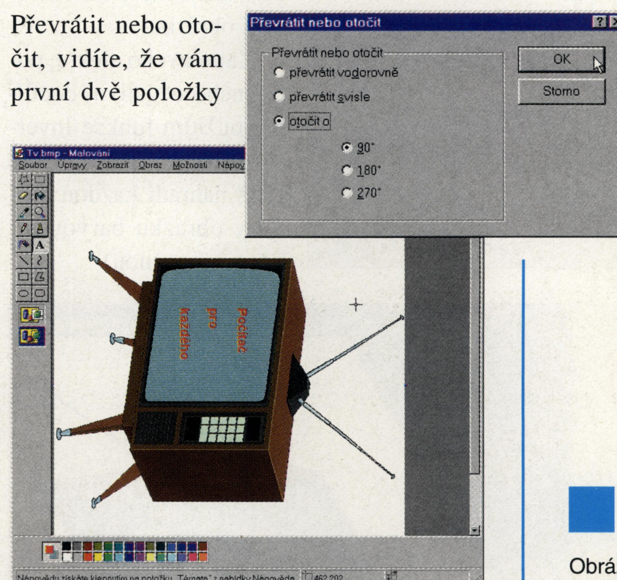

budete provádět kouzla. Všechny potřebné příkazy najdete v nabídce Obraz.

První kouzlo, které je možné s obrázkem udělat, je převracení. Pokud z nabídky Obraz vyberete položku

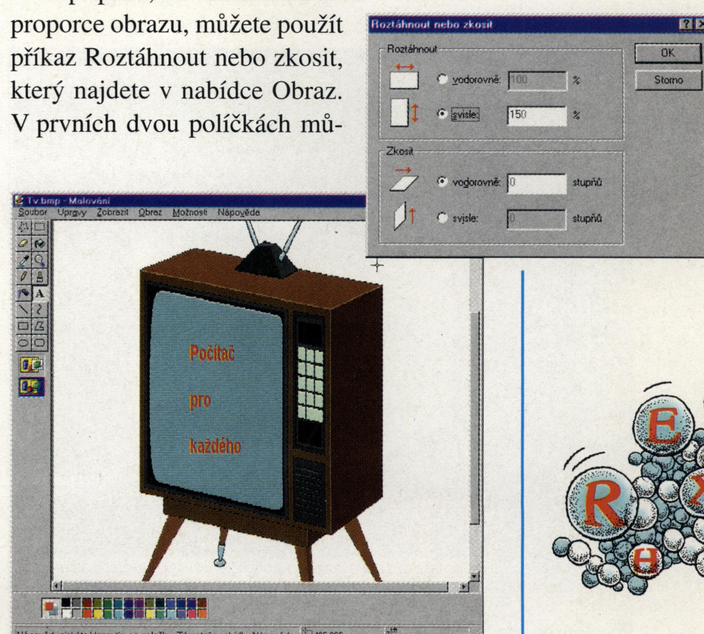
Převrátit nebo otočit, vidíte, že vám první dvě položky

nabízejí možnost převrátit obraz vodorovně a svisle. Volba „vodorovně“ otočí obrázek zrcadlově, což můžete vidět i na obrázku. Volba svisle obrátí obrázek „vzhůru nohama“.

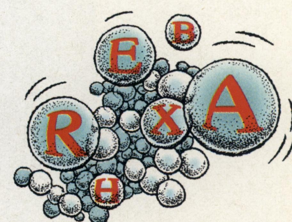
V této nabídce najdete i volbu otočit obraz o určitý počet stupňů (90 °,180 °,270 °). Stačí v dialogovém okně nastavit přepínač na požadovaný počet stupňů a stisknout tlačítko OK.

V případě, že chcete změnit proporce obrazu, můžete použít příkaz Roztáhnout nebo zkosit, který najdete v nabídce Obraz. V prvních dvou políčkách mů-

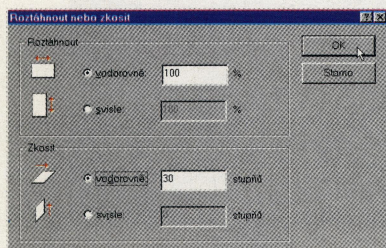
SMĚR OTÁČENÍ

Obrázek se vždy otáčí ve směru chodu hodinových ručiček.

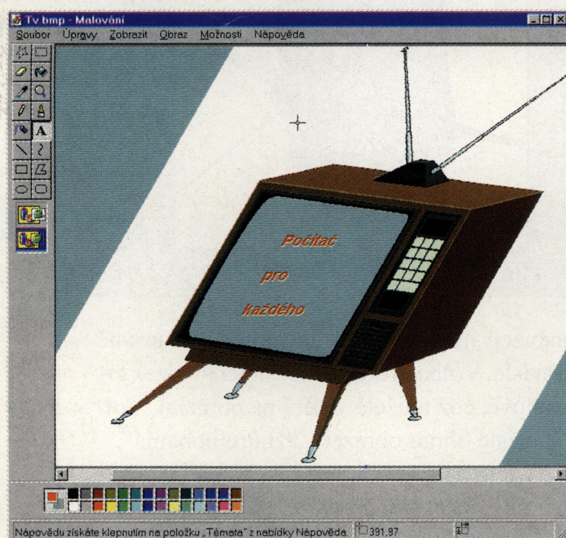

žete zadat, o kolik chcete obraz roztáhnout ve vodorovném a svislém směru. Údaj se zapisuje v procentech. Pokud tedy chcete obraz roztáhnout na výšku o polovinu (50 %), napište do druhého políčka 150 %.

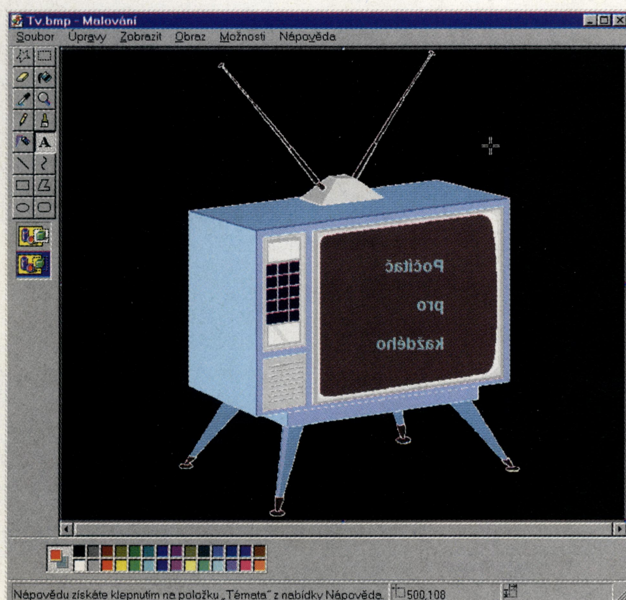
Další zajímavou funkcí, která zajímavě změní vzhled obrázku, je Zkosit. Najdete ji na stejném místě jako předchozí příkaz. V políčku musíte zadat číslo od 0 do 89, které bude udávat úhel zkosení obrázku.

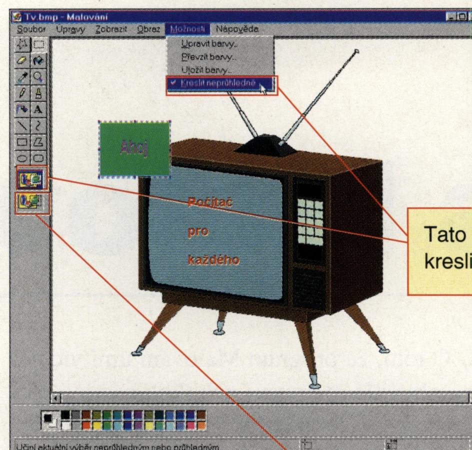

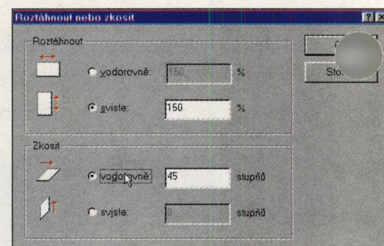
Zajímavého efektu, podobného negativu, docílíte použitím funkce Invertovat barvy. Tato funkce totiž nahradí každou barvu v obrázku barvou inverzní (opačnou).

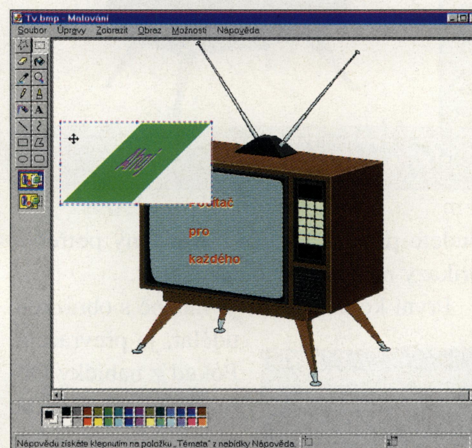

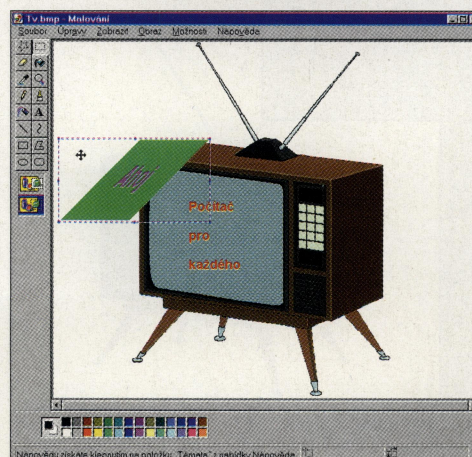
Jestliže se vám tato kouzla zalíbila, můžete je provádět i na výběrech. Zde je důležitá volba Kreslit neprůhledně, která způsobí, že při roztahování (otáčení, zkosování…) bude pozadí u vybrané části překrývat místo, kam se vybraná část po úpravě přesune (nebo otočí). Pokud zvolíte průhledné kreslení, pak bude barva pozadí průhledná a otáčet se bude pouze vybraná část obrázku. Tuto volbu můžete použít, pokud chcete upravit pouze vybranou část a neovlivnit přitom podstatně ostatní části obrázku. Příklad můžete vidět na okolních obrázcích.

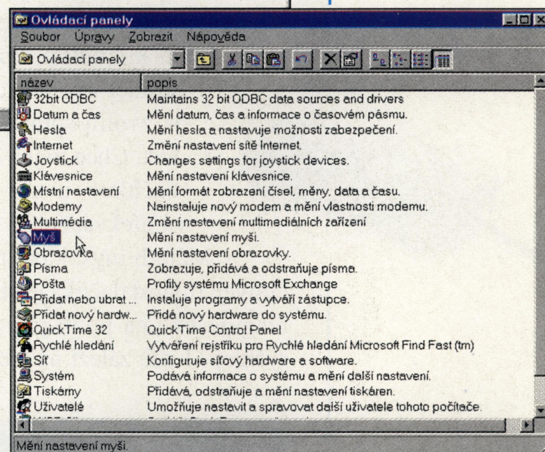
Nastavení parametrů myši

Vedle klávesnice je myš nejdůležitějším zařízením, které vám zprostředkovává každodenní ovládání počítače. Je jasné, že myš může vypadat různě. Výrobci se snaží nabídnout rozmanité tvary i barvy, dokonce jsou i speciální myši pro ovládání levou rukou. Pokud máte možnost volby, měli byste si vybrat takovou myš, která vám bude příjemně sedět v ruce – myš opravdu hodně ovlivňuje ovládání počítače a některé programy se bez ní ani nedají ovládat.

Po výběru vhodné myši při nákupu můžete také ovlivnit její vlastnosti. Myš si můžete „vychovat". Ve Windows totiž lze nastavit celou řadu parametrů určujících, jak budou myš a Windows vzájemně spolupracovat.

Znáte už okno Ovládací panely. Otevřete je kliknutím na tlačítko Start na hlavním panelu a zvolením položky Ovládací panely v nabídce Nastavení.

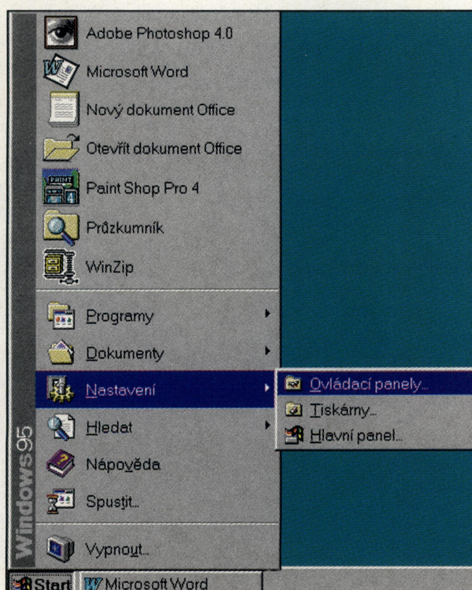

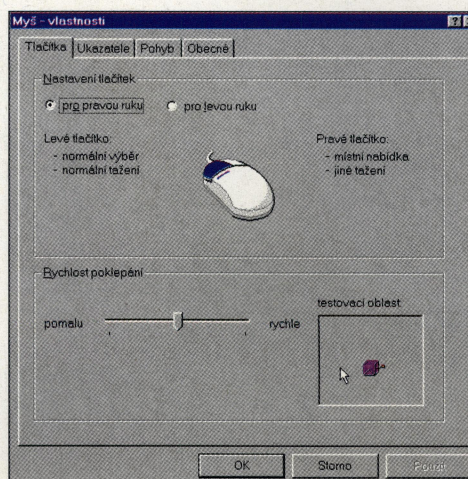

V okně Ovládací panely snadno najdete ikonu Myš, neboť skutečně jako (počítačová) myš vypadá.

Když dvojitě kliknete na ikonu Myš, otevřete okno Myš – vlastnosti. V okně jsou čtyři karty určené k nastavení různých parametrů myši. Výběr karty provedete jednoduchým kliknutím na záložku karty v její horní části.

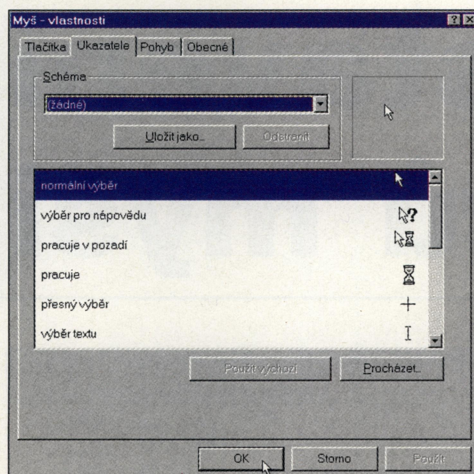
Na kartě Tlačítka nastavíte ovládání myši pro pravou, či levou ruku (kliknutím na příslušnou volbu) a také rychlost, jíž je třeba dvojitě kliknout, aby Windows tuto akci správně rozlišily jako jedno dvojité kliknutí,

TIP

Nejste-li si jisti významem některých ikon v okně ovládacích panelů, klikněte na tlačítko Detaily na standardním panelu nástrojů. Obsah okna změní svou podobu. Jednotlivé položky se zobrazí v řádcích a v každém řádku se vedle názvu každé položky objeví i stručný popis, k čemu je určena.

nikoliv jako dvě kliknutí oddělená. Rychlost dvojitého kliknutí nastavte přetáhnutím táhla v oddílu Rychlost poklepání doleva (pomaleji) nebo doprava (rychleji). Nakonec dvojitým kliknutím vyzkoušejte fialový flašinet v testovací oblasti, zda jste si zvolili správné tlačítko a rychlost. Chce to jen mít citlivý prst na tlačítku – uvnitř flašinetu se skrývá překvapení.

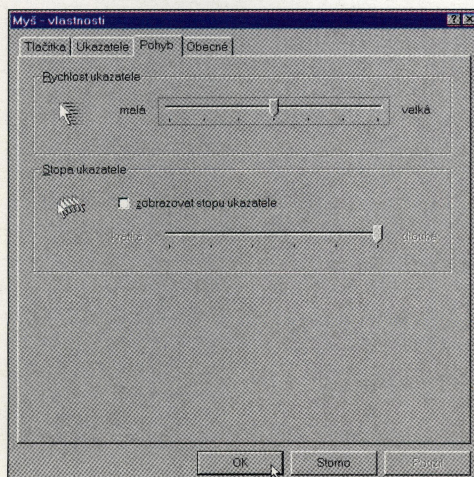
Máte-li myš, která reaguje na klikání citlivěji (tuhost tlačítka je malá a tlačítko myši reaguje už „na pohlazení"), můžete klikat rychleji. I zde záleží na individuálních technických parametrech, které dal každý výrobce myši do života.

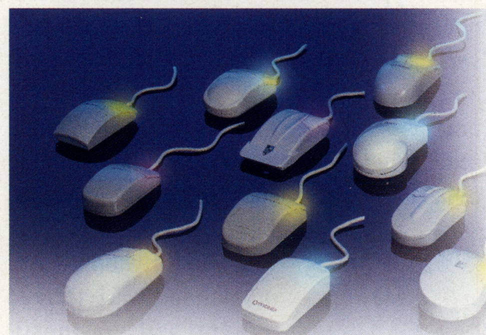

Jsou i speciální myši pro leváky. Windows ale samy o sobě takovou myš nepoznají. Musíte si tuto volbu vybrat sami kliknutím na položku „pro levou ruku" na kartě Tlačítka. Levé a pravé tlačítko myši si vymění význam, což poznáte i podle popisu funkcí tlačítek na této kartě.

Myš pro leváky

Pozor! Pokud si opravdu zvolíte myš pro leváky, význam tlačítek se změní. Pravé tlačítko převezme funkci levého a naopak. Můžete tím způsobit starosti někomu, kdo bude chtít pracovat na vašem počítači a o této změně nebude vědět. Také vy, pokud si zvyknete na myš pro leváky, budete mít problémy s ovládáním jiných počítačů, dokud si i u nich toto nastavení nezměníte. Jde to sice rychle, ale když pak při odchodu zapomenete vrátit původní nastavení, hostitel vás asi nepochválí.

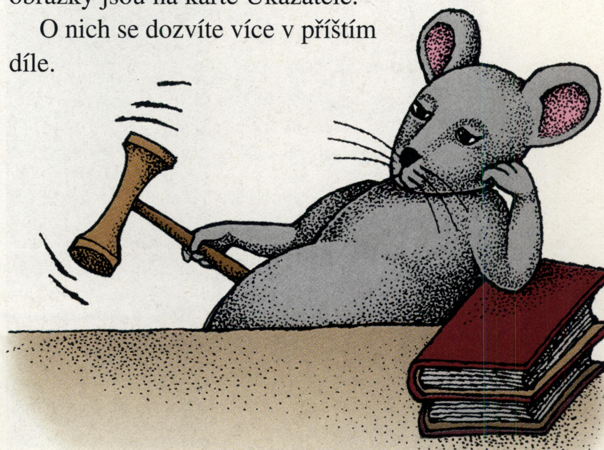

Karta Pohyb nabízí dvě možnosti volby parametrů. Rychlost pohybu ukazatele můžete nastavit přetáhnutím potenciometru a volba Zobrazovat stopu ukazatele způsobí přesně to, co nabízí – ukazatel bude zanechávat efektní animovanou stopu. Stačí nastavit a vyzkoušet.

Karta Ukazatele slouží k nastavení grafické podoby ukazatelů myši (kurzorů), tedy toho, jaké tvary ukazatele uvidíte v různých fázích práce počítače. Podoba ukazatele myši je často jediná možnost, jak vám počítač může sdělit, co v daném okamžiku máte nebo můžete dělat (např. musíte čekat, když Windows pracují, nebo můžete změnit velikost okna).

Základní významy ukazatelů a jejich obrázky jsou na kartě Ukazatele.

O nich se dozvíte více v příštím díle.

Ukazatele myši

Počítač s námi komunikuje prostřednictvím obrazovky. Jednou z možností, jak nám může dát najevo, jak se mu pracuje, jsou ukazatele myši (kurzory). Jejich popis (s možností nastavení) najdete v nabídce Start / Nastavení / Ovládací panely. Zde musíte dvojklikem na ikonu myš otevřít okno Myš - vlastnosti a zde v kartě Ukazatele najdete různé grafické podoby těchto ukazatelů. Podoba ukazatele myši je často jediná možnost, jak vám počítač může sdělit, co v daném okamžiku máte nebo můžete dělat (např. musíte čekat, když Windows pracují, nebo můžete změnit velikost okna).

Normální výběr

Základním stavem, ve kterém se ukazatel nachází, je normální výběr. Přemístíte-li ukazatel na ikonu, můžete ji kliknutím vybrat. Windows 95 i některé další programy vám zároveň nabídnou název ikony (někdy v rámečku, někdy v bublině). Ve stavu normálního výběru je ukazatel velmi často.

Výběr pro nápovědu

Některé programy ve Windows 95 umějí odpovědět na otázku, co je co. Používají přitom tzv. kontextovou nápovědu. Při výběru

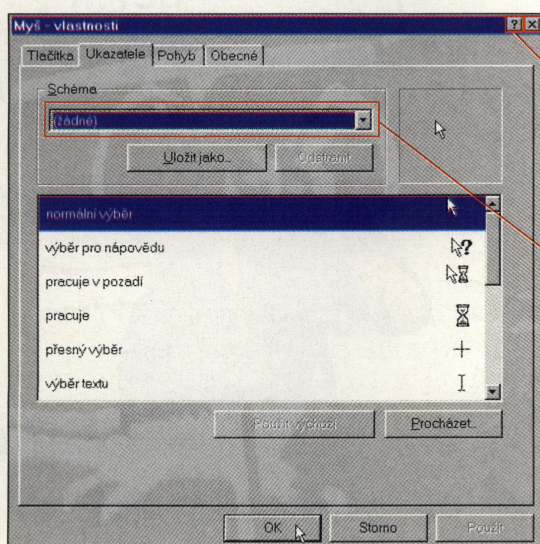
této nápovědy změní ukazatel svůj vzhled. Kliknete-li potom levým tlačítkem na nějaký objekt, v rámečku se zobrazí informace o tomto objektu. Může to být význam některé položky v nabídkách nebo význam tlačítka na panelu nástrojů nebo také formát písma a odstavce v okně textového editoru.

Pracuje na pozadí

Tento ukazatel vás informuje o tom, že Windows či jiný program provádí příkaz, který jste mu zadali, a že jej provádí „na pozadí“. Pro vás to znamená možnost pokračovat v práci, avšak poněkud pomaleji, protože právě v tomto okamžiku se Windows věnují několika činnostem najednou. Příkladem může

PRÁCE NA POZADÍ

Pokud program pracuje na pozadí, může se váš počítač podstatně zpomalit.

být spuštění jednoduchého programu nebo tisk dokumentu na pozadí.

Pracuje

Přesýpacími hodinami symbolizuje ukazatel čas, který plyne, když Windows provádějí tak náročnou práci, že při ní nemohou dělat už nic jiného. Příkladem může být spuštění složitého programu.

Přesný výběr

Tato podoba ukazatele se uplatňuje především při malování. Záměrný kříž označuje přesně bod, kam právě ukazujete myší.

Výběr textu

Textové editory jako Word, ale i např. jednoduchý program Poznámkový blok ve Windows, umožňují práci s vybraným blokem textu. Při výběru textu do bloku (pro mazání, kopírování, přesun nebo změnu formátu) bude ukazatel vypadat takto.

Psaní rukou

Při kreslení můžete použít předem připravené obrazce - např. některé jednoduché geometrické tvary (přímku, obdélník či kruh). Pokud vám to nestačí, můžete si „od ruky" namalovat jiné. Ukazatel bude v tomto případě vypadat jako obyčejná tužka a také se tak bude při kreslení chovat.

Není k dispozici

Pokud se pokoušíte udělat s myší něco, co vám Windows z nejrůznějších příčin odmítají, ukazatel vám to sdělí tímto tvarem ukazatele. Příkladem může být snaha přesunout některou z ikon zástupců z pracovní plochy na hlavní panel.

Svislá, vodorovná a diagonální změna velikosti

Pokud přesunete ukazatel přesně na rám či roh okna, změní svoji podobu. Jestliže v tomto okamžiku stisknete a držíte levé tlačítko myši, můžete jednoduše měnit velikost a tvar okna.

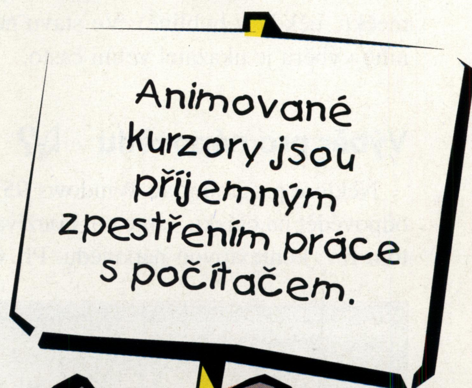
Přesun

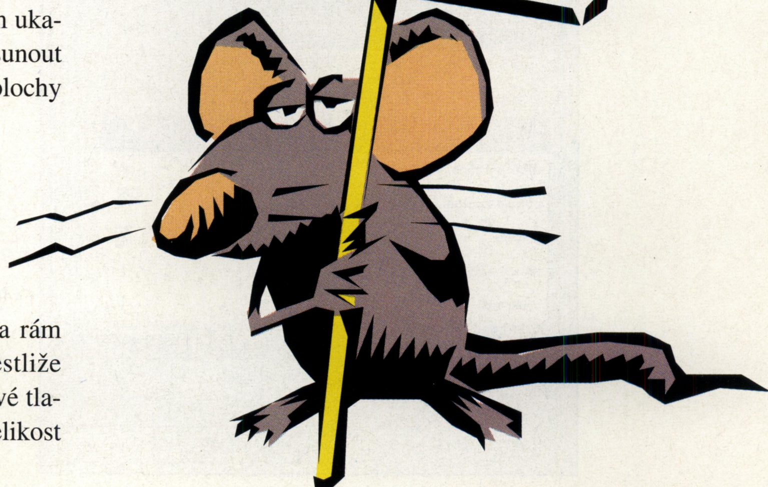
Při přesouvání oken nebo jiných objektů ukazatel opět změní podobu, tentokrát na čtyřstrannou šipku.

Za zmínku také stojí, že kliknutím na tlačítko Procházet si můžete zvolit i jiné grafické ztvárnění ukazatele z připravené nabídky. Kliknutím vyberte tu podobu ukazatele, kterou chcete změnit. Volba Procházet vám nabídne alternativu. Kliknutím ji označte (zároveň se zobrazí její náhled) a kliknutím na tlačítko Otevřít ji potvrďte. Můžete změnit podobu více ukazatelů a nakonec si kliknutím na tlačítko Uložit jako... pojmenujte své vlastní schéma ukazatelů, např. „Moje - se slonem". Samozřejmě že vytvořené schéma lze též smazat kliknutím na tlačítko Odstranit. Právě tak se můžete ke standardní podobě každého změněného ukazatele vrátit kliknutím na tlačítko Použít výchozí.

Windows 95 obsahují některé pohyblivé (animované) ukazatele. Další animace můžete získat např. při instalaci kancelářského balíku Microsoft Office 97.

Pro někoho může být zajímavou volbou ukazatel v podobě mince, která při čekání u pracujícího počítače zdůrazňuje, že čas jsou peníze.

Když přestane fungovat myš

Může se to stát i vám. Pracujete ve Windows 95 a najednou se přestane ukazatel myši na obrazovce pohybovat a odmítá reagovat na vaše prosby i hrozby. Příčin může být několik. Chyba může být přímo v počítači, může být špatný kabel spojující myš s počítačem. V naprosté většině případů bývá však příčina daleko jednodušší. Vnitřek myši je natolik zašpiněn, že myš už dále nedokáže pohybovat ukazatelem. Pokud patříte mezi ty zručné, můžete si myš pomocí nožíku nebo šroubováku očistit. Pokud ovšem tyto „složitější“ věci přenecháte raději někomu jinému, nezbude vám nic jiného než pracovat dále (nebo alespoň ukončit práci) za pomoci klávesnice. Jak na to, to se dozvíte v následujícím článku.

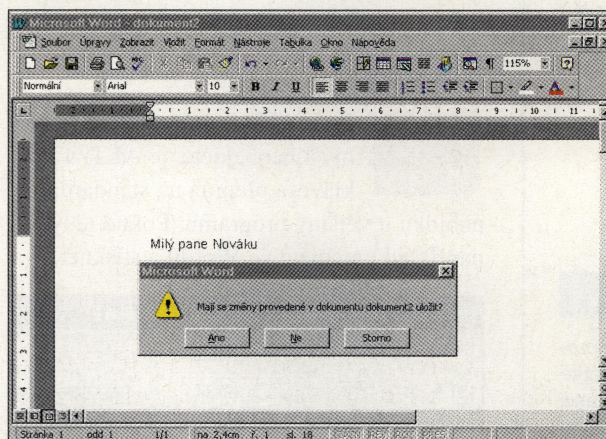

Myš není nenahraditelná

Ačkoliv je pravda, že Windows 95 se nejlépe ovládají pomocí myši, neznamená to, že nejdou ovládat pomocí klávesnice. Ovládání je obtížnější, ale v některých případech dokonce rychlejší. Důležité je vědět, k jakému účelu se která klávesa používá, případně znát několik klávesových zkratek. Pokud vás tedy myš přestane poslouchat, nepropadejte panice a postupujte podle následujících schémat.

Užitečné kombinace kláves

Klávesu Windows můžete použít i v několika klávesových zkratkách.
Windows + M minimalizuje všechna otevřená okna programů.
SHIFT + Windows + M vrátí minimalizaci oken programů zpět.
Windows + F otevře okno s nabídkou hledání souborů a složek.
Windows + E spustí program Průzkumník.

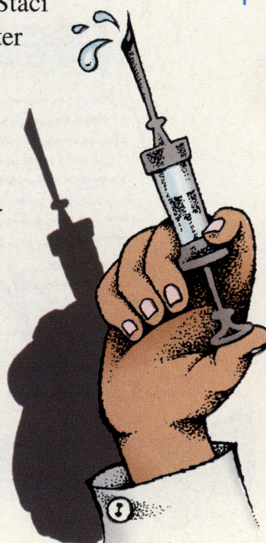
První pomoc

Tento postup je především pro ty opatrnější, kteří nechtějí při havárii myši nic jiného než ukončit všechnu práci a bezpečně vypnout počítač.

Nejprve je potřeba ukončit bezpečně všechny programy, které jsou spuštěny. Nejrychlejším (ale stále ještě bezpečným) způsobem je použití klávesové zkratky ALT + F4. Tato zkratka ukončí kterýkoliv spuštěný program. Pokud v ukončovaném programu máte neuložené věci, program se vás zeptá, zda chcete tuto práci uložit.

Pak stačí stisknout klávesu Enter, kterou potvrdíte uložení souboru. Tímto způsobem ukončíte všechny spuštěné programy. Pokud programy ukončíte a použijete opět klávesovou zkratku ALT + F4, objeví se vám nabídka Vypnout Windows. Stačí jen stisknout klávesu Enter (kterou potvrdíte, že chcete Windows opravdu vypnout) a počkat, až se na obrazovce objeví výzva „Nyní můžete počítač bez obav vypnout“.

Poté ho můžete opravdu bez obav vypnout. Pokud jste odvážnější, můžete na počítači dokončit rozdělanou práci a teprve poté jej vy-

TIP

Pro všechny případy je lepší mít na papírku u počítače napsáno několik zkratek, které vám umožní ovládnout počítač i tehdy, když vás myš přestane poslouchat.

pnout. V tomto případě vám mohou pomoci následující řádky.

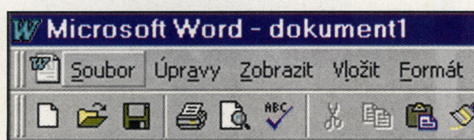
Práce ve Windows bez myši

Práce bez myši je ve Windows samozřejmě možná (někteří lidé ji dokonce preferují), a přitom nemusí být pomalejší než s myší. Je ovšem důležité znát funkce některých kláves a klávesových zkratek.

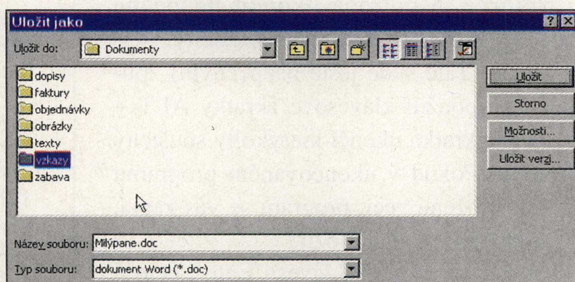
Klávesy

První klávesou, bez které se bez myši neobejdete, je ALT. Tato klávesa přepíná na standardní nabídku u většiny programů. Pokud tedy například pracujete ve Wordu a stisknete

klávesu ALT, pak se zvýrazní první položka standardní nabídky (položka Soubor). Pomocí kurzorových šipek se pak můžete pohybovat v nabídkách (stisknutím klávesy se šipkou dolů nabídku rozbalíte a šipkami vlevo a vpravo se můžete pohybovat mezi nabídkami). Tímto způsobem je možné si

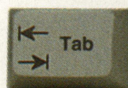
uložit rozpracovaný soubor nebo provést libovolnou úpravu, kterou najdete v nabídkách.

TIP

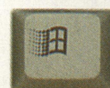
Ve většině programů vrátíte poslední akci pomocí klávesové zkratky CTRL+Z.

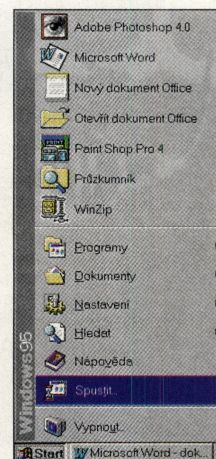

Pokud v nabídkách narazíte na případ, kdy je potřeba zadat údaje ve více oknech, pak je možné se mezi těmito okny přepínat pomocí klávesy TAB (tabulátor). Ve chvíli, kdy se vám příslušné políčko zvýrazní modře nebo tlačítko černě ohraničí, můžete s vybraným tlačítkem pracovat.

Jedna z nejdůležitějších kláves, které vám mohou usnadnit práci, když myš stávkuje. Touto klávesou je možné kdykoliv rozbalit nabídku Start a z ní spustit libovolný program. Pokud tuto klávesu nemáte, můžete pro otevření nabídky Start použít klávesovou zkratku CTRL+Escape (ESC).

Pravé tlačítko myši

V mnoha programech existuje speciální nabídka, kterou lze vyvolat kliknutím pravým tlačítkem myši na položku nebo na plochu. Pokud myš nemáte, nemusíte se bát, že tuto nabídku nebudete moci použít. Lze ji totiž vyvolat klávesovou zkratkou Shift + F10 (zrušit ji můžete stiskem klávesy Esc).

Práce s průzkumníkem

Pokud byste snad někdy potřebovali pracovat s programem Průzkumník, můžete použít několik následujících tipů. Mezi okny se pohybujte pomocí kláves TAB (tabulátor) nebo F6. Klávesa F4 rozbalí roletku, ve které si můžete volit jednotlivé disky (pevný disk počítače, disketu nebo CD), případně okolní síťové počítače. V nabídkách programu nebo v jednotlivých oknech se pohybujte pomocí kurzorových kláves.

Aktovka

Mezi kvalitní nástroje, které nezná mnoho lidí, patří také aktovka. Aktovka je standardně dodávána s Windows 95. Přestože možnosti, které nabízí, jsou velké, nepatří mezi nejpoužívanější nástroje. Pokusíme se tedy tento stav změnit.

K čemu slouží?

Pokud občas pracujete doma, určitě se vám stalo, že potřebujete některé soubory přenést z práce na disketě domů. Dalším problémem bývá (v případě, že nemáte počítače v podniku propojeny sítí) přenášení dokumentů mezi počítači. Problémy typu „dal jsem kolegovi opravdu poslední kopii?“, „udělal jsem v tom dokumentu ještě nějaké úpravy potom, co jsem ho kopíroval na disketu?“ nebo „kam jsem jen zašantročil poslední verzi zápisu z porady?“ řeší aktovka. Umožní vám udržet dobrou orientaci v souborech přenášených mezi jednotlivými počítači.

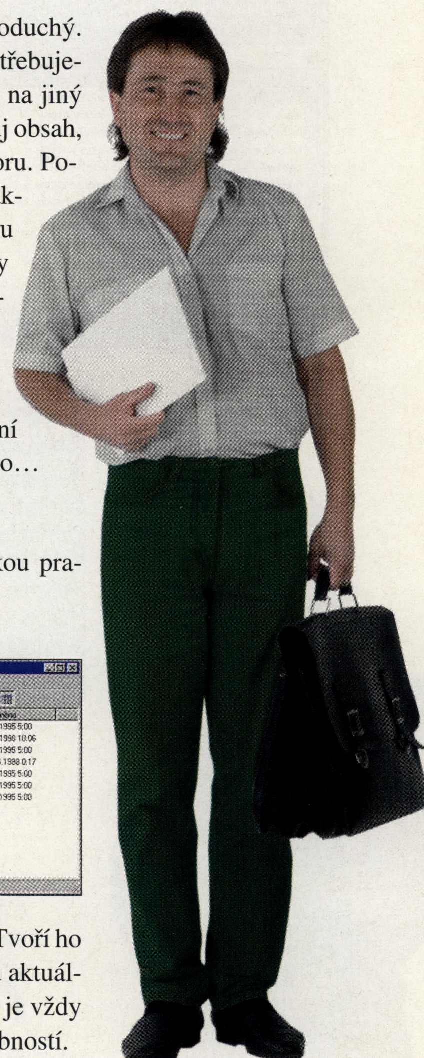
Vkládání do aktovky

Když jsme teď aktovku tak vychválili, určitě si většina z vás řekne: je to možná pěkná věc, ale nikdo mě nedonutí, abych se učil nějaký složitý postup, jak s aktovkou pracovat. Největší výhoda aktovky je právě v tom, že její ovládání je jednoduché a vkládání souborů do ní je dětskou hračkou. Aktovka je totiž stále přístupná na ploše Windows. Proto do ní můžete libovolný soubor umístit přetažením na ikonu aktovky. Ale ani tohle není pravé řešení (pro nás línější). Naštěstí existují dvě ještě snadnější metody, jak vložit soubor do aktovky. První z nich je při ukládání zvolit místo běžného adresáře právě aktovku.

Druhou možností je (pokud se souborem pracujete například v programu Průzkumník) kliknout na ikonu souboru pravým tlačítkem a z nabídky, která se objeví, vybrat položku Odeslat > aktovka.

Práce s aktovkou

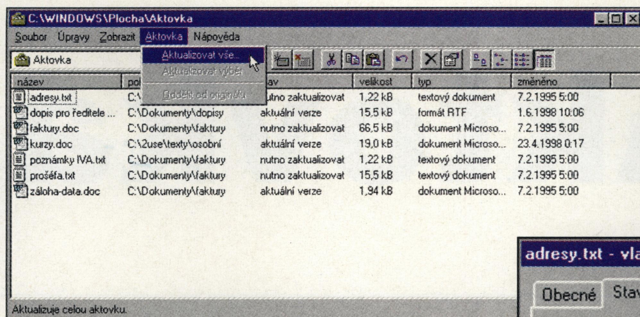
Princip práce s aktovkou je jednoduchý. Do aktovky se vloží soubor, který potřebujete přenést na disketě nebo kopírovat na jiný počítač. Aktovka sama kontroluje svůj obsah, přičemž zaznamenává i změny souboru. Pokud tedy určitý soubor upravujete, aktovka vás upozorní, že kopie souboru v aktovce již není aktuální a že vy můžete kliknutím myší soubor aktualizovat. Před kopírováním nebo přenosem stačí zkontrolovat, zda jsou soubory v aktovce aktuální, a obsah aktovky překopírovat na disketu. Není to snadné? Nyní si ukážeme, jak na to…

Aktovka prakticky

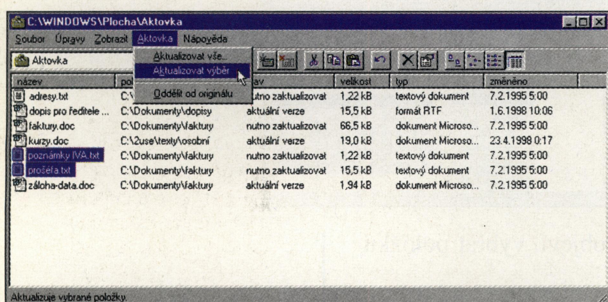
Nyní si ukážeme, jak se s aktovkou pracuje.

Na obrázku vidíte obsah aktovky. Tvoří ho několik souborů, z nichž některé jsou aktuální a některé ne. Pro lepší přehlednost je vždy lepší mít zapnuté zobrazování podrobností.

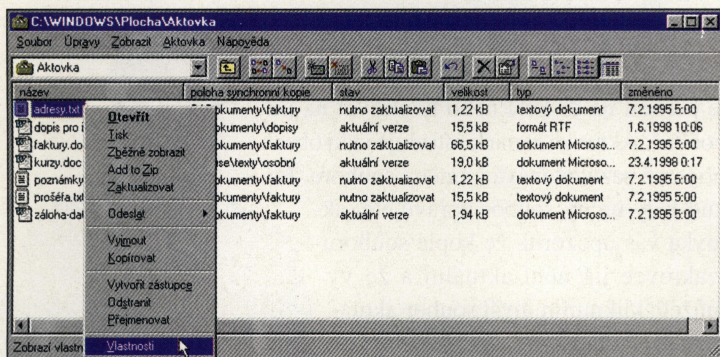

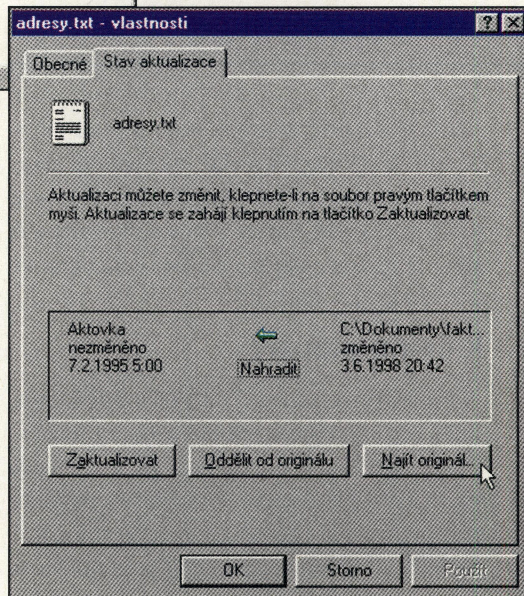
Jestliže chcete zjistit podrobnější údaje o souboru nacházejícím se v aktovce, klikněte na něj pravým tlačítkem a z nabídky, která se objeví, vyberte položku Vlastnosti.

V případě, že chcete všechny soubory aktualizovat, zvolte v nabídce nástroje Aktovka položku „aktualizovat vše". aktualizovány budou všechny neaktuální soubory nacházející se v aktovce.

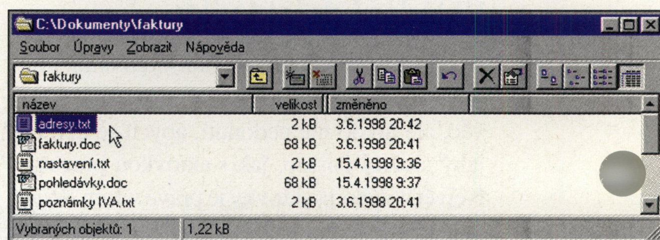

Jestliže chcete aktualizovat pouze některé soubory, označte je kliknutím levým tlačítkem a posléze zvolte v nabídce aktovka položku „aktualizovat výběr".

V kartě s názvem „Stav aktualizace" najdete mnoho zajímavých informací. Lze zde například oddělit soubor v aktovce od originálu (v případě, že soubor již nechcete aktualizovat) nebo zjistit polohu originálního souboru kliknutím na tlačítko Najít originál…

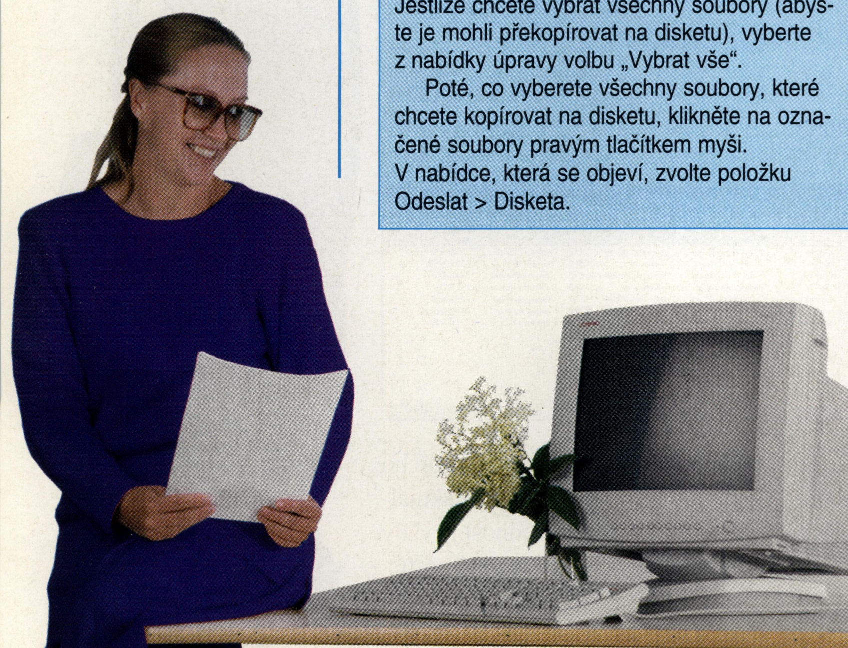

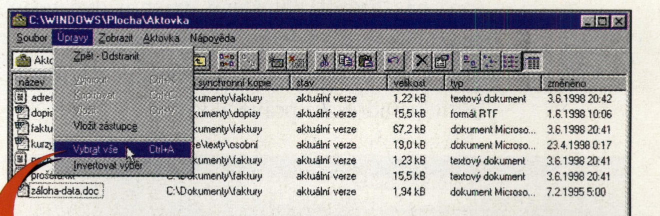
Jestliže jste klikli na výšeuvedené tlačítko, objeví se před vámi okno průzkumníka, ve kterém je originální soubor.

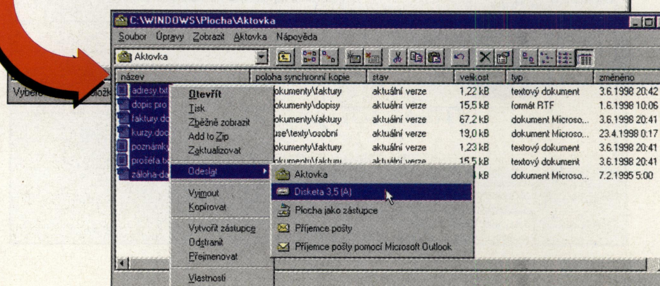
Kopírování na disketu

Jestliže chcete vybrat všechny soubory (abyste je mohli překopírovat na disketu), vyberte z nabídky úpravy volbu „Vybrat vše".

Poté, co vyberete všechny soubory, které chcete kopírovat na disketu, klikněte na označené soubory pravým tlačítkem myši. V nabídce, která se objeví, zvolte položku Odeslat > Disketa.

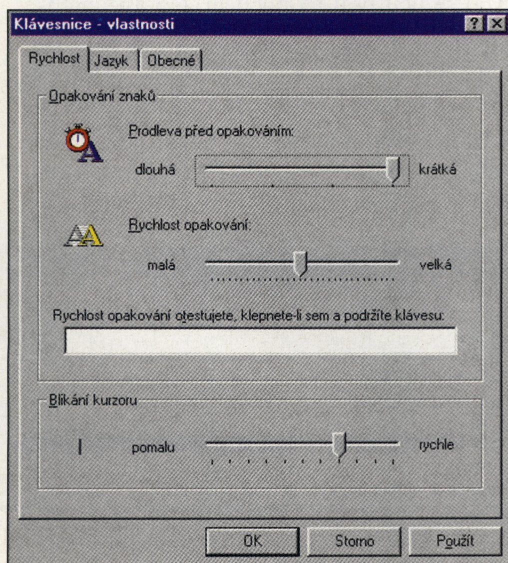

Píšete česky?

Nastavení jazyka

K tomu, abyste mohli při zadávání textů psát znaky s českou diakritikou, musí být nastaveny určité parametry. Jde především o to, abyste mohli podobně jako na českém psa-

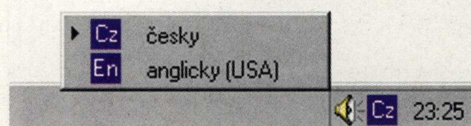
cím stroji psát znaky ě, š, č, ř, ž, ý, á, í a é klávesami z horní řady alfanumerické klávesnice. Pokud se vám to nedaří a počítač místo těchto znaků tvrdošíjně vkládá číslice, musíte s tím něco udělat. Musíte si nastavit český jazyk a české rozvržení znaků na klávesnici.

Indikátor jazyka

Podívejte se do pravého dolního rohu obrazovky. Vedle ukazatele času by měla být v modrém čtverečku zkratka aktuálně vybraného jazyka. To je indikátor jazyka. Je-li tam Cz, mělo by být všechno v pořádku. Není-li tam indikátor zobrazen vůbec, doporučujeme si jeho zobrazení nastavit. Za chvilku vám prozradíme, jak to uděláte.

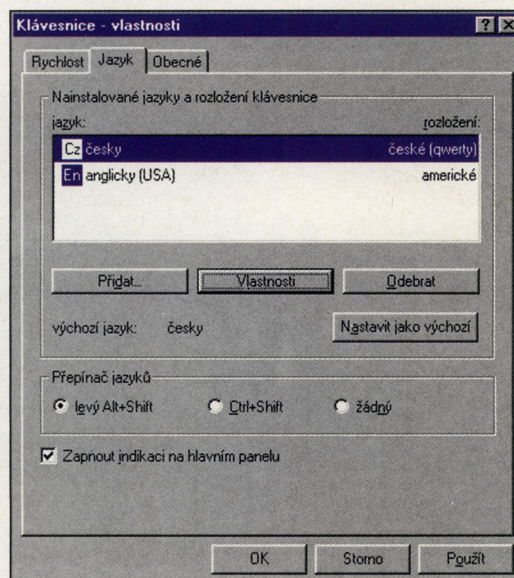
Je-li tam jiná zkratka, například En, máte aktuálně nastaven jiný jazyk. V tom případě klikněte (levým tlačítkem myši) na indikátor; objeví se nabídka instalovaných jazyků, ze

které si kliknutím zvolte ten požadovaný. Pokud mezi nimi ten „váš“ není, bude nutno ho dodatečně instalovat.

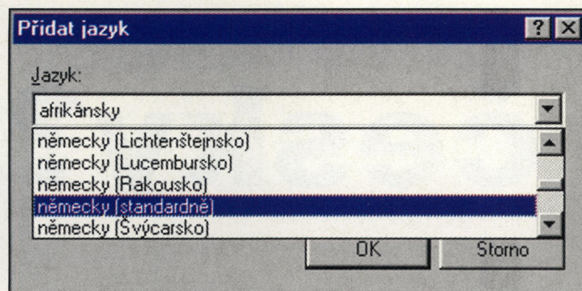
Klávesnice – vlastnosti

Výše zmíněné parametry nastavíte v dialogovém okně Klávesnice – vlastnosti. Okno otevřete dvojím kliknutím na ikonu Klávesnice v okně Ovládací panely. Nejdůležitější karta je ta prostřední – Jazyk. Na ní v oblasti „Nainstalované jazyky a rozložení klávesnice“ nastavujete, přidáváte a odebíráte podporu dalších jazyků a různá rozložení znaků na klávesnici. Není to nic složitého. K těmto činnostem slouží tlačítka Přidat, Odebrat a Vlastnosti. Například když často píšete německé texty, vyplatí se vám pro tyto příležitosti přidat německý jazyk a hlavně německé rozložení

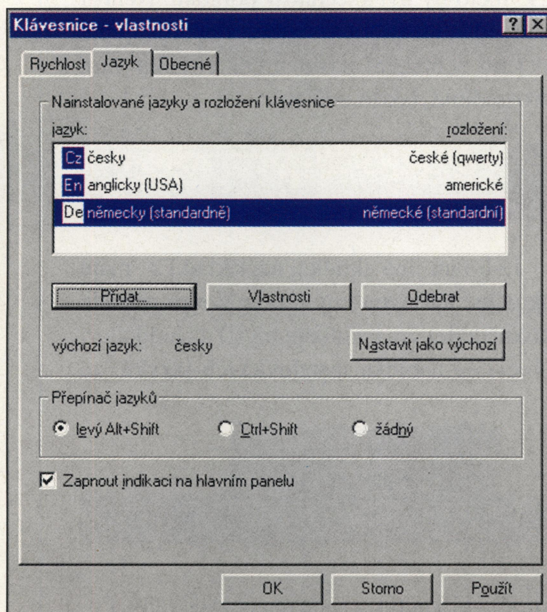

TIP

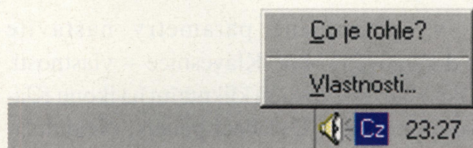
Dialogové okno Klávesnice – vlastnosti otevřete také po kliknutí pravým tlačítkem myši na indikátor jazyka na hlavním panelu, když z místní nabídky vyberete položku Vlastnosti.

znaků na klávesnici. Vkládání každého písmenka s přehláskou nebo „ostrého s“ příka-

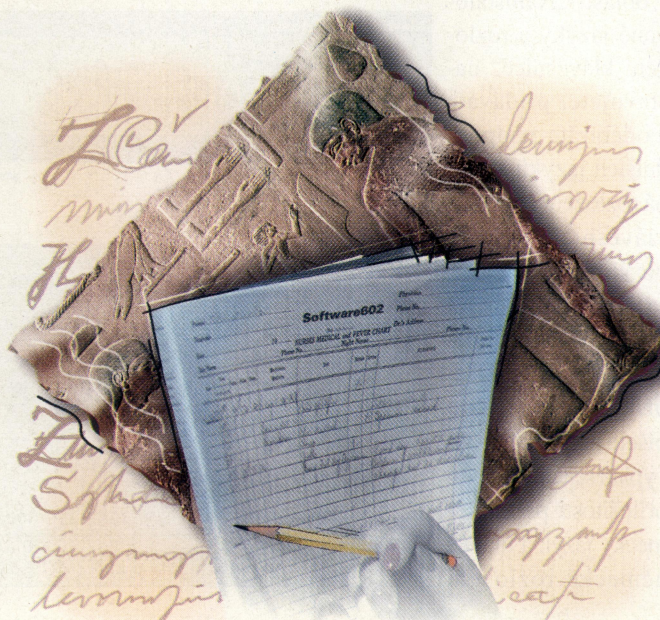
zem Symbol z nabídky Vložit rozhodně nelze pro běžnou práci doporučit.

KLÁVESOVÁ ZKRATKA

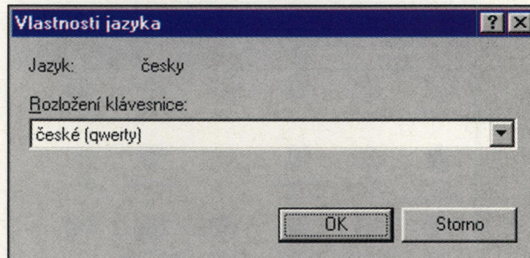
Pro rychlé přepínání jazyka a rozvržení klávesnice je vhodné nastavit klávesovou zkratku. V dialogovém okně Klávesnice – vlastnosti si můžete vybrat ze dvou nabízených možností (levý Alt + Shift nebo Ctrl + Shift).

Rozložení klávesnice

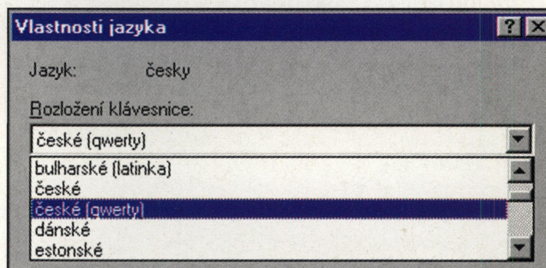
Ke každému instalovanému jazyku můžete zvolit rozložení klávesnice. Udělejte to tak, že vyberete požadovaný jazyk a kliknete na tlačítko Vlastnosti. V dalším dialogovém okně pak z rozbalovacího seznamu vyberte příslušné schéma rozložení

klávesnice. Pro český jazyk připadá v úvahu rozložení „české“ a „české (qwerty)“.

QWERTY, nebo QWERTZ?

Nejpoužívanější české klávesnice se podobají klávesnici českého psacího stroje, jen jedna z nich má oproti psacímu stroji „prohozené“ klávesy Y a Z. Takové rozložení kláves se nazývá QWERTY podle pořadí kláves zleva ve třetí řadě alfanumerické klávesnice. Kdo se učil psát na počítači, ten asi upřednostní rozložení QWERTY, ale písaři zvyklému na český psací stroj bude více vyhovovat rozložení QWERTZ. Je jistě nepříjemné, když zjistíte, že je zrovna aktivní jiné rozložení, než na jaké jste „vyzklí“. Naštěstí to jde rychle napravit. V dialogovém okně označte

řádek s českým jazykem, klikněte na tlačítko Vlastnosti a ze seznamu v dalším okně vyberte to správné rozložení.

Zobrazení indikátoru jazyka

Na kartě Jazyk je důležité políčko k zaškrtnutí „Zapnout indikaci na hlavním panelu“. Vřele vám doporučujeme mít tuto volbu zapnutou. Jednak budete mít neustále na očích aktuálně vybraný jazyk a jednak po kliknutí na tento indikátor máte rychlejší přístup ke změnám nastavení jazyka a ke změnám rozložení znaků i ostatních vlastností klávesnice.

Mapa znaků

Na standardní klávesnici, se kterou se už dobře znáte, najdete malá a velká písmena, číslice a několik dalších znaků. Na české klávesnici jsou i znaky s naší diakritikou. Nezdá se vám to málo? Co když potřebujete vložit znak britské libry, japonského jenu, znak promile místo procent, opravdový zlomek či složitější matematický znak? Poradí si Windows s řeckou abecedou, azbukou, nebo něčím ještě méně obvyklým? A nemusí to být ani nic tak exotického. Do potíží se můžete snadno dostat při pouhém zápisu nějakého německého slova, třeba Würzburg, když nevíte, kde najít přehlasované u. Víte už, že s Windows dokážete hodně; ale rozlousknete i tento oříšek?

Ano, zvládnete to, ale musíte si při tom vypomoci jedním zajímavým programem. Pro vkládání znaků, které se na klávesnici už prostě nevejdou, nabízejí Windows program Mapa znaků.

Mapa znaků ve Windows nepředstavuje klíč ke starému pokladu pirátů, mapu kreslenou na pergamenu ani papyrový svitek popsaný starými magickými znaky, ale vy podle ní dokážete vybrat a vložit do textu právě ten neobvyklý či exotický znak, který potřebujete. Není to tedy mapa k pokladu a nejde o žádnou zakopanou truhlu s penězi, ale věřte, že někdo mapu znaků jako malý poklad opravdu oceňuje.

Zde můžete vidět některé znaky, jež lze v mapě znaků najít.

Například v kanceláři lze s úspěchem použít tyto znaky:

© ® ™ ± Ľ Ł $ №

✓ ✗ ④ 💾 🕗

Jestliže potřebujete vkládat do textu spíše matematické výrazy, pak vás potěší například tyto znaky:

α β χ Φ Θ Ω Σ ⊆ ⇒ ⇔ ∫

Σ Π ∠ Σ

V mapě znaků můžete samozřejmě najít i symboly „pro volný čas“:

■ □ ✈ ✦ 💣 ☠ ☞ ✋ ☺ 😐 ☹

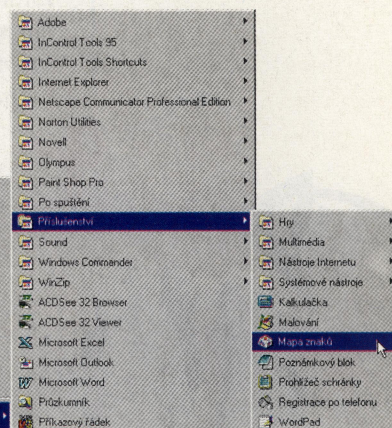
♈ ♉ ♋ ♏

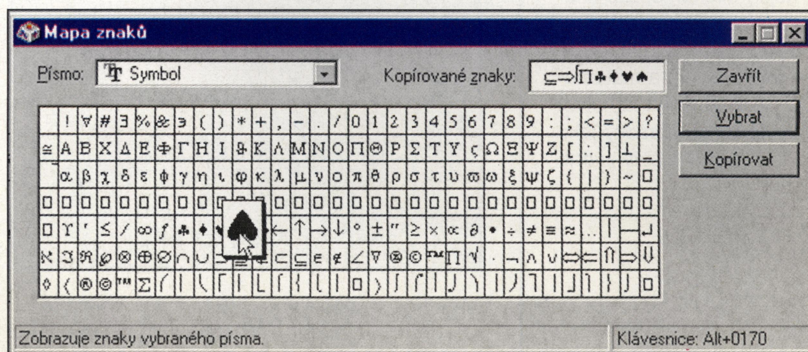
A jak se s mapou znaků pracuje? V nabídce Start / Programy / Příslušenství zvolte položku Mapa znaků.

Otevře se okno s mapou znaků.

V okně mapy znaků vidíte tabulku se všemi znaky fontu (sady znaků stejného typu písma), který je právě vybrán z rozbalovacího seznamu Písmo. Pro každý font jsou k dispozici určité symboly. Proto pokud chcete najít určitý symbol, musíte si většinou prohlédnout několik fontů. Vybírejte fonty z rozbalovacího seznamu Písmo, dokud v tabulce nenajdete znaky, které potřebujete.

Symboly, které použijete v kanceláři, najdete téměř v každém fontu. Pro technický popis a matematiku se bude pravděpodobně

TIP

Pokud nemůžete program Mapa znaků v nabídce Příslušenství objevit, je to nejspíše proto, že jste při instalaci Windows nezvolili jeho zpřístupnění. Musíte si ho sami dodatečně instalovat. O tom, jak se to dělá, se dozvíte v dalším článku.

nejvíce hodit font Symbol, „veselé" symboly nejen pro domácí použití najdete ve fontu Wingdings. Pokud potřebujete azbuku, použijte fonty, jejichž název končí na Cyr (např. Arial Cyr, Times New Roman Cyr).

Pro fonty, které máte k dispozici, obecně platí, že je lze rozdělit na běžná písma a na fonty s obrázky. Nejznámější a nejrozšířenější písma jsou Arial a Times New Roman. Budete-li své dokumenty předávat v elektronické podobě, používejte pokud možno tyto fonty a také jejich rozšíření v mapě znaků. Jde totiž o to, že tato písma jsou součástí každé standardní instalace Windows, a vy můžete předpokládat, že je má každý. Patří k dobrému počítačovému vychování posílat texty na disketě právě v těchto fontech.

VELIKOST ZNAKŮ

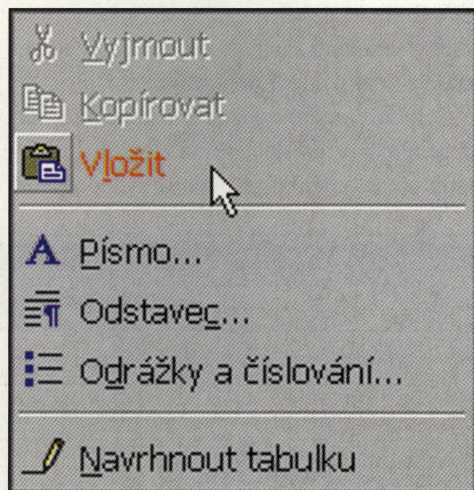
Velikost vkládaného znaku nastavíte tak, že pomocí myši vyberete vložený znak a nastavíte pro něj velikost písma.

Obrázkové fonty

Některé fonty neobsahují žádné alfanumerické znaky a jsou složeny jen z obrázků. Z fontů s obrázky je nejznámější font Wingdings. Velmi dobrou službu vám však prokáže i font Monotype Sorts, kde je především hodně nejrůznějších hvězd, hvězdiček a šipek. Doporučujeme vám, abyste si sami každý font podrobně prozkoumali.

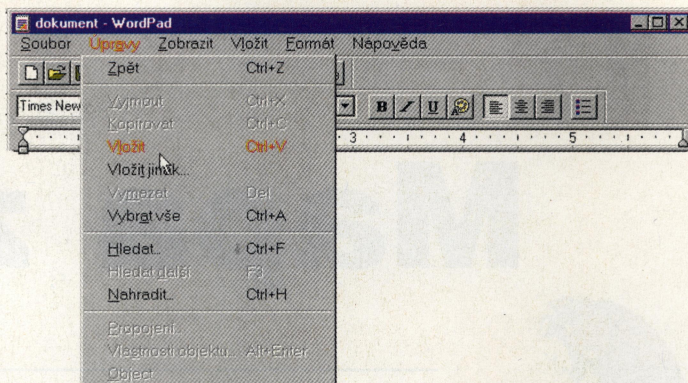

Při výběru si nejprve zvětšete znak tak, že na něj najedete ukazatelem myši a stisknete levé tlačítko. Po dobu, kdy držíte levé tlačítko myši stisknuté, je znak zvětšený. To je užitečná věc, protože na zvětšeném znaku lépe poznáte, zda je to ten, který chcete vybrat. Po uvolnění tlačítka zůstane znak označený. Když pak kliknete na tlačítko Vybrat, zobrazí se označený znak v poli Kopírované znaky. Můžete vybrat další znaky. Všechny vybrané znaky se postupně umístí do pole

FONTY NEBO PÍSMA

Pojmem font označujeme sadu znaků stejného typu a řezu písma. Patří sem nejen alfanumerické znaky, tedy písmena a číslice, ale také ostatní znaky – interpunkční a matematická znaménka, a někdy dokonce obrázky jako třeba siluety zvířat.

Kopírované znaky. Poté, co vyberete všechny symboly a znaky, stiskněte tlačítko Kopírovat. Windows přesunou váš výběr do schránky.

Pak jen stačí otevřít okno dokumentu, kam chcete symboly vložit (nejčastěji to je dokument v textovém editoru), a kliknutím levým tlačítkem myši umístit kurzor tam, kam chcete znaky kopírovat. Kliknutím pravým tlačítkem myši otevřete místní nabídku a z ní vyberte příkaz Vložit.

Vkládání znaků z klávesnice

Mapa znaků vám také prozradí, jak můžete příslušný znak vložit přímo zápisem z klávesnice (tedy bez nutnosti spouštět mapu znaků a vybrané znaky kopírovat přes schránku). Označíte-li v mapě znaků některý znak, objeví se v pravém dolním rohu jejího okna nápověda, co máte stisknout na klávesnici, když chcete tento znak napsat. Často je to kombinace klávesy Alt a číselného kódu. To znamená, že máte podržet klávesu Alt a nejlépe na numerické klávesnici zadat číselný kód. Po uvolnění klávesy Alt se znak vloží na pozici kurzoru. Ale pozor! Musíte mít vybraný ten font, ve kterém jste znak našli. Stejným kódům v různých fontech odpovídají většinou jiné znaky.

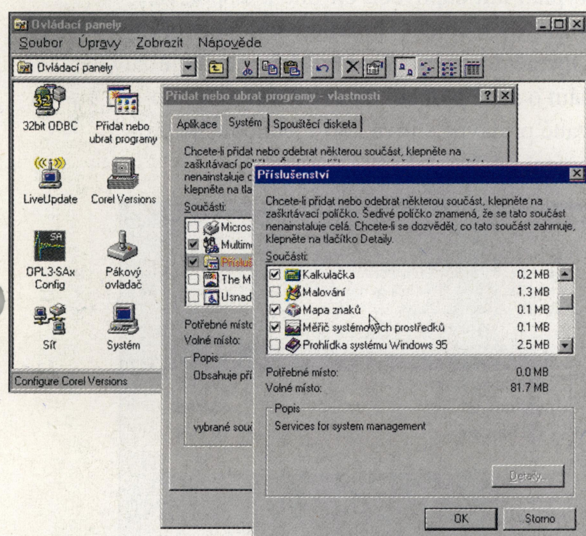
Tento postup je možná trochu nemotorný, ale používáte-li některé neobvyklé znaky častěji, vyplatí se příslušné kombinace kláves zapamatovat.

Vložit kopírované znaky můžete i kombinací kláves Ctrl + V. Ve většině programů (jako jsou běžné textové editory nebo tabulkové procesory) lze také zvolit příkaz Vložit z nabídky Úpravy.

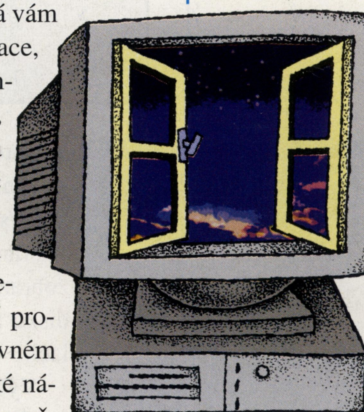
Pozor

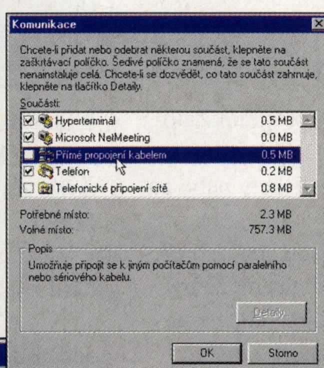
Poznámkový blok, tedy nejjednodušší aplikace pro editaci textu ve Windows, pracuje jen s jedním fontem a není možné font změnit. Pro vás to znamená, že při práci s poznámkovým blokem nelze používat ty služby, které mapa znaků nabízí jiným, daleko lépe vybaveným textovým editorům.

Součásti Windows

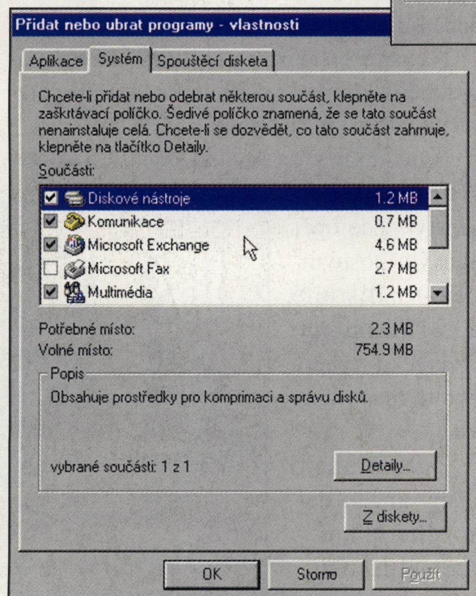
Windows 95 je sice jeden operační systém a vy jej chápete jako jediný celek, ale tato definice není úplně přesná. Ve skutečnosti Windows představují nějaký nezbytně nutný základ, aby vůbec mohly fungovat, a k tomuto základu si sami můžete vybrat doplňky – součásti Windows. Co to přesně znamená? Představte si, že Windows jsou jeden základní program (například jako nevybavený automobil, se kterým lze jezdit), který sice funguje, ale který je možné pro větší pohodlí dovybavit. Proto stejně jako je možné automobil doplnit o výbavu, která vám zpříjemní cestování (klimatizace, autorádio), je možné i do Windows přidat některé součásti, které vám mohou zlepšit a zrychlit práci (např. přehrávač CD nebo mapa znaků). Součástí Windows je ale mnohem více. Tím, že některé z nich nejsou vždy nainstalovány, šetří programy Windows místo na pevném disku u lidí, kteří nemají veliké nároky a které by zbytečně velké množství přídavných programů jen zdržovalo. Nyní si tedy ukážeme, jak přidat do Windows další programy.

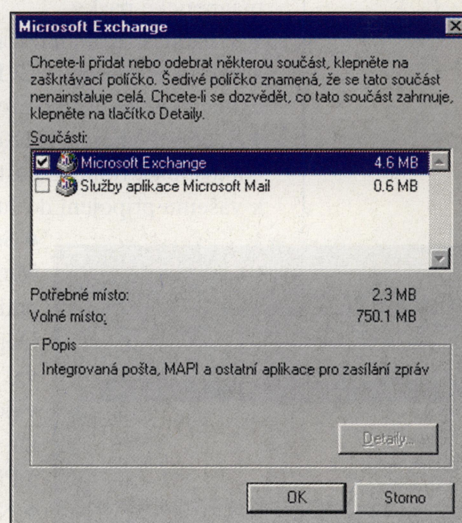

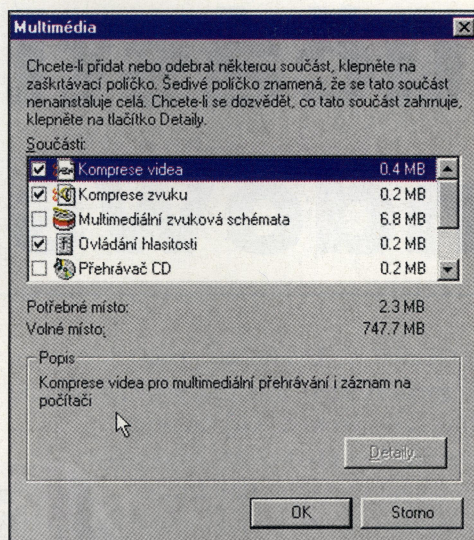

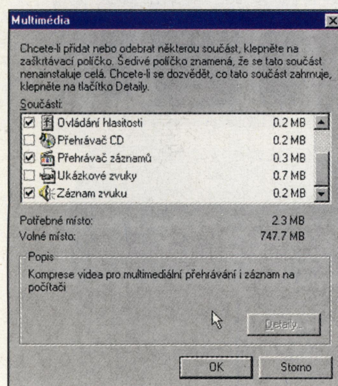
Nejprve z nabídky Start vyberte položku Ovládací panely. Objeví se okno Ovládací panely. V něm dvakrát klikněte na ikonu Přidat nebo ubrat programy a v okně, které se objeví, zvolte kartu Systém.

Zde jsou zobrazeny součásti Windows. Pro zobrazení všech položek v nabídce okna Systém není dostatek místa. K prohlížení a výběru položek použijte svislý posuvník v pravé části okna. To, co vidíte pod jednotlivými položkami v nabídce na kartě Systém, jsou ve skutečnosti skupiny součástí. V některé skupině je součást jen jedna (dis-

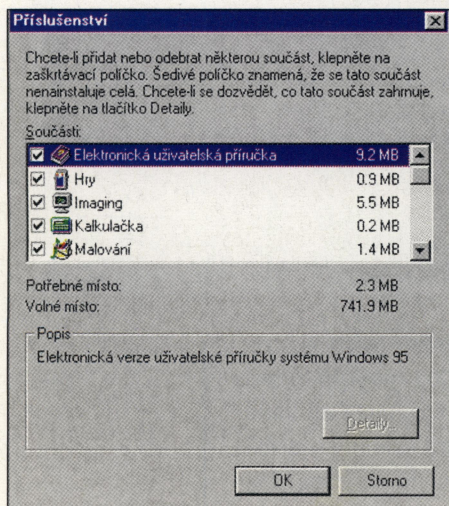

kové nástroje), v jiné je jich více (příslušenství). Podrobnější údaje, tedy kolik součástí je zde obsažených či již vybraných, zobrazuje Popis. Dále se zobrazuje celková kapacita pevného disku a požadované místo pro instalaci.

Výběr součástí k instalaci proveďte kliknutím na vybíranou součást a kliknutím na tlačítko Detaily. Vaše volba je potvrzena zaškrtnutím čtverečku výběru.

Jaké tedy jsou součásti Windows?

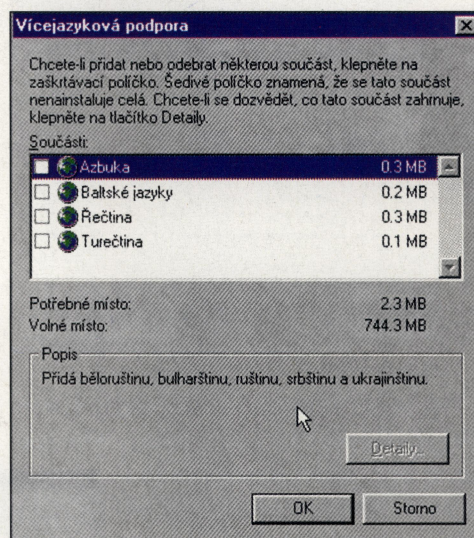
- Diskové nástroje nabízejí program Zálohování – jde o program pro zálohování dat z vašeho pevného disku na diskety nebo na magnetické pásky.
- V nabídce Komunikace jsou součásti pro komunikaci vašeho PC. Pro vás může být užitečná volba Přímé propojení kabelem.
- Součásti Microsoft Exchange zajišťují činnost elektronické pošty a slouží k vašemu připojení do Internetu.

- Součásti v nabídce Multimédia nemusíme podrobně vysvětlovat. Doporučujeme instalovat volby Komprese videa, Komprese zvuku, Ovládání hlasitosti a Přehrávač CD.
- Nejvíce součástí, standardně devatenáct, je ve skupině Příslušenství. U některých značkových počítačů nebo notebooků jich ale může být i více.

Doporučujeme si postupně prohlédnout všechny volby. Na jedné straně jsou zde také programy Karetní hry pro volný čas, na druhé straně zcela praktické nástroje jako kalkulačka, mapa znaků, šablony dokumentů a textový editor WordPad. Nakonec, prosím, nezapomeňte na instalaci elektronické uživatelské příručky. Zabere sice téměř 10 MB na pevném disku, ale rozhodně se vyplatí mít nápovědu on-line k dispozici.

- Síť Microsoft – The Microsoft Network. Operační systém Windows 95 umožňuje sám o sobě pomocí této součásti a instalované přídavné síťové karty jednoduché propojení počítačů do sítě.

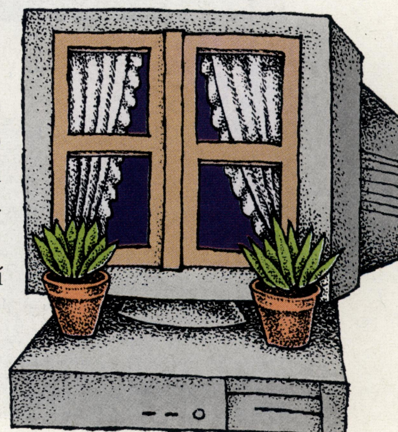

- Součást Usnadnění umožňuje přizpůsobit chování klávesnice, myši a zvuků ve Windows zrakově, sluchově či pohybově postiženým.
- Vícejazyková podpora obsahuje čtyři součásti s jazykovou podporou.

A na závěr je zde příklad – instalace součásti nazvané Mapa znaků:

Na kartě Systém posuvníkem nalistujte nabídku Příslušenství a kliknutím myší do čtverečku výběru ji zaškrtněte.

Nyní klikněte na tlačítko Detaily. Tak otevřete okno Příslušenství. Zde opět svislým posuvníkem nalistujte a kliknutím do čtverečku výběru zvolte mapu znaků.

Zpřístupnění mapy znaků dokončíte kliknutím na tlačítko OK.

Místní nastavení

Jedna z ikon v okně Ovládací panely Windows 95 má podobu zeměkoule a najdete u ní nápis Místní nastavení. Co se pod těmito volbami skrývá? Místní nastavení, jak název napovídá, umožňují přizpůsobit Windows podmínkám v různých zemích.

Například ve Spojených státech se používá jiné označení měny, jiný formát data a času a jiný systém délkových měr než u nás. Všechny tyto vlastnosti se ve Windows dají nastavit a většina programů běžících pod Windows pak tato nastavení využívá.

Jsou to například programy, které vkládají do textu aktuální datum nebo čas nebo pracují s měnou.

Když dvojitě kliknete na ikonu Místní nastavení, otevře se okno Místní nastavení – vlastnosti, v němž na pěti kartách můžete měnit jednotlivá nastavení.

Místní nastavení

Nejdůležitější je karta Místní nastavení, kde z rozbalovacího seznamu volíte zemi. Nabídka je opravdu široká. Podle toho, kterou zemi zvolíte, nastaví Windows hodnoty pro volby na všech ostatních kartách. To znamená, že na ostatních kartách se vám všechny hodnoty už nabídnou tak, abyste pro vybranou zemi nemuseli nic měnit.

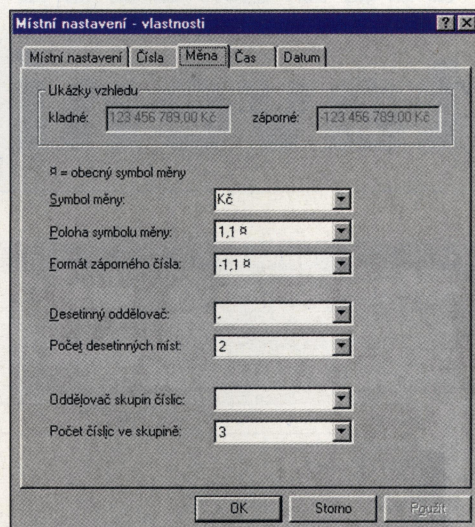
Čísla

Na této kartě můžete nastavovat různé vlastnosti zobrazovaných čísel. Nastavujete například oddělovač desetinných míst (desetinnou tečku nebo čárku nebo úplně jiný znak), počty číslic ve skupinách a oddělovač těchto skupin (to je standardně mezera; můžete použít i tečku nebo čárku, ale jiný znak nemá smysl zadávat). Vícemístná čísla se daleko lépe čtou, když jsou číslice rozděleny do skupin například po třech; číslo 12 653 452 je přehlednější než 12653452. Význam těchto a dalších nastavení je patrný z názvů jednotlivých voleb, které vidíte na obrázku.

Měna

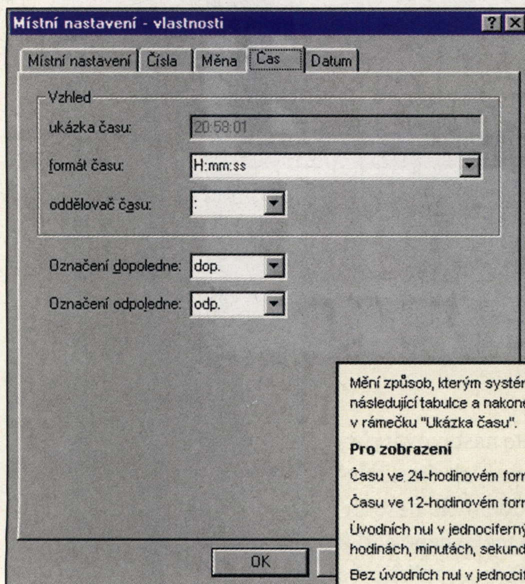
Zde můžete nastavit symbol měny a jeho umístění (před číslem nebo za číslem, oddělený mezerou nebo bez

mezery) a další vlastnosti měny, které jsou podobné jako u obecného čísla.

Čas

Volby na této kartě přepínají dvanácti- a čtyřiadvacetihodinový režim při zobrazení času, znak pro oddělování hodin, minut a sekund a další vlastnosti zobrazovaného času.

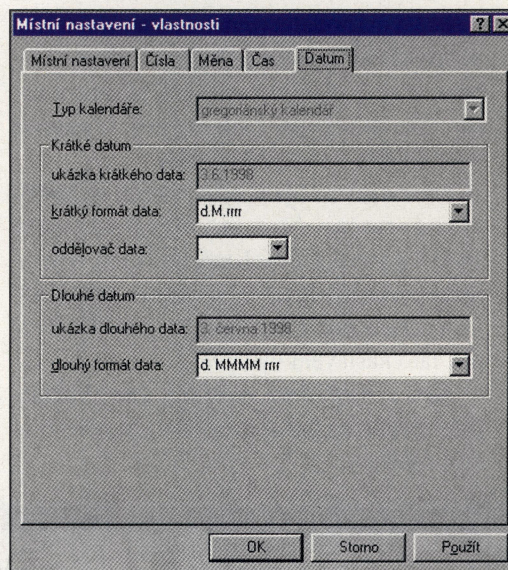

Mění způsob, kterým systém Windows zobrazuje čas. Použijte písmena uvedená v následující tabulce a nakonec klepněte na "Použít". Nový formát času se objeví v rámečku "Ukázka času".

Pro zobrazení	Použijte
Času ve 24-hodinovém formátu	Velké **H** nebo **HH** pro hodiny
Času ve 12-hodinovém formátu	Malé **h** nebo **hh** pro hodiny
Úvodních nul v jednociferných hodinách, minutách, sekundách	Velké **HH** resp malé **hh** resp **mm** resp **ss**
Bez úvodních nul v jednociferných hodinách, minutách, sekundách	Velké **H** resp malé **h** resp **m** resp **s**
Označení AM nebo PM jedním písmenem	Malé **t**
Označení AM nebo PM dvěma písmeny	Malé **tt**
Textu	Jednoduché uvozovky (') kolem textu

Datum

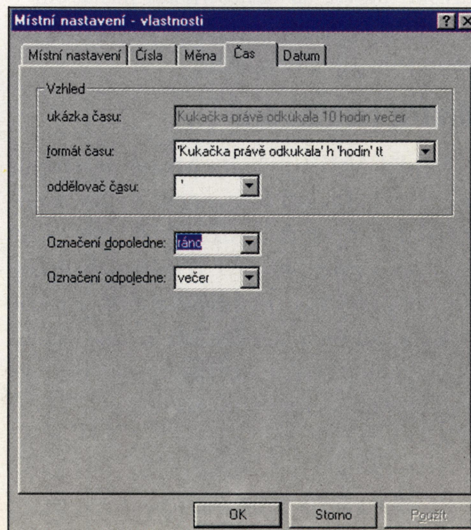
Podobně jako u času lze nastavením na této kartě ovlivnit formát zobrazení data.

Nutno podotknout, že většinu z výše uvedených parametrů nebudete muset nikdy měnit. Podle země, kterou jste nastavili na první kartě, se jejich hodnoty nastaví tak, že vyhovují standardům v dané zemi zavedeným. Vlastní formáty zadáváte jen ve speciálních případech.

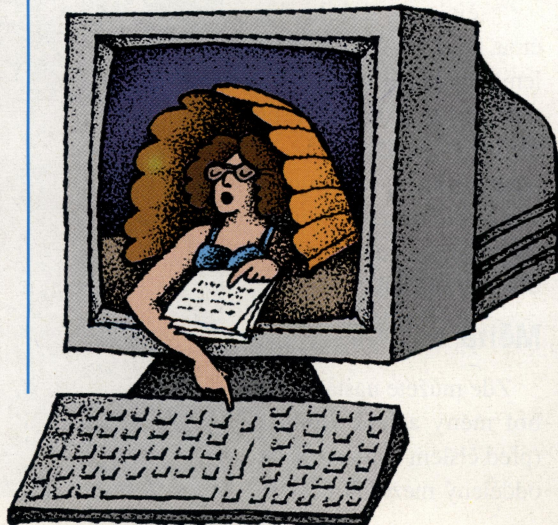
Ukázky

Na kartách najdete u jednotlivých nastavení ukázky, jak budou příslušné údaje podle vašich voleb zobrazovány. Ukázka nového tvaru se zobrazí vždy, když změníte některou volbu a kliknete na tlačítko Použít.

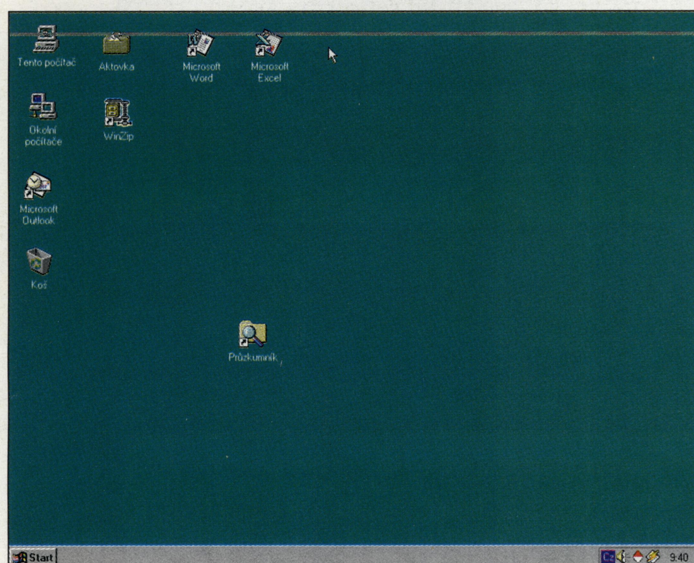

KONTEXTOVÁ NÁPOVĚDA

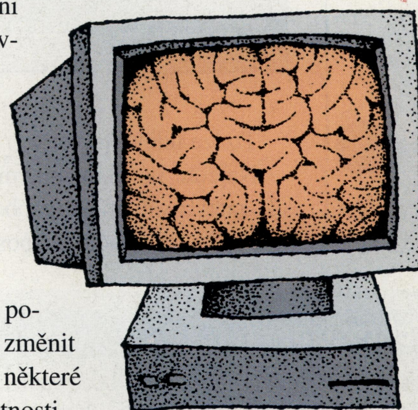
Také v tomto dialogovém okně funguje kontextová nápověda. Nejste-li si jisti použitím některých voleb, klikněte na tlačítko s otazníkem v pravém horním rohu okna a pak na příslušnou volbu. Zobrazí se okno nápovědy s možnostmi nastavení tohoto parametru.

Vlastnosti hlavního panelu

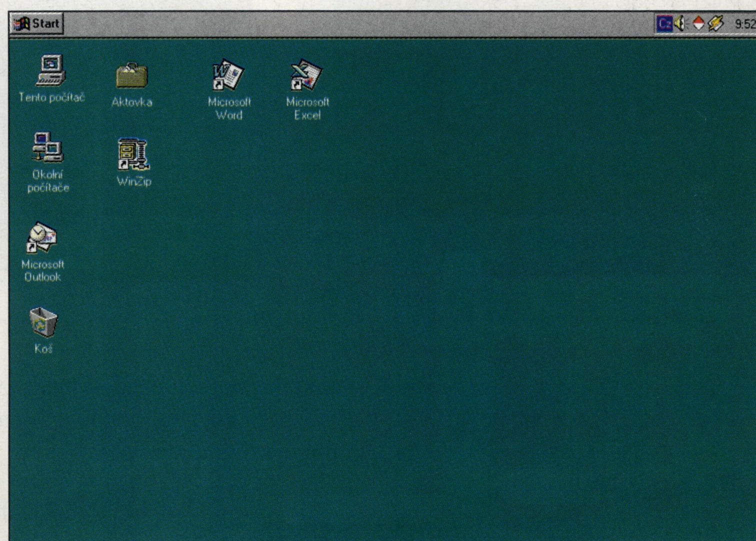

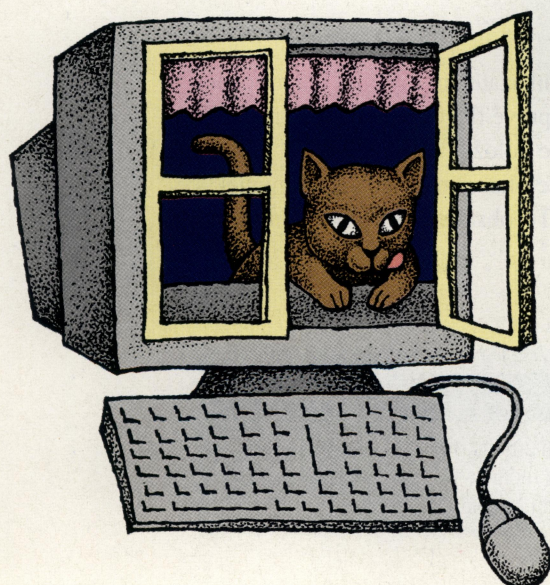
Hlavní panel patří k nejdůležitějším částem Windows 95. Na něm najdete seznam spuštěných programů, mezi kterými můžete přepínat. Ovšem ani tento hlavní panel nemusí být stále tam, kde ho obvykle vídáte. Pro větší pohodlí lze změnit polohu a některé jeho vlastnosti.

Poloha

Určitě vás napadlo, že je škoda, že je hlavní panel v dolní části obrazovky, odkud se ovládají některé programy. Není však nic snadnějšího než ho přesunout jinam…

Provedete to takto:

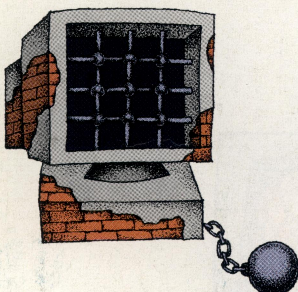
Najeďte na hlavní panel ukazatelem myši a stiskněte levé tlačítko. Za současného držení tohoto levého tlačítka táhněte hlavní panel směrem nahoru.

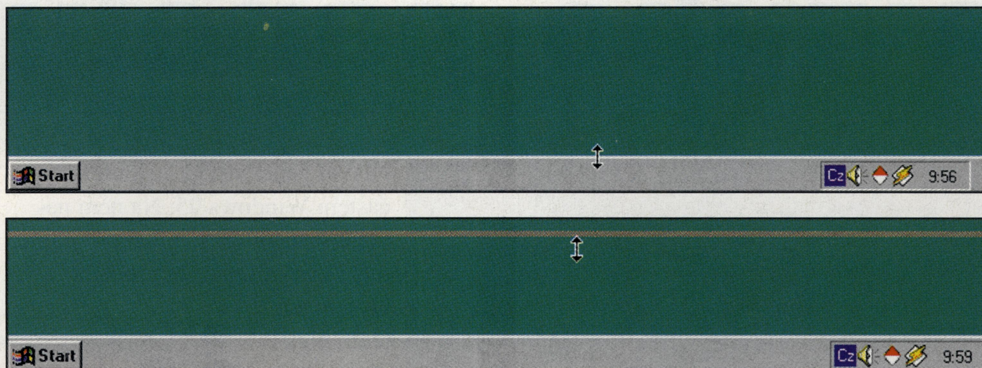
Ve chvíli, kdy se u horního okraje obrazovky objeví obrys hlavního panelu, tlačítko myši pusťte. Hlavní panel se objeví v horní části obrazovky. Tímto způsobem můžete měnit polohu hlavního panelu. Ten může být na libovolném okraji obrazovky – právě tam, kde vám nejméně překáží.

Velikost

Pokud máte spuštěno větší množství programů, určitě vám vadí, že už při přibližně sedmi spuštěných programech jsou popisky v hlavním panelu tak malé, že se nezobrazují celé.

Tento problém lze vyřešit tím, že hlavní panel zvětšíte.

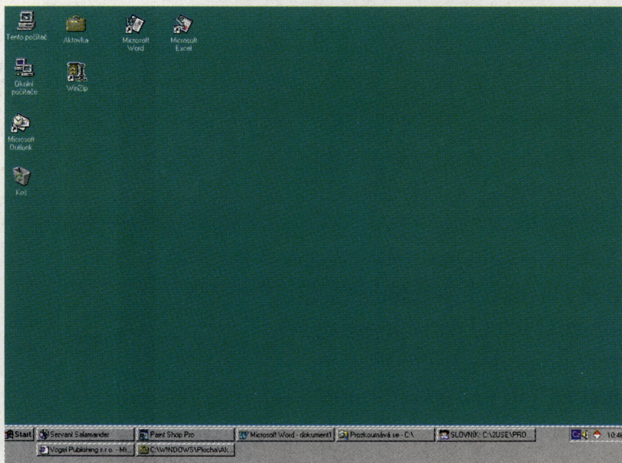

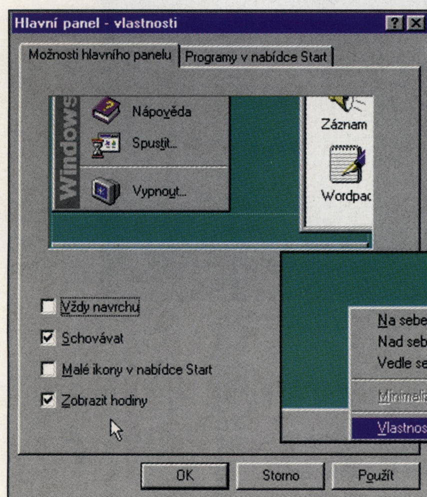
To lze udělat takto:

Najeďte na okraj hlavního panelu, až se ukazatel myši změní na oboustrannou šipku. Stiskněte levé tlačítko a posunujte myší směrem nahoru. Hlavní panel se začíná zvětšovat. Ve chvíli, kdy jste s jeho velikostí spokojeni, pusťte tlačítko myši.

Schovávat

Jestliže zvolíte volbu Schovávat, bude vám hlavní panel jakoby zajíždět mimo obrazovku (bude se schovávat). Objeví se teprve ve chvíli, kdy najedete ukazatelem myši do místa, kde má hlavní panel být.
Výhodou je, že zejména u malých monitorů se vám zvětší plocha pro práci v programu.
Nevýhodou je, že hlavní panel „vyjíždí“, jestliže se na jeho místo přiblížíte s ukazatelem myši. Tuto maličkost lze však odstranit přesunem hlavního panelu na jiné místo.

Vlastnosti

U hlavního panelu je možné nastavit i několik vlastností, které vám mohou zpříjemnit práci s ním a s Windows 95.

Najeďte ukazatelem myši na hlavní panel a stiskněte pravé tlačítko. Objeví se nabídka a v ní zvolte položku Vlastnosti.

Objeví se okno s názvem Hlavní panel – vlastnosti. To obsahuje několik zajímavých možností.

Vždy na vrchu

Tato volba je v původním nastavení zatržená. Pokud toto zatržení zrušíte, mohou okna programů hlavní panel překrývat. Tato volba se opět hodí, když máte menší monitor a chcete využít každý centimetr obrazovky. Nevýhodou je opět špatný přístup k hlavnímu panelu.

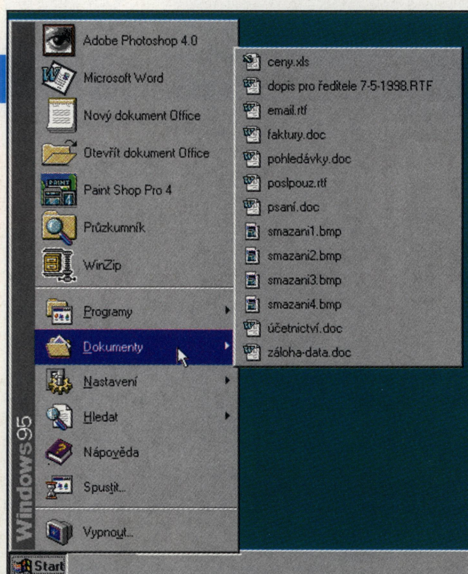
Naposledy použité soubory

Ráno přijdete do práce, spustíte počítač a počkáte, až se vám objeví na obrazovce Windows 95. Poté spustíte textový editor a v něm pomocí příkazu „Otevřít" otevřete soubor, se kterým jste včera pracovali.

Možná vám to připadá příliš obtížné. Windows 95 si však pamatují, se kterými soubory jste naposledy pracovali. Není tudíž nic jednoduššího než využít možnosti, které vám Windows 95 nabízí.

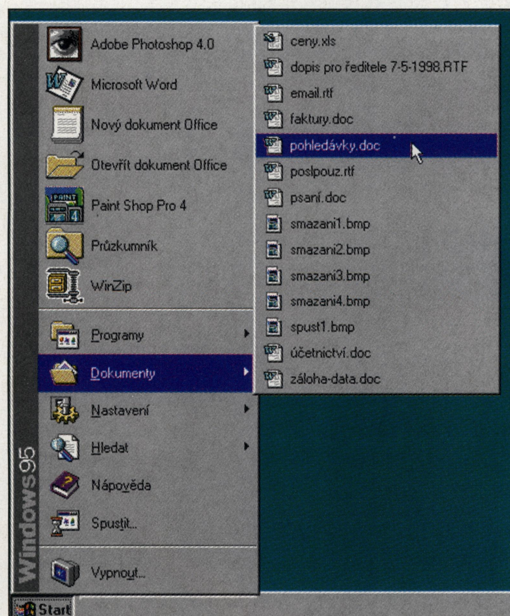
Krok 1

Klikněte na tlačítko Start a zvolte položku Dokumenty. Objeví se před vámi seznam souborů, se kterými jste pracovali.

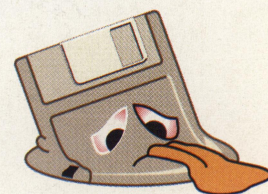
INFO

Pokud jste se souborem od poslední práce manipulovali (přesouvali ho, nebo ho smazali), objeví se chybové hlášení, že Windows nemohou soubor nalézt.

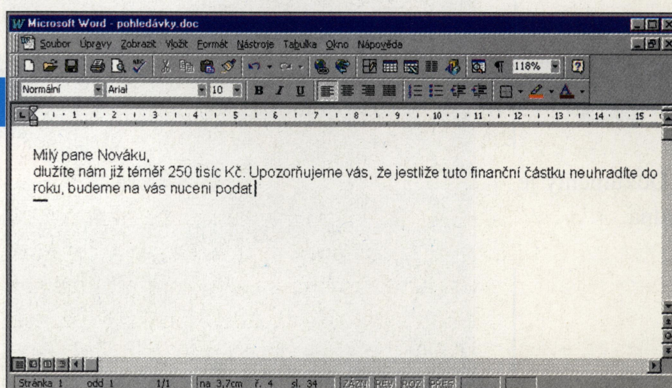
Krok 2

Najeďte ukazatelem myši na název souboru, se kterým chcete pracovat, a klikněte levým tlačítkem.

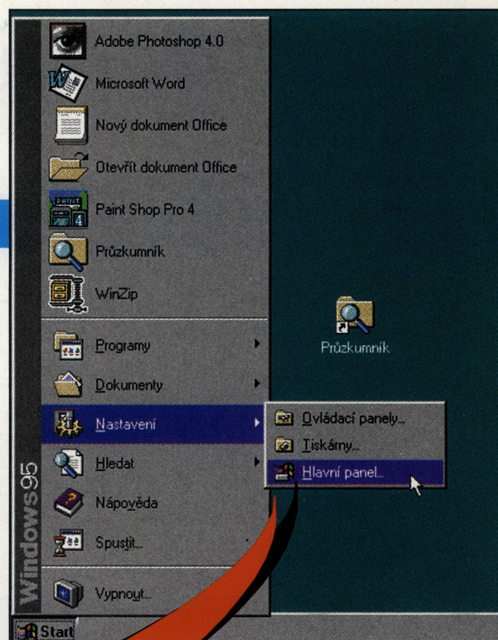

Krok 3

Word automaticky spustí program, ve kterém jste s dokumentem pracovali, a do programu tento dokument načte.

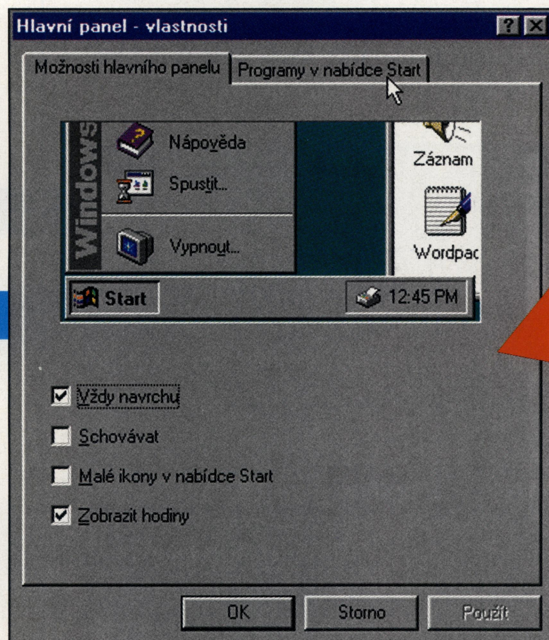
Pokud nechcete, aby kdokoliv, kdo bude na vašem počítači pracovat, věděl, se kterými soubory jste pracovali vy, můžete použít následující postup.

66

Krok 1

Klikněte na tlačítko Start a zvolte položku Nastavení / Hlavní panel.

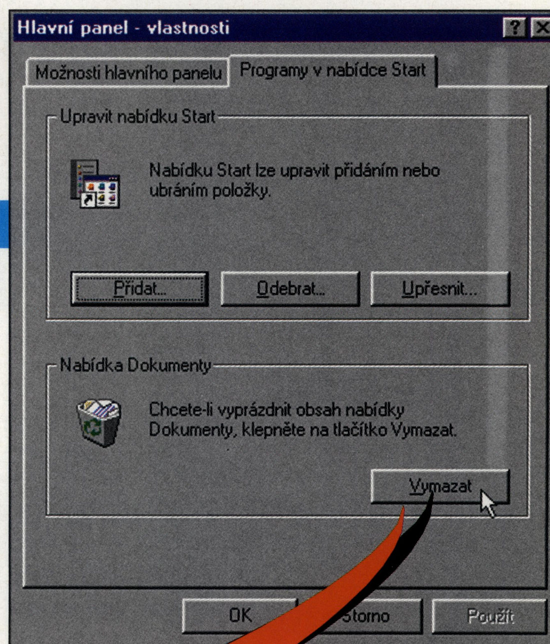

Krok 2

Objeví se okno Hlavní panel – vlastnosti, které se skládá ze dvou karet.

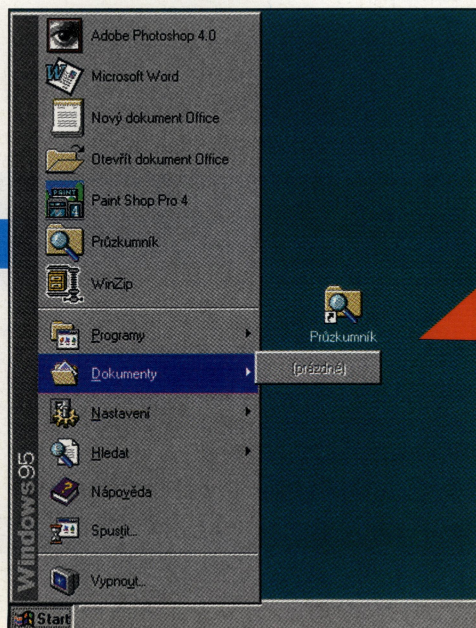
TIP

Výhodou tohoto postupu práce se soubory je, že si nemusíte pamatovat program, ve kterém jste dokument vytvořili.

Krok 3

Přepněte se do karty Programy v nabídce Start a v dolní části okna klikněte na tlačítko Vymazat a poté na tlačítko OK.

Krok 4

Nabídka Dokumenty je nyní prázdná.

Tohoto postupu se používá také tehdy, jestliže chcete vymazat záznamy o práci se staršími dokumenty a naopak uvolnit místo pro nové. Pokud pracujete pouze s několika dokumenty, můžete si tak podstatně zrychlit práci s počítačem.

Zvuková schémata

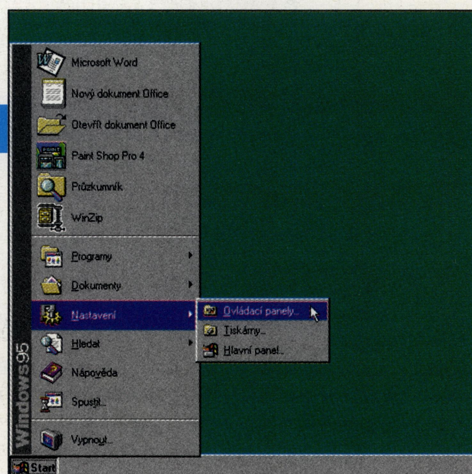
V dnešní době, kdy bývá počítač už běžně vybaven zvukovou kartou a reproduktory, bývá i při ovládání Windows možné nastavit zvuky, které jsou pro každou operaci charakteristické. Tyto zvuky jsou různé například při zvětšení okna přes celou obrazovku nebo při ukončení Windows 95. Pomáhá to zlepšit souhru s programem, a tím i zrychlit práci. Ve Windows je standardně dodáváno několik zvukových schémat, která si nyní můžete vyzkoušet.

TIP

Cena nového kompletu, který je tvořen reproduktory a zvukovou kartou, bývá obvykle nižší než 1500 Kč; starší zvukové karty i s reproduktory lze sehnat za necelých 1000 Kč.

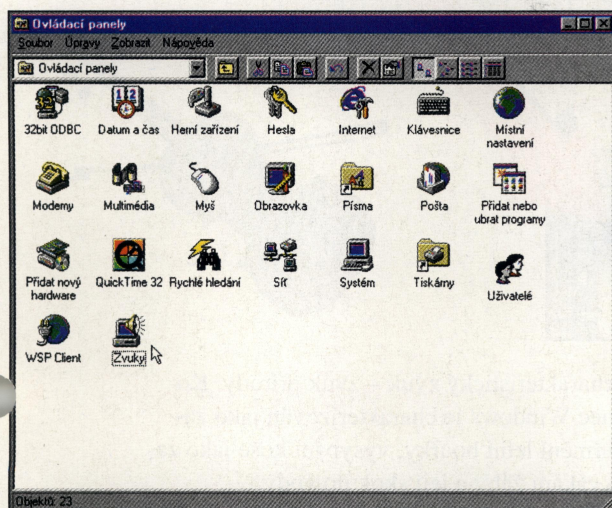
Krok 1

Klikněte na tlačítko Start / Nastavení / Ovládací panely.

Krok 2

V okně Ovládací panely dvakrát klikněte na ikonu Zvuky.

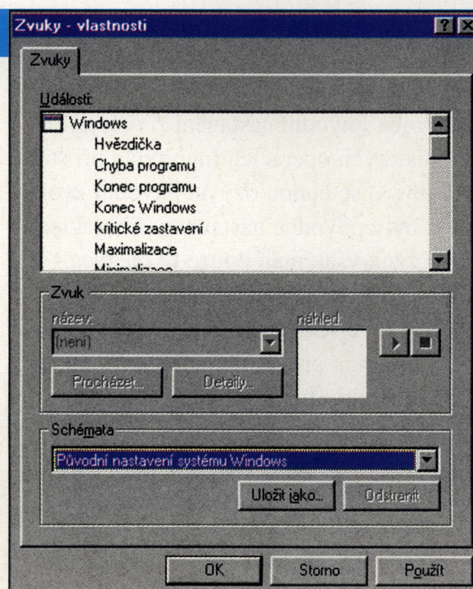

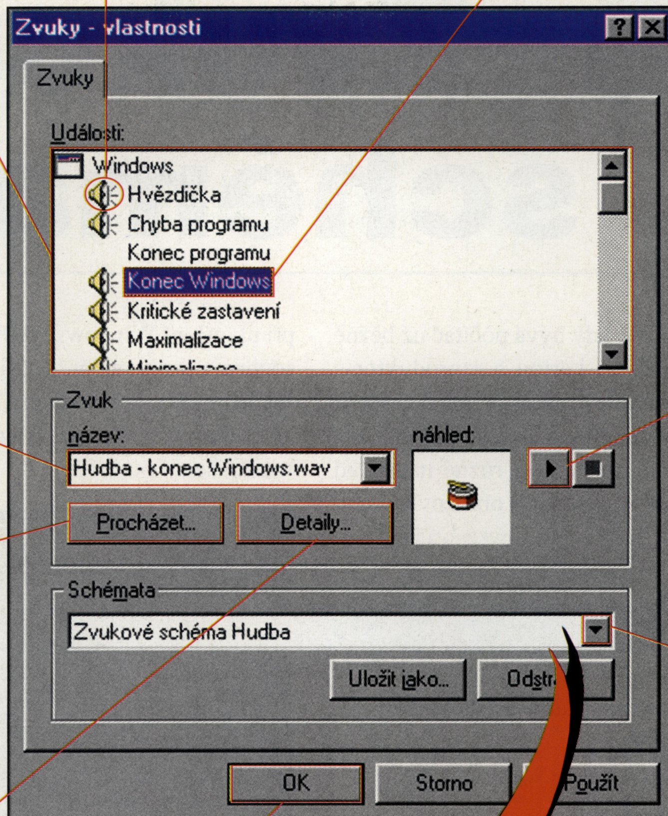

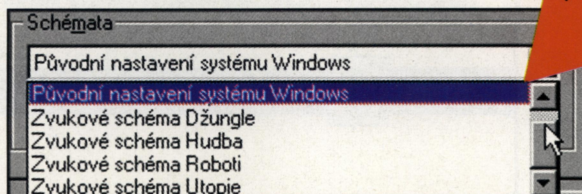
Krok 3

Objeví se okno Zvuky – vlastnosti. V něm najdete všechna nastavení týkající se zvukových schémat.

TIP

Každé operaci lze přiřadit i vlastní zvuk; ten je však nutné mít uložený ve formátu wav.

INFO

Pokud uvedená schémata nemůžete najít, pravděpodobně je nemáte nainstalována. Doinstalovat je můžete kliknutím na tlačítko Start / Nastavení / Ovládací panely. Zde dvakrát klikněte na ikonu Přidat nebo ubrat programy a v okně, které se objeví, klikněte na kartu Systém. Hudební schémata jsou zde skryta v položce Multimédia.

Pokud kliknete na rozbalovací nabídku Schémata, objeví se před vámi seznam schémat, která vám systém nabízí.

♫ První volba – Bez zvuku – způsobí, že se při žádné operaci prováděné ve Windows 95 nebudou ozývat charakteristické zvuky. Toto nastavení je běžné u počítačů bez zvukové karty.

♫ Volba Původní nastavení zaručuje, že při některých operacích (například při startu Windows) se budou ozývat původní zvuky, které byly původně nastaveny. Charakteristický zvuk však mají pouze ty operace, u kterých je symbol amplionku.

♫ Zvukové schéma Hudba obsahuje zvuky, které mají převážně hudební charakter. Jsou to zvuky různých hudebních nástrojů (například houslí a bubnu).

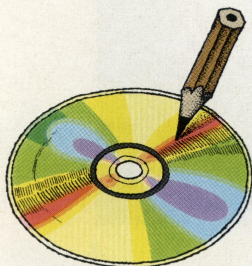
♫ Zvukové schéma Džungle patří mezi nejoblíbenější. Každá operace zde má svůj charakteristický zvuk – zvuk přírody. Konec Windows je charakterizován jako zahřmění letní bouřky, vysypání koše jako zakvákání žáby a její skok do vody.

♫ Zvukové schéma Roboti obsahuje spíše „umělé“ zvuky, které doopravdy připomínají zvuky robotů, jež známe z různých filmů. Toto hudební schéma lze bez obav doporučit všem fandům vědecko-fantastických filmů.

♫ Mezi velmi oblíbené patří také zvukové schéma Utopie. Zvuky zde jsou buď krátké a výstižné, nebo delší, připomínající například znělky televizních programů.

♫ Každé z těchto schémat obsahuje jednotlivé zvuky pro určité operace, které provádíte ve Windows. Pokud vás tedy zajímá, jaký zvuk „vyloudí“ váš počítač při minimalizaci okna, klikněte na příslušný název (v tomto případě Minimalizace) a potom klikněte na tlačítko přehrávání u náhledu.

Přehrávač záznamů

S rozvojem multimédií stoupal i počet programů, které bylo nutné znát, abyste s multimédii mohli pracovat. Například existují tři odlišné programy na přehrávání různých formátů videa (avi, mov, mpg), dva na přehrávání zvuku a jeden pro ovládání přehrávače CD. Naštěstí ve Windows 85 najdete program, který umí přehrávat velké množství multimediálních souborů. Nenabízí sice takové možnosti jako program specializovaný na jeden příslušný program, ale zato se nemusíte učit ovládat několik programů. Přehrávač záznamů umí přehrávat tři nejrozšířenější formáty videa, dva formáty zvukového záznamu a umí i ovládat přehrávač CD. To vše lze ovládat z tohoto programu, o jehož ovládání si nyní něco povíme.

Lze říci, že program se skládá z několika částí. V horní části je titulní pruh s typem souboru, jeho názvem, názvem programu a popisem akce.

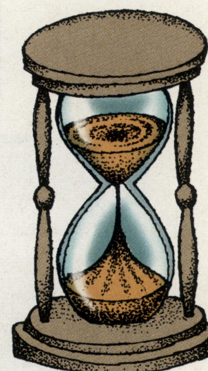
Pro zvuk

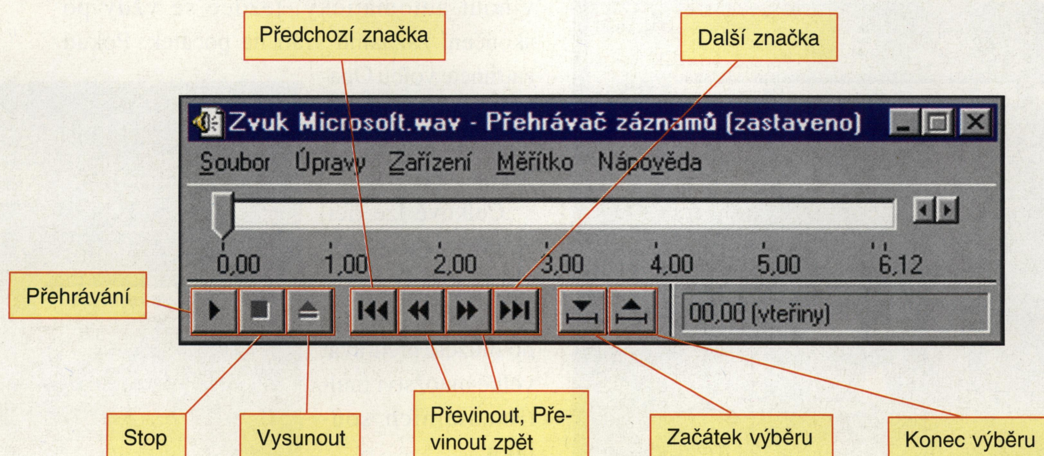
Pod touto lištou najdete měřítko, na kterém jsou jako jednotky sekundy. Lze tak snadno poznat, jak dlouho záznam trvá. Po měřítku se pohybuje jezdec, který udává, kolik minut již bylo přehráno. Tento časový údaj můžete s přesností na desetinu sekundy najít také v pravém dolním rohu. Pokud se chcete pohybovat ve zvuku (posouvat vpřed nebo vzad), máte několik možností. Jednou z nich je najet ukazatelem myši na jezdec, stisknout levé tlačítko myši a za současného držení posouvat jezdcem libovolně po měřítku. Další možností je klikat na šipky nacházející se vpravo od měřítka. Pod měřítkem najdete ovládací tlačítka, pomocí kterých lze zvuky spouštět a zastavovat a vykonávat mnoho jiných zajímavých akcí. Povšimněte si, že po spuštění se tlačítko pro přehrávání změní v tlačítko pro pauzu.

Význam jednotlivých tlačítek

Přehrávání – po kliknutí na toto tlačítko se spustí přehrávání záznamu.
Pauza – toto tlačítko slouží k zastavení přehrávání (jezdec zůstane na své pozici a kliknutím na tlačítko přehrávání je možné v přehrávání pokračovat).
Stop – po kliknutí na toto tlačítko se přehrávání zastaví a jezdec se přesune na počátek záznamu
Vysunout – pokud přehráváte hudební CD, vysunete tímto tlačítkem podavač s CD diskem.
Předchozí značka – pomocí tohoto tlačítka se přesunete na předchozí značku nebo na počátek záznamu.
Převinout, Převinout zpět – posouvá jezdcem v záznamu.
Další značka – toto tlačítko slouží k posunu na následující značku nebo na konec záznamu.
Začátek výběru – vytvoří značku označující počátek výběru.
Konec výběru – pomocí tohoto tlačítka lze vytvořit značku pro ukončení výběru.

Mezi důležitá tlačítka patří ta pro označení počátku a konce výběru pomocí značek. Na tyto značky se lze v přehrávači záznamů rychle přesouvat a zrychlit tak přístup k označené části.

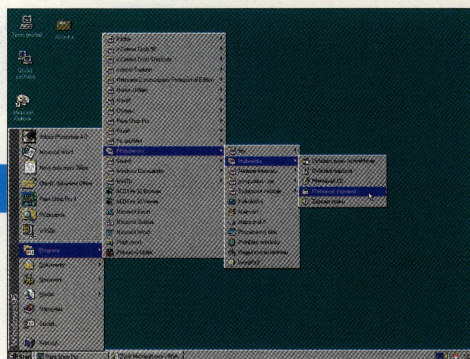

Přehrávání multimédií

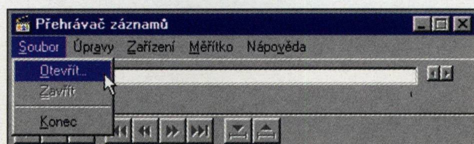
Jak se tedy s přehrávačem záznamů pracuje?

Krok 1

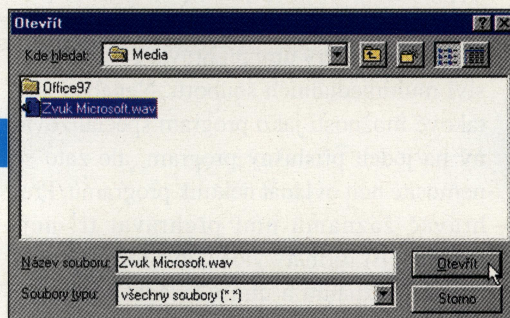
Kliknutím na tlačítko Start / Programy / Příslušenství / Multimédia / Přehrávač záznamů spusťte tento program.

Krok 2

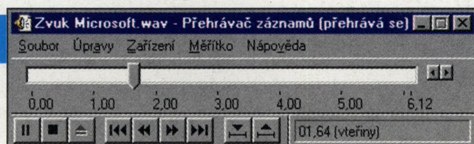

V přehrávači záznamů zvolte v nabídce soubor položku „Otevřít".

Krok 3

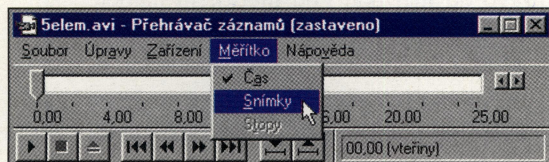
V okně Otevřít zvolte soubor, který chcete přehrát (soubor se označí modře), a klikněte na tlačítko Otevřít.

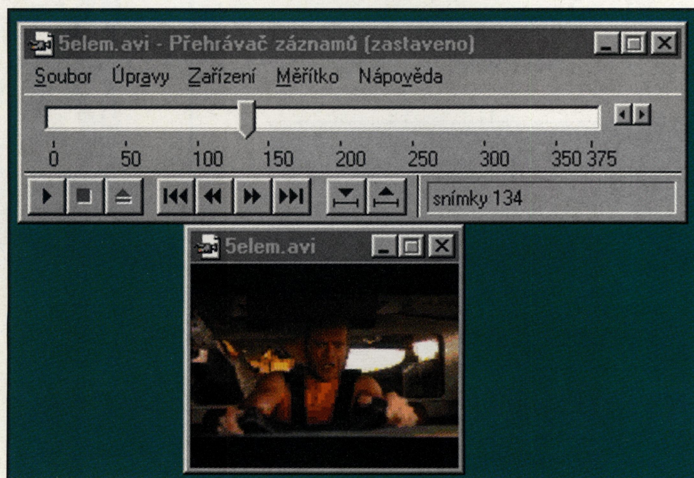

Krok 4

Nyní se soubor otevřel v přehrávači záznamů a vy si ho můžete přehrát.

Měřítko ovšem nemusí být jen časové. Při přehrávání videoklipů je možné nastavit si jako měřítko snímky, při přehrávání hudebních CD to mohou být například stopy. Formát měřítka si můžete změnit kliknutím na nabídku Měřítko, kde se objeví výběr typů měřítka pro příslušný multimediální formát.

Další zajímavou volbu, kterou si lze přehrávání zjednodušit, najdete v nabídce Úpravy / Možnosti. Jestliže zatrhnete volbu Převinout automaticky, jezdec se vždy po skončení záznamu vrátí na počátek. Pokud zatrhnete volbu Opakovat automaticky, bude se záznam přehrávat neustále.

Celkově lze říci, že přehrávač záznamů je užitečný program, pomocí kterého můžete přehrávat velké množství multimediálních souborů.

Jaký máte počítač?

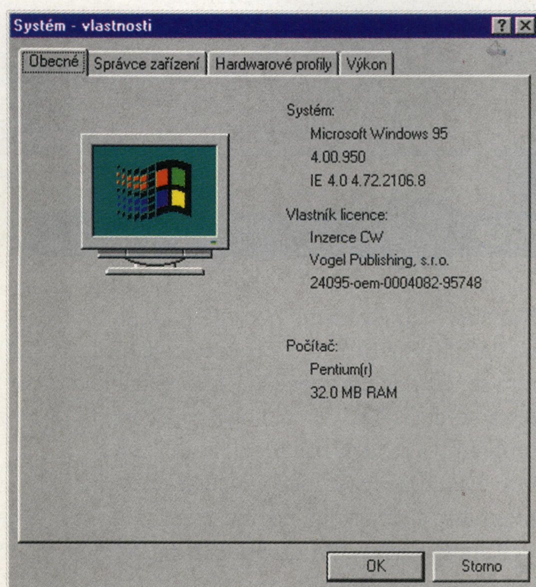
Typů počítačů je v současnosti veliké množství. Některé jsou rychlé, jiné pomalé, vždy se však dá určit (aniž byste museli počítač rozebírat), o jak rychlý počítač jde. Celkovou rychlost počítače ovlivňuje několik faktorů, z nichž nejdůležitější jsou procesor a paměť. Typů procesorů je v současné době obrovské množství, vy se setkáte pravděpodobně s procesory typu 486, AMD, Pentium nebo Cyrix. Procesory typu 486 jsou pomalé a pro práci ve Windows 95 takřka nepoužitelné. Ostatní procesory jsou rychlejší, přičemž při běžné práci mezi nimi rozdíly nenajdete. Co se týče paměti, rozumné minimum pro Windows 95 je 16 MB; protože cena pamětí je velmi nízká (méně než 1000 Kč za 8 MB), vyplatí se pořídit si alespoň 32 MB paměti. Jak tedy lze ve Windows zjistit, jaký počítač vlastně máte?

TIP

Zdá se vám, že by váš počítač mohl pracovat rychleji? Pokud zjistíte, že máte počítač typu Pentium s 16 nebo 32 MB paměti, a přesto je rychlost práce počítače velmi malá, můžete se pokusit tuto rychlost zvýšit. Ve Windows 95 totiž najdete několik nastavení, která podstatně ovlivňují rychlost počítače. Nyní vám ukážeme, kde tato nastavení najdete. Postupujte nejprve podle kroků 1 a 2.

Krok 1

Na ploše klikněte pravým tlačítkem na ikonu Tento počítač a z nabídky, která se objeví, vyberte položku Vlastnosti.

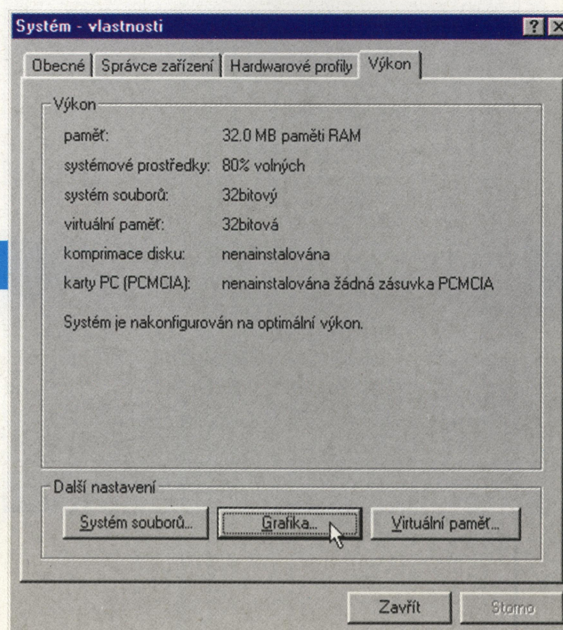

Krok 2

V okně, které se objeví, uvidíte popis svého počítače. Pod nápisem „Počítač:" můžete vidět typ počítače a pod ním velikost paměti.

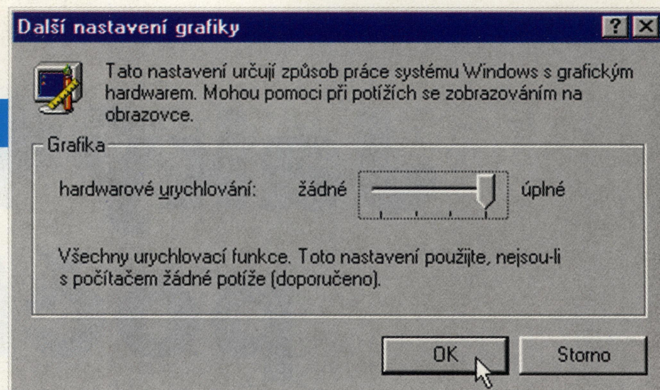
Krok 3

Nyní si všimněte, že se toto okno skládá z několika karet. Přepněte se do karty Výkon. V této kartě nejprve klikněte na tlačítko Grafika.

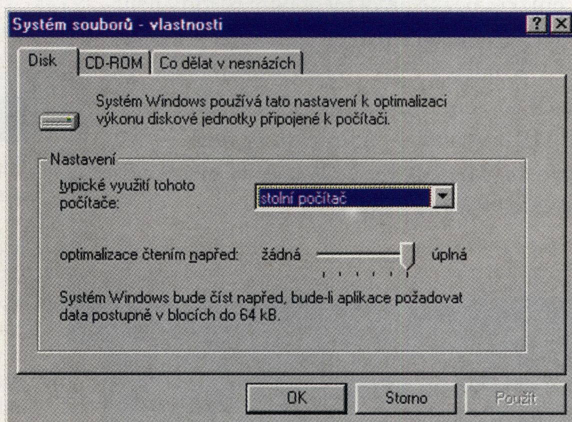

Krok 4

Objeví se okno s názvem Další nastavení grafiky. Nastavte posuvník zcela vpravo, čímž nastavíte maximální urychlení práce s grafikou. Nastavení potvrďte kliknutím na tlačítko OK.

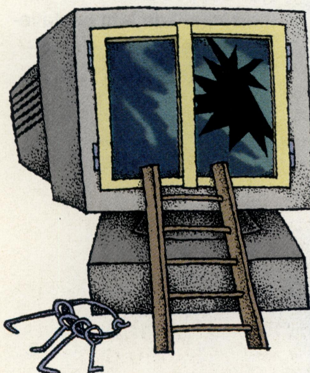
Krok 5

Nyní klikněte na tlačítko Systém souborů, ve kterém lze ovlivnit také mnoho věcí. Například zde najdete nastavení týkající se zrychlení čtení. Nastavte posuvník zcela vpravo, abyste zrychlili práci se soubory.

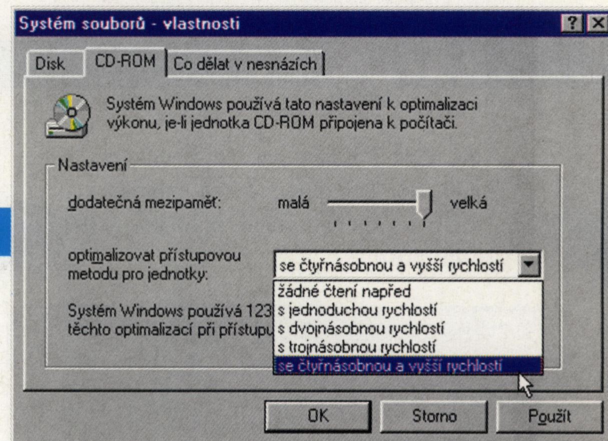
INFO

Všechna nastavení zrychlující počítač používejte pouze tehdy, nečiní-li to vašemu počítači potíže. Jestliže se počítač vlivem těchto nastavení „zasekává“ (přestane reagovat na vaše pokyny), vraťte nastavení na původní hodnoty.

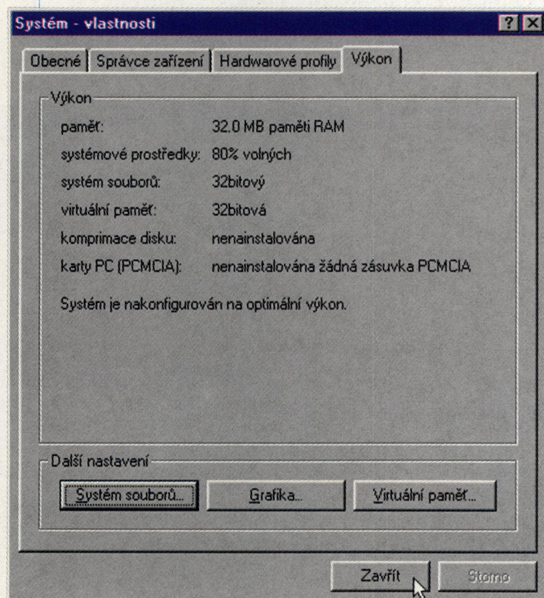

Krok 6

Klikněte na kartu CD-ROM. Zde je nutné nastavit posuvník zcela vpravo (velká mezipaměť) a ze seznamu mechanik (jsou rozděleny podle rychlosti) vyberte svůj typ. Volbu opět potvrďte tlačítkem OK.

Krok 7

Nakonec tato nastavení potvrďte kliknutím na tlačítko Zavřít. Objeví se okno, ve kterém se vás počítač zeptá, zda chcete počítač restartovat. Pokud nemáte otevřeny žádné programy s rozdělanou prací, klikněte na OK. Pokud ne, postupně ukončete všechny programy a restartujte počítač sami.

Těmito nastaveními lze podstatně zrychlit práci vašeho počítače.

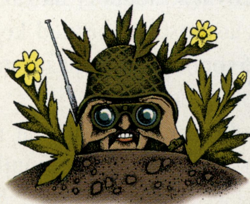
TIP

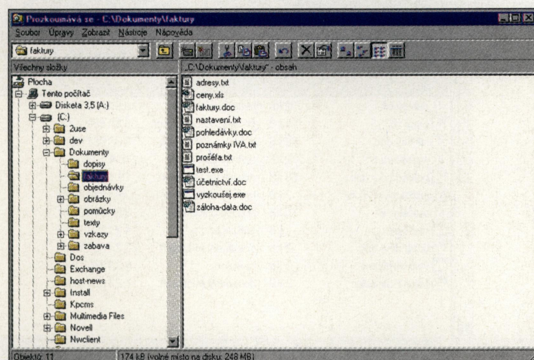
Celkovou rychlost počítače také ovlivňuje grafická karta, ale rozdíly mezi běžnou grafickou kartou a velmi rychlou kartou poznáte hlavně v náročných programech pro práci s grafikou nebo při hrách.

Procesory

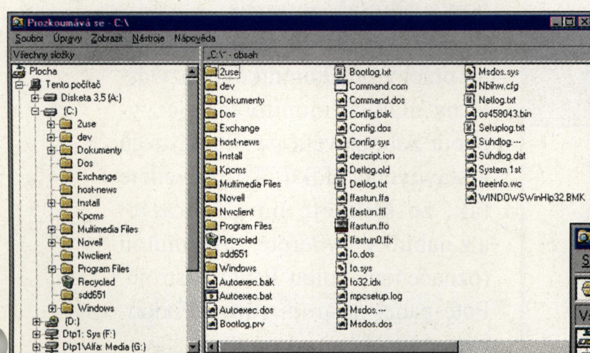
Mezi jednotlivými procesory firem Intel, AMD a Cyrix jsou znatelné rozdíly. Pokud je však procesor od kteréhokoliv z těchto výrobců alespoň třídy Pentium (někdy také označované P5), stačí vám jeho výkon pro většinu běžné práce.

Jak si přizpůsobit průzkumníka

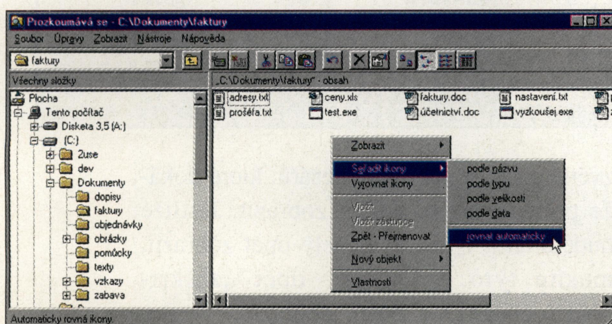
Průzkumník je program, pomocí kterého lze pracovat se soubory. I když jeho schopnosti a možnosti nejsou zrovna velké, zůstává stále nejpoužívanějším programem pro práci se soubory. Vyplatí se proto naučit se

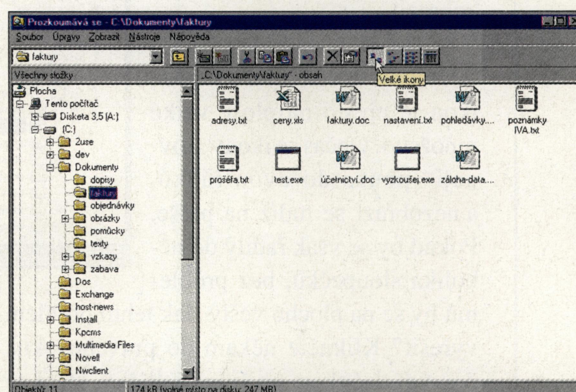
s ním pracovat a přizpůsobit si ho svým potřebám. Nyní si ukážeme několik základních vlastností a nastavení, kterými si můžete zjednodušit práci v tomto programu.

Seznamy souborů

Při práci s průzkumníkem se vám v pravém okně zobrazuje seznam souborů. Tento se-

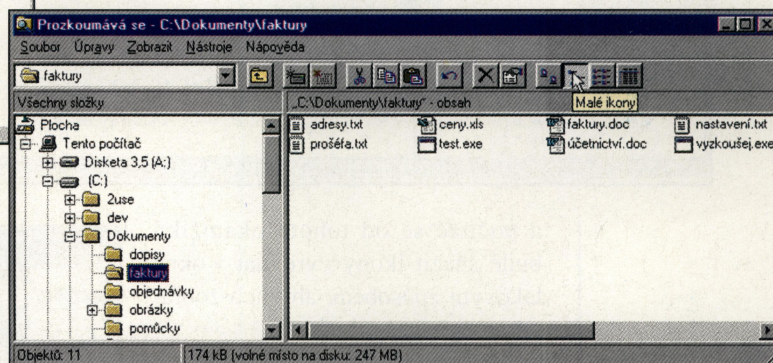
znam může mít mnoho podob, které se od sebe podstatně liší. Jak se mezi jednotlivými

typy seznamů přepínat a jaké výhody má každý z nich?

Velké ikony

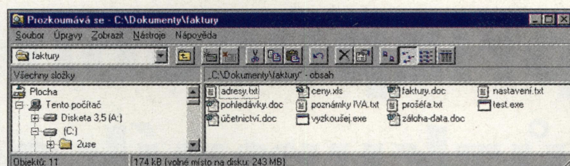
Tento typ zobrazení je výhodný především proto, že vzhled ikony vám obvykle napoví, o jaký typ souboru jde. Také veli-

kost těchto ikon napomáhá lepší práci s myší. Bohužel pokud máte v adresáři více souborů, je tento typ zobrazení zcela nepřehledný, nemáte-li velký monitor. Velké ikony se vyplatí používat u adresářů, které neobsahují tolik souborů, a tam, kde je potřeba mít neustále na očích druh souboru. Také hůře vidící lidé ocení velikost ikon.

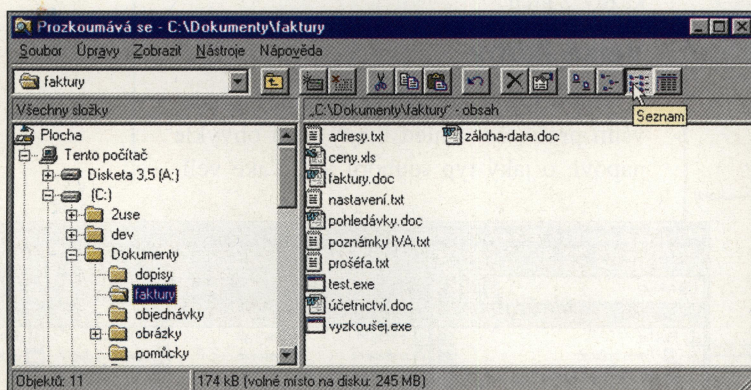
Malé ikony

Malé ikony lze s úspěchem použít i na menších monitorech, a to se zachováním ně-

kterých výhod uvedených u velkých ikon. Také zde lze snadno rozlišit typ souboru, manipulace se soubory pomocí myši je však obtížnější. Výhodou je mnohem větší množství souborů, které lze na ploše zobrazit.

Někdy se vám může stát, že ikon je přesto na ploše velké množství. Občas se ikony „rovnají" pouze do dvou řádků, a nezobrazí se tudíž na ploše. Pokud by se však řadily do několika sloupečků, bez problémů by se na plochu vešly. Jak tento problém vyřešit? Klikněte někam do pravého okna pravým tlačítkem myši a z nabídky, která se objeví, vyberte položku Seřadit ikony / rovnat automaticky. Tato položka se „zaškrtne"

a počítač se od tohoto okamžiku bude snažit ikony vyrovnat v okně takovým způsobem, aby jich zobrazil co nejvíce.

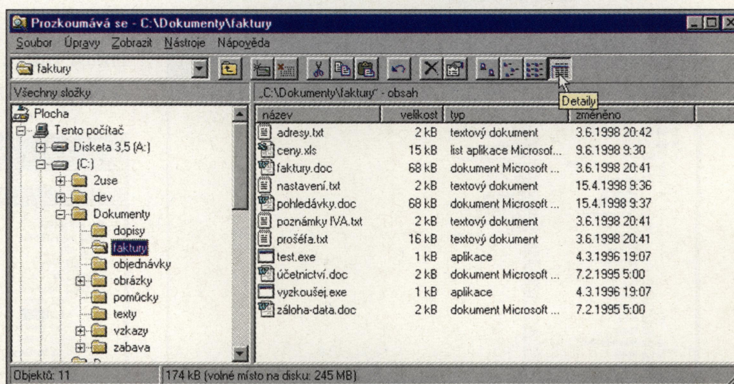
Seznam

Tento způsob zobrazení je ve Windows implicitně nastaven. V podstatě jde o zobrazení podobné malým ikonám, ale zde nejde umisťovat jednotlivé ikony na ploše.

Detaily

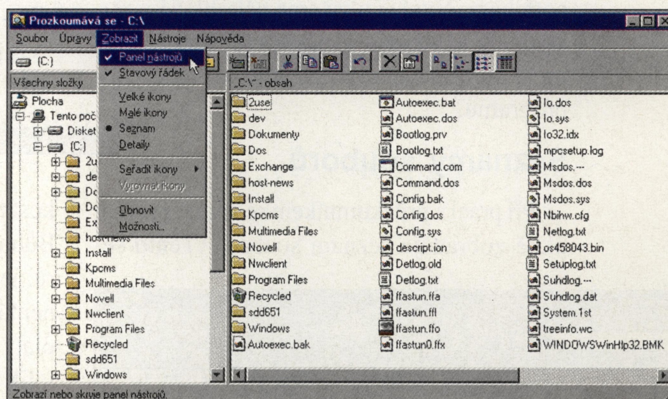
Posledním a nejzajímavějším typem zobrazení jsou Detaily. V tomto zobrazení vidíte najednou maximální množství informací o jednotlivých souborech. Najednou se vám totiž zobrazuje název, velikost, typ souboru a datum poslední změny. Tento typ zobrazení se používá, jestliže potřebujete pracovat se soubory na základě jejich vlastností (například kopírovat velké soubory nebo mazat staré textové dokumenty).

V tomto typu zobrazení lze využívat několika zajímavých vlastností průzkumníka.

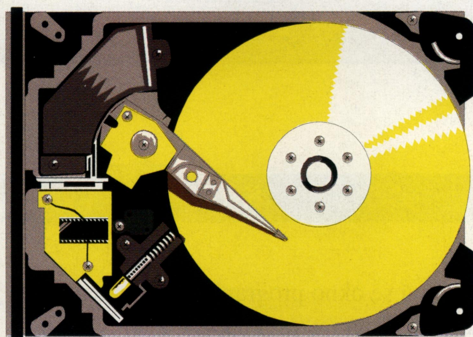
Jestliže kliknete na lišty v pravém okně s názvem Název, Velikost, Typ nebo Změněno, seřadí průzkumník soubory a adresáře podle těchto kritérií vzestupně. Pokud na tuto lištu kliknete znovu, průzkumník setřídí soubory a adresáře sestupně.

Další možností, jak si zpříjemnit práci v průzkumníkovi obzvláště na malých monitorech, je vypnout zobrazování panelu nástrojů a stavového řádku. To provedete tak, že kliknete na „Zobrazit" a z nabídky vyberete zaškrtnutou (označenou) volbu Panel nástrojů. Poté panel nástrojů zmizí. Podobným způsobem odstraníte i stavový řádek. Tímto způsobem se vám

zvětší počet souborů a adresářů, které dokáže průzkumník najednou zobrazit. Jestliže budete chtít tyto dva panely opět zobrazit, musíte tyto dvě volby opět „zaškrtnout"(označit) v nabídce Zobrazit.

Srovnání souborů na disku

O tom, že v počítači se data ukládají na pevný disk, určitě už víte. Menším problémem je však způsob, jakým se data ukládají. O tomto problému si nyní něco povíme.

Pořádek musí být

Představte si, že o Vánocích pečete cukroví, a to hned několik druhů. Nejprve upečete rohlíčky a položíte je na jeden tác. Než stačíte upéct kokosové cukroví, všudypřítomní ujídači vás o několik rohlíčků připraví a vy (protože chcete mít tác plný) ho doplníte kokosovým cukrovím. Než stačíte dokončit linecké cukroví, opět zaúřadují neviditelné ruce a mlsné jazýčky a ujídají vám trochu z obou táců. Vy tyto mezery opět doplníte novými lineckými kolečky. A tak to pokračuje až do zdárného konce, kdy je vše potřebné upečeno a ty neviditelné bolí břicho. Za několik dní se rozhodnete cukroví vyrovnat na sváteční tácy, čímž se dostáváme k jádru problému. Jestliže chcete srovnat vše podle druhů cukroví, musíte „lítat" okolo táců, na nichž je všude cukroví (a sice i to, které jste dali do děr vzniklých ujídáním). Pokud toho tedy budete rovnat více, někdy se může vyplatit přerovnat si cukroví tak, aby byly stejné druhy vedle sebe.

Počítač to umí také

Podobná situace, jakou jsme popsali, nastává také v počítači. Místo cukroví si můžete představit soubory a jejich mazání a přesouvání. Proto může nastat situace, kdy do malého místa, které se uvolnilo po smazání souboru, dá počítač část (nově vytvořeného) velkého souboru a zbytek odloží jinam. Toto „rozkouskování" souborů zdržuje počítač při práci stejně, jako vás zdržuje pobíhání okolo táců cukroví a hledání určitých druhů. Proto se i v počítači vyplatí soubory srovnat. Tato činnost chvíli trvá, ale práce se soubory se pak zrychlí.

Rovnejte česky

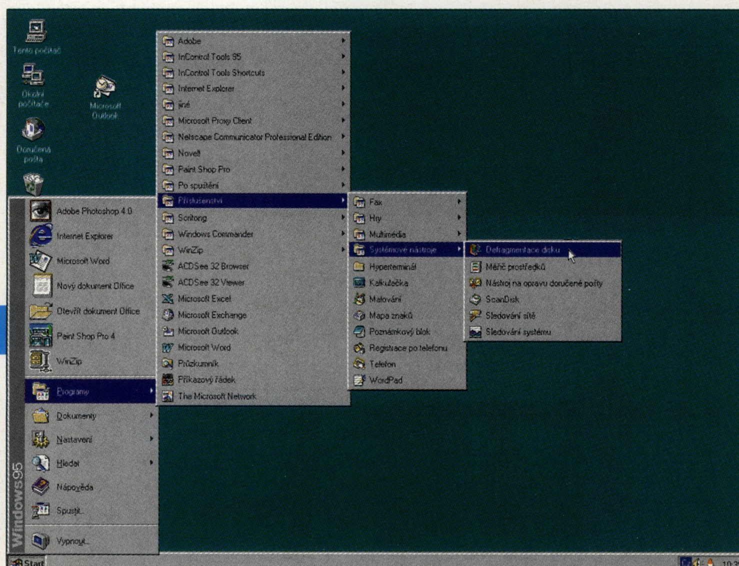
Tomuto postupu rovnání se říká cizím slovem defragmentace. Toto hrozivě znějící slovo jen popisuje podstatu problému (odstranění fragmentů neboli kousků), ale my se jím nemusíme dále zabývat. Existuje velké množství programů, které tento problém řeší, naprostá většina těchto programů je však anglická. Ve Windows však existuje program v češtině, který vám umožní si bez problémů „uklidit" na pevném disku. Jak, to vám prozradíme v následujících řádcích.

TIP

Délka úklidu pevného disku záleží na množství „rozházených" souborů. Čím je toto množství větší, tím je doba nutná pro úklid delší.

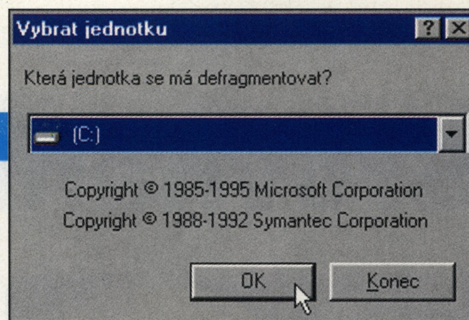
Krok 1

Kliknutím na tlačítko Start / Programy / Příslušenství / Systémové nástroje se otevře nabídka a z ní vyberte položku „Defragmentace disku".

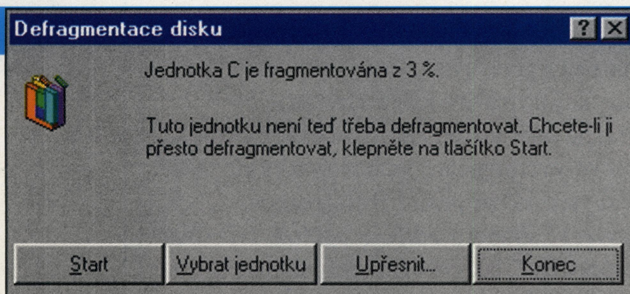

Krok 2

Nejprve je nutné vybrat disk, který chcete „uklidit". Pokud máte v počítači více disků, pomocí rozbalovacího seznamu vyberte ten pravý a klikněte na tlačítko OK.

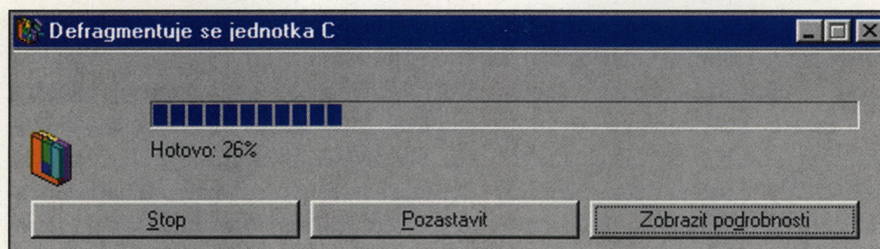
Krok 3

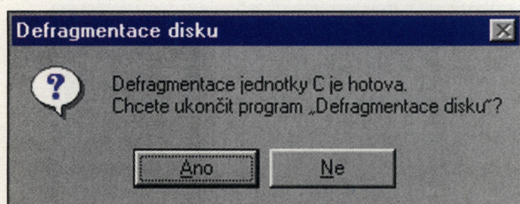
Objeví se okno programu Defragmentace disku. Program vám napíše, z kolika procent je disk „rozházen" a zda je nutné jej „uklízet". Jestliže pokračovat nechcete, klikněte na tlačítko Konec. Pokud však chcete začít uklízet, klikněte na tlačítko Start.

Krok 4

Nyní musíte počítat s tím, že „úklid" vašeho pevného disku může trvat i několik desítek minut.

Krok 5

Po ukončení práce se vás program zeptá, zda v něm chcete ukončit práci. Pokud již nechcete uklízet na jiném disku (či disketě), klikněte na Ano.

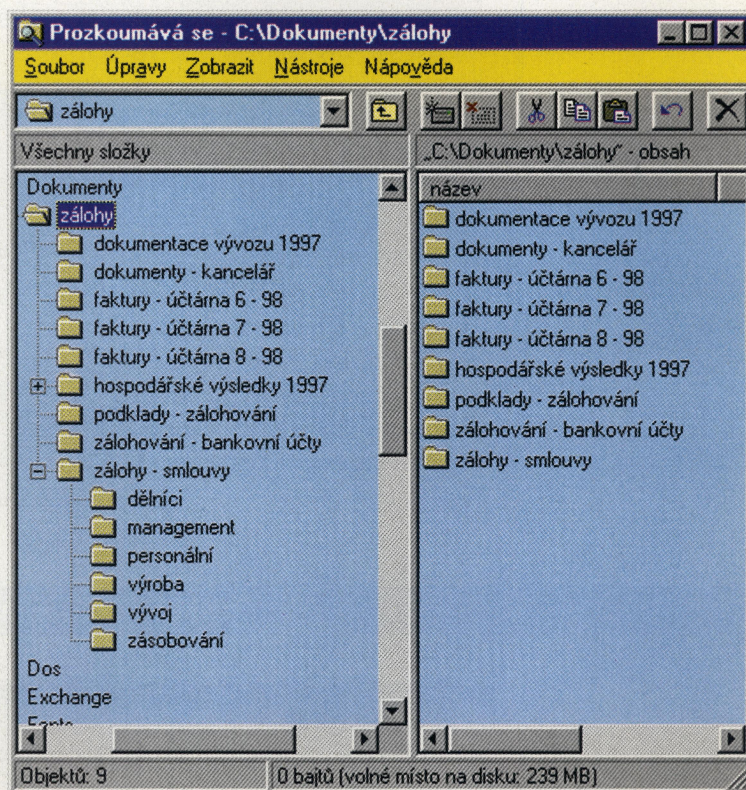
Jak často?

Uklízet na disku stačí (při běžném provozu) jednou za měsíc. Při kratších intervalech se rychlost práce pevného disku téměř nezmění.

Zálohování souborů

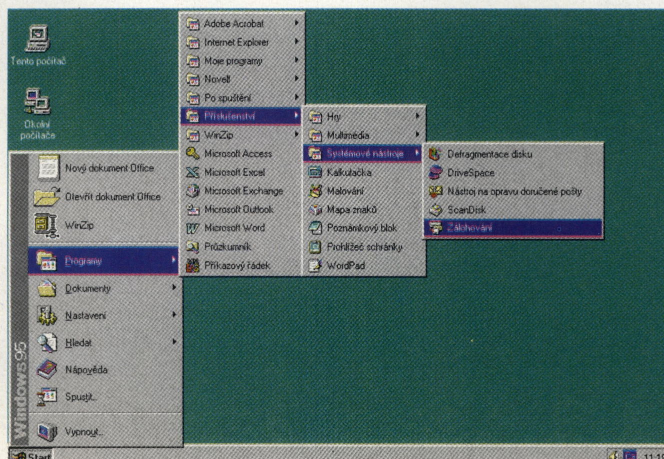
Ve chvíli, kdy se ve vašem počítači začnou hromadit důležitá data (texty, tabulky, seznamy, obrázky atd.), začíná být aktuální problém vhodného zálohování. Co „zálohování" vlastně je? Jedná se o způsob, jakým lze vytvořit archiv důležitých dat, který bude zabírat co nejméně prostoru a bude uložen na bezpečném místě. Velké havárie počítače (například pevného disku) nebývají časté, ale přesto se tvorba záloh opravdu vyplatí. Hlášení počítače: „disk error" (chyba disku) se sleduje mnohem klidněji, máte-li důležité soubory zálohovány na disketách ve skříni či v trezoru.

K zálohování souborů je možno použít některý z komprimačních programů (ZIP, ARJ), které jsou u nás velice rozšířeny. Práce s nimi však není příliš pohodlná a obvykle s vámi komunikují anglicky. Systém Windows 95 má v sobě naštěstí vlastní zálohovací program, který nabízí pohodlné ovládání jako Windows 95.

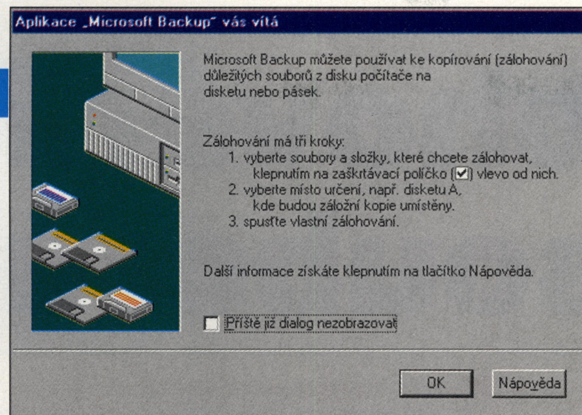
1 Program Zálohování

Klikněte na tlačítko START a vyberte položku Programy / Příslušenství / Systémové nástroje. Z nabídky systémových nástrojů vyberte položku Zálohování. Pokud zde tuto položku nenajdete, je nutné ji dodatečně instalovat z CD Windows 95.

TIP

Při zálohování musíte dávat pozor, aby diskety, na které chcete zálohovat, byly kvalitní. Je proto lepší zálohovat na nové diskety, u kterých je malé riziko vady. Při stoupající ceně dat a nízkých cenách disket se tato opatrnost jistě vyplatí.

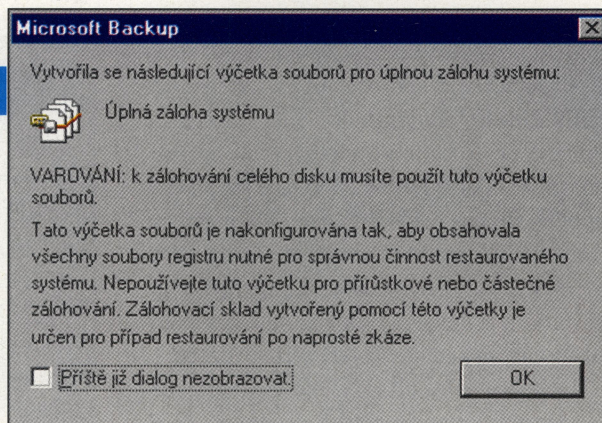

2 Úvodní okno

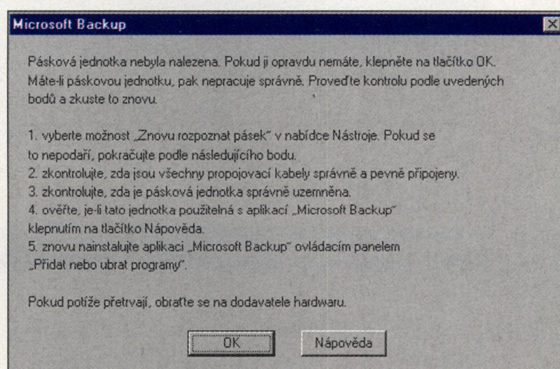
Při prvním spuštění programu Zálohování uvidíte úvodní okno se stručným popisem programu. Zaškrtnutím volby „Příště již dialog nezobrazovat“ zajistíte, že při příštím spuštění už toto okno neuvidíte. Kliknutím na tlačítko OK postoupíte dále.

3 Záloha celého disku

Další okno, které se objeví, vás informuje, že si program Zálohování automaticky připravil možnost zálohování celého pevného disku. Tuto možnost zpravidla nepoužijete. Zaškrtněte tedy volbu „Příště již dialog nezobrazovat“ a klikněte na tlačítko OK.

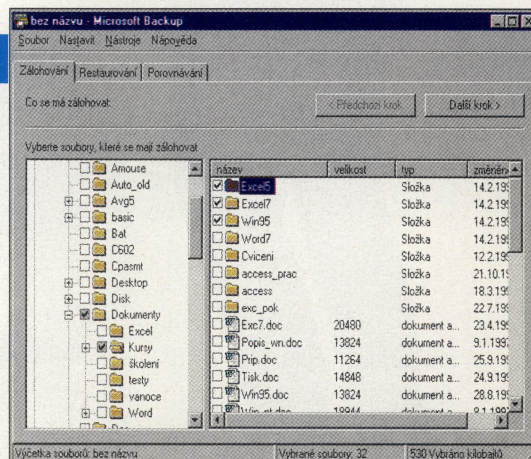
4 Pásková jednotka

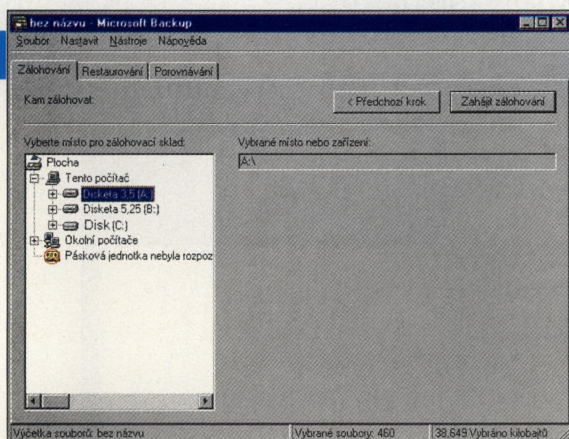

Třetí dialogové okno vás informuje o tom, že program nenalezl na vašem počítači speciální páskovou jednotku, určenou právě k zálohování (předpokládáme, že vlastníte obyčejný osobní počítač). Potvrďte kliknutím na tlačítko OK. Program vezme vaše sdělení na vědomí a příště už nebude páskovou jednotku hledat. Nyní uvidíte vlastní okno programu Zálohování (Microsoft Backup).

5 Výběr souborů a složek

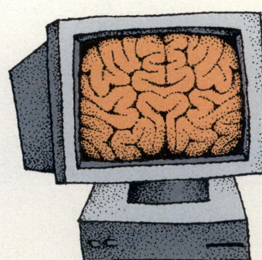
Nyní vyberete soubory nebo složky, které chcete zálohovat. Dvakrát klikněte na ikonu disku C v seznamu „Vyberte soubory, které se mají zálohovat“ a v pravé části okna se objeví složky na disku C. Seznam položek připomíná svým vzhledem program Průzkumník s jedním rozdílem: vlevo od ikony složky nebo souboru je okénko určené k zaškrtnutí (výběru) položky myší. Vybrané položky s fajfkou budou archivovány. Vyberte tedy archivované soubory (nebo častěji celé složky) kliknutím myší na okénko vlevo od ikony položky.

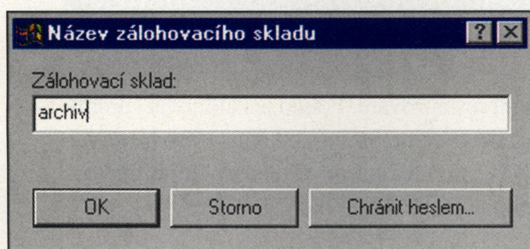

6 Kam zálohovat?

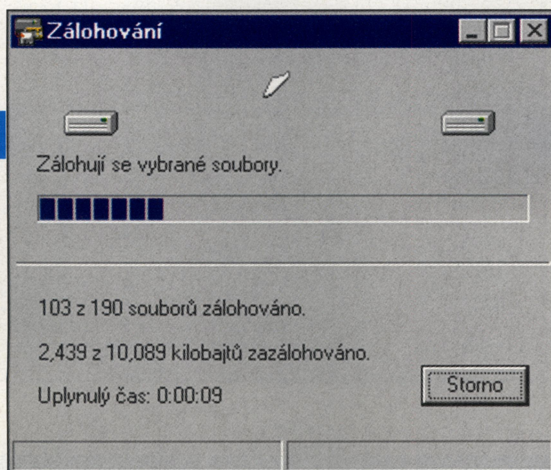
Po vybrání zálohovaných souborů a složek klikněte na tlačítko Další krok. Nyní označte kliknutím levým tlačítkem myši jednotku, kam chcete zálohování provést. Pokud máte běžný osobní počítač, provedete zálohování zpravidla na disketu. Při práci s disketou však můžete narazit na problém: kapacita diskety je na dnešní poměry velmi malá. Tento problém se řeší komprimací (kterou za vás provede program) a také zálohou na více disket.

7 Jméno archivu a heslo

Program Zálohování se vás nyní zeptá na jméno souboru, který bude tvořit zálohovací sklad. Pokud kliknete na tlačítko Chránit heslem, program od vás bude vyžadovat zadání a potvrzení bezpečnostního hesla, bez jehož znalosti jsou soubory v archivu nepřístupné. Kliknutím na tlačítko OK zahájíte vlastní akci zálohování.

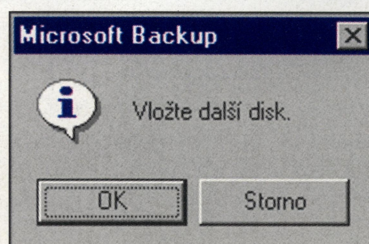

8 Zálohování probíhá

Průběh zálohování můžete sledovat v informačním okně obdobně jako při kopírování souborů.

9 Další diskety

Kvůli již uvedeným problémům s kapacitou diskety se může stát, že se archiv nevejde na jednu disketu. Program vás poté vyzve k výměně diskety za novou – prázdnou.

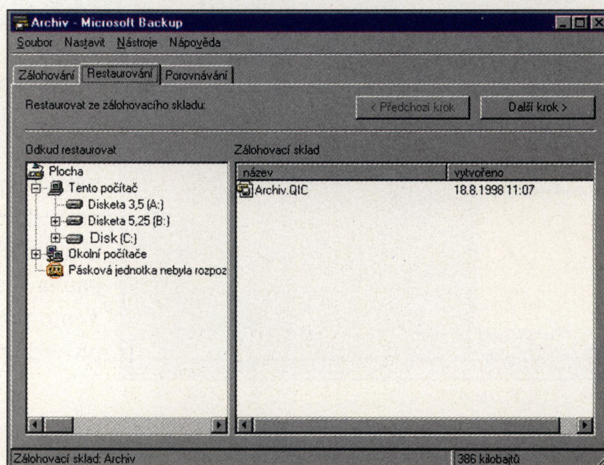

TIP

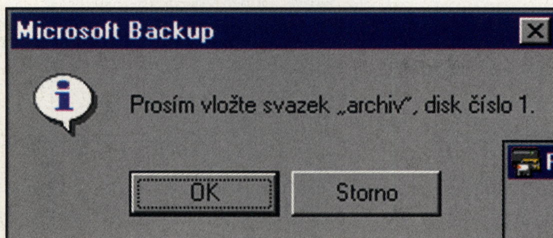
Nezapomeňte si diskety se zálohou přehledně označit čitelným popisem na etiketách. Měl by stručně vyjádřit, co a kdy jste na ně zálohovali, a také pořadí disket, je-li záloha na několika disketách. Tedy například „**Záloha – obrázky 20. 8. 98 – č. 1/3**“ (zlomek 1/3 znamená, že jde o první disketu ze tří). Vyhledávání záloh z neoznačených disket je neobyčejně pracné a zdlouhavé.

10 Obnovení souborů z archivu

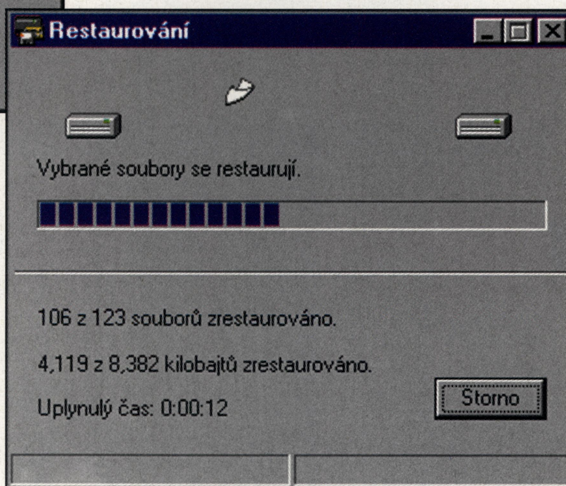
Nyní si ukážeme, jak z archivu obnovit soubory do původního stavu. Po spuštění programu Zálohování přepněte kliknutím na kartu Restaurování. Disketu se zálohovacím skladem vložte do jednotky. Pokud je zálohovací sklad umístěn na několika disketách, vložte disketu s POSLEDNÍ částí skladu. V seznamu „Odkud restaurovat" označte kliknutím myší místo, kde se nachází zálohovací sklad (zpravidla disketu A:). V pravé části okna v seznamu „Zálohovací sklad" označte soubor s příponou .QIC. a klikněte na tlačítko Další krok.

11 Označení obnovovaných souborů

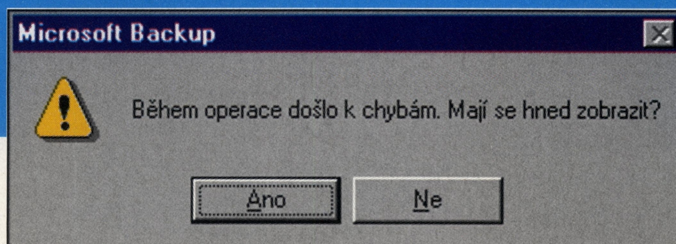

Nyní označte soubory, které chcete ze zálohovacího skladu restaurovat (obnovit). Označení se provádí stejně jako u výběru souborů pro archivaci. Můžete označit buď všechny soubory v archivu, nebo jen některé složky či soubory. Po výběru příslušných souborů či složek klikněte na tlačítko Zahájit restaurování. Pokud je zálohovací archiv umístěn na několika disketách, program vás vyzve ke vložení první diskety a potom postupně ke vkládání dalších disket.

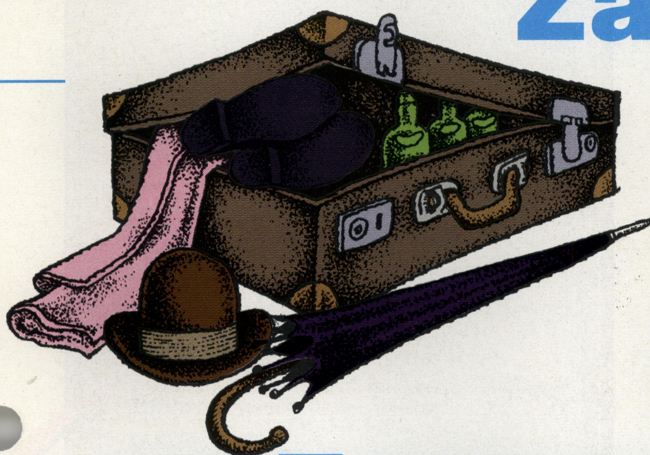

INFO

Po skončení obnovy se často objevuje hlášení, že při obnově došlo k chybám. To však neznamená, že by se soubory restaurovaly poškozené nebo nečitelné. Zpravidla je příčina hlášení v tom, že některé restaurované soubory se od poslední archivace nezměnily, tj. že datum a čas jejich vzniku je stejný jako datum a čas u restaurovaného souboru. Takovéto soubory program Zálohování nerestauruje a na požádání vypíše jejich seznam ve formě textového souboru programu Poznámkový blok.

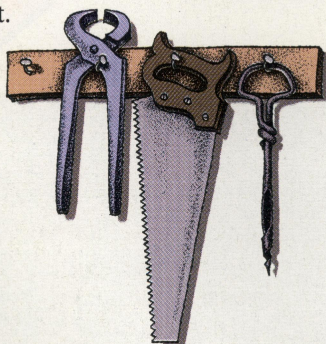
Jak přidat program Zálohování

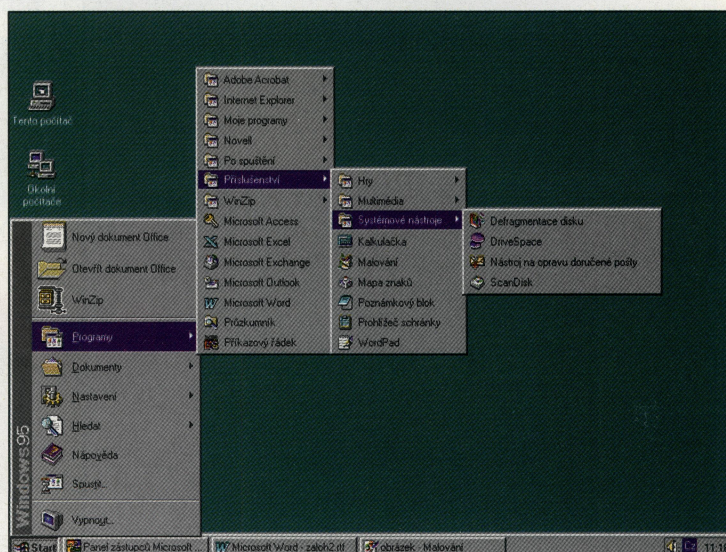

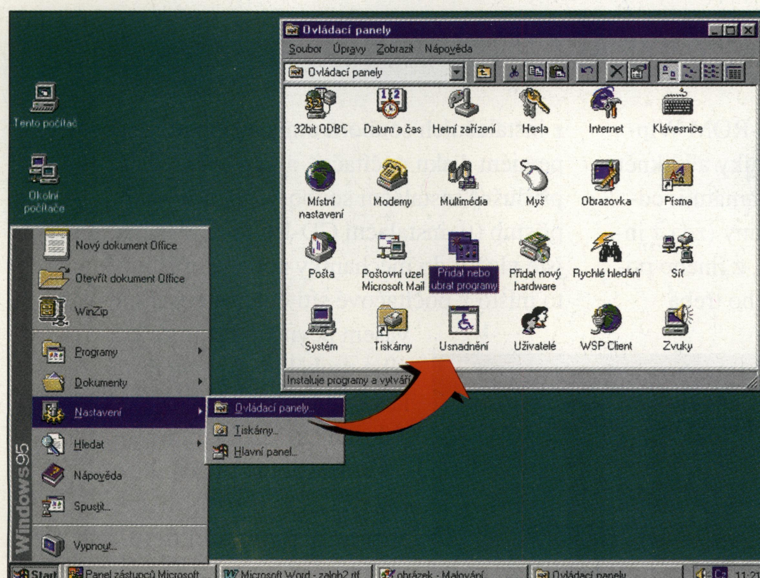
Chcete-li využívat službu Windows 95 pro zálohování svých souborů (viz článek o zálohování v čísle 19), musíte mít tuto součást systémových nástrojů instalovánu. Může se stát, že při původní instalaci Windows do vašeho počítače nebyl tento program instalován. Pak je nutné si jej instalovat dodatečně. Jak na to?

1 Nabídka Systémové nástroje

Nejdříve zkontrolujte nabídku systémových nástrojů (nabídka Start / Programy / Příslušenství / Systémové nástroje), zda obsahuje položku Zálohování. Není-li tomu tak (viz obrázek), je potřeba program doplnit.

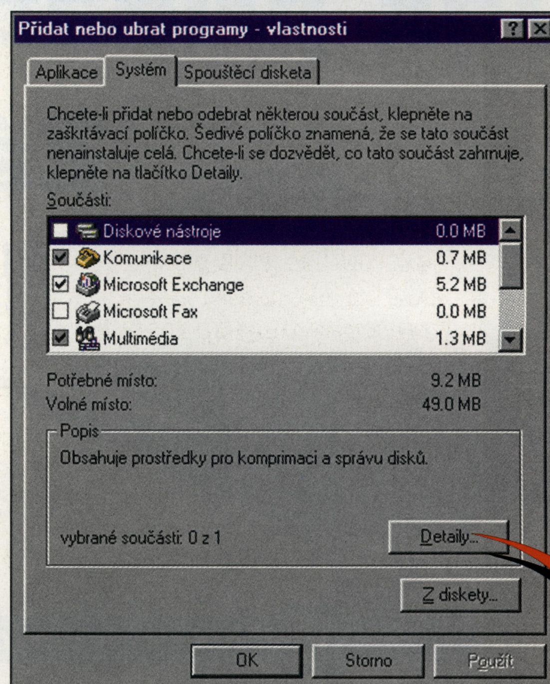

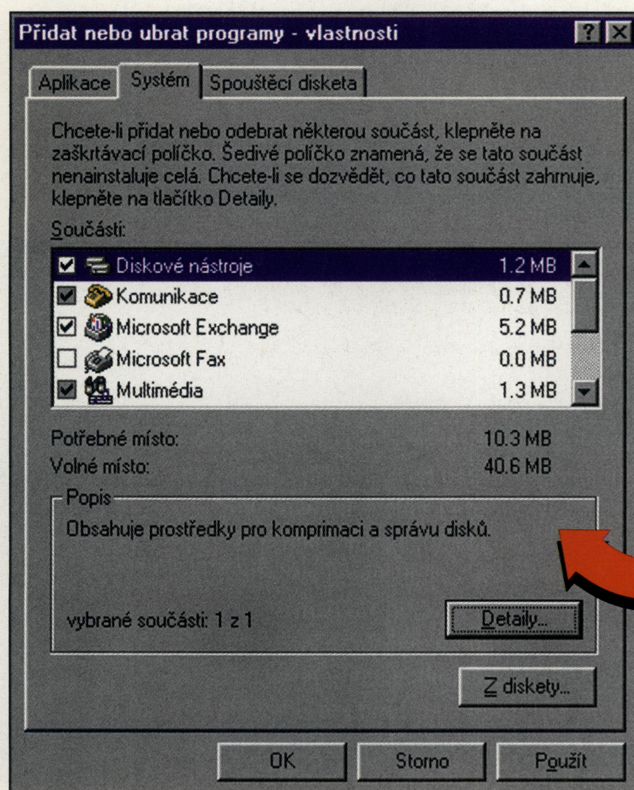
2 Ovládací panely

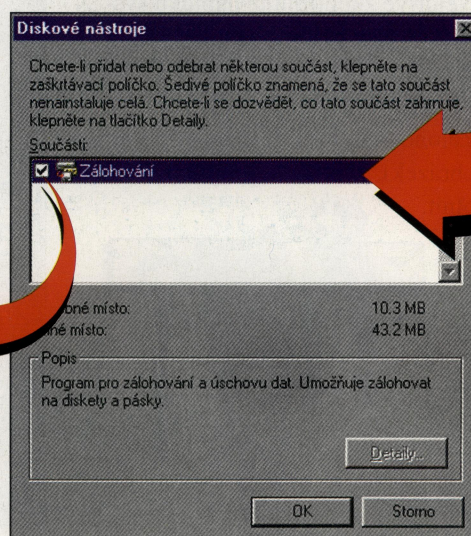
Z nabídky Start vyberte položku Nastavení a klikněte na volbu Ovládací panely. Otevře se okno ovládacích panelů; v něm dvakrát klikněte na ikonu Přidat nebo ubrat programy.

3 Výběr položek k doplnění

V dialogovém okně Přidat nebo ubrat programy klikněte na kartu Systém. V nabídce instalovaných součástí vidíte, že políčko k zaškrtnutí u položky Diskové nástroje je prázdné. Kliknutím na tlačítko Detaily zobrazíte další okno, ve kterém zjistíte, které diskové nástroje byste mohli doplnit. Je to jen jedna položka – Zálohování – a tu právě potřebujete. Kliknutím na políčko u této položky ji vyberte a tlačítkem OK se vraťte do předchozího dialogového okna. Položka Diskové nástroje už je zaškrtnutá.

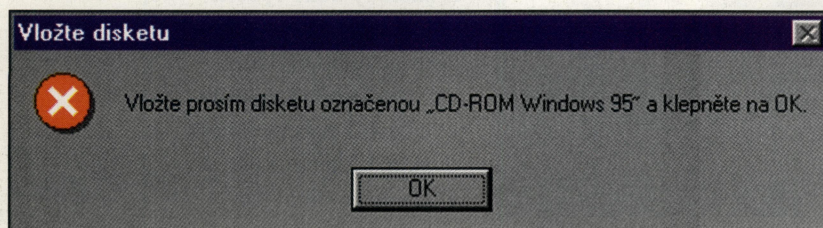

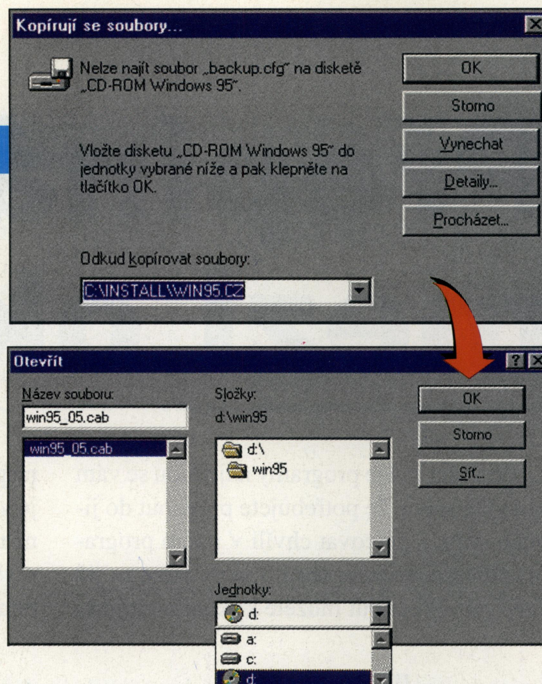
4 Kopírování

Máte-li po ruce instalační CD-ROM Windows 95, vložte ho do mechaniky a klikněte na tlačítko OK. Windows si pamatují, odkud byly do počítače instalovány (zda z instalačního CD-ROM, z disket, z jiného počítače přes počítačovou síť, nebo třeba z instalačních souborů umístěných přímo na pevném disku počítače), a tam teď hledají příslušné instalační soubory. Mají-li k nim přístup (tj. instalační CD-ROM či disketu jste vložili do mechaniky nebo je přístupné to místo v počítačové síti či ten adresář na vašem pevném disku, ze kterého proběhla původní instalace), jde všechno hladce a dostanete se ke kroku 7.

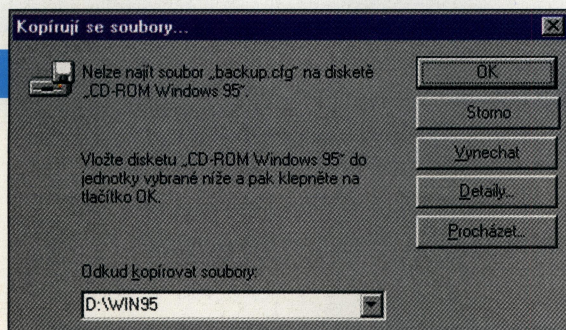
V opačném případě se zobrazí výzva Vložte disketu. V tomto okně klikněte na tlačítko OK.

5 Procházet

V dalším okně (kde vám systém sděluje, že nemůže najít instalační soubory) klikněte na tlačítko Procházet. Objeví se dialogové okno Otevřít. Zde v polích Jednotky a Složky musíte nalistovat adresář, v němž se nachází soubor WIN95_05.CAB. Nejčastěji to je adresář Win95 na disku CD-ROM. Disk samozřejmě musí být v mechanice. Pak klikněte na tlačítko OK.

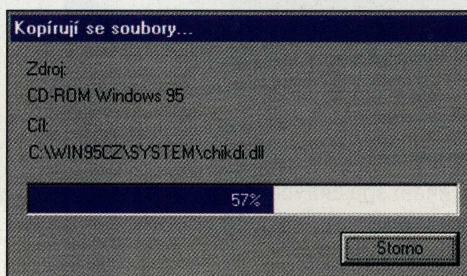

6 Potvrzení adresáře

Opět se objevilo okno Kopírují se soubory. Teď už je v poli v jeho spodní části ten správný adresář. Klikněte na tlačítko OK.

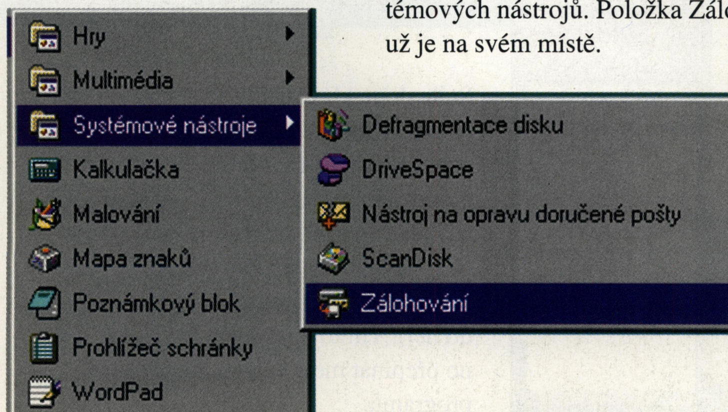
7 Kopírování

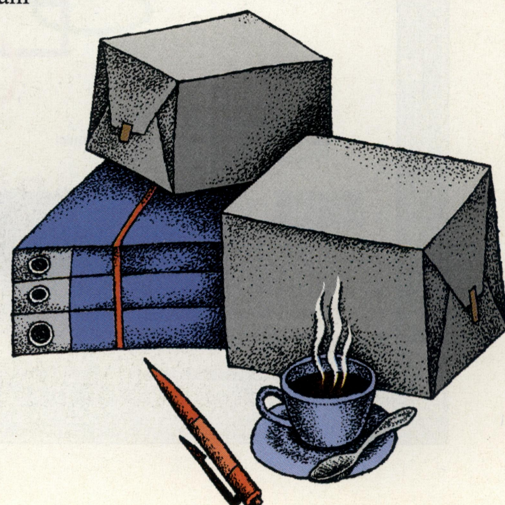
Nyní se příslušné soubory kopírují automaticky. Vy jen sledujete, kolik procent je hotovo. Až „teploměr" dojde do stovky, okno samo zmizí a práce je hotova.

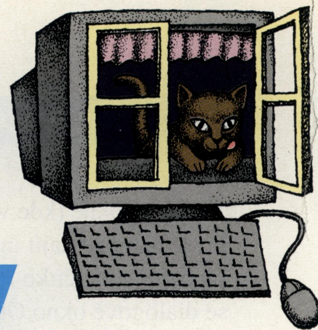
8 Kontrola

Teď můžete znovu vyvolat nabídku systémových nástrojů. Položka Zálohování už je na svém místě.

Přepínání mezi okny

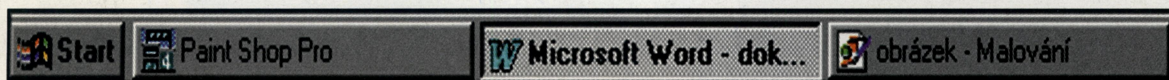

TIP

Klávesu TAB neboli tabelátor najdete v levé části klávesnice. Někdy také bývá označena dvěma šipkami.

Při práci s více programy najednou se vám obvykle stává, že potřebujete přepnout do jiného okna a pracovat chvíli v jiném programu. Přepínání mezi těmito okny jsme se již zabývali. Přepnout můžete klikáním na jména programů v hlavním panelu. Tento postup je však zdlouhavý, protože například při psaní musíte zvedat ruce z klávesnice a použít myš. My si nyní ukážeme, jak přepnout mezi okny rychleji a snadněji.

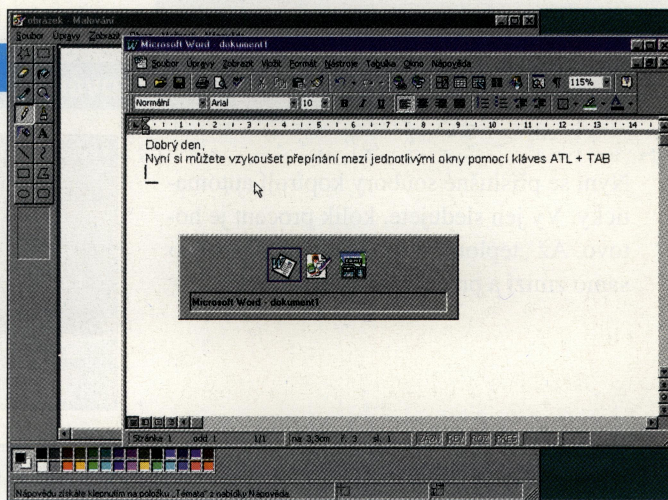
Krok 1

Nejprve si spusťte několik programů. V hlavním panelu vidíte jejich jména, přičemž aktivní program je zvýrazněný.

Krok 2

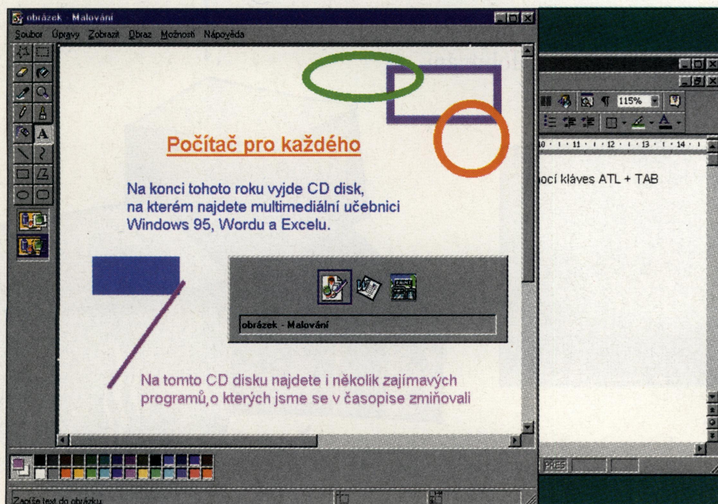
Nyní stiskněte a držte klávesu ALT a poté stiskněte klávesu TAB. Na obrazovce se objeví okno, ve kterém je seznam spuštěných programů s krátkým popisem.

TIP

Jestliže při přepínání držíte klávesu SHIFT, posouvá se čtverec (označující aktivní program) doleva.

Krok 3

Stále držte klávesu ALT. Nyní opět stiskněte (a pusťte) klávesu TAB – čtverec, který označuje aktivní program, se posune o jednu pozici vpravo. Kolikrát klávesu TAB stisknete, o tolik míst se čtverec posune. Když nyní pustíte i klávesu ALT, stane se takto označený program aktivní (přepnete do něj). Tímto způsobem lze rychle a snadno přepínat mezi větším množstvím programů.

Správce programů a Správce souborů

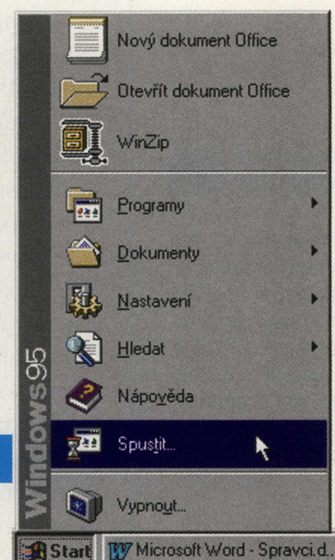
Jednou z podstatných změn, které přinesl operační systém Windows 95 oproti předchozím verzím Windows, je skutečnost, že tu není Správce programů. Správce programů je nedílnou součástí Windows 3.x a spustí se zároveň se spuštěním Windows. V jeho okně má uživatel přístup k ikonám jednotlivých programů a s ukončením činnosti Správce programů se ukončí i Windows. Ve Windows 95 je tato aplikace nahrazena nabídkou Start.

Druhou často používanou součástí Windows byl Správce souborů, který je ve Windows 95 nahrazen programem Průzkumník. Správce souborů umožňuje pracovat se soubory a adresáři v počítači – kopírovat je, vyhledávat, přesouvat či mazat.

Mnozí uživatelé, kteří si na používání Správce programů a Správce souborů v předchozích verzích Windows zvykli, by je rádi používali i po přechodu na Windows 95. Microsoft jim to naštěstí umožnil. Tyto programy najdete i v nové verzi Windows. Jejich spuštění není složité a můžete se s nimi cítit „jako doma" i ve Windows 95. Kde tedy Správce programů najdete a jak jej spustíte?

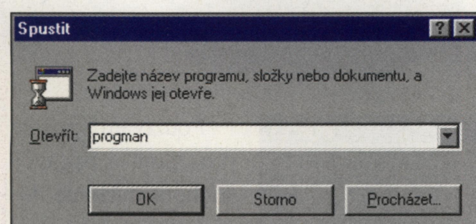
Kde najdete Správce programů?

Správce programů ve Windows 95 se jmenuje Progman.exe a je umístěn na pevném disku v adresáři Windows (ten se ve vašem počítači může jmenovat Windows, ale třeba i Win95 nebo Win95cz). Nemusíte však zjišťovat, kde je, ani to, jak se příslušný adresář jmenuje, protože existuje jednoduchý způsob, jak program spustit.

Krok 1

Klikněte na tlačítko Start na hlavním panelu a z nabídky kliknutím vyberte příkaz Spustit.

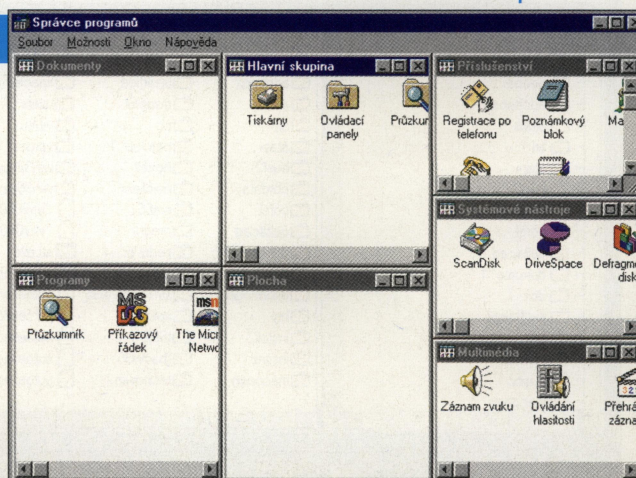

Krok 2

Otevře se dialogové okno Spustit; do textového pole v tomto okně napište „progman" (bez uvozovek) a klikněte na tlačítko OK.

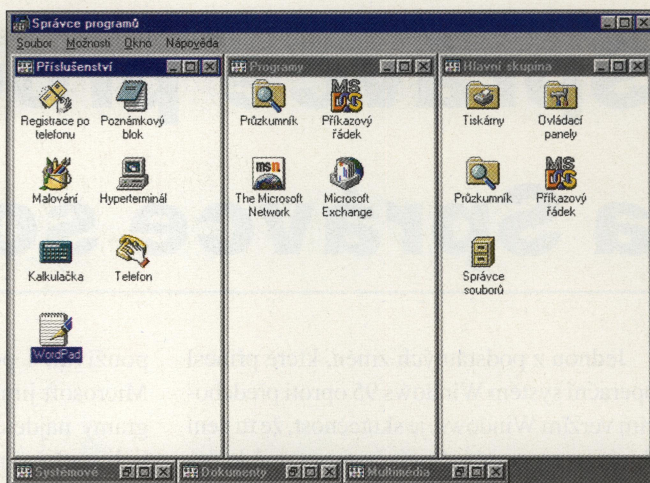
Krok 3

Otevře se okno Správce programů a vypadá stejně jako Správce programů ve Windows 3.11. Na jeho pracovní ploše vidíte okna programových skupin s ikonami jednotlivých programů. Okna programových skupin si samozřejmě můžete uspořádat tak, abyste měli přístup k ikonám těch programů, které používáte nejčastěji. Některá okna skupin můžete minimalizovat (kliknutím na minimalizační tlačítko v pravém horním rohu okna), jiná naopak zvětšit, aby byly vidět všechny ikony v nich umístěné.

Správce souborů

V Hlavní skupině čeká příjemné překvapení na ty, kdo si nemohou zvyknout na práci v programu Průzkumník a rádi by se vrátili ke „starému dobrému" Správci souborů. V okně nazvaném Hlavní skupina je totiž jeho ikona; stačí na ni dvojitě kliknout a otevře se Správce souborů přesně takový, jak jej znáte z Windows 3.11.

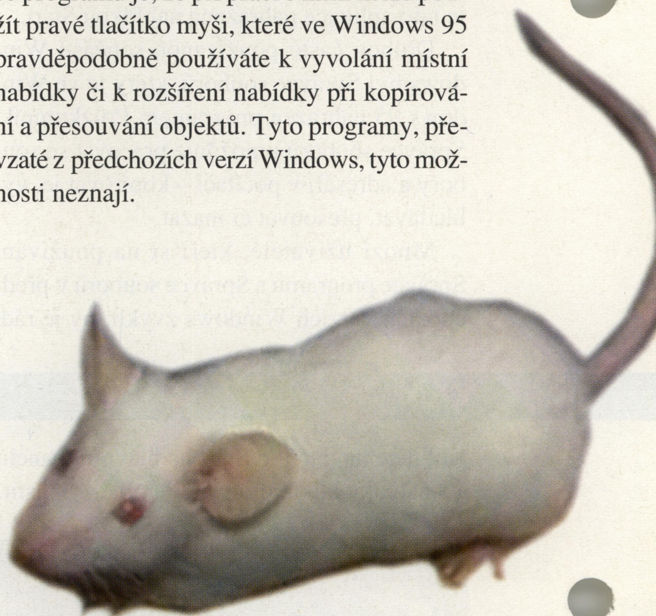
Dlouhá jména

Všimněte si, že Správce souborů nezobrazuje takzvaná dlouhá jména souborů a složek, se kterými Windows 95 jinak běžně pracují. Například složku Dokumenty ukazuje jako Dokume~1. Používá tedy názvy zkrácené na osm znaků podle pravidel předchozích verzí operačního systému MS-DOS. Nemusíte se však obávat, že se dlouhá jména souborů a složek někam ztratila. V okně Tento počítač nebo v programu Průzkumník snadno zjistíte, že je všechno v pořádku. Soubory i složky mají svá dlouhá jména, Správce souborů je pouze neumí zobrazit.

Budete-li při práci se Správcem souborů vytvářet novou složku, nelze ji pojmenovat dlouhým jménem. Můžete sice zapsat delší název, ale program vytvoří jméno podle pravidel předchozích systémů, tedy jméno obsahující nejvýše osm znaků a případně tečku a za ní nejvýše tři znaky.

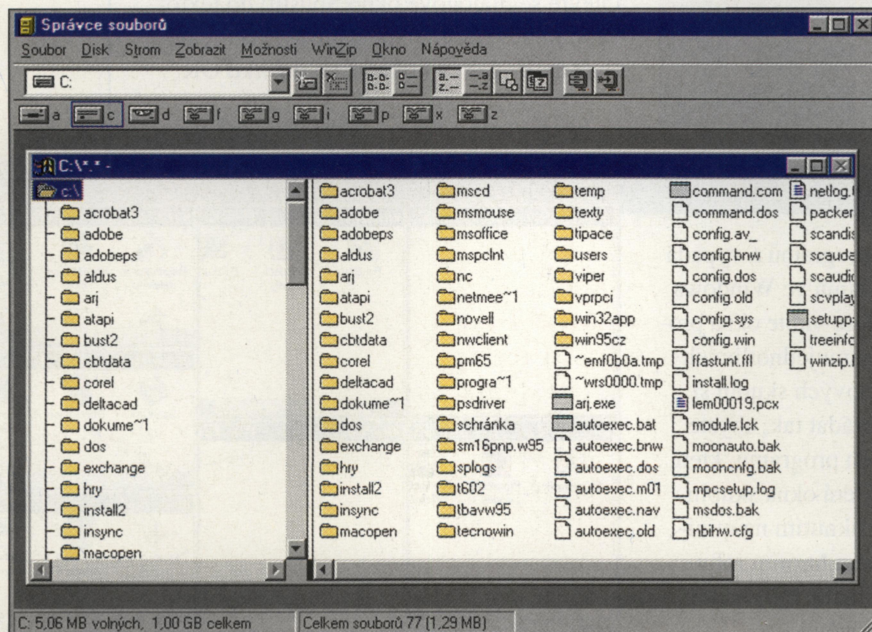
Pravé tlačítko myši

Dalším omezením Správce souborů i Správce programů je, že při práci s nimi nelze použít pravé tlačítko myši, které ve Windows 95 pravděpodobně používáte k vyvolání místní nabídky či k rozšíření nabídky při kopírování a přesouvání objektů. Tyto programy, převzaté z předchozích verzí Windows, tyto možnosti neznají.

AUTOMATICKÉ SPOUŠTĚNÍ

Pochopitelně můžete nastavit automatické spouštění Správce programů hned po startu počítače. K tomu využijte skupinu Po spuštění v nabídce Programy. Konkrétní postup jsme popisovali v rubrice Jak na to.

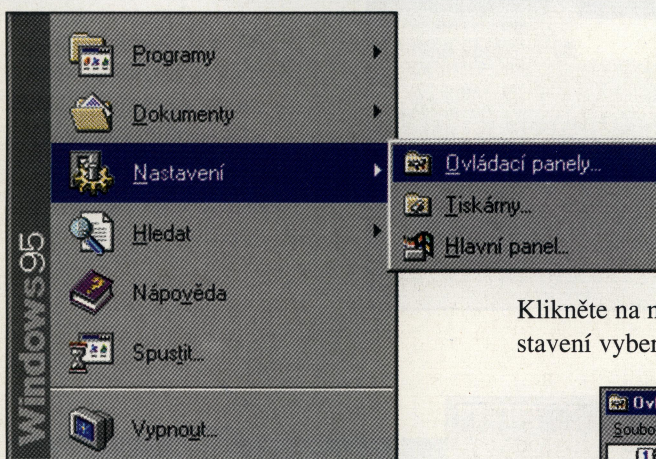
Používání Správce programů a Správce souborů můžeme doporučit těm, kteří jsou zvyklí s nimi pracovat v předchozích verzích Windows a s Windows 95 teprve začínají. Považujte je však za řešení přechodné, neboť Windows 95 mají modernější prostředky, které tyto dva programy plně nahradí. Určitě se vám vyplatí se naučit s těmi novějšími pracovat a starší programy postupně opustit.

Jak přidat nová písma

Pokud pracujete v některém textovém editoru, určitě vás zaráží, že ačkoliv existuje velmi mnoho druhů písma (fontů), na mnoha počítačích najdete pouze ty základní. My vám nyní ukážeme, jak do počítače přidat další typy písma. Co k tomu potřebujete? Soubory, ve kterých jsou fonty uloženy (tyto soubory mají příponu .ttf), a následující návod.

Krok 1

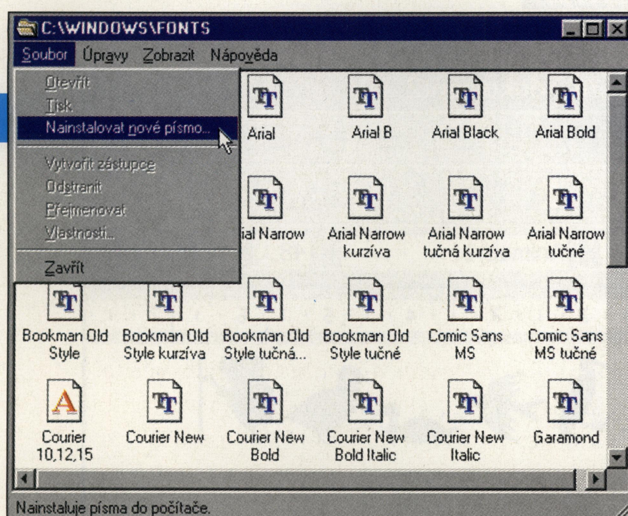

Klikněte na nabídku Start a z nabídky Nastavení vyberte položku Ovládací panely…

Krok 2

Objeví se známé okno s názvem Ovládací panely. V něm dvakrát klikněte na ikonu Písma.

Krok 3

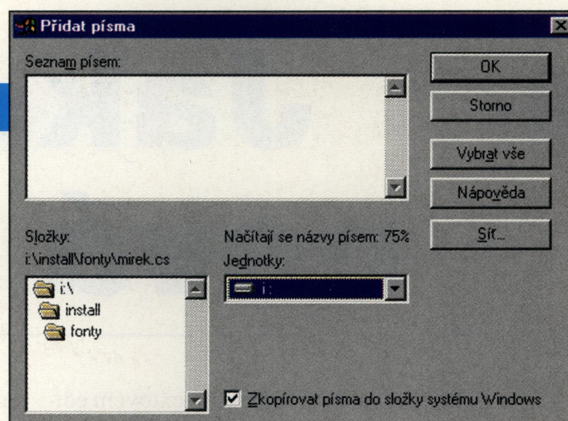
Objeví se okno s písmy, která máte v počítači nainstalována. Z nabídky Soubor vyberte položku Nainstalovat nové písmo…

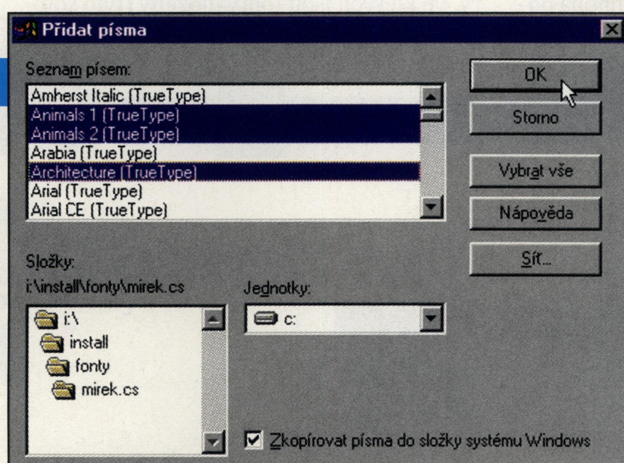
TIP

Prodávají se speciální CD disky, na kterých najdete velké množství písem. Dávejte však pozor, aby nabízená písma byla „česká“ (tzn. aby obsahovala české znaky).

Krok 4

Objeví se okno Přidat písma. Zvolte příslušnou jednotku (neboli disk či disketu) a vlevo od jednotky vyberte složku, ve které fonty máte. Pokud jich je více, bude to chvíli trvat…

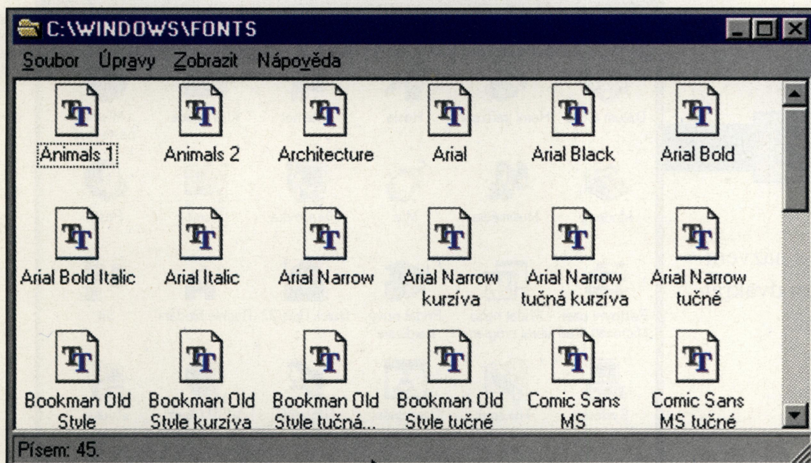

Krok 5

Až se všechna písma načtou, zvolte ta, která chcete instalovat, a klikněte na OK. Pokud chcete vybrat všechna písma, klikněte na tlačítko Vybrat vše.

TIP

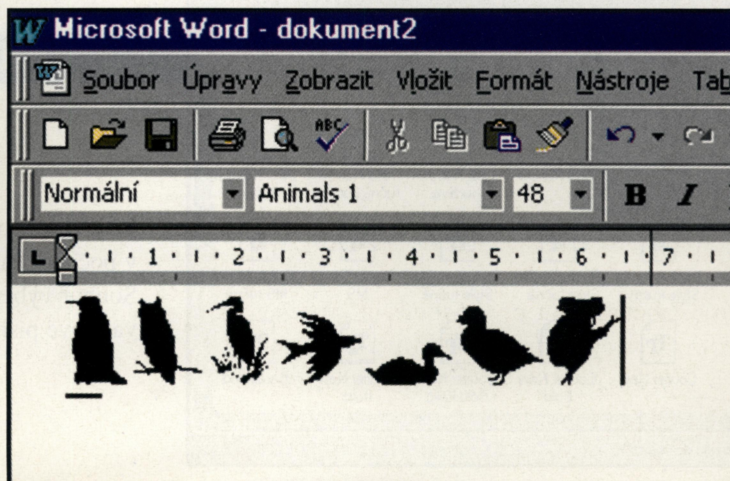
Více písem můžete označit, například pokud při klikání myší současně držíte klávesu CTRL.

Krok 6

Nyní se zvolená písma objeví v seznamu dostupných písem a vy je budete moci využívat i v textovém editoru.

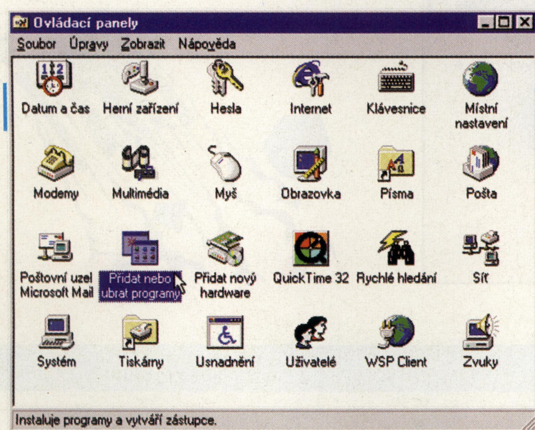
Startovací disketa

Havárie Windows 95 je věc nemilá. Nedochází k ní často, ale pokud ano, máte náhle starostí nad hlavu. Obvykle se Windows sice „opraví samy", ale někdy se jim to nepovede a odmítnou se nastartovat. Pro takovéto případy je dobré mít připravenu startovací disketu, která umožňuje počítač alespoň nastartovat, aby bylo možné problémy odstranit. Jak takovouto disketu vytvoříte, to vám nyní poradíme.

Krok 1

Klikněte na tlačítko Start a vyberte položku Nastavení a Ovládací panely.

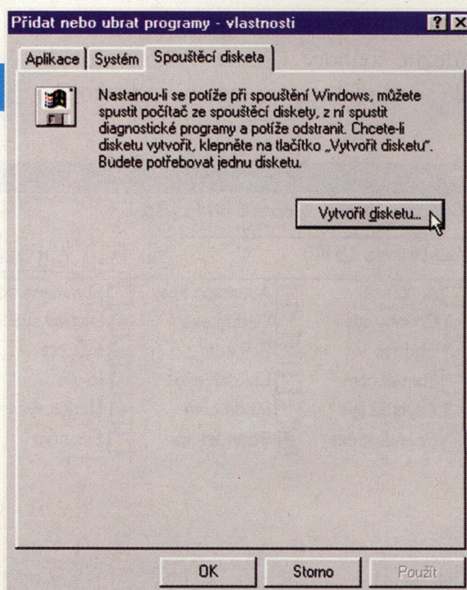

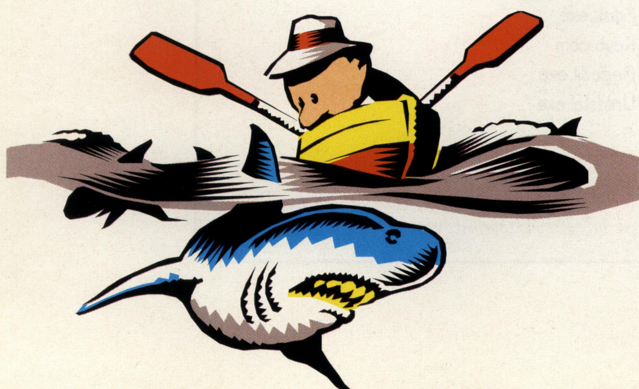
Krok 2

V okně Ovládací panely dvakrát klikněte na ikonu Přidat nebo ubrat programy.

Krok 3

Objeví se okno Přidat nebo ubrat programy – vlastnosti, které obsahuje tři karty. V kartě s názvem Spouštěcí disketa najdete několik informací o vytvoření startovací diskety. Klikněte na tlačítko Vytvořit disketu.

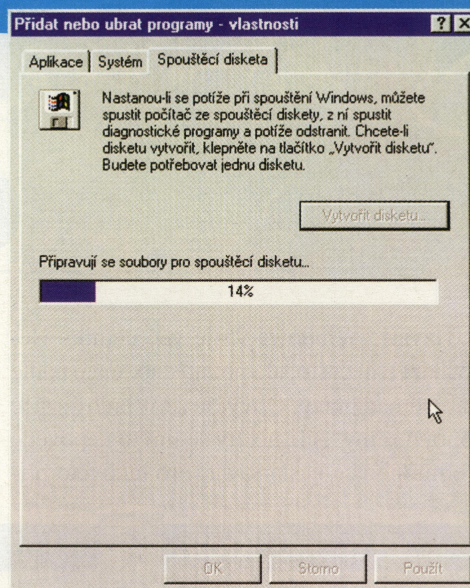
TIP

Startovací disketa může být počítač od počítače odlišná. Pokud vám tedy „havaruje" počítač, nemůžete spoléhat na to, že vám kolegova záchranná disketa pomůže.

Krok 4

Nyní budete muset chvíli čekat. V počítači se připravují spouštěcí soubory, které bude nutno na disketu překopírovat.

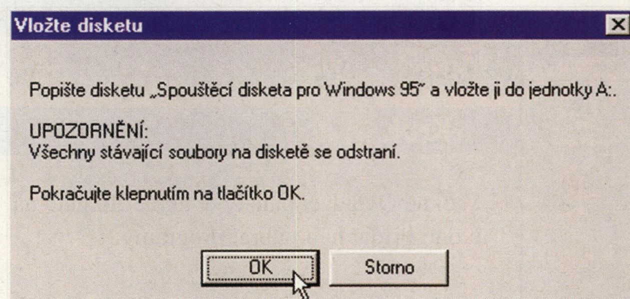

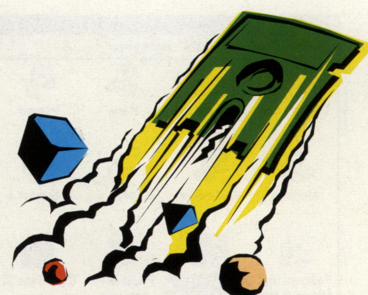
TIP

Jako záchrannou disketu můžete použít i starší disketu, ale je to volba značně riskantní. Při nízké ceně nové diskety (přibližně 10 Kč) je lepší investovat do bezpečnější varianty s novou disketou.

Krok 5

Nyní si připravte (nejlépe novou) disketu. Vložte ji do disketové mechaniky a v okně s názvem Vložte disketu klikněte na tlačítko OK.

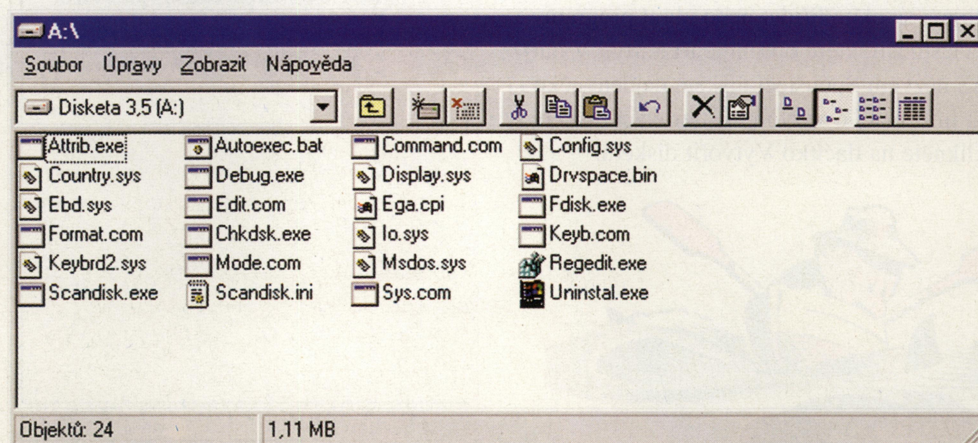

Krok 6

Na tuto disketu se nyní překopírují všechny důležité soubory. Chcete-li zkontrolovat, zda se na disketu opravdu něco překopírovalo, klikněte na ploše na ikonu Tento počítač a poté na ikonu diskety.

INFO

Tuto disketu můžete použít v případě problémů s Windows 95. Přesto vám však doporučujeme pozvat k opravě odborníka. I pro něj bude disketa dobrým pomocníkem při opravě chyb.

Výkon vašeho počítače

Stává se vám občas, že vaše programy fungují pomaleji, než by měly? Počítač je zařízení složité a jeho útroby skrývají nejedno tajemství. Některé věci ovlivňující výkon počítače, které byly donedávna přístupné pouze odborníkům, můžete nyní sledovat a upravovat i vy. Stačí k tomu použít prostředky, které vám nabízí sám systém Windows 95.

Komponenty se ovlivňují

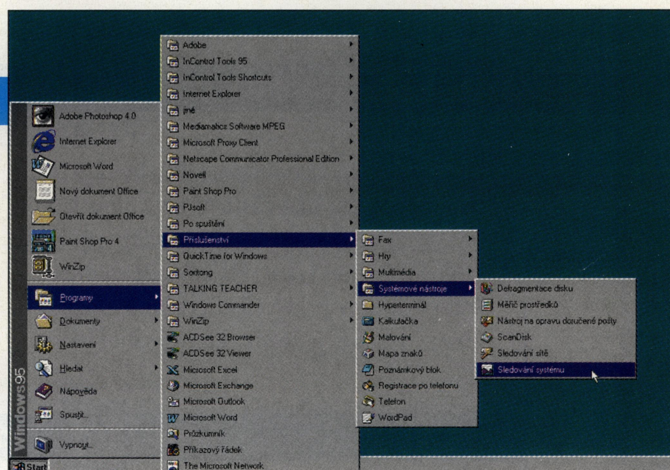
Jak už určitě víte, výkon počítače není závislý na jedné komponentě, ale je závislý na jednotlivých součástech i na jejich spolupráci. Pokud tedy vlastníte superrychlý procesor, ale máte v počítači jen 8 MB paměti RAM, nemůžete očekávat zázraky. Toto pravidlo platí v různých obměnách (mnoho paměti a pomalý procesor, rychlý procesor a pomalá grafická karta…) stejně. Existuje metoda (která samozřejmě není stoprocentně spolehlivá), jak slabší komponentu odhalit. Dalším problémem ovlivňujícím výkon počítače bývají programy. Některé programy jsou náročnější (potřebují více paměti, nebo více zatěžují procesor), jiné se spokojí s málem. Nyní vám ukážeme, jak odhalit tyto náročné programy. Řešením je program, který se nazývá „Sledování systému“.

TIP

Pokud tento program nenajdete, musíte ho dodatečně instalovat. Tuto instalaci jsme již několikrát popisovali a provádí se volbou „Přidat nebo ubrat programy“ z okna Ovládací panely.

Krok 1 Systémové nástroje

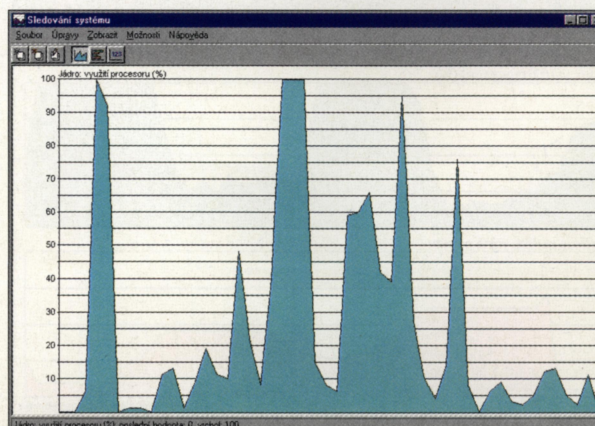
Klikněte na tlačítko Start a z nabídky Programy / Příslušenství / Systémové nástroje vyberte položku Sledování systému.

Měření zpomaluje!

Nezapomeňte, že i Sledování systému je program, a že tudíž ovlivňuje rychlost počítače. K celkovému zpomalení systému může dojít zvláště na pomalejších počítačích při nastavení intervalu obnovování 1 – 5 sekund. Program Sledování systému proto používejte jen při měření a zkoumání výkonu svého počítače.

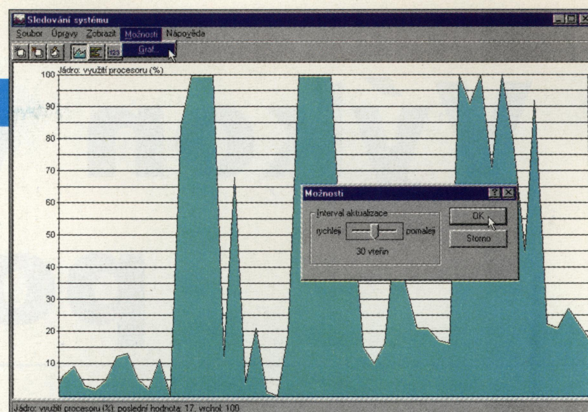
Krok 2 Sledování systému

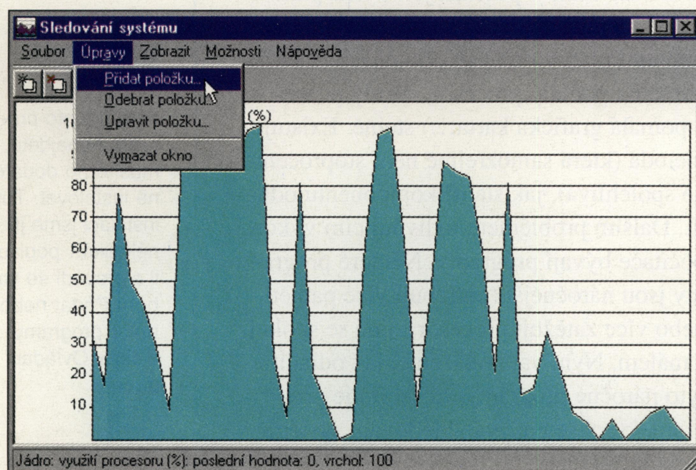

Spustí se program Sledování systému. V něm si můžete několika způsoby zobrazit stav některé komponenty svého počítače. Ve stavovém řádku (v dolní části okna) najdete podrobnější informace o naměřených hodnotách.

Krok 3 Intervaly obnovování

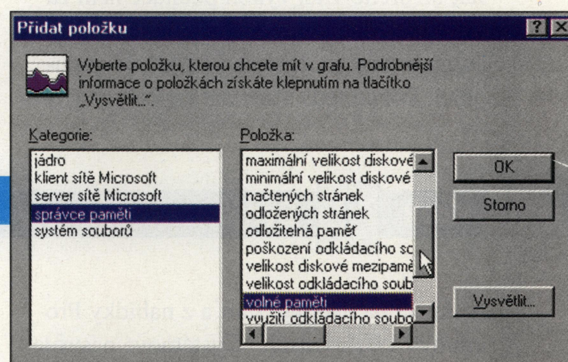
Určitě si všimnete, že údaje se obnovují v pravidelných intervalech. Tyto intervaly lze samozřejmě také nastavit – stačí, když kliknete na nabídku Možnosti / Graf... Objeví se okno Možnosti, kde lze nastavit interval od jedné sekundy až do jedné hodiny.

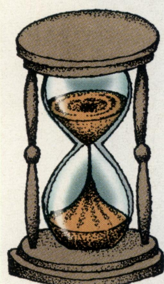

Krok 4 Další komponenty

Ačkoliv jsme mluvili o několika faktorech ovlivňujících výkon, na obrázku vidíte, že se zobrazuje jen stav procesoru. Sledování dalších komponent lze přidat jednoduše. Z nabídky Úpravy vyberte volbu „Přidat položku".

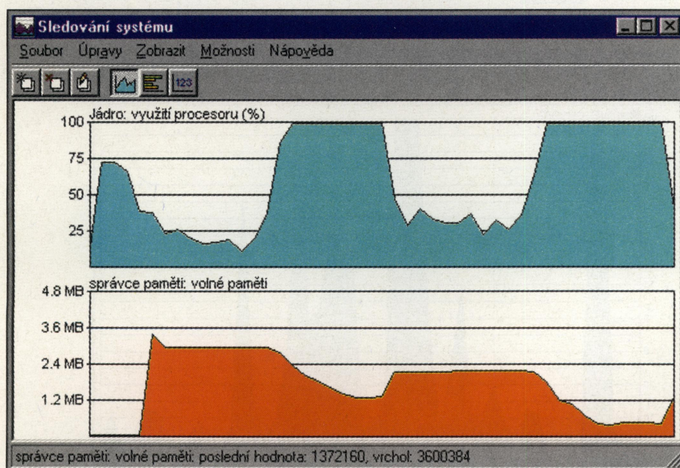
Krok 5 Přidat položku

Objeví se okno Přidat položku, které je rozděleno do několika částí. V levé části je volba Kategorie, ve které volíte kategorii, jíž se bude sledování týkat. Na základě vybrané kategorie se v pravé části (volba Položka) objeví seznam položek, které je možné sledovat. Vyberte si ty, které potřebujete, a vše potvrďte kliknutím na OK.

Krok 6 Volby sledování

V okně Sledování systému se objeví požadované položky. Jejich vlastnosti lze nastavovat a měnit pomocí výše uvedených příkazů. Zkuste si nastavit ty volby, které vám budou vyhovovat.

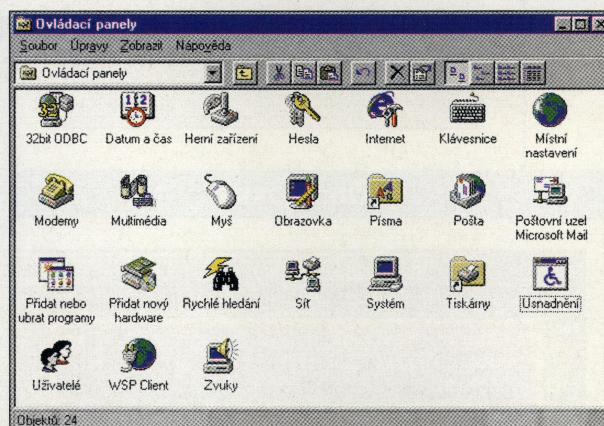
Sledujte procesor a paměť

Pro podrobnější sledování systému vám doporučujeme tyto dvě položky:

- Jádro – využití procesoru: umožňuje kontrolovat náročnost jednotlivých programů, případně jednotlivých komponent.
- Správce paměti – alokovaná (zabraná) paměť: lze zjišťovat, které programy potřebují více, či méně paměti. Pokud je zobrazené paměti více, než máte fyzicky v počítači (například počítač hlásí, že je zabráno už 20 MB paměti, a vy máte pouze 16 MB RAM), znamená to, že je část paměti „odložena" na pevný disk, což práci brzdí.

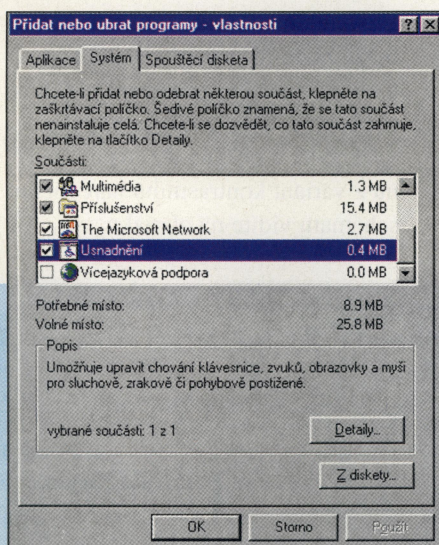
Usnadnění

Windows 95 mají několik funkcí, které usnadní práci s počítačem těm, kdo jsou zdravotně (sluchově, zrakově či pohybově) postiženi. Pokud špatně vidíte, neslyšíte či máte problémy s bezchybným používáním klávesnice nebo myši, můžete využít některou z usnadňovacích funkcí Windows.

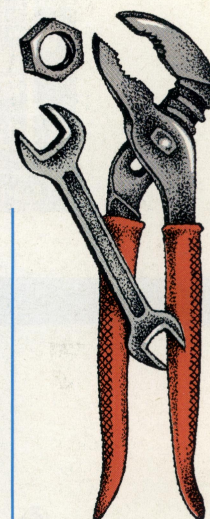
Které funkce to jsou?

Funkcí pomáhajících s ovládáním počítače je několik. Týkají se úpravy způsobu práce s myší a s klávesnicí a vlastností obrazového a zvukového výstupu z počítače.

Jak je nastavit?

Klikněte na tlačítko Start a z nabídky Nastavení vyberte položku Ovládací panely. V okně Ovládací panely pak najděte ikonu Usnadnění. Dvojitě na ni klikněte a otevře se dialogové okno „Usnadnění přístupu – vlastnosti“. V tomto okně je pět karet, na nichž lze nastavit speciální chování vašeho počítače.

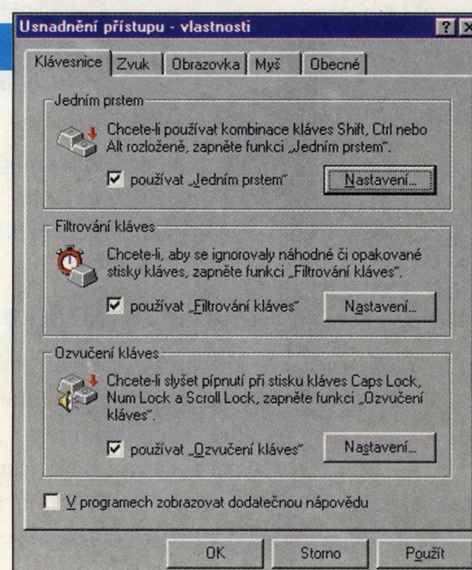

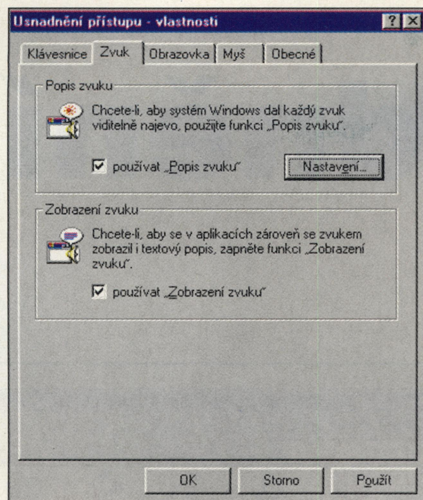
Dodatečná instalace

Pokud ikonu Usnadnění v okně ovládacích panelů nemáte, je potřeba tyto nástroje instalovat dodatečně. Klikněte dvojitě na ikonu „Přidat nebo ubrat programy“ a v dalším dialogovém okně na kartě Systém v seznamu součástí Windows „zaškrtněte“ položku Usnadnění. Po potvrzení kliknutím na tlačítko OK proběhne instalace příslušných nástrojů.

Klávesnice

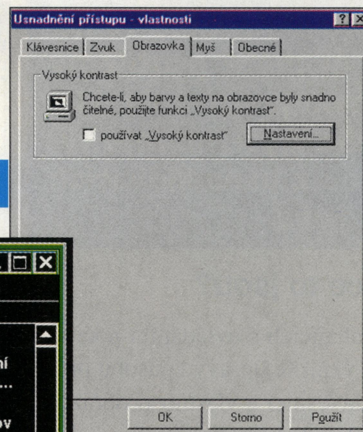
Volby na této kartě usnadňují ovládání klávesnice pohybově postiženým. Nemůžete-li psát všemi prsty nebo oběma rukama, některé kombinace kláves se nedají stisknout. Použijte nastavení „Jedním prstem“, které vám umožní místo současného držení několika kláves tisknout tyto kombinace postupně. Chcete-li zabránit vkládání nesmyslných znaků při náhodném či nechtěně opakovaném stisku kláves, nastavte „Filtrování kláves“. Můžete zvolit například, jak dlouho musí být klávesa stisknutá, aby ji počítač „přijal“. Užitečná je i možnost „ozvučit“ některé klávesy (při jejich stisknutí počítač pípne).
Na této kartě kliknutím zaškrtněte volby, které chcete využívat. Kliknutím na tlačítko Nastavení otevřete dialogové okno s konkrétními možnostmi nastavení těchto voleb.

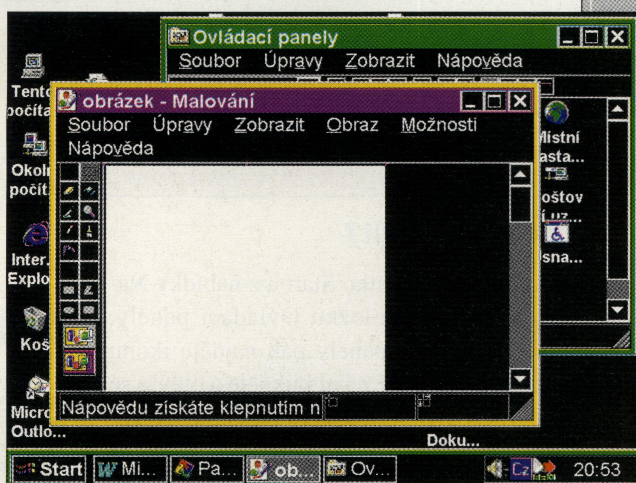

Zvuk

Pro neslyšící jsou připraveny volby, které zajistí, aby počítač dal každý zvuk viditelně najevo. Rozbliká se aktivní okno či celá obrazovka nebo lze při vydání zvuku zobrazit informační popisek.

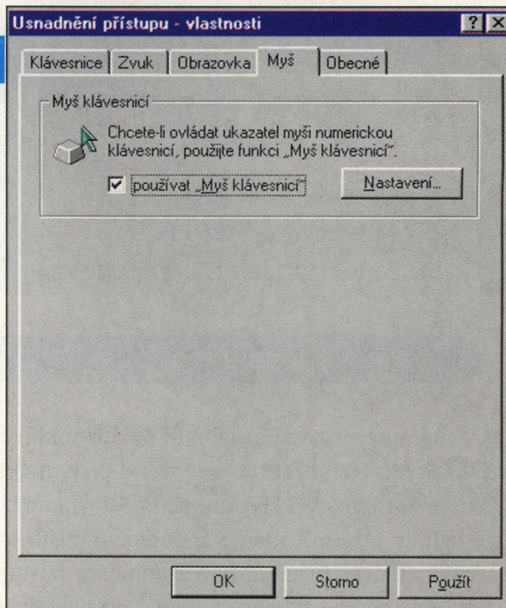

Obrazovka

Uživatelům s poruchami zraku se může hodit nastavení většího písma a kontrastnějšího zobrazení prvků na obrazovce. Tyto volby je potřeba si vyzkoušet a zvyknout si na ně. Jednu z variant kontrastního barevného schématu vidíte na obrázku.

Myš

Máte-li potíže s ovládáním myši a sledováním pohybu jejího ukazatele na obrazovce, můžete vyzkoušet ovládání ukazatele myši z numerické části klávesnice. Každé akci s myší (pohyb všemi směry, kliknutí levým či pravým tlačítkem, dvojité kliknutí, tažení atd.) je přiřazena některá z kláves.

Klávesové zkratky

Některé z výše uvedených funkcí mají určen způsob, jak je lze zapnout a vypnout (například k aktivaci funkce „Jedním prstem" je třeba pětkrát za sebou stisknout klávesu Shift). Tyto možnosti a jejich nastavení najdete v dialogových oknech Nastavení funkce…

Nápověda

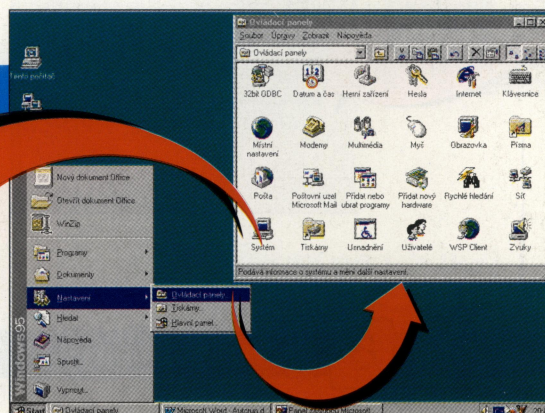
Nevíte-li přesně, co která volba znamená, využijte jednoduchou pomoc: klikněte na tlačítko s otazníkem v pravém horním rohu dialogového okna a pak na příslušnou volbu – zobrazí se okénko s nápovědou.

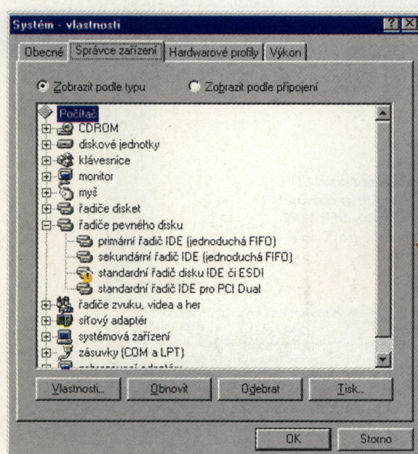
Automatické spouštění CD

Máte-li ve svém počítači Windows 95 a mechaniku CD-ROM, nejspíše jste se s automatickým spouštěním cédéček setkali. Vložíte-li do mechaniky hudební CD, Windows automaticky spustí program Přehrávač CD a začne album přehrávat. Vložíte-li do mechaniky CD-ROM, který je k automatickému spouštění uzpůsoben, spustí se nějaký program z tohoto disku. To je velmi výhodná vlastnost, protože uživatel se nemusí starat o to, jak a kde na CD-ROM najít ten správný program ke spuštění a jak jej spustit. Někdy je však automatické spouštění programů z CD na obtíž, a tak byste je chtěli (třeba dočasně) vypnout. Poradíme vám, jak na to, a zároveň se dozvíte, jak se tato vlastnost dá zapnout, pokud jste ji měli vypnutou. V počítačové hantýrce se tomuto nastavení říká „autorun".

Krok 1 Ovládací panely

Klikněte na tlačítko Start a z nabídky Nastavení vyberte položku Ovládací panely. Otevře se stejnojmenné okno.

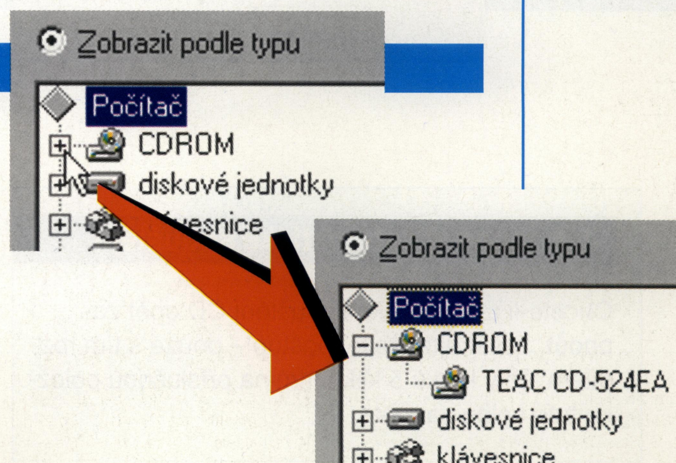
Systém

Krok 2 Systém – vlastnosti

V okně ovládacích panelů dvojitě klikněte na ikonu Systém. Otevře se okno „Systém - vlastnosti". Vyberte kartu Správce zařízení a ujistěte se, že je aktivní volba Zobrazit podle typu (na kartě vlevo nahoře).

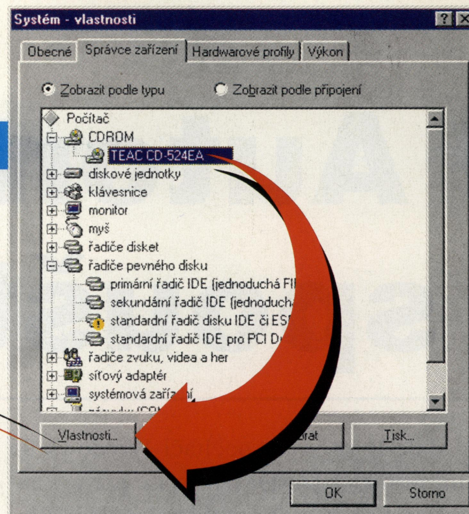
Krok 3 CD-ROM

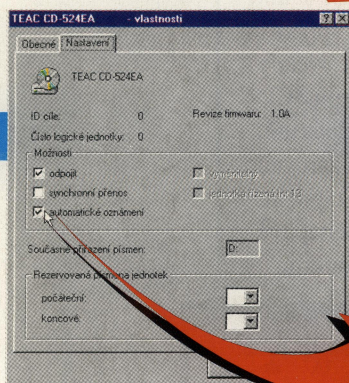
V okně vidíte strukturu zařízení, která jsou ve vašem počítači. Struktura sice vypadá složitě, ale nás bude zajímat jen jedna položka tohoto seznamu. Klikněte na čtvereček se znaménkem plus u ikony s nápisem CDROM. Objeví se ikonka vaší mechaniky CD-ROM s označením značky a typu mechaniky, kterou máte v počítači zabudovánu.

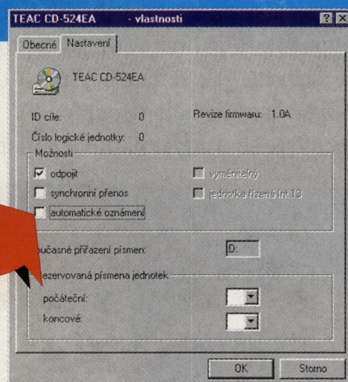

Krok 4 Vlastnosti

Kliknutím na její ikonu nebo název mechaniku označte a klikněte na tlačítko Vlastnosti.

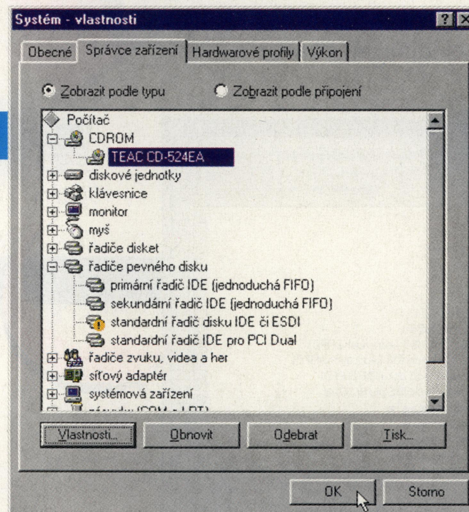

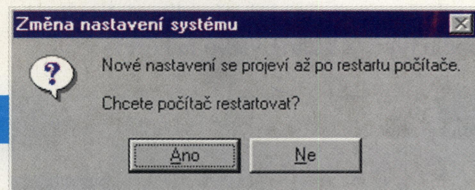
Krok 5 Automatické oznámení

Otevře se další dialogové okno s vlastnostmi vaší mechaniky CD-ROM. Vyberte kartu Nastavení. Na ní vidíte zatržítko („fajfku") v políčku před nápisem „automatické oznámení". To znamená, že funkce automatického spouštění CD je zapnuta. Chcete-li ji vypnout, klikněte na tuto položku a zatržítko zmizí. Pak klikněte na tlačítko OK, a tím toto dialogové okno zavřete.

Krok 6 Potvrzení změny

Dostali jste se zpět do okna Systém - vlastnosti. Změnu v nastavení vlastností mechaniky CD-ROM nyní potvrďte kliknutím na tlačítko OK v tomto okně.

Krok 7 Restartovat?

Nyní vám systém v dalším dialogovém okně oznámí, že jste provedli změnu nastavení systému; ta se projeví až po restartu počítače. Počítač se vás ptá, zda se má restartovat hned. Máte-li spuštěný některý program a rozdělanou práci, raději klikněte na Ne, v klidu práci dokončete a počítač restartujte později. Kliknete-li na Ano, systém zavře všechny běžící programy (máte-li v některém z nich neuložený dokument, systém se vás zeptá, zda jej chcete uložit) a počítač se restartuje.

Jak zapnout automatické spouštění

Chcete-li automatické spouštění CD opět zapnout, zopakujte stejný postup – pouze s tím rozdílem, že v kroku 5 kliknutím na příslušnou položku tuto volbu zapnete.